SERVICII PENTRU ÎMBUNĂTĂȚIREA REGLEMENTĂRII SERVICIILOR PUBLICE COMUNITARE DE ALIMENTARE CU APĂ ȘI DE CANALIZARE

ACTIVITATEA 1. ANALIZA ȘI EVALUAREA PREVEDERILOR LEGISLATIVE VIZÂND REGLEMENTAREA SECTORULUI DE APĂ ȘI APĂ UZATĂ DIN STATELE MEMBER ALE UNIUNII EUROPENE

RAPORT PRIVIND ANALIZA CADRULUI DE REGLEMENTARE ECONOMICĂ ÎN DOMENIUL DE APĂ ȘI APĂ UZATĂ, ÎN STATELE MEMBRE UE

Variantă preliminară

Decembrie 2020

CUPRINS

SUMAR EXECUTIV 1

I. INTRODUCERE 4

1.1 Cerințe contractuale 4

1.2 Scopul raportului 4

1.3 Limitări 4

II. CARACTERISTICILE SPECIFICE ALE SECTORULUI DE APĂ 5

2.1 Provocările cu care se confruntă industria apei și apelor uzate 5

2.2 Provocările la nivel internațional 6

2.3 Caracteristicile specifice ale sectorului de apă și apă uzată din România 8

III. REGLEMENTAREA ECONOMICĂ A SERVICIILOR 13

3.1 Scopul reglementării economice 13

3.2 Modele de reglementare economică 13

3.2.1 Reglementarea prin rata de rentabilitate 14
3.2.2 Reglementare prin contract 16
3.2.3 Reglementarea bazată pe stimulente 18

3.3 Componentele tarifului 22

3.3.1 Cheltuielile de exploatare (OPEX) 22
3.3.2 Cheltuieli de capital (CAPEX) 23
3.3.3 Amortizarea 24
3.3.4 Baza reglementata a activelor (BAR) 25
3.3.5 Costul mediu ponderat al capitalului (WACC) 25

3.4 Importanța unui cadru informațional în reglementarea economică 27

IV. ANALIZĂ COMPARATIVĂ A REGLEMENTĂRII ECONOMICE ÎN STATELE MEMBRE UE29

4.1 Documente consultate 29

4.2 Criterii de analiză comparativă 29

4.3 Analiza cadrului general de reglementare a serviciilor 30

4.3.1 Cadrul legal de reglementare a serviciilor 30
4.3.2 Nivelul de reglementare/ rolul reglementatorului 32
4.3.3 Monitorizarea calității serviciilor 35
4.3.4 Protecția mediului 39
4.3.7 Relația cu utilizatorii 43

4.4 Analiza contextului de furnizare a serviciilor 50

4.4.1 Modalitatea de management 50
4.4.2 Gradul de conectare la servicii 55
4.4.3 Caracteristici ale serviciilor furnizate 59
4.4.4 Suportabilitatea serviciilor 65
4.4.5 Modalitatea de finanțare a investițiilor 72

4.5 Analiza reglementării economice a serviciilor 73

4.5.1 Metoda de stabilire a tarifului 73
4.5.2 Perioada de reglementare, actualizarea tarifelor și planificarea afacerii 77
4.5.3 Structura tarifară 82
4.5.4 Distribuirea costurilor generale prin servicii 83
4.5.5 Optimizarea OPEX 86
4.5.6 Cheltuielile de capital (CAPEX) 90
4.5.7 Prognoza cererii viitoare 97

V. RECOMANDĂRI PENTRU REGLEMENTAREA ECONOMICĂ A SERVICIILOR ÎN ROMÂNIA 104

5.1 Cadrul legal național de reglementare a serviciilor 104

5.2 Probleme ale sectorului de apa din România 106

5.3 Argumente pentru reglementarea economică a serviciilor în România 110

5.4 Propuneri de reglementare economică a serviciilor în România 114

5.4.1 Guvernanța în sector 114
5.4.2 Consolidarea capacității A.N.R.S.C. și a operatorilor 117
5.4.3 Reglementarea economică 118
5.4.4 Eliminarea stimulentelor contraproductive și a dublului standard. Alte măsuri stimulative 137

5.5 Modele relevante pentru reglementarea economică a serviciilor în România 139

5.6 Managementul tranziției la nivelul A.N.R.S.C. 143

5.6.1 Provocări privind îndeplinirea noului rol de către A.N.R.S.C. 143
5.6.2 Măsuri de management pentru asigurarea succesului tranziției 144

ANEXE 145

Anexa 1. Lista documentelor colectate pentru realizarea analizei comparative a cadrului de reglementare în state membre UE 145

Anexa 2. Sinteza celor mai relevante informații privind reglementarea sectorului de apă 147

Anexa 3. Sinteza cadrului legal privind serviciile de apă și de canalizare în România 175

Anexa 4. Descrierea succintă a cadrul de reglementare a serviciilor în România 177

Anexa 5. Fișele de analiză a caracteristicilor sectorului de apă și canalizare din țările membre UE 188

LISTĂ FIGURI

Figura 1. Provocările semnificative cu care se confruntă industria apei 5
Figura 2. Creșterea tarifelor la nivel mondial in 2017 vs. 2016 7
Figura 3. Periodicitatea ajustării tarifelor de către operatorii regionali..... 10
Figura 4. Tipuri de reglementare 13
Figura 5. Categorii și criterii de analiză comparativă..... 29
Figura 6. Modele de management în Europa 51
Figura 7. Procentul populației deservite de serviciile de apă potabilă pentru diferite tipuri de management în Europa 53
Figura 8. Procentul populației deservite de serviciile de apă uzată pentru diferite tipuri de management în Europa 53
Figura 9. Populația cu acces ușor la serviciile de apă, exprimată ca procent din populația totală..... 55
Figura 10. Procentul populației care nu are baie, duș și toaletă interioară în gospodărie în funcție de situația sărăciei, 2019 56
Figura 11. Proporția populației conectate la serviciul public de apă, 2017 57
Figura 12. Proporția populației conectate la stații de epurare a apelor uzate urbane și alte, 2000-2017 58
Figura 13. Proporția populației conectate la stațiile de epurare a apelor uzate, 2017..... 58
Figura 14. Apa anuală totală vândută exprimată în funcție de populația deservită pe zi, în litri 59
Figura 15. Utilizarea apei pe industrii prelucrătoare și gospodării 60
Figura 16. Nivel utilizare apă din alimentarea din sistemul public de apă de către gospodării, în milioane de metri cubi 61
Figura 17. Diferența dintre apa furnizată și apa vândută (volumul de apă „pierdut”) exprimat ca procent din apa netă furnizată (%) 63
Figura 18. Volumul de apă care nu aduce venit (apă „pierdută”) pe km de rețea de distribuție a apei pe zi (m3/km/zi)..... 63
Figura 19. Eliminarea nămolului de canalizare în urma epurării apelor uzate urbane..... 64
Figura 20. Conceptul de suportabilitate în țările membre UE 65
Figura 21. Cadrul legislativ pentru suportabilitate în țările membre UE..... 66
Figura 22. Nivelul normelor existente pentru identificarea grupurilor specifice 67
Figura 23. Criterii de eligibilitate în țări membre UE..... 67
Figura 24. Monitorizare componența grupurilor eligibile în țările membre UE..... 68
Figura 25. Cazul neplăților facturilor în țările membre UE 69
Figura 26. Măsuri de suportabilitate aplicate altor servicii publice..... 71
Figura 27. Mecanisme de suportabilitate aplicate automat..... 71

Figura 28. Modalități de finanțare a investițiilor 72
Figura 29. Periodicitatea ajustării tarifelor de către operatorii regionali 111
Figura 30. Periodicitatea ajustării tarifelor la apă de către ceilalți operatori 111
Figura 31. Periodicitatea ajustării tarifelor la apă uzată de către ceilalți operatori 112
Figura 32. Zone principale pentru progresul sectorului de apă din România 114
Figura 33. Elementele planului de afaceri 120
Figura 34. Nivelele considerate la prognoza cantităților 121
Figura 35. Elementele principale în stabilirea redevenței 123
Figura 36. Capacitatea de a realiza investiții 125
Figura 37. Măsuri de creștere a eficienței 126
Figura 38. Calcularea suportabilității 128
Figura 39. Planul de investiții 130
Figura 40. Profitabilitatea în sectorul de apă și apă uzată din Europa 131
Figura 41. Profitabilitatea în sectorul de apă și apă uzată pe țări 131
Figura 42. Rezultatele planului de afaceri 135
Figura 43. Monitorizarea implementării 136
Figura 44. Finalizarea strategiilor de tarifare din POIM 137
Figura 45. Funcțiile principale ale reglementatorului în reglementarea tarifului 160

LISTĂ TABELE

Tabel 1. Principalul act normativ din fiecare stat membru WAREG 30
Tabel 2. Autorități cu rol de reglementare în domeniul apei, membri WAREG 31
Tabel 3. Autorități cu rol de reglementare în domeniul apei, observatori WAREG 32
Tabel 4. Principalele funcții și competențe ale autorităților de reglementare 35
Tabel 5. Monitorizarea calității serviciilor 35
Tabel 6. Reglementarea de mediu și protecția resurselor de apă 39
Tabel 7. Protecția clienților și asigurarea calității apei potabile 43
Tabel 8. Modalitate de soluționare reclamații clienți 47
Tabel 9. Structura pieței în țările membre UE 54
Tabel 10. Bilanțul Internațional al Apei 62
Tabel 11. Modele de stabilire a tarifelor pe țări 73
Tabel 12. Modele de stabilire a tarifelor - explicații 74
Tabel 13. Perioada de reglementare, actualizarea tarifelor și planurile de afaceri 77
Tabel 14. Analiza privind structura tarifară în diferite țări 82
Tabel 15. Metode de distribuție a costurilor generale între servicii 84
Tabel 16. Metode de realizare a optimizării OPEX 86
Tabel 17. Calcularea cheltuielilor cu amortizarea 91
Tabel 18. Norme de amortizare și reguli pentru separarea lucrărilor rețelei OPEX și CAPEX 92
Tabel 19. Credite pentru investiții 95
Tabel 20. Abordări privind prognoza cererii 98
Tabel 21. Cerințe de reglementare pentru planificarea cererii 100
Tabel 22. Buget de reglementare pe cap de populație 116
Tabel 23. Distribuția personalului după tipul de calificare (cu excepția administrației) . 117
Tabel 24. Analiza de profitabilitate 132
Tabel 25. Analiza costului capitalului 133
Tabel 26. Autoritatea de reglementare și entitatea care aprobă tariful 140
Tabel 27. Comparație criterii relevante pentru țările membre UE 141
Tabel 28. Gradul de subordonare al autorității de reglementare și modele de management 142
Tabel 29. Guvernanța serviciilor de apă în Europa 153

LISTĂ ABREVIERI

ACB	Analiza Cost-Beneficiu
ADI	Asociație de Dezvoltare Intercomunitară
AEAS	Asociația Spaniolă pentru Apă și Apă Uzată
ANAR	Administrația Națională Apele Române
ANRE	Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică din Republica Moldova
A.N.R.S.C.	Autoritatea Națională de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice din România
ARA	Asociația Română a Apei
ARERA	Autoritatea de Reglementare pentru Energie, Rețele și Mediu din Italia
BAR	Baza Reglementată a Activelor
BEI	Banca Europeană de Investiții
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BRUGEL	Comisia pentru Reglementare în Domeniul Energiei din Bruxelles
CAPEX	Cheltuieli de capital
CAPM	Modelul de stabilire a prețurilor activelor de capital
CE	Comisia Europeană
CRU	Comisia pentru Reglementarea Utilităților din Irlanda
DCA	Directiva-cadru apa (2000/60 / CE)
EBITDA	Profit Înainte de Dobânzi, Taxe și Amortizare
ECA	Autoritatea pentru Competiție din Estonia
EGA	Autoritățile de reglementare locale din Italia
ERC	Comisa de Reglementare pentru Energie din Macedonia de Nord
ERRU	Autoritatea pentru Reglementare în Domeniul Apei din Albania
ERSAR	Autoritatea de Reglementare pentru Apă și Apă Uzată din Portugalia
ERSARA	Autoritatea de Reglementare pentru Apă și Apă Uzată din Azore
EUR	Euro
EWRC	Comisia pentru Reglementarea Energiei și Apei din Bulgaria
GIS	Sistem Informatic Geografic
GNERC	Comisia Națională din Georgia pentru Reglementarea Energiei și Serviciilor de Apă
GWI	Global Water Intelligence
HEA	Autoritatea Maghiară de Reglementare pentru Energie și Utilități Publice
IBNET	Rețeaua Internațională de Benchmarking pentru Utilitățile de Apă și Canalizare
IPC	Indicele prețurilor de consum
IWA	Asociația Internațională a Apei
JASPERS	Asistența comună în vederea sprijinirii proiectelor în regiunile europene
KFST	Autoritatea daneză pentru Competiție și Consumatori din Danemarca
KFST	Autoritatea Daneză pentru Competiție și Consumatori
KPI	Indicatori cheie de performanță

MEDDE	Ministerul Ecologiei, Dezvoltării Durabile și Energiei din Franța
MITECO	Ministerul pentru Tranziție Ecologică din Spania
MoFWA	Ministerul Apelor și Pădurilor din Turcia
NCC	Consiliul Național pentru Reglementarea Energiei din Lituania
NIAUR	Autoritatea de Reglementarea pentru Utilități din Irlanda de Nord
NRW	Apa care nu aduce venituri
OECD	Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică
OFWAT	Autoritatea de Reglementare pentru Serviciile de Apă din Marea Britanie (Anglia și Țara Galilor)
OG	Ordin al Guvernului
OMS	Organizația Mondială a Sănătății
ONU	Organizația Națiunilor Unite
OPA	Evaluarea generala a performanței
OPEX	Cheltuieli de exploatare
OR	Operator Regional
OUG	Ordonanța de Urgență a Guvernului
p.e.	Populație echivalentă
PISSA	Asistenta tehnică pentru consolidarea sectorului de apă și apă uzată din România
POIM	Programul Operațional Infrastructură Mare
POS	Programul Operațional Sectorial Mediu
PPP	Parteneriat Public-Privat
PSRC	Comisia pentru Reglementarea Serviciilor Publice din Armenia
PUC	Comisia pentru Utilități Publice din Letonia
PW	Compania Publică de Stat pentru Apele Poloneze
RAE	Agenția de Reglementare pentru Energie din Muntenegru
REWS	Reglementatorul pentru Energie și Servicii de Apă din Malta
RON	Leu nou românesc
SCADA	Monitorizare, Control si Achiziții de Date (Supervisory Control and Data Aquisition)
TVA	Taxa pe Valoare Adăugată
UAT	Unitate Administrativ Teritorială
UE	Uniunea Europeană
VMM	Agenția de Mediu din Flandra (Belgia)
VVU	Consiliul pentru Serviciile de Apă din Croația
WACC	Costul mediu ponderat al capitalului
WAREG	Autoritățile de reglementare în domeniul apei din Europa
WICS	Comisia pentru Industria Apei din Scoția
YPEKA	Secretariatul General pentru Mediul Înconjurător și Apă din Grecia

SUMAR EXECUTIV

Scopul realizării acestei analize comparative este acela de a prezenta cadrul general de implementare al serviciilor de apă și de canalizare în diverse state membre UE, considerând mai multe dimensiuni de reglementare a serviciilor. În baza acestei analize, și ținând cont de problemele specifice ale sectorului de apă din România se va selecta un stat membru care să reprezinte un model bun de urmat de către A.N.R.S.C., și se vor propune măsuri specifice pentru introducerea unui nou cadru de reglementarea a serviciilor, respectiv cel aferent reglementării economice.

Pentru înțelegerea cât mai bună a contextului de analiză a cadrului de reglementare la nivelul țărilor membre UE, Asocierea a realizat o prezentare sintetică a caracteristicilor sectorului de apă și canalizare, precum și o descriere conceptuală a reglementării economice a serviciilor.

Realizarea propriu-zisă a analizei comparative a presupus colectarea tuturor datelor și informațiilor disponibile din surse publice, definirea criteriilor/ domeniilor de analiză, precum și selectarea/ structurarea informațiilor relevante.

Analiza s-a bazat în principal pe datele și informațiile furnizate de diverse organizații în rapoartele emise de către acestea, ele nefiind re-verificate sau validate de către Consultant. Datele/ informațiile analizate au corespuns mai multor perioade de raportare (in funcție de sursele disponibile) însă ele pot fi considerate relevante în contextul analizei comparative a cadrului de reglementare în diverse state membre UE.

Analiza cadrului de reglementare a serviciilor de apă și de canalizare la nivel european nu a fost una exhaustivă, ci a avut în vedere doar acele elemente care sunt relevante în definirea unui model de reglementare economică pentru România (și în limita informațiilor disponibile).

Criteriile de analiză au fost grupate în trei categorii mari: (i) cadrul general de reglementare a serviciilor, (ii) elemente de context și (iii) domeniu de reglementare economică, analiza realizată în baza acestora fiind atât cantitativă, cât și calitativă.

Ținând cont de elementele analizate, Asocierea a fundamentat cadrul pentru selectarea unui stat membru care poate fi considerat un model de bună practică și a propus măsuri concrete pentru reglementarea economică a serviciilor.

Pentru identificarea statului membru UE care să fie luat drept exemplu de bună practică, s-a plecat de la premisă că un model relevant este acela care rezolvă problemele actuale ale sectorului din România într-un mod eficient. Printre problemele actuale ale sectorului de apă din România putem menționa:

- Accesul populației la servicii adecvate de apă și apă uzată este cel mai scăzut din UE;
- Conformarea directivelor UE (reflectate pe deplin în legislația națională), incluzând atât calitatea apei / apei uzate, cât și accesul populației la servicii centralizate, necesită un volum imens de investiții;
- Istoricul marilor proiecte de investiții arată că sectorul apei are două probleme majore legate de subiectele: inadecvarea resurselor de finanțare în comparație cu nevoile și capacitatea limitată de pregătire și implementare a părților interesate (fie operatorii, fie autoritățile). Sistemul de achiziții publice este doar unul dintre factorii de influență (în mare parte blamat de operatori și autoritățile locale), dar

nu singurul, cu siguranță capacitatea limitată de pregătire și implementare a proiectelor este cel puțin la același nivel de importanță;

- Aplicarea "principiului solidarității" este larg acceptată atunci când vine vorba de a primi, în timp ce în situația de a da, rezistența (cu argumente) este evidentă;
- Există o lipsă de cultură în rândul autorităților de a-și uni eforturile în atingerea obiectivelor, deasupra jocurilor politice și, în majoritatea cazurilor, deciziile nepopulare (cum ar fi creșterile tarifelor) sunt argumentate ca o măsură „impusă" nu ca o implementare logică a unei politici care sa genereze cât mai multe resurse. Putem vedea că, în multe cazuri, descentralizarea este luată în considerare doar pe baza componentei sale de putere de decizie, în timp ce responsabilitățile locale specifice, cum ar fi îmbunătățirea surselor locale de finanțare, nu sunt un obiectiv sau chiar nu sunt luate în considerare.
- Tratamentul aplicat de autorități (în ceea ce privește controlul / regulile aplicate / sprijinul) diferă substanțial între operatorii mari/regionali (OR sau concesionări privați) și operatorii mici / locali, ceea ce generează discrepanțe și impact puternic asupra imaginii publice.

Aceste probleme identificate reprezintă în același timp și argumente pentru reglementarea economică a serviciilor de apă și canalizare.

Pe baza sintezei cadrului de reglementare în fiecare stat membru UE, au fost identificate mai multe modele relevante pentru România, respectiv: Belgia, Bulgaria, Danemarca, Irlanda, Italia, Lituania, și Marea Britanie (Scoția). Plecând de la aceste modele identificate, va trebui selectat un stat membru care a rezolvat cel mai eficient problemele identificate pentru sectorul de apă din România, fiind evident că nu va putea fi copiat în întregime acel model de reglementare economică, ci va trebui adaptat la contextul românesc, și corelat cu cadrul legislativ național în vigoare. În acest sens, în etapa imediat următoare, consultantul împreună cu A.N.R.S.C. vor detalia analiza și vor identifica cele mai bune opțiuni de explorat și preluat, inclusiv prin contactarea directă a modelului selectat. Modul de transfer a experienței modelului selectat se va decide și în funcție de evoluția situației pandemice și de limitările impuse de aceasta, fără a se afecta atingerea obiectivelor proiectului.

În continuare, au fost formulate propuneri de reglementare economică a serviciilor grupate pe patru domenii, și care cuprind atât măsuri generale privind reglementarea și implementarea serviciilor, cât și măsuri specifice reglementării economice a acestora: (i) îmbunătățirea guvernanței la nivelul sectorului, (ii) consolidarea capacității A.N.R.S.C. și a operatorilor, (iii) măsuri de reglementare economică a serviciilor, și (iv) eliminarea stimulentelor contraproductive.

Este de așteptat ca aplicarea unui cadru de reglementare economică a serviciilor să genereze o rezistență la schimbare, în unele cazuri semnificativă. De aceea este recomandat ca aceste măsuri să fie aplicate gradual (cu acordarea unei perioade de tranziție) și să existe o comunicare permanentă cu operatorii de servicii și autoritățile locale. Nu în ultimul rând, este recomandat să fie adoptat un plan de tranziție (consolidarea capacității administrative, respectiv dobândirea noilor competențe necesare) la nivelul A.N.R.S.C., cu scopul îndeplinirii noului rolul de reglementator economic.

A fost introdus și un capitol distinct și pentru managementul cu succes al tranziției A.N.R.S.C. câte un nou model de reglementare, recunoscând totuși că este necesară elaborarea unui document în sine pe acest subiect, odată ce măsurile de reglementare economică au fost agreate și asumate la nivel guvernamental.

Premisele esențiale pentru implementarea cu succes a unui astfel de demers rămân garantarea unei independențe financiare și politice a A.N.R.S.C., respectiv asumarea la nivel național a unui astfel de deziderat, prin declararea deschisă a acestei opțiuni și asigurarea unui leadership ferm.

Dacă reglementarea economică a serviciilor reprezintă o măsură necesară pentru eficientizarea serviciilor de apă și de canalizare, procesul de reformă la nivelul sectorului este mult mai larg, fiind necesară adoptarea și implementarea unei strategii specifice, precum și recunoașterea la nivel politic a importanței și priorității acestui sector, cu atât mai mult cu cat statul român și-a asumat termene clare pentru conformarea cu directivele UE.

Aceste propuneri vor trebui discutate cu toate părțile interesate și, în urma agreării acestora, va trebui dezvoltat un cadru metodologic de implementare, în corelare și cu legislația națională aplicabilă, iar acolo unde este cazul vor fi făcute propuneri de amendare sau completare a legislației actuale.

I. INTRODUCERE

1.1 Cerințe contractuale

Această activitate vizează o analiză comparativă a cadrului de reglementare a serviciilor publice comunitare de alimentare cu apă și de canalizare din statele membre pornind de la o analiză aprofundată a studiilor realizate de către alte structuri și instituții internaționale (ex. WAREG Nivelul de suportabilitate în Sistemele de apă din Europa 2017, OECD Guvernanța instituțiilor de reglementare din sectorul de apă și apă uzată -2015, Comisia Europeană - Serviciile de apă în UE -2015, EurEau - Guvernanța serviciilor de apă în UE - 2018 etc.) și de la datele și cadrul de reglementare din țările UE relevante pentru reglementarea sectorului în România.

În baza acestei analize detaliate, Prestatorul va identifica un stat membru UE a cărui performanță în reglementarea sectorului poate constitui un model pentru A.N.R.S.C., urmând ca în cadrul acestei activități să se realizeze și o vizita de studiu/ un schimb de experiență a personalului relevant din A.N.R.S.C. (5 persoane) în statul selectat. Raportul elaborat după vizita de studiu se va concretiza într-un capitol în cadrul analizei comparative.

Analiza comparativă a cadrului de reglementare a serviciilor va include un capitol cu propuneri de îmbunătățire a cadrului de reglementare și de stabilire, ajustare și modificare a tarifelor în sectorul de apă și apă uzată din România, care să asigure premisele unei dezvoltări durabile a serviciilor, dar și să asigure o performanță mai bună la nivelul operatorilor.

1.2 Scopul raportului

Scopul principal al Raportului de analiză este acela de a prezenta cadrul de reglementare a serviciilor de apă și de canalizare în diverse state membre UE și care sunt principalele direcții de acțiune pe care au înțeles să le dezvolte în scopul prestării către utilizator a unui serviciu de calitate la un cost sustenabil, pentru a fi analizate și identificate modalitățile în care acestea pot fi adaptate cadrului reglementare a serviciului de apă și de canalizare din România și se pot transforma în propuneri de lege ferenda.

Cadrul de reglementare al sectorului de apă și apă uzată la nivelul statelor membre UE este divers, fiecare având modul propriu în care a înțeles să reglementeze acest sector în funcție de tipul de stat(federativ/unitar), sistemul de drept aplicabil, sistemul legislativ, sistemul administrativ de organizare a teritoriului, și nu în ultimul rând, în funcție de elemente de natură socio-economică care diferă de la stat la stat.

1.3 Limitări

Raportul de față nu își propune o analiză exhaustivă a cadrului de reglementare a serviciilor de apă și de canalizare la nivel european, ci doar pentru acele elemente care sunt relevante în definirea unui model de reglementare economică la nivelul A.N.R.S.C. Analiza se bazează în principal pe datele și informațiile furnizate de diverse organizații în rapoartele emise de către acestea, ele nefiind re-verificate sau validate de către Consultant.

Totodată, trebuie menționat că datele și informațiile prezentate în Raportul de analiză corespund mai multor perioade de raportare (în funcție de sursele disponibile) însă ele pot fi considerate relevante în contextul analizei comparative a cadrului de reglementare în diverse state membre.

II. CARACTERISTICILE SPECIFICE ALE SECTORULUI DE APĂ

Sectorul apei este destul de unic - este dificil de identificat un alt sector care presupune aceeași integrare verticală. Diferența clară între diferitele activități care cuprind lanțul valoric al sectorului de apă poate fi dificilă (de exemplu, depozitarea ar putea fi de apă brută sau tratată, poate fi depozitată la punctul de abstracție, pe parcursul transportului de apă brută, la stația de tratare sau în sistemul de distribuție a apei potabile).

Gama de costuri unitare atât în zonele de aprovizionare, cât și în cadrul diferitelor activități face dificilă evitarea efectelor incidente asupra unor grupuri de clienți legat de oricare activități care ar putea fi deschise concurenței. Aceste costuri sunt de obicei o funcție a densității populației și a geografiei.

Economia îndeamnă la o integrare verticală - dar poate exista posibilitatea de a dezvolta concurența „pentru piață" (de exemplu, un contract de construire, proiectare, operare și finanțare pentru tratarea apei sau pentru sistemul de canalizare), mai degrabă decât „în piață", unde furnizorii alternativi oferă servicii.

Spre deosebire de alte sectoare care sunt supuse reglementărilor economice, apa și canalizarea au un scop limitat pentru utilizarea piețelor. Piețele sunt adesea considerate a fi cele mai eficiente atunci când toți participanții sunt obligați să accepte prețul curent al pieței (adică sunt orientați spre preț). Sau, pentru a folosi jargonul reglementatorilor economici, se confruntă cu o constrângere bugetară. Concret, dacă prețurile sunt fixate, companiile vor căuta să se diferențieze concentrându-se pe nivelul de serviciu sau pe costurile unitare.

Există însă o diferență importantă - un monopol reglementat nu va crește profitul prin îmbunătățirea serviciilor (cererea este relativ inelastică și, în esență, plafonată), astfel încât accentul se va pune pe costuri. Ca atare, reglementarea economică a apei ar trebui să fie diferită de cea a poștei, telecomunicațiilor și a energiei.

2.1 Provocările cu care se confruntă industria apei și apelor uzate

Industria apei se confruntă, în general, cu trei provocări semnificative. Acestea sunt prezentate mai jos, împreună cu pașii necesari pentru a răspunde la aceste provocări.

Figura 1. Provocările semnificative cu care se confruntă industria apei

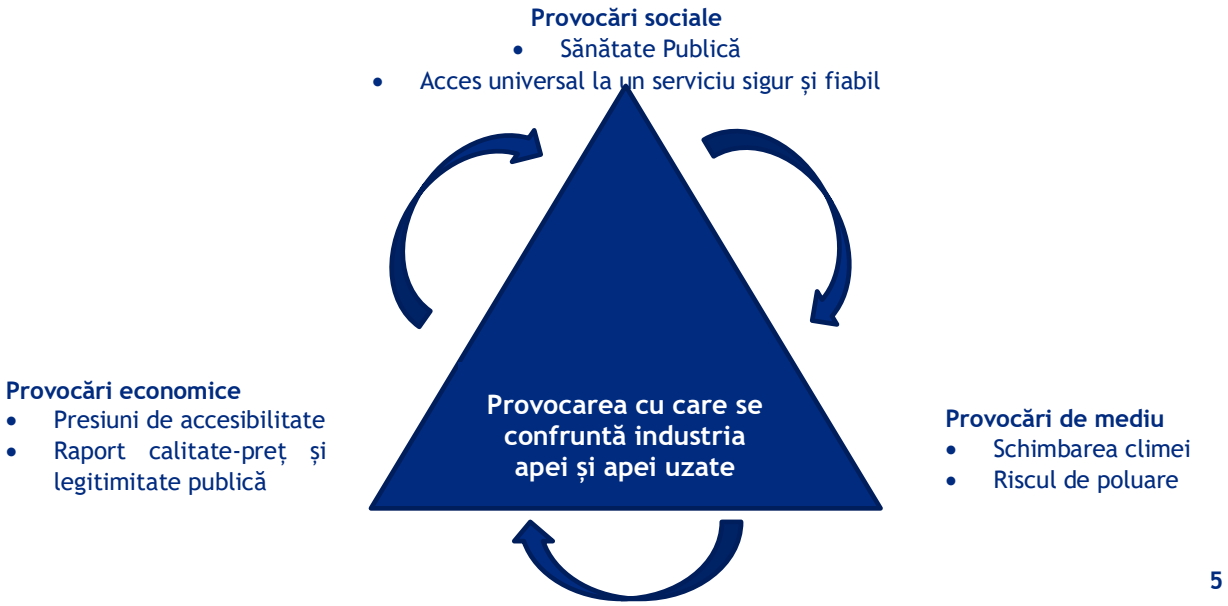

Provocări sociale

Apa potabilă sigură, fiabilă și curată este vitală pentru sănătatea publică și bunăstarea societății. Apa și apele uzate sunt un serviciu esențial care este fundamental pentru calitatea vieții, a mediului și pentru creșterea economică.

Având în vedere caracterul public al serviciului, clienții se așteaptă să acceseze apă potabilă curată și sigură, iar apele uzate ale acestora să fie preluate în siguranță. Clienții și societatea au nevoie de încredere ca aceste servicii să fie furnizate nu doar în prezent, ci și pe termen lung, fără a compromite mediul natural sau interesul generațiilor viitoare.

Provocări de mediu

Pe măsură ce așteptările clienților cu privire la serviciile de apă și apă uzată cresc, va exista, de asemenea, o cerere mai mare pentru îmbunătățirea calității mediului. Creșterea populației și schimbările climatice exercită presiuni suplimentare asupra capacității sistemului de apă. Nerespectarea acestor provocări va submina legitimitatea generală și reputația industriei apei.

Provocări economice

În pofida tuturor acestor provocări, clienții și societatea se așteaptă ca serviciile de apă și apă uzată să fie sigure, de înaltă calitate, fiabile, durabile din punct de vedere ecologic și, cel mai important, accesibile și sustenabile.

Indiferent de soluție și de modelul de livrare, pentru a face față acestor provocări de mediu și a oferi rezultate de înaltă calitate și de mediu va necesita investiții mari de capital și, în consecință, va exercita o presiune ascendentă asupra tarifelor clienților. Prin urmare, este important ca serviciile de apă să poată fi furnizate la un preț accesibil și eficient și să reprezinte (și să fie percepute a fi) o valoare pentru clienți din punct de vedere al raportului calitate-preț.

Deteriorarea progresivă și îmbătrânirea activelor existente de apă și apă uzată ar putea, de asemenea, să creeze o presiune suplimentară asupra tarifelor pentru apă. Având în vedere durata lungă de viață a activelor pentru apă, este important ca industria să fie (și să rămână) pe o bază financiară durabilă, iar clienții actuali să contribuie la costurile economice complete ale serviciului de care se bucură, fără a transfera efortul rezonabil asupra generațiilor viitoare.

2.2 Provocările la nivel internațional

Accesul la apă este o necesitate umană de bază. De asemenea, apa este o resursă economică importantă și este fundamentul biodiversității, al climei și al reglării ecosistemelor. Protejarea ecosistemelor hidrice împotriva poluării și a transformărilor hidromorfologice și utilizarea durabilă a apei sunt esențiale pentru a răspunde nevoilor generațiilor actuale și viitoare, precum și pentru a menține stabilitatea politică la nivel național și regional. În cadrul UE, o politică cuprinzătoare în domeniul apei urmărește să asigure disponibilitatea unei cantități suficiente de apă de bună calitate, atât pentru nevoile cetățenilor, cât și pentru mediu, prin reglementarea presiunilor principale (agricultură, industrie, apele reziduale urbane), a utilizărilor apei (apa de îmbăiere, apa subterană, apa potabilă) și a gestionării integrate a apei. Marea majoritate a cetățenilor europeni au acces la instalații sanitare de bază și sunt conectați cel puțin la un sistem secundar de epurare a apelor uzate. De asemenea, cetățenii europeni beneficiază de o calitate foarte ridicată a apei potabile. Cu toate acestea, presiunile apărute ca urmare a urbanizării, poluarea difuză cauzată de agricultură și industrie și schimbările climatice influențează calitatea apei și securitatea apei pe termen lung. La nivel mondial, UE promovează disponibilitatea și gestionarea durabilă a apei prin intermediul Consensului european privind dezvoltarea și al politicilor UE de vecinătate și de extindere.

Uniunea Europeana a aderat la îndeplinirea Obiectivelor de Dezvoltare Durabilă (ODD) printre care se află și Obiectivul Durabil 6 - Asigurarea disponibilității și a gestionării durabile a apei și a apei uzate pentru toți.

În general, se estimează că până în 2030 UE va face în continuare progrese privind gestionarea durabilă a apei și a apei uzate. Aproape toți cetățenii vor beneficia de un acces bun la serviciile legate de utilizarea apei, cum ar fi apa potabilă și epurarea apelor uzate, precum și la instalații sanitare. Cu toate acestea, sunt necesare eforturi suplimentare pentru a se asigura accesul deplin al tuturor cetățenilor UE, pentru a se asigura faptul că apele reziduale sunt tratate în conformitate cu standardele impuse pe întregul teritoriu și pentru a se atinge o stare ecologică bună în cazul tuturor corpurilor de apă din Europa. Schimbările climatice și agravarea efectelor acestora asupra secetei și a inundațiilor în unele regiuni din UE accentuează necesitatea că gestionarea apei să devină mai durabilă. Schimbările climatice vor spori stresul hidric resimțit deja în corpurile de apă, în special în sudul Europei, dar tot mai mult și în alte părți ale continentului. Punerea în aplicare a legislației existente în domeniul apei și elaborarea de noi acte legislative, cum ar fi propunerile recente privind apa potabilă și reutilizarea apei, vor contribui la soluționarea acestor provocări. Verificarea în curs a adecvării unei părți substanțiale a legislației UE privind apa va permite să se stabilească dacă este necesar să se adapteze cadrul de reglementare pentru îndeplinirea integrală a obiectivelor de dezvoltare durabilă relevante.

În altă ordine de idei, consumatorii din majoritatea țărilor de la nivel internațional simt efectul creșterii costurilor de exploatare prin intermediul accelerării creșterii tarifelor la apă și apă uzată. Tarifele la apă și apă uzată în marile orașe ale lumii au crescut în 2017 mari rapid decât în oricare alt an începând cu 2014. Acest fenomen este ilustrat grafic în figura următoare.

Figura 2. Creșterea tarifelor la nivel mondial in 2017 vs. 2016

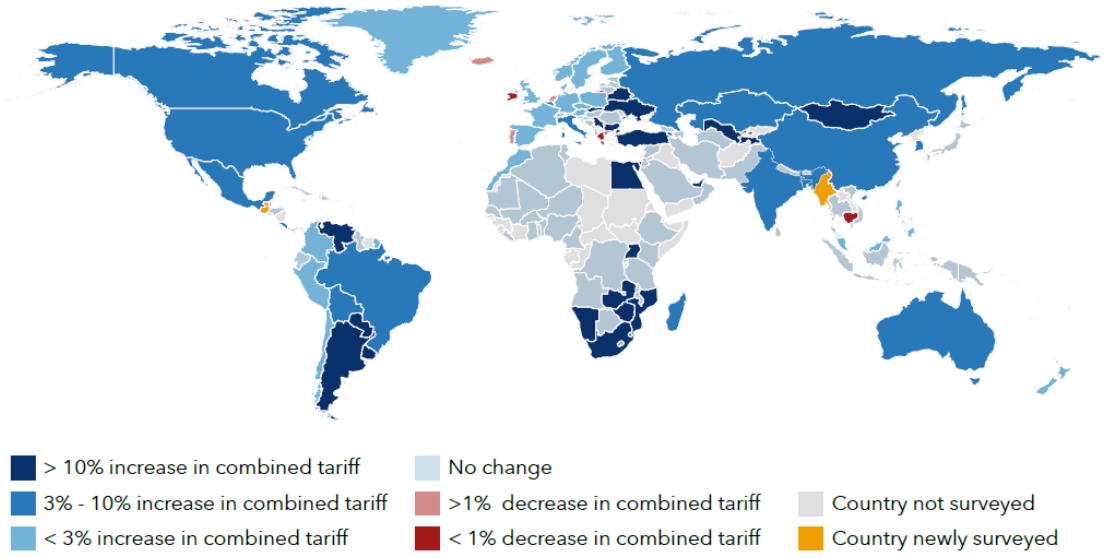

Sursa: „The Global Value of Water", Based on the findings of Global Water Intelligence's Global Water Tariff Survey 2017.

Studiul arată că partea fixă pentru tariful la apă reprezintă aproximativ 25% din tariful total la apă fără TVA, iar partea fixă la tariful la apă uzată reprezintă 32% din tariful total la apă uzată fără TVA. Tarifele medii in Europa de Vest sunt semnificativ mai ridicate decât mediile

de la nivel mondial mai ales pe partea de apă uzată, iar ponderea componentei fixe în tarif este mult mai redusă. Tarifele în Regiunea Asia și Europa de Est sunt mai reduse decât cele de la nivel mondial și din Europa de Vest, dar ele sunt afectate în principal din cauza tarifelor reduse din țările din Asia Centrală. Din cauza acestui lucru, este dificil să rezulte niște concluzii relevante pentru zona Europei de Est.

Îndeplinirea țintelor din Obiectivul de Dezvoltare Durabilă 6 privind accesul la servicii precum și asigurarea unei dezvoltări sustenabile pe termen mediu și lung a sistemelor de apă și apă uzată va necesita o presiune crescută la nivel mondial atât asupra nivelului tarifelor plătite de către consumatori cât și asupra sistemelor de reglementare.

2.3 Caracteristicile specifice ale sectorului de apă și apă uzată din România

Înainte de aderarea la Uniunea Europeană, sectorul de apă și apă uzată era foarte fragmentat, iar proiectele de investiții vizau în special orașele mari. Doar 32 de municipalități (cu mai mult de 100.000 de locuitori fiecare) au beneficiat de programe de investiții pentru reabilitarea infrastructurii de apă și apă uzată între anii 1990 și 2007. La momentul aderării României la Uniunea Europeană, gradul de conectare la servicii de apă era în jur de 53% iar la servicii de canalizare de 43%.

În ultimii 15 ani, sectorul de apă și apă uzată din România a fost reorganizat prin procesul de regionalizare care a început în 2007 ca parte a strategiei Programului Operațional Sectorial Mediu (POS). Procesul de regionalizare a constat în concentrarea funcționării serviciilor prestate unui grup de autorități locale dintr-o arie geografică definită în cadrul unui bazin hidrografic și/sau în cadrul granițelor administrative (municipii, județ). Regionalizarea serviciilor a avut ca scop asigurarea faptului că 2.600 de localități cu peste 2.000 de locuitori îndeplinesc obiectivele de performanță stabilite în POS Mediu, prin concentrarea gestionării serviciilor de apă și apă uzată în aproximativ 40 de operatori puternici, înființați și dezvoltați prin fuziunea operatorilor locali în Operatori Regionali (OR). Regionalizarea serviciilor de apă a fost planificată pentru a rezolva fragmentarea excesiva a sectorului și a realiza economii de scară. Ca urmare a procesului de regionalizare, au fost înființați 43 de Operatori Regionali, furnizând apă pentru aproximativ jumătate din populația țării.

Pe baza informațiilor furnizate de A.N.R.S.C. (Autoritatea Națională de Reglementare pentru Servicii Comunitare de Utilități Publice), în România, în prezent există 44 de operatori regionali, 2 operatori mari cu capital mixt (public și privat) la București și Ploiești, respectiv aproximativ 900 de operatori mici/locali ce furnizează servicii populației (din care majoritatea reprezintă servicii cu personalitate juridică, organizate la nivelul primăriilor).

În pofida progreselor înregistrate, România este încă în urmă obiectivelor Tratatului de Aderare la UE privind acoperirea națională cu servicii de apă și tratarea apelor uzate. În prezent, rata de conectare la servicii de apă este în jur de 70% iar la servicii de canalizare în jur de 53% fiind cele mai scăzute dintre țările UE - atât pentru apă potabilă, cât și pentru canalizare. Diferențele dintre zonele urbane și cele rurale din România sunt uriașe: în timp ce municipalitățile mai mari se apropie de respectarea standardelor UE, comunitățile mai mici (în special în zonele rurale) înregistrează o întârziere considerabilă.

In ultimii 20 de ani au fost realizate investiții de aproximativ 7 miliarde de euro în infrastructura de apă și canalizare. Gradul scăzut de conectare poate fi însă explicat prin proporția mare și densitatea foarte scăzută a populației rurale comparativ cu restul țărilor europene (în România conectarea unei gospodării din zona rurală costă mult mai mult datorită distanțelor mari între proprietăți).

Un alt motiv pentru rata scăzută a conectării este refuzul populației de a se conecta la servicii centralizate de apă și canalizare, în special în mediul rural. Există numeroase cazuri

în care există acces centralizat la serviciile de canalizare (infrastructura există), dar oamenii refuză să se conecteze la servicii, invocând probleme de suportabilitate (lipsa resurselor financiare pentru finanțarea racordărilor și plata facturilor) sau lipsa facilităților în case (ex. nu au baie, etc.). Chiar dacă obligativitatea conectării la sistemele centralizate, când infrastructura există, a fost introdusă prin modificările aduse Legii 241/2006 (Legea serviciului de alimentare cu apă și canalizare) începând din 2015, impactul asupra ratei de conectare a fost limitat. În aceste condiții, acești locuitori care au acces la servicii și refuză să se conecteze, în cifrele statistice apar ca fiind neconectați.

În ultimii 15 ani au existat fonduri numeroase în principal de la Uniunea Europeană pentru investiții în infrastructura de apă și apă uzată pentru care procesul de implementare a fost extrem de dificil și de durată. Spre exemplu, pentru Programul Operațional Mediu (POS Mediu) implementat în perioada 2007-2015 și având o valoare aprobată de finanțare de 18,5 miliarde RON (echivalentul a 4,5 miliarde EUR), au fost înregistrate următoarele provocări principale:

- În cadrul lui au fost 644 contracte de lucrări și de furnizare și 210 contracte de servicii ceea ce a reprezentat o provocare privind managementul acestora;
- Procedura de licitare a fost foarte dificilă și provocatoare, generând numeroase probleme și întârzieri. Principalul criteriu utilizat pentru atribuirea contractelor a fost cel mai mic preț, ceea ce a creat probleme de calitate a lucrărilor în timpul fazei de implementare. Perioada medie de licitare a unui contract de lucrări a fost de 295 de zile (în principal datorită contestațiilor) ceea ce a întârziat procesul de implementare.
- Faza de construcție a proiectelor a fost, de asemenea, provocatoare și dificilă, ceea ce nu este neobișnuit, având în vedere numărul mare de contracte. Piața construcțiilor a avut momente când a fost copleșită de numărul mare de contracte care trebuiau implementate în paralel, ducând la întârzieri în implementare și la tensiuni între operatorii și companiile de construcții. Datorită acestui lucru, în medie, perioada de la semnarea contractului de lucrări până la finalizare a fost de 1.133 de zile.
- Din cauza întârzierilor în implementare în fazele de construcție, unele contracte nu au fost finalizate în perioada de programare 2007-2013 și au trebuit să fie mutate (fazate) pentru finanțare în noua perioadă de programare (2014-2020). Valoarea totală a contractelor fazate a fost de 2,3 miliarde RON (echivalentul a 0,5 miliarde EUR).

Toate acestea au dus la întârzieri în implementare cu impact pe gradul redus de conectare la servicii.

În cadrul unui proiect de asistență tehnică coordonat de BERD (Proiectul PISSA), a fost calculat costul total pentru conformarea cu directivele UE privind apa și apa uzată în jurul sumei de 22.2 miliarde EUR dintre care o sumă de 9 miliarde EUR în ceea ce privește furnizarea apei și 13.2 miliarde EUR pentru colectarea și epurarea apelor uzate. La acestea se mai adaugă costuri de reinvestiții pentru infrastructura construită în ultimii 20 de ani (înlocuiri, reinvestiții, etc.) de 2.3 miliarde de euro ducând nevoia totala de investiții la 24.5 miliarde de euro.

Resursele financiare actuale disponibile sunt importante și în prezent sunt numeroase proiecte în pregătire și implementare. Spre exemplu, sub umbrela Proiectului Operațional Infrastructura Mare (POIM) sunt în pregătire studii de fezabilitate pentru proiecte de investiții pentru a fi supuse spre aprobare Comisiei Europene de aproximativ 10 miliarde de euro (o parte dintre ele sunt aprobate deja și în implementare).

O evaluare generală arată că au fost identificați ca fiind disponibili în prezent la nivel național aproximativ 7 miliarde EUR, în special în fondul POIM 2014-2020, PNDL I și II, și PNDR 2014-2020. Alte granturi UE vor fi, probabil, disponibile în următoarea perioadă de programare 2021-2027, estimată în prezent la 3 miliarde EUR. Deci, deficitul de finanțare rămas este de aproximativ 12 miliarde EUR care probabil va trebui să fie finanțat de la

bugetul de stat, fie împins mai departe pentru următoarele perioade de programare ale UE după 2027.

O parte din acest deficit de finanțare poate fi acoperit și de către operatorii de apă și apă uzată din veniturile obținute din tarife. În ultimii ani însă, nivelul investițiilor realizate de către cei 43 de operatori regionali din venituri proprii (tarife) a fost relativ redus în jur de 40-50 milioane de euro pe an. Pentru a crește aceste sume, ar trebui crescute tarifele la servicii de apă și apă uzată, ceea ce duce la alte discuții privind suportabilitatea consumatorilor.

În ultimii 10 ani, elaborarea strategiilor tarifare a fost legată exclusiv de proiectele finanțate din fonduri europene. Deoarece creșterile de tarife în termeni reali aferente strategiei de tarifare din POS Mediu au fost implementate, iar strategia de tarifare aferentă proiectului POIM nu este finalizată, operatorii regionali fie nu au aplicat ajustări de tarife în ultimii ani 4-5 ani, fie au solicitat către A.N.R.S.C. ajustări ale tarifelor pe baza metodologiei clasice folosind fișa de fundamentare (pe baza costurilor istorice), fără însă a avea vreo inițiativa de propunere a unei strategii de tarifare pe termen mediu.

Deoarece operatorii regionali reprezintă coloana vertebrală a sectorului de apă și apă uzată din România, în graficul următor a fost analizată periodicitatea ajustării tarifelor la apă și apă uzată de către cei 43 de operatori regionali:

Figura 3. Periodicitatea ajustării tarifelor de către operatorii regionali

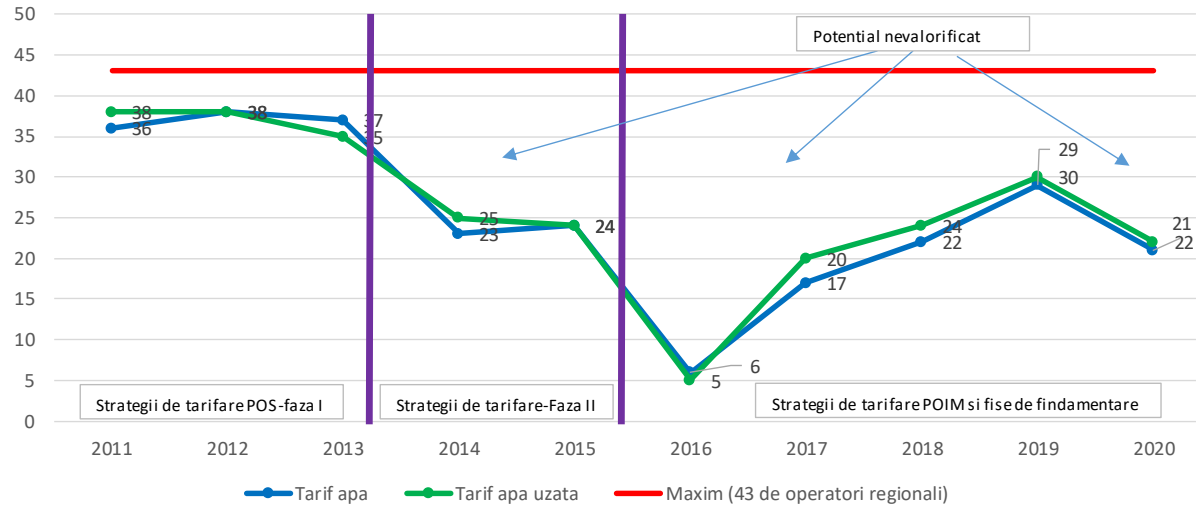

Sursa: Prelucrare de către consultant pe baza datelor furnizate de A.N.R.S.C.

Până în anul 2013, majoritatea operatorilor regionali au avut în implementare strategii de tarifare aprobate pe POS Mediu ceea ce se vede și în numărul operatorilor care au ajustat anual tarifele. Începând cu 2014, o parte din operatorii regionali au finalizat deja implementarea strategiilor de tarifare (primele 10 aplicații POS aprobate) ducând la scăderea numărului de operatori care au ajustat tarifele anual.

În anul 2015 aproape toți operatorii regionali au finalizat implementarea strategiilor de tarifare din POS Mediu ceea ce a determinat ca, începând cu anul 2016, numărul de operatori regionali care au ajustat tarifele să fie extrem de redus. Începând cu 2017 au început să apară primele strategii de tarifare pe POIM (4 operatori în 2017 și încă 5 în 2018) ceea ce a dus la creșterea operatorilor care au ajustat tarifele, unii în termeni reali (cei care au strategii în POIM), alții doar cu inflație sau pe fișe de fundamentare. În ultimii 4 ani, în medie, aproximativ doar jumătate dintre operatorii regionali au ajustat tarifele în mod constant ceea ce a dus la o pierdere de potențiale resurse financiare nevalorificate cu impact pe profitabilitate și pe nivelul de investiții realizate din surse proprii.

În general, procesul de aprobare a strategiilor de tarifare este greoi, pentru că presupune obținerea de hotărâri de consiliu local din partea fiecărui UAT membru al ADI. În cazul în care strategiile de tarifare sunt legate de proiecte de investiții cu finanțare europeană, procesul de aprobare a strategiilor este mai rapid (sub presiunea pierderii fondurilor). În cazul în care un operator regional sau ADI doresc să realizeze și să propună spre aprobare o strategie de tarifare independent de un proiect de finanțare cu fonduri europene, procesul este extrem de dificil (există un singur operator în România în ultimii 10 care are o strategie de tarifare aprobată în afară proiectelor cu finanțare europeană) și de durată, putând amenință sustenabilitatea pe termen scurt a operatorilor regionali.

În prezent toata lumea de la clienți la autorități locale și politicieni menționează ca tarifele la apă și apă uzată sunt ridicate fără însă a avea nici o bază științifică de analiză. În literatura de specialitate, capacitatea de plată a populației este măsurată folosind indicele de suportabilitate care reprezintă procentul din venitul unei gospodării (familii) plătit pentru factura de apă și apă uzată. Conform exercițiului național de benchmarking realizat anual de către cei 43 de operatori regionali, în 2019, o gospodărie (familie) medie din România a plătit în jur de 1.9% din veniturile ei pentru factură de apă și apă uzată. Un nivel minim pentru acest indicator de suportabilitate a fost agreat de către România cu Comisia Europeană ca parte a programului POIM și care a fost apoi legiferat prin aprobarea „Metodologiei de Analiză Cost-Beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă" aprobată prin Hotărârea 677/2017. În acest document se menționează că, pentru regiuni în care se implementează investiții în infrastructura de apă și apă uzată, tariful va fi ajustat astfel încât factura medie la apă și apă uzată să fie minim 2,5% din venitul mediu al gospodăriei. O comparație simplă între nivelul actual al indicelui de suportabilitate și cerința minimă arată că tarifele sunt la nivele mai reduse decât ar trebui. În concluzie, pe de-o parte ne plângem că nu avem infrastructură, dar pe de altă parte plătim mai puțin pentru servicii decât am agreat și ar fi sustenabil. Spre exemplu, dacă toți operatorii regionali ar practica un tarif care să ducă nota de plată la procent de 2,5% din venitul mediu al gospodăriei, s-ar genera anual în plus peste 200 de milioane de euro care ar putea finanța investiții în infrastructură și care reprezintă un potențial irosit.

Chiar dacă am avea toți banii pentru investiții, avem însă altă problemă: nu vor putea fi cheltuiți. Dacă ne întoarcem la experiența perioadei de programare 2007-2013, am văzut că s-a reușit implementarea în infrastructură în medie a 0.5 miliarde de euro pe an cu un maxim de 1.2 miliarde de euro în anul 2015. Deci, pentru nevoia de investiții de 22 de miliarde de euro, dacă se aplică experiența trecută, ar fi nevoie între 20-40 de ani să se reușească să fie implementate toate investițiile. Și asta nu ține neapărat de capacitatea operatorilor și autorităților centrale și locale de la implementa investiții deoarece și capacitatea pieței de construcții din România este de asemenea limitată; toate eforturile depuse pentru a spori capacitatea sectorului de apă de a pregăti și finanța investiții putând fi zădărnicite de incapacitatea industriei de a construi. Sectorul construcțiilor din România a crescut ușor ca valoare în ultimii ani, în timp ce în termeni fizici a scăzut. Orice plan suplimentar de creștere a investițiilor în sectorul de apă ar trebui să vizeze atractivitatea sectorului pentru contractori (ceea ce înseamnă condiții mai bune, aprobări mai ușoare, chiar și costuri puțin mai mari) pentru a fi competitivi pe piața construcțiilor ceea ce este dificil ținând cont că concurezi cu piața imobiliară și piața de drumuri și autostrăzi.

Concluzionând, se poate spune că va mai dura cel puțin 15-20 de ani până se va ajunge cu grade de conectare la apă și apă uzată apropiate de 100% la nivel național. La nivel urban, gradul de conectare la servicii este apropiat de 100% ceea ce ofertă condiții de dezvoltare economică în contextul în care tendința este ca populație din zona rurală să se mute spre zona urbană (urbanizare). O parte din probleme s-ar putea să se rezolve de la sine, în sensul că în 15-20 de ani numeroase sate din România vor dispărea pur și simplu datorită depopulării.

Pe termen mediu și lung, operarea locală a serviciilor la nivel rural probabil se va dovedi nesustenabilă și va fi nevoie de întărirea politicii de regionalizare și continuarea consolidării serviciilor regionale, acesta putând fii considerat mecanismul cel mai fiabil de furnizare a serviciilor de apă în aglomerările mai mici și de accelerare a conformării cu standardele UE.

Un alt aspect important este că România trebuie să își dubleze sau tripleze capacitatea sa de investiții în perioada următoare, ceea ce reprezintă o mare provocare din punct de vedere financiar, economic și administrativ. Acest lucru crește nevoia de reforme semnificative și eficiență sporită în sector, pentru a crea un mediu favorabil investițiilor, pentru a accelera absorbția fondurilor UE și a reduce la minimum costurile de conformare și inevitabilul infringement.

În acest context general, se simte nevoia unei schimbări majore în sistemul de reglementare al sectorului pentru a asigura continuitate pentru strategiile de tarifare și implicit pentru resursele financiare pentru operarea, întreținerea și dezvoltarea sistemelor de apă și apă uzată prin optimizarea suportabilității consumatorilor.

III. REGLEMENTAREA ECONOMICĂ A SERVICIILOR

3.1 Scopul reglementării economice

Scopul principal pentru reglementarea economică este crearea unor presiuni similare cu cele ale unei piețe pentru a încuraja o eficiență îmbunătățită.

Guvernul României s-a exprimat clar că sectorul apei ar trebui să rămână în proprietatea publică. Este, de asemenea, clar că se așteaptă ca sectorul să-și îmbunătățească adaptabilitatea, reziliența, calitatea apei și descărcările în mediu. De asemenea, este probabil că sectorul va fi nevoit să contribuie semnificativ și la reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră. Atât A.N.R.S.C., cât și companiile regionale au o muncă uriașă și dificilă, însă trebuie să fie împuternicite și trebuie să progreseze. Este deosebit de important ca aceste companii regionale să recunoască cât de important este rolul unui reglementator economic.

O revizuire a istoriei reglementării economice a utilităților sugerează că un sector reglementat va fi considerat de succes și va furniza un raport calitate-preț bun numai dacă reglementatorul economic este respectat. În mod similar, o autoritate de reglementare economică va fi considerată a fi eficace numai dacă se consideră că societățile care fac obiectul reglementării sale furnizează un raport calitate-preț bun și un nivel adecvat de conformitate al serviciilor.

3.2 Modele de reglementare economică

Există trei abordări diferite de stabilire a prețurilor din punct de vedere administrativ, așa cum se prezintă în figura de mai jos.

Figura 4. Tipuri de reglementare

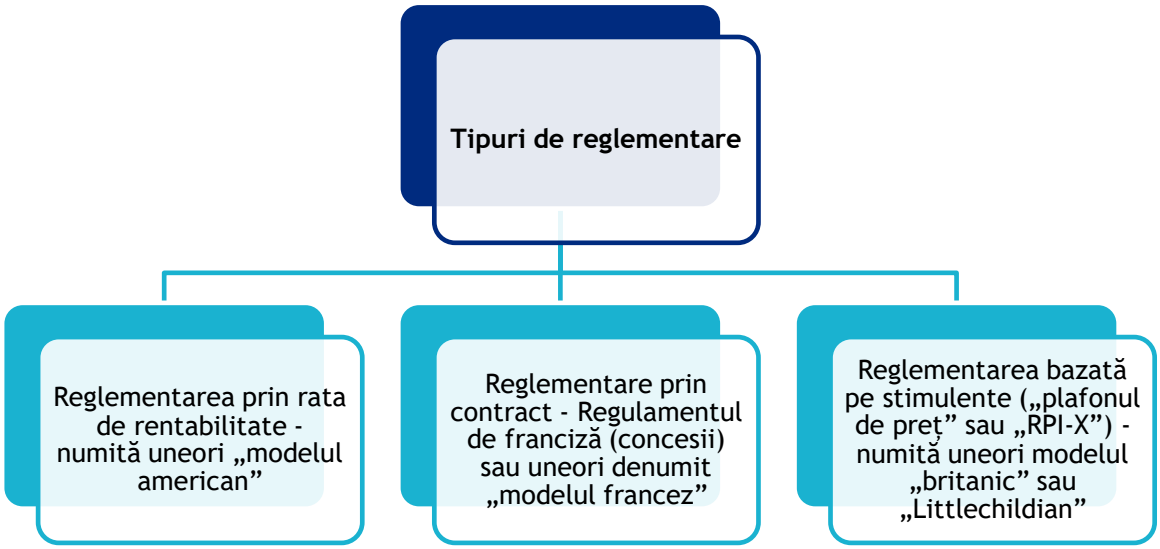

Sursa: Prelucrare consultant

Înainte însă de a discuta fiecare abordare în detaliu, este important să fie definiți mai mulți termeni comuni:

- **Recuperarea capitalului** reprezintă procesul prin care investitorul își retrage capitalul din afacere. În mod normal, un investitor care deține acțiuni ar vinde pur și simplu cota sa în companie unui alt investitor. Un investitor în datorii va fi rambursat la sfârșitul perioadei de împrumut. Chiar și într-un model al sectorului public în industrie, înțelegerea comportamentelor de echitate poate fi importantă dacă industria ar folosi contractele de proiectare, construire, operare și finanțare.
- **Rentabilitatea capitalului** este alocația făcută de autoritatea de reglementare pentru remunerarea investitorilor care au finanțat investiția făcută. Un investitor care deține acțiuni își câștigă randamentul prin valorizarea capitalului și prin dividendele pe care compania le va plăti. Un investitor în datorii își câștigă randamentul din dobânda plătită de compania reglementată care împrumută banii.
- Companiile reglementate au, de regulă, considerabil mai mult acces la informații decât ar avea autoritatea de reglementare. Aceasta este o caracteristică bine-cunoscută a monopolurilor naturale și este cunoscută ca **asimetria informațiilor**. Aceste informații se referă la adevăratul nivel eficient al costurilor (cheltuieli de exploatare și cheltuieli de capital) și niveluri de servicii pe care compania reglementată le-ar putea realiza. Autoritățile de reglementare încearcă să depășească asimetria informațiilor prin mecanisme de stimulare și cadre de reglementare a guvernanței.

În toate metodele de stabilire a tarifelor, veniturile necesare ale operatorului sunt împărțite în volume de producție pentru a calcula prețul unitar pe m3. Elementele de bază ale veniturilor necesare sunt, de obicei, aceleași indiferent de metoda tarifară: costurile operaționale ale serviciului (OPEX), costurile de amortizare, taxele și altele, precum și rata rentabilității investițiilor estimate, înmulțind baza reglementată a activelor (BAR) cu rata de rentabilitate admisibilă atât pentru capitalul propriu, cât și pentru capitalul împrumutat (WACC – Weighted Average Cost of Capital = Costul Mediu Ponderat al Capitalului).

Principalele diferențe între metodele Rata de Rentabilitate și Reglementarea Bazata pe Stimulente sunt: cum și când se aplică aceste elemente de bază, frecvența revizuirii tarifelor și actualizarea și durata perioadelor de reglementare.

3.2.1 Reglementarea prin rata de rentabilitate

În cadrul reglementării privind rata de rentabilitate, autoritatea de reglementare stabilește un randament „rezonabil” care poate fi obținut din investiții de către companii. Companiile reglementate pot recupera, la o rată fixă, costurile lor și pot obține un profit în prima instanță prin recuperarea capitalului și în cele din urmă prin rentabilitatea capitalului investit. Clienții plătesc tarife în concordanță cu compania reglementată care câștigă rata de rentabilitate permisă. Nivelurile serviciilor sunt determinate de licență sau contract.

Fie clientul, fie compania reglementată, pot solicita o „audiere tarifară” (un proces legal care dovedește ceea ce a fost cheltuit), în cadrul căruia autoritatea de reglementare va lua în considerare rata de rentabilitate adecvată. Aceasta este, de obicei, o abordare cvasi-judiciară, cu audieri pentru această rată, care se desfășoară deseori într-o sală de judecată.

În cadrul metodei Ratei de Rentabilitate (mai este denumita si metoda „Cost-Plus”), nivelul veniturilor este determinat pe baza valorilor pentru o perioadă de testare specificată, care este de obicei cea mai recentă perioadă de 12 luni pentru care au fost disponibile date financiare. Există posibilitatea de a face unele ajustări la costurile raportate pentru a

reflecta schimbările în viitor, dar, de obicei, atunci când se aplică această metodă, operatorul trebuie să convingă autoritatea de reglementare că modificările vor avea loc, iar timpul și efectul modificărilor sunt cunoscute și pot fi dovedite cu documente. Versiunea teoretică a acestei metode nu are o perioadă de reglementare specificată - tarifele sunt fie revizuite anual ținând cont de rezultatele raportate, fie sunt revizuite ori de câte ori operatorul sau autoritatea de reglementare o solicită.

Reglementarea prin intermediul ratei de rentabilitate nu este de obicei legată de planificarea pe termen mediu sau lung a planului de afaceri al operatorului. Această metodă pune accentul pe recuperarea costurilor și, prin urmare, nu oferă stimulente pentru optimizarea costurilor. Unul dintre principalele obiective ale metodei cost-plus este că, prin intermediul acesteia, reglementatorul poate controla nivelul profitului operatorului. Pe de o parte, autoritatea de reglementare poate monitoriza ce active sunt incluse în BAR (Baza reglementată a activelor) și ce reguli contabile sunt aplicate pentru a calcula valoarea contabilă a acestora, iar pe de altă parte, autoritatea de reglementare poate estima rata de rentabilitate admisibilă pentru costul mediu ponderat al capitalului (WACC), care ar trebui să fie suficientă pentru companie in vederea plății costurilor sale financiare.

În cadrul reglementarii ratei de rentabilitate privind evaluarea prețului, autoritatea de reglementare poate investiga costurile reale ale operatorului pentru perioada trecută şi actuală şi poate să nu le aprobe în totalitate (estimând dacă costurile au fost necesare sau sunt excesive pe baza anumitor valori de referință). Astfel, această metodă poate duce la unele stimulente în funcție de decalajul de reglementare (diferența dintre costurile permise în tarif și costurile reale ale operatorului), dar acesta nu este principalul obiectiv al metodei și, din cauza lipsei duratei specifice a perioadei de reglementare (sau a perioadei de control al prețului), acest stimulent nu este sigur și poate fi manipulat atât de operator, cât și de autoritatea de reglementare. O metodă a Ratei de Rentabilitate asociată cu o perioadă de reglementare mai mare de 1 an permite operatorilor de apă să mențină economiile de cost ca profit, care va fi transmis prin intermediul clienților cu următoarea actualizare tarifară: această abordare a Ratei de Rentabilitate determină stimulente de eficiență și este adoptat în mai multe țări din Europa.

Există un număr de dezavantaje asociate cu rata de rentabilitate - în cazurile în care autoritatea de reglementare nu poate oferi un control eficient al informațiilor raportate și al estimărilor operatorului, furnizorul poate denatura informațiile, iar autoritatea de reglementare poate stabili prețuri ridicate. Chiar dacă autoritatea de reglementare deține controlul deplin asupra informațiilor, această metodă nu oferă stimulente pentru optimizarea și inovarea costurilor, deoarece efectul este transmis rapid consumatorilor și, astfel, beneficiile pentru operator sunt reduse la minimum. Metoda Rata de Rentabilitate poate stimula, de asemenea, operatorul de a investi mai mult în active.

Există câteva posibilități de îmbunătățire a metodei prin introducerea mecanismelor de stimulare, extinderea perioadei de reglementare și prin examinarea perioadei viitoare, dar totuși constrângerile metodei nu pot fi depășite. Astfel, dacă se dorește reglementarea stimulativă, reglementatorul trece la metodele de plafon. „Ca o caracterizare, revizuirea reglementărilor privind rata de rentabilitate este frecventă, iar decalajul de reglementare este endogen, deoarece fiecare parte poate solicita o revizuire, în timp ce în preturile plafon, decalajul este relativ lung, iar data următoarei revizuiri este stabilită în avans. Diferența este mai degrabă una de grad decât una de natură.” [1]

[1]Mark Armstrong, și colab., 1994, Regulatory Reform: Economic Analysis and British Experience, p. 172.

Potențialele avantaje ale utilizării reglementării prin rata de rentabilitate ca proces administrativ:

- Are potențialul de a fi mai flexibil, prețurile pot fi modificate imediat ce fie clienții, fie compania reglementată poate face ca această modificare să fie justificată.
- Prin urmare, prețurile curente tind să se bazeze pe costurile unui an sau câțiva ani.
- Abordarea ratei de rentabilitate este relativ simplă și transparentă.
- Abordarea reprezintă un risc relativ scăzut pentru companie - de aceea, rata de rentabilitate pe care clienții o plătesc tinde să fie mai mică decât în cazul altor abordări.
- Poate fi considerat mai legitim decât reglementarea prin franciză - furnizorul este responsabil pentru clienți și nu un contract.

Potențialele dezavantaje ale utilizării reglementării prin rata de rentabilitate ca proces administrativ:

- Procesul cvasi-judiciar de stabilire a prețurilor poate dura și poate fi costisitor, astfel decalând potențialul de flexibilitate.
- Există doar stimulente limitate pentru a depăși performanțele (reducerea costurilor și îmbunătățirea eficienței).
- Compania reglementată are mai puține certitudini cu privire la nivelurile de preț pe care le va putea percepe și acest lucru poate avea impact asupra eficienței managementului.
- Există doar stimulente limitate pentru a depăși performanțele (adică pentru a reduce costurile și pentru a îmbunătăți eficiența) - clienții ar dori ca prețurile să se reducă dacă rentabilitatea ar fi mai mare decât cea convenită. Astfel de ajustări pot avea loc relativ rapid.
- Abordarea ratei de rentabilitate depinde în totalitate de informațiile pe care compania le furnizează asupra costurilor - nu reușește să depășească „asimetria" informațiilor. Prin urmare, clienții pot fi dezavantajați.
- Adevăratul potențial de aplicare al eficienței costurilor rămâne ascuns în timp.
- Există un stimulent potențial puternic pentru companii să investească prea mult.
- Revizuirile frecvente pot crește costurile și povara reglementării.

3.2.2 Reglementare prin contract

O autoritate de delegare (de multe ori Guvernul sau o municipalitate) atribuie furnizarea unui serviciu definit, de obicei unui operator privat terț. În mod obișnuit, acordul va defini tarifele care necesită a fi plătite. Rolul potențial al operatorului poate fi limitat la exploatarea activelor (acordul „afermage") sau include toate investițiile în infrastructură (contract de concesiune). Acest proces implică, în mod normal, concurență în momentul atribuirii contractului, cu o cerere de ofertă de la potențiali operatori. Un astfel de proces necesită o înțelegere calitativă a prețurilor, valorii și compromisul dintre posibilele rezultate. În mod alternativ, autoritatea care delegă poate decide să delege o activitate unei entități separate din sectorul public (de exemplu, unele țări din sudul Europei).

În cazul în care rolul operatorului include toate investițiile în infrastructură, acesta se numește acord de concesiune. Întrucât, în cazul în care rolul operatorului se limitează la exploatarea activelor și autoritatea care delegă rămâne responsabilă pentru investițiile majore, acesta este denumit contract de închiriere sau „afermage".

Reglementarea prin contract își propune să reunească avantajele concurenței cu economiile de scară asociate monopolurilor naturale.

Potențialele avantaje ale utilizării reglementărilor prin contract ca proces administrativ:

- Câștigarea unui operator cu experiență (acces la know-how, economii de scară)
- Concesiunile sunt contracte pe termen lung - oferind certitudine că rezultatele vor fi realizate
- Prețurile pot fi competitive (cel puțin pe termen scurt)
- Acces la soluții încercate
- Testarea pieței și oportunitatea de a revizui abordările propuse ale diferitor ofertanți. Acest lucru ajută la depășirea inevitabilelor asimetrii informaționale care ar putea exista.

Potențialele dezavantaje ale utilizării reglementărilor prin contract ca proces administrativ:

- Concesiunile sunt contracte pe termen lung. Ca atare, deseori nu oferă flexibilitatea necesară pentru a se adapta la schimbările materiale în timp. Flexibilitatea în astfel de contracte poate fi foarte scumpă.
- Organizația care delegă un contract trebuie să înțeleagă în detaliu ce dorește și cât ar trebui să coste. Informațiile insuficiente sau incomplete pot duce la probleme precum investiții sau majorarea neașteptată a tarifelor.
- Identificarea celei mai bune soluții preț-calitate este complexă.
- Organizația care delegă contractul trebuie să ia în considerare problemele de tranziție (cum preia un nou furnizor, cum vor fi evaluate activele la sfârșitul unui contract, cum vor fi menținute stimulentele pentru menținerea performanței la sfârșitul contractului).
- În cazul în care sunt necesare modificări, pot apărea dispute îndelungate și costisitoare între guvern sau municipalitate și concesionar.

Cu toate acestea, aceste dezavantaje pot fi atenuate prin introducerea unor condiții, după cum urmează:

- Contractul trebuie să conțină randamente, servicii și rezultate ale calității mediului bine precizate.
- Organizația care alocă contractul poate reduce riscurile de neînțelegeri dacă s-a asigurat că deține informații de calitate privind activele, costurile operaționale și cerințele de investiții.
- Contractul ar trebui să includă perioade de flexibilitate și de revizuire a contractelor pentru a reflecta modificări (de exemplu, noi standarde de mediu).
- Adesea este util să se creeze o înțelegere comună a obiectivelor și riscurilor din contractul de concesiune și să se structureze stimulente astfel încât compania concesionară și clienții să poată beneficia de performanțe îmbunătățite.

În astfel de cazuri, rolul autorității de reglementare se transformă în rolul biroului responsabil de delegare contractului. În esență, aceleași abilități și informații sunt necesare din partea unui birou eficient de delegare a contractului ca si unei autorități de reglementare economică. De fapt, delegarea unui contract ar trebui să includă aceleași implicații ca și stabilirea prețurilor. Necesită o înțelegere detaliată a:

- Ce trebuie făcut?
- De ce trebuie făcut?
- Cum dorește biroul responsabil de delegare al contractului să fie făcut?
- Când este necesar să fie făcut?
- Cât ar trebui să coste?

3.2.3 Reglementarea bazată pe stimulente

Reglementarea bazată pe stimulare a fost concepută pentru a fi mai simplă decât abordarea reglementării prin rata de rentabilitate a SUA. Este o abordare ex-ante a stabilirii prețurilor, în care autoritățile de reglementare stabilesc un plafon pentru prețuri, pe care compania reglementată le poate percepe clienților săi (de obicei pentru o perioadă determinată de timp - o perioadă de control reglementată definită) pentru a-și îndeplini obligațiile convenite. Această abordare poate fi aplicată organizațiilor din sectorul privat sau public. La sfârșitul perioadei de control reglementată, autoritatea de reglementare determină prețurile și transferă clienților orice eficiență realizată.

Spre exemplu, sectorul apei din Marea Britanie se bazează pe o formă de reglementare pe stimulente, care este cunoscută drept IPC minus X plus K. Componentele:

- IPC (indicele prețurilor de consum) este rata inflației generată în economie;
- X este îmbunătățirea preconizată a eficienței, ceea ce ar fi rezonabil pentru o entitate reglementată din sector; și
- „K" reprezintă costul îmbunătățirilor necesare pentru sănătatea publică și mediu.

Compania reglementată este stimulată să acceseze avantajele acestei abordări prin:

- Obținerea unei rate mai mari de îmbunătățire a eficienței decât presupunerile autorității de reglementare prin reducerea cheltuielilor sale de exploatare („X"); și/sau
- Realizarea unor cheltuieli mai mici decât presupunerile autorității de reglementare pentru a îndeplini nivelul necesar de îmbunătățire a sănătății publice și a mediului („K").

Această abordare răsplătește companiile reglementate care depășesc obiectivele de reglementare și le penalizează pe cele care au performanțe scăzute. O companie reglementată care a supra-performat poate continua să perceapă aceleași tarife convenite și să păstreze această performanță pentru restul perioadei de control de reglementare. În mod alternativ, companiile reglementate cu sub-performanță nu pot crește nivelul prețurilor pentru a acoperi ineficiențele și trebuie să suporte costurile.

Autoritatea de reglementare își va reseta obiectivele preconizate la sfârșitul fiecărei perioade controlate de reglementare, luând în considerare orice reducere a costurilor. Această reducere este transferată clienților sub forma unor prețuri mai mici la începutul următoarei perioade de control de reglementare. Este deosebit de eficient atunci când este aplicat în mod constant pe o perioadă extinsă - în termeni economici, este un joc pe mai multe perioade.

Reglementarea pe baza de stimulente poate îmbrăca doua forme: metoda plafonului de preț si metoda plafonului de venituri.

Metoda Plafonului de Preț se aplică într-o perioadă de reglementare fixă (poate varia între 3 - 6 ani). Prețurile sunt calculate pe baza veniturilor permise și a cererii prognozate. Stabilirea tarifelor este de obicei asociată cu un plan de afaceri formal pentru perioada de reglementare, în care operatorul își prognozează OPEX, investițiile, activele noi, costurile

viitoare care pot apărea datorită noilor activități sau a operării de active noi și altele. Adesea, autoritatea de reglementare pune anumite obiective către operator prin indicatori de performanță (KPI) tehnici sau financiari care trebuie îndepliniți. Prin această metodă, autoritatea de reglementare stabilește prețul maxim admisibil pentru serviciile reglementate pentru o anumită perioadă de timp, iar aceste prețuri sunt ajustate pe parcursul perioadei în conformitate cu inflația generală (IPR) și creșterea eficienței (X), care reprezintă economii potențiale ale operatorului datorită eficienței sporite sau a inovațiilor (IPR-X).

Una dintre cele mai semnificative diferențe între Prețul Plafon și Rata de Rentabilitate este că prețurile sunt stabilite să fie independente de costurile controlabile ale operatorului, în timp ce modificările necontrolabile ale costurilor (reprezentate de inflația generală) sunt luate în considerare în ajustarea prețului. Autoritatea de reglementare poate include componente suplimentare în ajustările de preț dacă presupune că acestea sunt, de asemenea, în afara controlului operatorului.

Ca rezultat al metodei, este posibil ca prețurile serviciilor să nu reprezinte costurile reale pentru furnizarea serviciului. Compania colectează venituri efective în perioada de reglementare pe baza prețurilor determinate și a volumelor efective furnizate clienților. Această metodă oferă mai multe opțiuni de stimulente (și riscuri) pentru operator.

Cu un decalaj de reglementare din ce în ce mai mare, compania este motivată să-și optimizeze eficiența prin reducerea OPEX, astfel încât câștigul de eficiență să poată fi păstrat ca profit pentru o perioadă mai lungă de timp. În cadrul metodelor de plafonare, firmele care operează cu costuri mai mici comparativ cu cele incluse în preț își sporesc profiturile. Dacă prețurile sunt corelate cu planurile de afaceri și obiectivele KPI, reducerea costurilor nu ar trebui să ducă la reducerea calității serviciului.

Compania este, de asemenea, motivată să reducă nivelul apei care nu aduce venituri, în special nivelul pierderilor comerciale, pentru a crește cererea efectivă și, astfel, pentru a crește profitul.

Prețurile aprobate sunt ajustate periodic cu inflația redusă cu coeficientul de eficiență. Autoritatea de reglementare folosește coeficientul de eficiență pentru a împărți efectul inflației între operator și clienți, și pentru a promova reducerea costurilor, înlocuind „mâna invizibilă” a pieței care este absentă pe piețele monopoliste. Coeficientul de eficiență ar putea fi alternativ estimat în conformitate cu o abordare discreționară urmată de autoritatea de reglementare, sau în ceea ce privește distanța dintre performanța costurilor firmei și frontiera de eficiență, proiectată printr-o abordare comparativă, pe baza elaborării statistice a performanței sectoarelor.

În același timp, opțiunile de stimulare se pot transforma în riscuri pentru companie:

- Compania poate realiza reducerea costurilor și îmbunătățirea marjei, dar dacă cererea este mult mai mică decât este planificată, va „consuma” această marjă;
- Costurile pot crește peste nivelurile planificate, ducând la reducerea profitului.

Astfel, metoda plafonului de preț permite schimbarea prețurilor în perioada de reglementare atunci când apar evenimente neplanificate și/sau neașteptate care au un efect semnificativ asupra costurilor sau a veniturilor permise. Dacă autoritatea de reglementare aprobă o astfel de modificare, acest efect financiar negativ poate fi adăugat la preț, dar totuși compania va recupera această pierdere cu o întârziere de cel puțin un an.

În ceea ce privește împărțirea riscurilor între operator și clienți, autoritățile de reglementare pot aplica diferite tipuri de reglementare a plafonului de preț:

- Plafonul veniturilor totale ale operatorului - veniturile permise sunt egale cu veniturile așteptate în momentul stabilirii controlului prețului. Conform acestei

abordări, riscurile asociate cu volatilitatea cererii sunt transferate consumatorilor, iar furnizorii cu costuri fixe semnificative sunt protejați de riscul volatilității cererii: prețurile tind să crească atunci când cererea scade și să scadă când cererea crește, un rezultat similar cu cel al reglementării ratei de rentabilitate.

- Plafonul veniturilor medii ale operatorului pe unitate - riscurile asociate cu volatilitatea cererii cad asupra furnizorului: dacă cererea este mai mică decât se aștepta atunci când este stabilit prețul mediu unitar, o parte din costurile fixe nu vor fi recuperate de către firme, dimpotrivă, în cazul în care cererea este mai mare decât se aștepta, furnizorul va recupera mai mult în raport cu costurile sale fixe.
- Plafonul atât a veniturilor totale, cât și a veniturilor medii (model mixt) - venitul final al furnizorului este o funcție a câtorva factori importanți ai veniturilor fixe și variabile, inclusiv cantitatea totală a producției, dar și alți factori. Suma veniturilor care se câștigă efectiv în cadrul acestei abordări va depinde de forma pe care o ia funcția de venituri și, în special, dacă parametrii sunt stabiliți astfel încât veniturile marginale să se apropie îndeaproape de costul marginal al fiecărei unități vândute.
- Plafonul prețului mediu ponderat - creșterile de preț permise sunt limitate pe baza unui preț mediu ponderat pentru furnizarea unor servicii. Conform acestei abordări, valoarea veniturilor admisibile este de obicei calculată prin aplicarea cantităților de servicii furnizate în anul precedent la o cerere preconizată pentru serviciul respectiv în perioada curentă. Odată stabilit acest preț mediu ponderat, furnizorul are discreția completă de a stabili prețurile individuale pentru diferitele sale servicii, sub rezerva unei constrângeri generale a prețului mediu.

Pentru ca plafonul de preț să funcționeze corect, ambele părți ar trebui să fie pregătite cu expertiză în planificare și prognoză, iar calitatea informațiilor raportate ar trebui să fie foarte ridicată. Astfel, reglementatorii încep reglementarea prețurilor cu metoda cost-plus, apoi se concentrează pe calitatea informațiilor raportate și pe planificarea expertizei operatorilor și, dacă este necesar, pot apela la reglementarea stimulativă.

Reglementarea plafonului de preț poate duce la reducerea calității serviciilor datorită stimulului operatorului de a-și reduce costurile și de a beneficia de decalajul de reglementare. Prin urmare, autoritatea de reglementare trebuie să introducă monitorizarea calității serviciilor pe durata perioadei de reglementare - de exemplu prin monitorizarea KPI-urilor.

Metoda Plafonului de Venituri elimină riscurile cererii, deoarece prețul aprobat este ajustat cu inflația, redus cu coeficientul de eficiență și, de asemenea, redus sau crescut cu factorul de corecție pentru cantitatea reală vândută. Astfel, veniturile permise sunt corectate în direcția pozitivă sau negativă corespunzătoare vânzărilor prognozate. Compania primește din nou efectul cu întârziere de cel puțin un an.

Pentru a aplica prețul plafonului de venituri, autoritatea de reglementare trebuie să fie sigură că informațiile pentru intrarea și ieșirea din sistem sunt fiabile și credibile (intrarea în sistem este cantitatea totală de apă brută preluată din natură; ieșirea din sistem este cantitatea de apă potabilă facturată clienților). Dacă datele nu sunt fiabile, operatorul le poate manipula, iar mecanismul de stabilire a prețurilor nu va funcționa așa cum s-a prevăzut. Astfel, plafonul de venituri se aplică mai des în sectorul energetic comparativ cu cel al apei.

Sunt disponibile și alte forme hibride de reglementare a prețurilor:

- Concurența Yardstick este o abordare de stabilire a prețurilor reglementate care leagă prețurile practicate de un furnizor de performanța altor furnizori similari.

Există două variații generale ale acestei abordări: concurență completă de performanță și raportări parțiale de evaluare sau abordări comparative.

- Partajarea profitului - rata rentabilității pe care furnizorul o poate câștiga într-o perioadă este legată de modificările observate ale variabilelor reale (cum ar fi costurile) și se pot face ajustări de prețuri în perioada respectivă pentru a se asigura că rata rentabilității se află în limitele unei rate de rentabilitate țintă.
- Mecanisme de corectare a erorilor care permit ajustări automate ale prețurilor în perioada respectivă pentru a reflecta modificările valorii variabilelor, de exemplu, pentru a reflecta modificările neprevăzute ale variabilelor cererii și costurilor în perioada de reglementare.
- Abordări la scară redusă a cheltuielilor de capital - o modalitate de a aborda asimetria informațiilor dintre o autoritate de reglementare și furnizori este de a prezenta fiecărui furnizor o gamă de contracte de reglementare care conțin diferite posibilități de partajare a profitului.
- Abordări de tip LRIC (Long-Run Incremental Costs – Costuri pe Termen Lung Incrementale) - prețurile sunt ajustate periodic pentru a reflecta costurile asociate cu un furnizor ipotetic eficient.

Potențialele avantaje ale utilizării reglementărilor bazate pe stimulente ca proces administrativ:

- Creează un stimulent pentru companii de a performa și a permite clienților să beneficieze de performanțe îmbunătățite.
- Stabilește profilul tarifelor pe o perioadă de mai mulți ani.
- Este mai ieftin de pus în aplicare decât reglementarea prin rata de rentabilitate.
- Este mai flexibil decât regulamentul „francizei”.
- Clienților le va fi probabil mai bine dacă se utilizează această metodă - cel puțin din a doua perioadă de control de reglementare.
- Poate fi considerat mai legitim decât reglementarea „franciză” - furnizorul este responsabil pentru clienți și nu un contract.

Potențialele dezavantaje ale utilizării reglementărilor bazate pe stimulente ca proces administrativ:

- Profiturile pot părea prea mari în timpul unei perioade de control de reglementare.
- Se poate pune accentul pe performanță pe termen scurt în perioada de control de reglementare.
- Investițiile vor fi bazate pe țintele specifice pentru o anumită perioadă.
- Nu se va adopta nici o inovație care să aibă o rambursare potențială mai mică decât perioada de control de reglementare - chiar dacă are o valoare actuală netă pozitivă.
- Întreprinderile pot căuta să maximizeze randamentul prin inginerie financiară. Acest lucru poate avea un cost în termeni de sustenabilitate financiară.

Experiența sugerează că există provocări în implementarea reglementărilor bazate pe stimulente:

- Asimetria informațională.
- Investitorii ar putea obține profituri „supranaturale” (excesive) și să plătească dividende disproporționate acționarilor dacă își pot reduce costurile în mod substanțial fața de cele permise.

- Companiile este posibil să nu investească în soluția cu cele mai mici costuri, deoarece pot căuta să maximizeze profitul într-o perioadă de control de reglementare.
- Întreținerea activelor - dacă monitorizarea nu este suficientă, atunci companiile nu își pot menține activele în mod durabil.
- Gestionarea riscurilor operaționale și de performanță.
- Companiile reglementate pot încerca să înlocuiască capitalurile proprii cu datorii și, prin aceasta, să-și crească randamentul. Acest lucru poate reduce stimulentul de a reduce costurile.

Cu toate acestea, există modalități de atenuare a acestor provocări:

- Autoritatea de reglementare este în măsură să reseteze tarifele la începutul noii perioade de reglementare, permițând luarea în considerare a punctului de vedere al piețelor legat de structurile de capital eficiente. Autoritățile de reglementare pot utiliza o structură de capital „națională".
- Autoritățile de reglementare pot utiliza „șine financiare" pentru a monitoriza performanța financiară și pentru a asigura menținerea puterii financiare.
- Autoritățile de reglementare pot îmbunătăți și revizui cadrul informațional.
- Profesorul Littlechild ar fi susținut că profiturile excesive pe termen scurt sunt un lucru bun, deoarece permite scăderea prețurilor în perioadele viitoare (la fel cum se presupune că economia funcționează - profitul în exces atrage intrarea pe piață)
- Planul de afaceri al companiei ar trebui să fie examinat și contestat ca autoritatea de reglementare să se poată asigura că înțelege exact ceea ce propune și stabilește prețurile în consecință.
- Monitorizarea performanței ar trebui să se facă comparând angajamentele din planul de afaceri finanțat de autoritatea de reglementare.

3.3 Componentele tarifului

În acest capitol sunt prezentate principalele elemente care trebuie luate în considerare la introducerea sau adoptarea unui sistem de reglementare economică a tarifelor indiferent de metoda de reglementare care este adoptată.

3.3.1 Cheltuielile de exploatare (OPEX)

Cheltuielile de exploatare (OPEX) - cheltuieli asociate cu întreținerea și administrarea unei afaceri în fiecare zi. Costul total de operare pentru o companie include costul bunurilor vândute, cheltuielile de exploatare, precum și cheltuielile generale. Cheltuielile de exploatare sunt cheltuieli pe termen scurt, necesare pentru a face față costurilor operaționale în curs de desfășurare pentru funcționarea unei afaceri. Ele pot fi deduse integral din taxele companiei în același an în care au loc cheltuielile.

Costurile operaționale includ costurile pentru materiale (pentru tratarea apei, electricitate, combustibili, reparații de active, altele); servicii externe (asigurări, chirii, leasing, servicii de transport, utilități, consultații, securitate, laboratoare, inspecție contoare, tratare nămol, lucrări de reparații, altele); personal (salarii, taxe sociale, altele), impozite (impozite locale, taxe de mediu, altele) și alte costuri.

Costurile OPEX sunt o componentă tarifară foarte importantă, deoarece au o influență solidă asupra tarifelor. Prin urmare, o parte importantă a reglementării prețului este înțelegerea

și evaluarea a ceea ce este sau ar trebui să fie un nivel rezonabil și eficient de OPEX, care este necesar pentru a furniza servicii reglementate. Întrucât operatorii reglementați operează în sectoare monopoliste, nu există factori care să le optimizeze și să le reducă costurile, și pot avea tendința de a cheltui nerezonabil. Prin urmare, autoritățile de reglementare nu ar trebui să permită niveluri de costuri nerezonabile sau excesive în tarife. În același timp, autoritățile de reglementare nu ar trebui să suprareglementeze și să reducă costurile dincolo de nivelurile care pot afecta negativ prestarea serviciilor.

3.3.2 Cheltuieli de capital (CAPEX)

Cheltuieli de Capital (CAPEX) - fonduri utilizate de o companie pentru a achiziționa, înlocui și întreține activele fizice, cum ar fi imobilizările corporale. Cheltuielile de capital sunt sume cheltuite pentru achiziționarea de active fixe sau necorporale; repararea sau îmbunătățirea unui activ existent pentru a-și prelungi durata de viață utilă; pregătirea unui activ pentru a fi utilizat în afacere; restaurarea proprietății sau adaptarea la o utilizare nouă sau diferită; începerea sau achiziționarea unei noi afaceri.

Cheltuielile CAPEX sunt importante pentru întreprinderi pentru a menține imobilizările corporale existente și pentru a investi în noi tehnologii și alte active pentru dezvoltare. Aceste cheltuieli sunt pentru achiziții majore care vor fi utilizate în viitor. Durata de viață a acestor achiziții se extinde dincolo de perioada contabilă curentă în care au fost achiziționate. Cheltuielile CAPEX nu sunt deduse integral în perioada contabilă în care au fost efectuate. Cu alte cuvinte, acestea nu se scad în totalitate din venituri atunci când se calculează profiturile sau pierderile unei afaceri. Cu toate acestea, activele necorporale sunt amortizate pe durata de viață a acestora, în timp ce activele corporale sunt amortizate pe parcursul ciclului lor de viață, spre deosebire de cheltuielile OPEX, care sunt deduse integral în perioada contabilă în care au fost suportate.

O companie își poate finanța cheltuielile CAPEX prin 3 opțiuni principale:

- Finanțare internă prin numerar lichid disponibil pentru achiziționarea activelor;
- Finanțare externă prin împrumut bancar;
- Finanțare externă prin închiriere de echipamente.

În cazul sectorului de apă și canalizare, cheltuielile CAPEX sunt pentru:

- Repararea și înlocuirea rețelei de apă și canalizare existente și a instalațiilor supraterane - conducte de apă și canalizare, armături de rețea, stații de pompare, rezervoare și stații de epurare;
- Îmbunătățirea și optimizarea rețelei - măsurarea debitului și a presiunii, sectorizarea rețelei (DMA-uri), măsurarea presiunii, sisteme SCADA și telemetrie, procese de automatizare, echipamente de detectare a scurgerilor, echipamente de supraveghere CCTV, sistem GIS, modele hidraulice, registre de active, software de gestionare a terenului, etc.;
- Extinderea rețelei și activelor pentru a furniza către clienții noi și/sau a oferi noi servicii clienților existenți (construirea unei rețele noi de canalizare și a unei stații de epurare a apelor uzate în zona cu alimentare cu apă potabilă existentă);
- Capacitatea operațională a operatorului - clădiri administrative, vehicule, computere, echipamente de birou, software, altele.

Deoarece nevoile de investiții sunt mult mai mari decât finanțarea disponibilă, cadrul de reglementare ar trebui să ofere stimulente în procesul investițional pentru eficiență (investițiile sunt efectuate în cel mai bun mod posibil) și eficacitate (investițiile sunt adecvate pentru a atinge scopurile). Operatorii ar trebui stimulați să investească în activele

potrivite cu o abordare corectă, astfel încât efectul investițiilor să fie maximizat pentru clienți și societate. Operatorii ar trebui stimulați să aplice abordarea de management al activelor și să acorde atenție în toate ciclurile activelor - necesități de active, analiză pre-achiziție, proces de achiziție și punere în funcțiune, suport logistic, funcționare și întreținere, eliminarea activelor (sfârșitul vieții).

Prin urmare, autoritățile de reglementare ar trebui să monitorizeze:

- Rentabilitatea investițiilor pentru a nu permite supraevaluarea cheltuielilor CAPEX;
- Beneficii pentru calitatea serviciilor pentru a evita proiectele de investiții inutile sau rău planificate;
- Efectul viitor al prețurilor prin rata rentabilității investițiilor pentru a evita supra-investițiile.

Recent, autoritățile de reglementare tind să aplice o abordare TOTEX, în care se acordă un plafon cheltuielilor totale, fără diferențe între OPEX și CAPEX, iar stimulentele sunt acordate companiilor care respectă costurile și KPI-urile planificate. Această abordare necesită totuși o capacitate ridicată a operatorului, deoarece trebuie să îmbunătățească întreținerea și să prelungească durata de viață utilă a activelor, rezultând economisirea CAPEX. Cu această abordare, este recunoscută interacțiunea OPEX și CAPEX și primesc aceeași atenție în planificare, implementare și reglementare.

Aplicarea abordării TOTEX necesită ca operatorul să fie dedicat la toate nivelurile organizaționale pentru a aplica managementul activelor, să aibă cunoștințe complete despre activele sale și starea lor și să aplice organizarea eficientă și comunicarea internă în toate etapele.

3.3.3 Amortizarea

Amortizarea - este o metodă contabilă de alocare a costului unei imobilizări corporale pe durata sa de viață utilă și este utilizată pentru a ține cont de scăderile valorii echipamentelor din fabrică în fiecare an pe măsură ce sunt utilizate și uzate. Întreprinderile amortizează activele pe termen lung atât în scopuri fiscale, cât și contabile. În scopuri fiscale, întreprinderile pot deduce costul activelor corporale pe care le achiziționează ca și cheltuieli comerciale. În scopuri contabile, cheltuielile cu amortizarea nu reprezintă o tranzacție în numerar, dar arată cât din valoarea activului a fost utilizată de companie pe parcursul unei perioade.

Scăderea valorii activului afectează bilanțul unei întreprinderi sau entități, iar metoda deprecierii activului, din punct de vedere contabil, afectează venitul net și, astfel, declarația de profit și pierdere pe care o raportează. În general, costul este alocat precum cheltuială de amortizare între perioadele în care se preconizează utilizarea activului. Există mai multe metode standard de calcul al cheltuielilor cu amortizarea, inclusiv procent fix, sistem liniar și metoda soldului în scădere.

Costul istoric al activelor este o măsură a valorii utilizate în contabilitate, în care prețul unui activ din bilanț se bazează pe costul său nominal sau inițial atunci când este achiziționat de companie.

Valoarea contabilă netă a activului reprezintă suma la care o organizație înregistrează un activ în evidențele sale contabile. Valoarea contabilă netă este calculată ca fiind costul inițial al unui activ, minus orice amortizare cumulată.

Amortizarea liniară este cea mai simplă și cea mai des utilizată metodă, iar aceasta este de obicei metoda aplicată activelor aferente activității de apă și canalizare. Nu există reguli clare pentru durata de viață utilă a acestor active în standardele internaționale de contabilitate, precum și standardele naționale de contabilitate din țările europene. Astfel,

fiecare operator poate defini o durată de viață utilă diferită în propria sa politică contabilă și poate stabili obiectiv normele anuale de amortizare.

Astfel, unele autorități de reglementare emit reglementări contabile, pentru a oferi un cadru general național în scopuri de reglementare. Costurile anuale de amortizare sunt incluse în tarif ca sursă internă generală pentru finanțarea CAPEX.

3.3.4 Baza reglementata a activelor (BAR)

Marea Britanie a dezvoltat BAR pentru a oferi confort investitorilor în rețelele de utilități privatizate, cum ar fi electricitatea, gazul natural, căile ferate, telecomunicațiile, transportul și apa, astfel încât investițiile lor să nu fie tratate nedrept. BAR-urile au fost inițial dezvoltate la începutul anilor 1990 pentru industriile de infrastructură din UK de către Ofwat (reglementatorul economic al industriei apei din Anglia și Țara Galilor). Ofwat a creat prima infrastructură BAR în scopul stabilirii limitelor sale de preț pe cinci ani în 1994[2].

BAR servește ca parametru în reglementarea operatorului pentru a determina profitul permis. În cele mai frecvente cazuri, autoritățile de reglementare folosesc BAR (valoare) pentru a se înmulți cu costul mediu ponderat al capitalului (procent) pentru a calcula rata rentabilității capitalului (valoare).

BAR constă din activele incluse în bilanțul operatorului, utilizate pentru furnizarea de servicii reglementate. Autoritățile de reglementare pot include în BAR și capitalul de lucru net, precum și investițiile planificate pentru perioada de reglementare actuală.

În majoritatea cazurilor, valoarea activelor din BAR este aceeași cu valoarea contabilă netă a activelor din bilanț, dar sunt disponibile și alte opțiuni (costuri istorice ale activelor, costuri istorice indexate, reevaluarea activelor, reguli de reglementare). BAR ar trebui să includă activele necesare numai pentru furnizarea serviciului reglementat, dar sunt disponibile și alte cazuri (toate activele deținute de companie, active publice utilizate pentru furnizarea de servicii).

Capitalul circulant net este diferența dintre activele curente ale unei companii, cum ar fi numerarul, creanțe de încasat (facturile neplătite ale clienților) și stocurile de materii prime și bunuri finite și pasivele sale curente. Este o decizie de reglementare dacă este inclusă sau nu în BAR.

Investițiile planificate de operator în perioada de reglementare actuală pot fi incluse în BAR. În acest caz, operatorul va primi o rată preliminară de rentabilitate a acestor investiții înainte de finalizarea lor efectivă (stimul pentru investiții). În caz contrar, operatorul va primi o rată de rentabilitate a investițiilor după ce acestea sunt finalizate, activele sunt construite și incluse în BAR.

3.3.5 Costul mediu ponderat al capitalului (WACC)

WACC este un calcul al costului de capital al unei firme în care fiecare categorie de capital este ponderată proporțional. Toate sursele de capital, inclusiv acțiunile ordinare, acțiunile preferențiale, obligațiunile și orice altă datorie pe termen lung, sunt incluse într-un calcul WACC.

WACC se calculează după următoarea formulă:

$$WACC = E / V (...) * Re + D / V (...) * Rd * (1 - Tc)$$

Unde:

Re = Costul capitalului propriu

[2] Oxera, 2014, Baza reglementată a activelor și angajamentul de reglementare

Rd = Costul datoriilor

E = Valoarea de piață a capitalului companiei

D = Valoarea de piață a datoriilor companiei

V = E + D = Valoarea totală de piață a finanțării firmei

E / V = Procentul de finanțare care reprezintă capitaluri proprii

D / V = Procentul de finanțare care reprezintă capital împrumutat

Tc = Taxele

Autoritățile de reglementare calculează WACC pentru a determina nivelul rezonabil de profit (%) pe care ar trebui să-l câștige un furnizor dintr-un sector monopolist. Profitul este calculat ca valoare nominală (monedă) pe baza de reglementare a valorii activului.

Calculul costului capitalului propriu (Re) este dificil, deoarece capitalul nu are o valoare explicită. Costul capitalului propriu ar trebui să fie suma pe care o companie trebuie să o cheltuiască pentru a menține un preț al acțiunilor care îi va mulțumi pe acționari.

Cea mai utilizată abordare din partea autorităților de reglementare pentru a calcula Re este Modelul de stabilire a prețurilor activelor de capital (CAPM= Capital Asset Pricing Model), care descrie relația dintre riscul sistematic și rentabilitatea preconizată pentru active, în special acțiuni. CAPM este utilizat pe scară largă pentru generarea de rentabilitatea preconizată pentru active, având în vedere riscul acestor active și costul capitalului.

Formula pentru calcularea rentabilității preconizate a unui activ având în vedere riscul acestuia este următoarea:

$$ERi = Rf + \beta i\ (ERm - Rf)$$

Unde

ERi = Rentabilitatea preconizată a investiției

Rf = Rată fără risc

βi = Coeficientul Beta pentru investiție

ERm = Rentabilitatea preconizată a pieței

(ERm - Rf) = Primă de risc de piață

Rata fără risc din formula CAPM reprezintă valoarea timpului banilor. Celelalte componente ale formulei CAPM reprezintă investitorul care își asumă un risc suplimentar - beta-ul unei investiții potențiale este o măsură a cât dintr-un risc va adăuga investiția la un portofoliu, iar prima de risc de piață este diferența dintre randamentul așteptat al unui portofoliu de piață și rata fără risc.

Costul datoriei (Rd) reprezintă rata de piață pe care compania o plătește în prezent pentru datoria sa. Dacă totuși compania plătește o rată mai mare decât cea de piață, atunci datele de referință ar trebui utilizate în calcule.

Autoritățile de reglementare pot utiliza o abordare diferită a modului de determinare a indicatorului Capitaluri Proprii/Datorii în costul mediu ponderat al capitalului, în funcție de obiectivele de reglementare - indicatorul poate fi stabilit în conformitate cu regulile de reglementare sau prin date reale din indicatorii operatorilor.

3.4 Importanța unui cadru informațional în reglementarea economică

Autoritatea de reglementare folosește un cadru de informații pentru a efectua analiza și a informa procesul de luare a deciziilor. Aceste informații ar trebui definite cu atenție pentru a permite comparații între companiile reglementate. Companiile reglementate ar trebui să furnizeze, de asemenea, un grad de încredere care să confirme sursa și exactitatea probabilă a informațiilor pe care le-au furnizat.

Reglementatorul folosește un proces de interogare pentru a reduce potențialul rămas de asimetrie în informații și înțelegerea de către autoritate a informațiilor furnizate. Ca atare, este foarte important ca autoritatea de reglementare să poată confirma acuratețea informațiilor furnizate de companie.

Autoritatea de reglementare trebuie să acționeze transparent și să explice de ce modifică cadrul informațional sau definiția unui anumit parametru. Compania reglementată trebuie să înțeleagă că autoritatea de reglementare (și alte părți interesate) vor compara informațiile furnizate într-o raportare reglementată cu aceeași cerință de informații oferită într-o raportare anterioară. Orice variație ar trebui explicată. Atât autoritatea de reglementare, cât și companiile ar trebui să fie de acord să modifice informațiile colectate atunci când există dovezi adecvate pentru a face o schimbare.

Experiența demonstrează cât de importantă este existența un audit independent al informațiilor furnizate. Spre exemplu, in Scoția, un auditor independent (cunoscut sub numele de „Reporter”) evaluează calitatea informațiilor de reglementare, analizând în detaliu metodologia (de exemplu, cum se estimează scurgerile) și ipotezele utilizate de companie pentru a completa informațiile din cadrul informațional.

Auditorul se asigură că informațiile transmise sunt consecvente, fiabile și precise. În cele din urmă, el examinează transmiterea de date și, dacă este cazul, contestă ipotezele utilizate de companie atât pentru datele istorice, cât și pentru planul de afaceri prospectiv.

Auditorul oferă o evaluare obiectivă a informațiilor furnizate atât pentru autoritatea de reglementare, cât și pentru compania reglementată. Auditorul are o datorie atât către autoritatea de reglementare, cât și pentru compania reglementată.

Punerea în aplicare a unui proces robust de validare va stimula companiile de exploatare regionale să îmbunătățească calitatea informațiilor de gestionare și a proceselor lor de guvernare internă legate de gestionarea informațiilor. În cele din urmă, acest proces ajută la îmbunătățirea cunoștințelor operaționale ale bazei de active ale companiilor și aduce o responsabilitate sporită a performanței.

Avantajele implementării unui cadru informațional:

- **Managementul:** În solicitarea de informații a autorității de reglementare nu trebuie să existe niciun aspect care să nu fie util managementului companiei reglementate. Este posibil să nu fie folosit des - dar va fi folosit. Cadrul informațional va asigura evaluarea activității conducerii mai precis, va ținti investițiile, și va eficientiza nivelul serviciilor furnizate clienților.
- **Clienți:** Nivelurile serviciilor se vor îmbunătăți, iar facturile vor fi mult mai mici decât ar fi fost altfel.
- **Reglementatorul:** Toate informațiile pentru evaluarea performanței devin disponibile într-un mod sistematizat în întreaga industrie a apei. Reglementatorul poate face evaluări obiective ale eficienței și al nivelului serviciilor pentru clienți.
- **Guvern:** Industria apei va deveni mai eficientă, va îndeplini directivele Uniunii Europene, iar costurile pentru taxarea (sau impozitul) plătitorilor vor fi mult mai mici decât ar fi fost.

- **Investitor:** Industria va trebui probabil să acceseze atât capital intern, cât și străin. Investitorii vor putea avea încredere în cadrul de reglementare. Aceștia vor putea conta pe o rentabilitate corectă a capitalului lor și pe recuperarea la timp a creditului pe care îl pot pune la dispoziție.

IV. ANALIZĂ COMPARATIVĂ A REGLEMENTĂRII ECONOMICE ÎN STATELE MEMBRE UE

4.1 Documente consultate

Pentru realizarea analizei comparative a cadrului de reglementare a serviciilor în state membre UE au fost avute în vedere mai multe documente emise de instituții internaționale, printre care enumeram: WAREG Nivelul de suportabilitate în Sistemele de apă din Europa 2017, OECD Guvernanța instituțiilor de reglementare din sectorul de apă și apă uzată 2015, Comisia Europeană - Serviciile de apă în UE 2015, EurEau - Guvernanța serviciilor de apă în UE 2018.

Lista celor mai relevante documente analizate de Consultant este prezentată în Anexa 1 la prezentul raport.

Sinteza celor mai relevante informații privind reglementarea sectorului de apă, extrase realizate din documentele colectate, este prezentată în cadrul Anexei 2 la prezentul raport.

4.2 Criterii de analiză comparativă

În urma colectării documentelor relevante la nivel internațional, Asocierea a realizat o analiză comparativa a celor mai relevante informații disponibile, grupate pe mai multe categorii/ criterii de analiză, așa cum reiese din figura de mai jos.

Figura 5. Categorii și criterii de analiză comparativă

Cadrul general de reglementare a serviciilor	Elemente de context	Domeniu de reglementare economică
• Cadrul legal de reglementare • Nivelul de reglementare • Rolul reglementatorului • Monitorizarea calitatii serviciilor • Protectia mediului si calitatea apei • Relația cu utilizatorii	• Modalitatea de management a serviciilor • Gradul de conectare la servicii • Caracteristici ale serviciilor furnizate • Suportabilitatea serviciilor • Modalitatea de finantare a investitiilor	• Stabilirea prețurilor și tarifelor • Perioada de reglementare • Planurificarea afacerii • Structura tarifara • Distributia costurilor • Optimizare OPEX/ CAPEX • Prognoza cererii viitoare

Sursa: Prelucrare consultant

Criteriile de analiză comparativă enumerate mai sus au fost discutate și agreate în prealabil cu A.N.R.S.C.

Analiza comparativă pe fiecare criteriu definit este prezentata in mod detaliat in capitolele următoare.

4.3 Analiza cadrului general de reglementare a serviciilor

4.3.1 Cadrul legal de reglementare a serviciilor

Următorul tabel prezintă principalul act normativ din fiecare stat membru WAREG referitor la reglementarea sectorului de apă și apă uzată, precum și anul adoptări legislației relevante în domeniul apei.

Tabel 1. Principalul act normativ din fiecare stat membru WAREG

Țara	Legislația privind reglementarea apei	Anul adoptării legislației
Albania	Legea nr. 812 „privind cadrul de reglementare al sectorului de alimentare cu apă și de eliminare și tratare a apelor uzate”	1996
Belgia (Flandra)	Decret privind apa destinată uzului uman din 24 mai 2002	2002
Bulgaria	Legea pentru reglementarea serviciilor de apă, canalizare și deșeuri (ARWSS)	2005
Danemarca	„Lov om vandsektoren” (Legea apei) și „Bekendtgørelse om økonomiske rammer” (Legea specială privind prețurile plafon)	2009
Estonia	Legea privind alimentarea cu apă și canalizarea publică	1999
Georgia	Reguli privind alimentarea și consumul de apă	2008
Italia	Legea 214/2011	2012
Letonia	Legea privind serviciile de gospodărire a apelor	2016
Lituania	Legea privind alimentarea cu apă potabilă și epurarea apelor uzate; Regulamentele NCC	2006
Malta	Regulamentele privind serviciile de alimentare cu apă și canalizare	2004
Macedonia de Nord	Legea privind stabilirea prețurilor serviciilor de apă	2016
Moldova	Regulamentul nr. 271 din 16.12.2015 aprobat de ANRE privind serviciul public de alimentare cu apă și canalizare	2015
Portugalia	Statutul Autorității de Reglementare a Serviciilor de Apă și Deșeuri (ERSAR)	2014
Portugalia - Azore	Legea pentru reglementarea serviciilor de apă, canalizare și deșeuri	2010
România	Legea 241/2006 privind serviciul de alimentare cu apă și de canalizare	2006
Spania	În Spania, există o legislație extinsă care formează cadrul de reglementare al apei și diferitele responsabilități și competențe la diferite niveluri ale guvernului. Există o fragmentare ridicată a competențelor în Spania, care sunt stabilite de următoarea legislație: - legislația europeană care stabilește principalele linii directoare privind apa;	N/A

Țara	Legislația privind reglementarea apei	Anul adoptării legislației
	- reglementarea de stat (la nivel de bazin hidrografic), care acoperă anumite aspecte legate de serviciile de apă, dar nu le reglementează ca atare; - Guvernul Central, prin Ministerul Sănătății și Consumului, este responsabil de monitorizarea alimentării cu apă potabilă; - Reglementare regională extinsă care reglementează serviciile de apă, fie încorporându-le în legi mai extinse în domeniul apei, precum Legea apei / Legea privind ciclul apei / Legea privind alimentarea cu apă / Legea salubrității adoptată în mai multe regiuni. - Legea bazelor regimului local (Legea 7/1985), reglementare de stat care acordă municipalităților competența asupra serviciilor de apă (servicii de apă și apă uzată). Acest lucru implică controlul politic și administrativ efectuat de fiecare municipalitate în ceea ce privește prețurile, investițiile, calitatea apei și serviciile. Această lege a fost modificată în 2013 pentru a transfera competența asupra serviciilor locale de apă către Diputación (Consiliul Provincial) atunci când numărul locuitorilor este mai mic de 20.000.	
Ungaria	Legea privind furnizarea serviciilor de apă	2011
Marea Britanie, Scoția	Legea privind industria apei (1999) și Legea privind industria apei (Scoția) (2002)	1999

Sursa: "Analiza indicatorilor de performanță privind eficiența în sectorul apei", WAREG, 2017

Lista autorităților cu rol de reglementare în domeniul apei și membre WAREG este prezentată în următorul tabel.

Tabel 2. Autorități cu rol de reglementare în domeniul apei, membri WAREG

Țara	Autorități cu rol de reglementare în domeniul apei
Albania	ERRU – Autoritatea pentru Reglementare în Domeniul Apei
Armenia	PSRC – Comisia pentru Reglementarea Serviciilor Publice
Belgia (Bruxelles)	BRUGEL – Comisia pentru Reglementare în Domeniul Energiei din Bruxelles
Belgia (Flandra)	VMM – Agenția de Mediu din Flandra
Bulgaria	EWRC – Comisia pentru Reglementarea Energiei și Apei
Croația	VVU – Consiliul pentru Serviciile de Apă
Danemarca	KFST – Autoritatea daneză pentru Competiție și Consumatori
Estonia	ECA – Autoritatea pentru Competiție din Estonia
Franța	MEDDE – Ministerul Ecologiei, Dezvoltării Durabile și Energiei
Georgia	GNERC – Comisia Națională din Georgia pentru Reglementarea Energiei și Serviciilor de Apă
Grecia	YPEKA – Secretariatul General pentru Mediul Înconjurător și Apă
Irlanda	CRU – Comisia pentru Reglementarea Utilităților
Italia	ARERA – Autoritatea de Reglementare pentru Energie, Rețele și Mediu
Letonia	PUC – Comisia pentru Utilități Publice

Țara	Autorități cu rol de reglementare în domeniul apei
Lituania	NCC – Consiliul Național pentru Reglementarea Energiei
Malta	REWS – Reglementatorul pentru Energie și Servicii de Apă
Macedonia de Nord	ERC - Comisa de Reglementare pentru Energie
Moldova	ANRE – Agenția Națională pentru Reglementare în Energetică
Muntenegru	RAE – Agenția de Reglementare pentru Energie
Portugalia	ERSAR – Autoritatea de Reglementare pentru Apă și Apă Uzată
Portugalia - Azore	ERSARA - Autoritatea de Reglementare pentru Apă și Apă Uzată din Azore
România	A.N.R.S.C. – Autoritatea Națională de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice
Spania	MITECO – Ministerul pentru Tranziție Ecologică
Ungaria	HEA – Autoritatea Maghiară de Reglementare pentru Energie și Utilități Publice
Marea Britanie (Irlanda de Nord)	NIAUR – Autoritatea de Reglementarea pentru Utilități din Irlanda de Nord
Marea Britanie (Scoția)	WICS – Comisia pentru Industria Apei din Scoția

Sursa: „Cadrul de reglementare a tarifelor între membrii WAREG", WAREG, 2019

La lista anterioară se adaugă și observatorii WAREG, respectiv autoritățile de reglementare în domeniul apei din Danemarca, Polonia, Turcia și Marea Britanie (Anglia și Țara Galilor), conform următorului tabel.

Tabel 3. Autorități cu rol de reglementare în domeniul apei, observatori WAREG

Țara	Autorități cu rol de reglementare în domeniul apei
Danemarca	KFST – Autoritatea Daneză pentru Competiție și Consumatori
Polonia	PW – Compania Publică de Stat pentru Apele Poloneze
Turcia	MoFWA – Ministerul Apelor și Pădurilor
Marea Britanie (Anglia și Țara Galilor)	OFWAT – Autoritatea de Reglementare pentru Serviciile de Apă

Sursa: „Cadrul de reglementare a tarifelor între membrii WAREG", WAREG, 2019

4.3.2 Nivelul de reglementare/ rolul reglementatorului

Responsabilitatea reglementarii serviciilor

Statele europene, membre UE sau nu, prin reglementarea serviciilor de apă și apă uzată, au stabilit la nivel central, regional și uneori local, autorități ale administrației centrale cu rol de reglementare a serviciului de alimentare cu apa și de canalizare, respectiv în ceea ce privește stabilirea și monitorizarea indicatorilor de calitate ai serviciului, stabilirea/aprobarea prețurilor și tarifelor pentru serviciile de apă și de canalizare, precum și măsurile de protecție a utilizatorilor.

În urma analizei efectuate la nivelul țărilor membre UE și nu numai, am identificat următoarele tipuri de state:

a) State care au înființat prin lege o instituție a administrației publice centrale cu rol de reglementare a serviciului de apă și de canalizare;[3]

b) State care au stabilit că anumite ministere sau departamente ale Guvernului, respectiv structuri de la nivel local ale Guvernului, care au responsabilități de reglementare a serviciului de alimentare cu apa și de canalizare.[4]

c) State care, prin descentralizare, au stabilit că reglementarea serviciului de apă și de canalizare este apanajul autorităților locale/regionale.[5]

Roluri generice ale autorității de reglementare

Statele care au decis înființarea unui reglementator au avut în vedere fie (i) atribuirea unui rol preponderent economic/financiar [6], fie (ii) atribuirea unui rol de reglementator tehnic si de calitate[7], fie (iii) atribuirea unui rol mai complex de reglementator tehnico-economic[8]:

(i) Rol preponderent economic/ financiar, restrâns la aprobarea tarifelor

Statele care au stabilit că rolul reglementatorului este preponderant economic sunt majoritare printre statele analizate, și au determinat această abordare având în vedere statutul de monopol natural al serviciului de alimentare cu apă și de canalizare, care necesită reguli clare privind modalitatea de stabilire, ajustare și modificare a prețurilor și tarifelor pentru acest serviciu, în scopul protecției utilizatorilor, dar și o politică de descentralizare către nivelul local a deciziei administrative privind monitorizarea modului de prestare a serviciului, respectiv îndeplinirea indicatorilor de calitate ai serviciului/activităților componente. Astfel, rolul reglementatorului este acela de a aproba prețurile/tarifele pentru serviciul de apă și de canalizare/activitățile componente ale acestuia, la propunerea operatorilor serviciului/activităților componente. De asemenea, are rol de monitorizare a respectării prevederilor referitoare la prețuri și tarife de către operatori. Rolul de reglementator economic, sau mai corect financiar, constă în principal în a se asigura că operatorii asigură servicii la un tarif corect, aplicând principiul acoperirii prin tarif a tuturor costurilor, costuri care de asemenea sunt monitorizate de reglementator ca fiind eligibile la stabilirea tarifelor, respectiv reglementarea cotei de profit acceptabile la constituirea tarifului de către operator.

(ii) Rol de reglementator tehnic și de calitate

Din această poziție, reglementatorul este responsabil cu stabilirea și monitorizarea indicatorilor de calitate ai serviciului, fie că vorbim de alimentarea cu apă potabilă, de calitatea apelor uzate deversate sau de protejarea resurselor de apă.

Pentru stabilirea acestora, reglementatorul efectuează studii de specialitate care stau la baza definirii indicatorilor de calitate ai serviciului și a nivelelor de servicii, pe care acesta are obligația să le monitorizeze. În aceste state, autoritățile administrației publice locale au un rol predominant în ceea ce privește serviciul de apă și de canalizare, în sensul că

[3] Malta, Italia, Ungaria, Estonia, Bulgaria, Romania, Portugalia, Irlanda,
[4] Olanda, Serbia, Polonia, Luxemburg, Grecia, Germania, Finlanda, Cehia, Belgia, Croația, Austria, Franța, Norvegia
[5] Elveția, Suedia, Spania, Slovenia, Slovacia, Estonia, Danemarca, Cipru
[6] Estonia, Polonia,
[7] Irlanda
[8] Romania, Ungaria, Italia, Malta, Portugalia,

acestea sunt autoritățile responsabile inclusiv de politica tarifară aplicată la nivelul ariei de operare, fiind cele care stabilesc politicile economice și de dezvoltare ale serviciului.

(iii) Rol de reglementator tehnico-economic

Acest rol este mult mai complex și înclină balanța către statutul de generator de politici naționale de dezvoltare a serviciului de apă și de canalizare, de legiuitor la nivelul său de reglementare, inclusiv având funcția de monitorizare si sancționare a participanților la piața serviciului de apă și de canalizare în cazul în care aceștia nu respecta obligațiile asumate, fiind responsabil, în anumite state, cu acordarea/retragerea de licențe/permise pentru operatorii din sector. Astfel, reglementatorul național are responsabilități clare privind stabilirea cadrului de reglementare, stabilirea/aprobarea/avizarea tarifelor, monitorizarea prestării serviciului prin instituirea respectării de către operatori a unor categorii de indicatori de performanța ai serviciului, care sunt corelați cu nivelele de servicii și nivelul tarifelor aprobate.

Totodată, am constatat că din nevoia de a crește nivelul calității serviciului, unele state (Scoția, Bulgaria) au completat cu noi acțiuni care să le consolideze rolul de reglementator tehnico-economic al sectorului, prin instituirea obligativității dezvoltării planurilor de afaceri la nivelul operatorilor în concordanță cu strategiile de dezvoltare ale autorităților locale (la nivel local) și care să concorde cu strategiile de dezvoltare de la nivel național.

Astfel, prin această abordare, serviciul de apă și de canalizare care, încă în multe state, este o problema de politica de dezvoltare locală, se transformă în unul din elementele componente ale strategiei de dezvoltare la nivel național și astfel, în statele respective, necesită o monitorizare și abordare unitară la nivel național.

Roluri specifice ale autorităților de reglementare

Conform raportului WAREG din 2017 „O analiză a indicatorilor cheie de performanță pentru eficiență în țările membre WAREG”, funcțiile și competențele autorităților de reglementare variază, dar în general includ:

- Aprobarea tarifelor;
- Monitorizarea indicatorilor cheie de performanță (KPI);
- Colectarea datelor economice de la utilități;
- Colectarea datelor tehnice de la utilități.

Alte funcții pot include: calcularea tarifului, acordarea de licențe pentru utilități și aprobarea planurilor de afaceri.

Următorul tabel sintetizează principalele funcții și competențe ale autorităților cu rol de reglementare din țările analizate.

Tabel 4. Principalele funcții și competențe ale autorităților de reglementare

ȚARA	Calcularea tarifului	Aprobarea tarifului	Licențierea operatorilor de apă și canalizare	Aprobarea Planurilor de Afaceri	Monitorizarea KPI	Colectarea datelor economice	Colectarea datelor tehnice
BELGIA	👍	👍	👎	👍	👍	👍	👍
BULGARIA	👍	👍	👎	👍	👍	👍	👍
DANEMARCA	👎	👎	👎	👎	👎	👍	👍
ESTONIA	👎	👍	👎	👎	👍	👎	👎
ITALIA	👍	👍	👎	👍	👍	👍	👍
LETONIA	👎	👍	👎	👎	👍	👍	👍
LITUANIA	👍	👍	👍	👎	👍	👍	👍
MALTA	👎	👍	👍	👎	👍	👍	👍
PORTUGALIA	👍	👍	👎	👎	👍	👍	👍
ROMÂNIA	👍	👍	👍	👎	👎	👍	👍
UNGARIA	👍	👍	👍	👍	👍	👍	👍
MAREA BRITANIE - SCOȚIA	👍	👍	👍	👍	👍	👍	👍

Sursa: "O analiză a indicatorilor cheie de performanță pentru eficiență în țările membre WAREG", WAREG, 2017

4.3.3 Monitorizarea calității serviciilor

Monitorizarea calității serviciilor

Monitorizarea calității serviciilor este în general încredințată autorităților din domeniul sanitar (Ministerul Sănătății și organismelor regionale/locale).

Următorul tabel prezintă pentru fiecare țară analizată autoritățile responsabile și procesul de monitorizare a calității serviciilor.

Tabel 5. Monitorizarea calității serviciilor

Țara	Monitorizarea calității serviciilor
Austria	Municipalitățile sau entitățile delegate monitorizează și inspectează în mod regulat utilitățile de apa potabila conform unui plan de inspecție și întreținere. Conform Legii Austriece a Apelor, auditorii externi trebuie să verifice în mod regulat (la fiecare cinci ani) serviciile de apă potabilă în ceea ce privește aspectele tehnice. Rezultatele acestei verificări externe trebuie raportate fără întârziere autorităților. În plus, autoritatea locală competentă poate inspecta operatorii de apă fără o notificare prealabilă. Pentru sectorul de apă uzată, autoritatea fiecărei provincii stabilește standarde și reguli pentru tratarea apelor uzate.
Belgia	În Flandra, autoritatea de reglementare în domeniul apei, care face parte din Agenția pentru Mediu din Flandra (VMM), supraveghează calitatea serviciilor. În Valonia, Comitetul de Control al Apei emite o opinie cu privire la creșterea prețurilor la apă după ce operatorii au demonstrat că nivelul serviciului crește, prin intermediul mai multor indicatori de performanță, cum ar fi calitatea apei, eficiența rețelelor, politica de investiții, respectarea reglementărilor regionale etc. La Bruxelles, operatorul de apă definește nivelul calității serviciilor pentru clienții săi, dar noul reglementator, BRUGEL, va avea o influență tot mai mare asupra acestui aspect.
Bulgaria	Reglementatorul din domeniul apei si energiei monitorizează calitatea serviciului. Ordonanța privind reglementarea calității serviciilor si Ordonanța pentru reglementarea prețurilor serviciilor de apă și apă uzată au fost publicate în 2016. Noua legislație a introdus 15 indicatori de performanță principali, legați de calitate, iar autoritatea de reglementare determină niveluri individuale la care fiecare operator ar trebui sa ajungă până la sfârșitul perioadei de reglementare. De asemenea, cinci dintre acești indicatori de performanță sunt definiți ca „indicatori

Țara	Monitorizarea calității serviciilor
	uniformi de eficiență", adică vor fi folosiți de autoritatea de reglementare pentru ajustări tarifare după al treilea și al cincilea an al planului de afaceri.
Croația	Guvernarea apei este de competența Ministerului Mediului și Energiei. Acest minister este responsabil pentru gestionarea resurselor de apă, guvernarea serviciilor de apă și controlul calității.
Cipru	În prezent nu există nicio autoritate națională care să supravegheze calitatea serviciilor pentru clienți. Aceste probleme sunt în responsabilitatea consiliului pentru apă sau pentru apă uzată relevant.
Republica Cehă	Ministerul Agriculturii (Departamentul de Reglementare și Supraveghere a Industriei Apei) supraveghează calitatea serviciului. Se referă în special la aspecte tehnice, cum ar fi conectările la servicii, contorizarea, întreruperea serviciului de alimentare cu apă, calitatea apei, specificațiile tehnice pentru contracte și publicarea informațiilor privind calcularea tarifelor la apă și canalizare. Legea privind protecția consumatorilor conține cerințe suplimentare. Autoritățile regionale de apă (parte a administrației de stat) și municipalitățile asigura supravegherea calității serviciilor la nivel local. Sarcinile sunt definite în sens larg și împărțite între mai multe instituții ale administrației de stat - ministere si municipalități. În plus, parametrii obligatorii ai calității serviciilor pot fi incluși în contractele de operare atunci când se aplică modelul de management public/privat. În cele din urmă, unii furnizori de servicii stabilesc și mențin grafice ale calității serviciilor. Acestea sunt accesibile tuturor clienților și includ penalități în caz de neconformare.
Danemarca	În prezent nu există nicio autoritate națională care să supravegheze calitatea serviciilor pentru clienți. În cazul în care consiliul municipal poate găsi o bază legală pentru un ordin juridic, atunci aceasta poate fi stabilită local și operatorii de apă pot crește tarifele în conformitate cu ordinul juridic local. Atunci când operatorul crește nivelul calității serviciului, acesta este finanțat prin plafonul de venituri stabilit de autoritatea de reglementare națională. Din 2018, operatorii care furnizează cel puțin 200.000 m3/an vor fi supuși benchmarking-ului de performanta pentru aspecte precum mediul, sănătatea publică, consumul de energie, impactul climatic si securitatea furnizării.
Estonia	În prezent nu există un standard de calitate a serviciilor la nivel național, ceea ce înseamnă că fiecare autoritate locală își poate stabili propriile reguli privind calitatea serviciilor, de exemplu Consiliul Municipiului Tallinn pentru furnizorul de servicii din Tallinn, capitala Estoniei. Legea privind sistemul public de alimentare cu apă și canalizare este în prezent în curs de revizuire. Se fac eforturi pentru a include reguli la nivel național privind calitatea serviciilor.
Finlanda	Ministerul Agriculturii si Pădurilor are rolul general de a supraveghea serviciile de apă la nivel național. Ministerul Afacerilor Sociale și Sănătății are un rol central în ceea ce privește calitatea apei. Ministerul Mediului este responsabil pentru aspectele de mediu legate de serviciile de apă. La nivel local există autorități regionale și municipale responsabile de monitorizarea și supravegherea serviciilor de apă. Pe lângă autoritățile menționate mai sus, Autoritatea Finlandeză pentru Concurență și Protecția Consumatorilor supraveghează concurența și problemele consumatorilor la nivel național. În concluzie, calitatea serviciilor de apă este definită de mai multe autorități.
Franța	Municipalitatea răspunde de nivelul serviciului, inclusiv de monitorizarea reclamațiilor clienților (subiectul unui indicator de performanță la nivel național) și de modalitățile de răspuns. Ministerele responsabile cu apa definesc standardele de calitate, de continuitate a serviciului și de conservare a resurselor. Municipalitățile sunt responsabile pentru garantarea aplicării acestor norme și pentru asigurarea calității serviciului. Trebuie să raporteze anual cu privire la aceste subiecte, care sunt incluse, de asemenea, în indicatori de performanță la nivel național. În plus, partenerul privat delegat (dacă există) trebuie să publice un raport privind acțiunile întreprinse pentru analizarea calității serviciului.

Țara	Monitorizarea calității serviciilor
Germania	Parametrii regionali și locali specifici determină condițiile de furnizare a apei și de canalizare a apei uzate de la fața locului. Statutele locale stabilesc faptul ca fiecare cetățean și societate comerciala este obligată să se conecteze și să utilizeze alimentarea cu apa potabila și sistemul de canalizare ale autorității locale sau ale asociațiilor responsabile cu scop special. Pot apărea excepții în afara municipalităților din zonele rurale.
Grecia	În cadrul juridic din Grecia nu există o definiție clară a calității serviciilor și nu este desemnată nicio autoritate responsabilă cu supravegherea acesteia.
Irlanda	Autoritatea de reglementare economică, Comisia pentru Reglementarea Utilităților (CRU), a pregătit un „manual pentru clienți", care include o cerință pentru o Cartă a clienților, pentru care CRU furnizează niveluri minime ale serviciilor pentru clienți. De asemenea, Irish Water are o secțiune în care sunt disponibile toate cartele clienților și codurile de practică rezultate din manualul pentru clienți. În temeiul Legii privind serviciile de apă din 2017, a fost înființat un Forum Național al Apei (An Fóram Usice) pentru a consilia ministerul și Comisia pentru Reglementarea Utilităților (CRU) cu privire la diferite aspecte ale serviciilor de apă, inclusiv serviciul pentru clienți și conservarea apei. De asemenea, legea a instituit un Departament de Consultare pentru Apa care are rolul de a consilia ministerul în privința performanței înregistrate de Irish Water, a măsurilor necesare pentru îmbunătățirea transparenței și responsabilității, în scopul creșterii nivelului de încredere a publicului în Irish Water și de a raporta performanța înregistrată de Irish Water în procesul de implementare a planului de afaceri.
Italia	Atât autoritatea națională de reglementare (ARERA), cat si autoritățile locale de reglementare (EGA) definesc calitatea serviciului. ARERA a aprobat, în urma deliberării 655/2015/R, reglementarea contractuală a calității serviciilor de apă. Măsura definește nivelurile contractuale minime și obiectivele de calitate ale Serviciului Integrat de Apă, prin identificarea unor indicatori semnificativi pentru timpi de răspuns maximi și standarde minime de calitate, uniforme la nivel național. De asemenea, determină metodele de înregistrare, raportare și verificare a datelor privind serviciile furnizate de operatori. Regulamentul privind calitatea tehnică a serviciului a fost introdus prin Rezoluția 917/2017/R/idr. Prevederea definește nivelurile minime și obiectivele tehnice de calitate în serviciul integrat de apă, prin introducerea: i) standardelor specifice care trebuie garantate utilizatorului individual, ii) standardelor generale care descriu condițiile tehnice, iii) condițiilor prealabile, care reprezintă condițiile necesare pentru admiterea în mecanismul de stimulare asociat cu standarde generale. ARERA a introdus compensări automate în favoarea utilizatorilor dacă operatorii nu îndeplinesc standardele specifice de calitate. Este prevăzut un mecanism de penalizare pentru nerespectarea standardelor generale de calitate.
Luxemburg	Normele care guvernează calitatea serviciului sunt definite la nivel național, iar calitatea serviciului este supravegheată la nivel local.
Malta	Reglementatorul pentru Serviciile de Energie și Apă (REWS) a fost înființat la 31 iulie 2015 prin Legea privind reglementarea pentru serviciile de energie și apă. Acesta este responsabil cu reglementarea serviciilor de energie și apă din Malta. Conform Legii REWS, funcțiile autorității de reglementare sunt următoarele: 1. de a reglementa, monitoriza și ține sub control toate practicile și activitățile legate de serviciile de apă; 2. de a acorda orice licență, permis sau altă autorizație pentru desfășurarea oricărei activități legate de serviciile de apă; 3. de a promova concurența loială în toate aceste practici și activități; 4. de a stabili standarde minime de calitate și securitate pentru oricare dintre practicile și activitățile menționate; 5. de a asigura și a reglementa dezvoltarea și întreținerea sistemelor eficiente;

Țara	Monitorizarea calității serviciilor
	6. de a reglementa structura prețurilor pentru serviciile de apă și de a stabili mecanismele prin care se determină prețul. Mai mult, licența acordată de autoritatea de reglementare definește indicatorii cheie de performanță care trebuie îndepliniți, înregistrați și raportați de către operator.
Olanda	Ministerul Național pentru Infrastructură și Gestionarea Apelor este responsabil pentru calitatea tuturor serviciilor de apă. Calitatea serviciilor (în relația cu clienții, protecția consumatorului, mediul și resursele de apă) este prevăzută în legile și reglementările naționale și europene.
Polonia	În ceea ce privește calitatea serviciilor de apă, consumatorii sunt protejați de Oficiul pentru Concurență și Protecția consumatorilor. Conform Legii privind furnizarea colectivă de apă și deversarea colectivă a apelor uzate, fiecare operator este obligat să emită un regulament care să includă obligații generale în raport cu consumatorii. Inspectoratul sanitar verifică calitatea apei potabile, în timp ce Inspectoratul pentru Protecția Mediului este obligat să verifice calitatea apelor uzate tratate.
Portugalia	Autoritatea națională de reglementare - Entidade Reguladora de Serviços de Águas e Resíduos (ERSAR) supraveghează calitatea serviciilor de apă potabilă și de apă uzată. De asemenea, organizează anual un sistem național de benchmarking.
România	Autoritatea Națională de Reglementare stabilește indicatorii de calitate a serviciilor prin legislație terțiară. În general, aceștia sunt monitorizați de autoritatea publică locală. Aprobarea, monitorizarea, controlul și modificarea nivelului indicatorilor de calitate se face după cum urmează: de către autoritatea publică locală în cazul managementului public direct sau delegat (companii locale), de către Asociația de Dezvoltare Intercomunitară (ADI) în cazul operatorilor regionali (OR) și de către Autoritatea Municipală de Reglementare a Serviciilor Publice (AMRSP) în cazul Bucureștiului.
Slovacia	În prezent nu există nicio autoritate națională care să supravegheze calitatea serviciilor pentru clienți.
Slovenia	Cadrul pentru serviciile de interes este stabilit la nivel național în decretele guvernamentale și detaliat la nivel local în decretele municipale. Municipalitățile sunt responsabile de supravegherea furnizorilor de servicii, iar Ministerul Mediului și Amenajării Teritoriale este responsabil de supravegherea municipalităților.
Spania	Municipalitățile supraveghează la nivel local calitatea serviciilor pentru clienți. Fiecare municipalitate are autoritatea legală de a stabili calitatea serviciilor. AEAS (Asociația Spaniolă pentru Apă și Apă Uzată) a elaborat două rapoarte cu recomandări pentru reglementarea serviciilor de apă și apă uzată, împreună cu Federația Spaniolă a Municipalităților și Provinciilor. Municipalitățile folosesc din ce în ce mai mult scrisori de angajament față de clienți, in care oferă în mod voluntar și ca un nivel al calității peste standard, acorduri cu clienții pentru îmbunătățirea calității serviciului.
Suedia	Nu exista autorități care să supravegheze calitatea serviciilor, ca în alte state membre UE. Consiliile administrative județene și naționale supraveghează dezvoltarea geografica a serviciului.
Ungaria	Autoritatea Maghiară pentru Protecția Consumatorilor este responsabilă cu facturarea, plata taxelor și tarifelor, contorizarea, urmărirea în justiție a încălcării dispozițiilor prevăzute de legislație și susținerea reglementărilor privind restricționarea sau suspendarea serviciilor publice de apă. Privitor la toate celelalte aspecte, autoritatea de reglementare - Autoritatea Maghiară de Reglementare a Energiei și Utilităților Publice (MEKH) - este responsabilă pentru supravegherea calității serviciilor. De asemenea, MEKH are un departament pentru protecția consumatorilor.
Elveția	Calitatea serviciilor este specificată și supravegheată de autoritățile cantonale și municipalități. SGWA stabilește standardele, normele și cele mai bune practici pentru apa potabilă. SWGA a elaborat ghiduri de bune practici pentru “auto-control” (GVP) în conformitate cu principiile Planului pentru siguranța apei pentru a asigura o bună

Țara	Monitorizarea calității serviciilor
	practică privind controlul și managementului calității în cadrul utilităților. Ghidul GVP a fost aprobat de autoritățile locale ca un standard bun la nivel național și sprijină în primul rând companiile mici și mijlocii de utilități publice în realizarea „auto-controlului”.
Norvegia	Supravegherea este foarte fragmentată și se realizează la nivel național și regional. Calitatea serviciului este definită de reglementările naționale. Sectorul apei are propriul său sistem de benchmarking. Există mai multe organizații care monitorizează tarifele locale, precum Federația Națională pentru Proprietarii de Case și Consiliul Consumatorilor.
Marea Britanie (Anglia, Țara Galilor, Scoția)	Clienții au dreptul la standarde minime garantate ale serviciilor, așa cum sunt stabilite de guverne. În cazul în care o companie nu îndeplinește oricare dintre aceste servicii standard, atunci este obligată să efectueze o plată către clientul afectat. În Anglia și Țara Galilor, Autoritatea pentru Reglementarea Serviciilor de Apă - cunoscută sub numele de Ofwat - monitorizează și recomanda modificări; Reglementatorul de Utilități și Comisia pentru Industria Apelor îndeplinesc roluri similare în Scoția și Irlanda de Nord.
Serbia	Ministerul responsabil cu serviciile de utilități inspectează și supraveghează serviciile de utilități în privința implementării legii naționale prin intermediul inspectorilor de stat pentru serviciile de utilități. Autoguvernarea locală este responsabilă cu inspecția si supravegherea implementării reglementărilor locale prin intermediul inspectorilor serviciilor de utilități. Supravegherea furnizorilor de servicii de utilități - adică a companiilor de utilități publice pentru alimentarea cu apă și de canalizare - este efectuată de către unitatea de auto guvernare responsabilă. Calitatea serviciilor este definită de guvernul național, prin ministerul competent.

Sursa: “Guvernanța serviciilor de apă în Europa”, EurEau, 2020

4.3.4 Protecția mediului

Reglementarea de mediu și protecția resurselor de apă

Protecția resurselor de apă și stabilirea standardelor de mediu țin de obicei de competența Ministerului Mediului și/sau a autorităților din bazinul hidrografic și/sau a autorităților regionale, precum și a agențiilor naționale de mediu.

Următorul tabel prezintă pentru fiecare țară inclusă în analiză, autoritățile responsabile cu reglementarea de mediu și protecția resurselor de apă.

Tabel 6. Reglementarea de mediu și protecția resurselor de apă

Țara	Reglementarea de mediu și protecția resurselor de apă
Austria	Responsabilitatea pentru reglementarea mediului și protecția resurselor de apă se împarte între Ministerul federal austriac al Agriculturii, Regiunilor și Turismului, și provincii și municipalități. Legea austriacă privind apa definește cerințele legale pentru reglementarea de mediu și protecția a resurselor de apă. După împărțirea competențelor, provinciile și municipalitățile pun în aplicare cerințe legale și sunt monitorizate de autoritățile provinciilor.
Belgia	În Flandra, VMM stabilește standardele pentru calitatea apei, precum și reglementarea zonelor și a volumelor de captare. În Valonia și Bruxelles, administrația regională a mediului stabilește standarde pentru calitatea apei și reglementează zonele și volumele de captare.
Bulgaria	Aceste cerințe și standarde sunt stabilite de Ministerul Mediului și Apelor și de filialele sale, precum și de departamentele bazinului hidrografic.
Croația	Reglementarea serviciilor de apă în ceea ce privește standardele ecologice și protecția resurselor de apă este în competența Ministerului Mediului și Energiei. Domeniul de activitate al ministerului include sarcini legate de protecția și

Țara	Reglementarea de mediu și protecția resurselor de apă
	conservarea mediului și a naturii, în conformitate cu politica de dezvoltare durabilă a Republicii Croația. Ministerul Mediului și Energiei îndeplinește sarcini legate de gestionarea apei, monitorizarea și adaptarea dezvoltării gestionării apei la nevoile dezvoltării economice generale a Republicii Croația, protecția împotriva efectelor nocive ale apei și gheții; protecție împotriva eroziunii și ploilor torențiale; gestionarea resurselor de apă și utilizarea acestora; irigații și drenaj, implementarea protecției apei și a protecției mediului apei împotriva poluării, implementarea protecției mării împotriva poluării de pe uscat, utilizarea apei în diverse scopuri, activități publice de alimentare cu apă, canalizare și epurarea apelor uzate, planificarea și armonizarea dezvoltării structurilor de apă, efectuarea supravegherii administrative a gestionării apei; cooperare internațională, sarcinile organismului intermediar de nivel 1 pentru utilizarea instrumentelor structurale ale Uniunii Europene în Republica Croația, precum și alte surse internaționale de finanțare în partea legată de proiectele de gestionare a apei și alte activități din domeniul său de activitate.
Cipru	Departamentul pentru Mediu al Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Rurale și Mediului este responsabil pentru implementarea și aplicarea legislației. Cu toate acestea, Ministerul Agriculturii, Dezvoltării Rurale și Mediului este responsabil pentru aplicarea Legii privind protecția și gestionarea apelor. Este autoritatea competentă pentru reglementarea mediului și protecția resurselor de apă. Gestionarea resurselor de apă, în special, este responsabilitatea directorului Departamentului de Dezvoltare a Apei (directorul de apă al Ciprului) al aceluiași minister, care este de fapt responsabil pentru implementarea fidelă și eficientă a prevederilor Legii Unificate privind Gestionarea Apei.
Republica Cehă	Reglementarea și controlul privind protecția apei și calitatea apelor uzate deversate sunt responsabilitatea Ministerului Mediului, care deleagă aceste sarcini unei instituții executive: Inspecția Cehă de Mediu. În afară de biroul local al Inspectoratului de Mediu, supravegherea directă pe teren este efectuată și de către biroul autorității locale de apă și compania de stat competentă la nivel de bazin hidrografic local. Condițiile și limitele pentru deversări specifice și colectarea apei sunt stabilite de biroul autorității competente pentru apă.
Danemarca	Ministerul Mediului și Agriculturii este autoritatea relevantă în ceea ce privește reglementarea și standardele pentru apele uzate. În general, consiliile municipale sunt responsabile cu supravegherea, precum și cu autorizațiile de evacuare și racordare la canalizare. Municipalitatea joacă, de asemenea, un rol central în ceea ce privește protecția resurselor de apă de suprafață. Ministerul Mediului și Agriculturii este responsabil pentru planurile de gestionare a apei, în timp ce consiliile municipale sunt responsabile pentru implementarea planurilor diferitelor sectoare și pentru ordinele juridice respective.
Estonia	Ministerul Mediului stabilește standardele de mediu, în speță cadrul general și regulile. Consiliul de mediu sau Inspectoratul de mediu realizează aplicarea și supravegherea.
Finlanda	Normele de mediu sunt stabilite la nivel național de parlament (în legislație) și de guvernul finlandez (Ministerul Mediului). La nivel local, există în prezent Centre regionale pentru dezvoltare economică, transport și mediu (ELY) și consilii municipale și oficiali pentru supravegherea și monitorizarea mediului. La nivel local, autoritățile municipale pot stabili unele norme de mediu în zona lor, de exemplu în ceea ce privește protecția resurselor de apă. Impactul serviciilor de apă asupra mediului și resurselor de apă este reglementat în principal prin termenii autorizațiilor individuale. Agențiile Regionale Administrative de Stat (AVI) sunt autorități de stat care gestionează autorizațiile pentru activități cu impact major asupra mediului sau impact asupra resurselor de apă. Alte autorizații de mediu sunt tratate de autoritățile municipale de protecție a mediului.
Franța	În Franța, conservarea apei este de interes general conform Codului de mediu (*Code de l'environnement*). Standardele de mediu sunt astfel stabilite prin legi de stat de către ministerul responsabil cu apa, care este în prezent Ministerul Mediului,

Țara	Reglementarea de mediu și protecția resurselor de apă
	Energiei și Mării. Aceste standarde sunt apoi puse în aplicare de poliția apei (police de l'eau) care controlează conformitatea potențialelor instalații cu cerințele de conservare a apei. Poliția apei este organizată local la nivelul fiecărui bazin hidrografic. Federația Profesională a Întreprinderilor de Apă (FP2E) se angajează să contribuie la adaptarea serviciilor de apă la schimbările climatice. În urma *Assises de l'Eau*, membrii săi și-au asumat mai multe angajamente care vizează, prin acțiuni concrete, să contribuie la un acces mai bun și la conservarea resurselor, să încurajeze consumul responsabil și să dezvolte în continuare responsabilitatea actorilor și a know-how-ului. Assises de l'eau sunt întâlniri de lucru, discuții și negocieri care au avut loc între reprezentanții lumii agricole, asociațiile de protecție a mediului, comunitățile locale și agențiile de apă. Agențiile de apă sunt aceste unități publice, atașate Ministerului Tranziției Ecologice, a căror misiune este de a reduce poluarea și de a proteja resursele și mediul acvatic. Există șase agenții răspândite în toată Franța.
Germania	În general, în Germania, toate tipurile de utilizare apei necesită o alocație (scutire numai pentru utilizări minore). Municipalitățile trebuie să îndeplinească anumite sarcini legate de punerea în aplicare a legilor regionale de mediu. În funcție de cantitatea de apă implicată, autoritățile de apă de la nivel inferior sau mediu sau birourile de gestionare a apei implementează drepturile de apă în districtele urbane și orașele neafiliate districtelor în instanța inferioară a administrației de gestionare a apei. Aceasta include aprobarea sistemelor de apă uzată, a stațiilor de epurare a apelor uzate, a lucrărilor de canalizare mici, gestionarea deversărilor de apă uzată și apă meteorică, precum și utilizarea corpurilor de apă, cum ar fi pentru extragerea din resursele de apă subterane și apă de suprafață.
Grecia	Ministerul Mediului și Energiei reglementează serviciile de apă în ceea ce privește normele de mediu și protecția resurselor de apă și stabilește standardele de mediu.
Irlanda	Agenția pentru Protecția Mediului (EPA) este responsabilă pentru protecția resurselor de apă. EPA asigură supravegherea Irish Water pentru serviciile de apă (apă potabilă și apă uzată) și asigură supravegherea autorităților locale pentru gestionarea bazinului hidrografic. Irish Water este, de asemenea, supusă reglementării economice a Comisiei pentru Reglementarea Utilităților (CRU).
Italia	Cadrul de guvernanță pentru mediu este construit pe baza dispozițiilor europene. Legea principală este decretul legislativ 152/2006, care a implementat Directiva-cadru privind apa. În acest context, Ministerul Mediului este chemat să ofere indicații generale pentru a asigura o protecție maximă a apei, în timp ce autoritățile raionale ale bazinului hidrografic sunt chemate să garanteze utilizarea durabilă a apei. În acest scop, ei pregătesc Planul de Bazin al Districtului. Regiunile pregătesc, de asemenea, planurile de protecție a apei, care identifică măsurile de garantare a protecției corpurilor de apă. ARPA (Agenzia Regională pentru Protecția Ambientală - Agenția Regională pentru Protecția Mediului) este responsabilă pentru auditul de mediu și are competența de a verifica conformitatea stațiilor de epurare a apelor uzate cu legislația UE și națională. Pentru această sarcină, ei pot folosi forțe de poliție specializate în probleme de mediu.
Luxemburg	Protecția mediului și a resurselor de apă sunt în competența Ministerului Mediului, Climei și Dezvoltării Durabile. În general, consiliile municipale sunt responsabile de supravegherea, precum și de autorizațiile de deversare și conectare la sistemul de canalizare. Municipalitatea joacă un rol central în ceea ce privește protecția resurselor de apă de suprafață.
Malta	Standardele de mediu sunt stabilite la nivel național, de obicei prin legislație și transpunerea directivelor UE. Următoarele autorități naționale reglementează serviciile de apă în ceea ce privește reglementarea de mediu și protecția resurselor de apă:

Țara	Reglementarea de mediu și protecția resurselor de apă
	• Agenția pentru Energie și Apă (EWA) este o agenție guvernamentală ale cărei funcții principale includ formularea, evaluarea, monitorizarea și implementarea politicilor naționale privind utilizarea energiei și a apei într-un mod durabil. • Autoritatea pentru mediu și resurse care monitorizează calitatea tuturor apelor de suprafață și a apelor subterane și a ariilor protejate. Sunt necesare programe de monitorizare pentru a stabili o imagine de ansamblu coerentă și cuprinzătoare a stării apei în fiecare zona de captare a apei.
Olanda	Diferite legi europene și naționale, reglementări la nivel de provincie, municipalități și autorități regionale de apă protejează resursele de apă din Olanda. Reprezentanții aleși democratic care alcătuiesc diferitele consilii (locale/regionale) decid asupra acestor reglementări.
Polonia	Directiva privind tratarea apelor uzate urbane este pusă în aplicare prin regulamentul Ministerului Mediului privind condițiile care trebuie îndeplinite pentru evacuarea în apă sau pe uscat a apelor uzate tratate. Standardele de mediu sunt stabilite de Ministerul Mediului și Ministerul Economiei Maritime și Navigației Interioare, care este responsabil pentru gestionarea apei. Fiecare stație de epurare a apelor uzate trebuie să verifice calitatea apelor uzate tratate într-un laborator acreditat. De asemenea, calitatea apelor uzate tratate deversate este controlată de Inspectoratul pentru Protecția Mediului.
Portugalia	Agenția Ministerului Mediului (Agência Portuguesa do Ambiente) reglementează tratarea apelor uzate, controlul deversărilor și protecția resurselor de apă, prin stabilirea standardelor de mediu, guvernarea resurselor de apă și licențierea și controlul utilizărilor acestora.
România	Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor, prin Autoritatea Națională Apele Române la nivelul fiecărui bazin hidrografic, monitorizează respectarea cerințelor de mediu și gestionarea resurselor de apă. Ministerul Mediului, Apelor și Pădurilor reglementează și stabilește standardele de mediu în sectorul apei.
Slovacia	Reglementarea de mediu este efectuată de Ministerul Mediului și de Biroul pentru Inspecția de Mediu. Protecția resurselor de apă este încredințată biroului slovac de gestionare a apei.
Slovenia	Ministerul Mediului și Amenajării Teritoriului este responsabil pentru protecția resurselor de apă. Standardele de mediu și zonele de protecție a apei potabile sunt stabilite prin decrete guvernamentale.
Spania	Reglementarea de mediu și protecția resurselor de apă este o competență națională încredințată Direcției Generale pentru Apă, din cadrul Ministerului pentru Tranziția Ecologică și Provocarea Demografică. Deversarea apelor uzate tratate în corpurile receptoare sunt responsabilitatea autorităților bazinului hidrografic (care sunt responsabile în fața Ministerului pentru Tranziția Ecologică și Provocarea Demografică). Deversările de ape uzate industriale către sistemele urbane de colectare sunt responsabilitatea municipalităților.
Suedia	Mai multe autorități reglementează protecția resurselor de apă, de exemplu Consiliul de administrație județean. Standardele de mediu sunt stabilite prin lege de către autoritățile naționale și locale. De asemenea, standardele sunt stabilite de Curtea de mediu atunci când compania/municipalitatea solicită condiții de eliminare a apelor uzate, de exemplu.
Ungaria	Direcția Generală de Gospodărire a Apelor din cadrul Ministerului de Interne este responsabilă pentru protecția resurselor de apă, în timp ce reglementarea mediului este de competența Inspectoratului Național pentru Mediu și Natură.
Elveția	Legea națională privind protecția apelor deleagă aplicarea legii la nivel cantonal, respectiv autorităților cantonale responsabile cu protecția mediului. În general, standarde precum cele pentru proiectarea zonelor de protecție sunt stabilite de biroul federal pentru mediu. Cu toate acestea, aplicarea este responsabilitatea cantoanelor.
Norvegia	Agenția Norvegiană de Mediu reglementează serviciile de apă în ceea ce privește problemele de mediu și stabilește standardele de mediu, în timp ce Direcția Norvegiană pentru Resurse de Apă și Energie reglementează un management cuprinzător și ecologic al cursurilor de apă. Municipalitățile reglementează utilitățile

Țara	Reglementarea de mediu și protecția resurselor de apă
	de apă uzată sub 2.000 p.e. (populație echivalentă) care deversează apa uzată în apă dulce și 10.000 p.e. care deversează în mare.
Marea Britanie (Anglia, Țara Galilor, Scoția)	Agenția de Mediu (care acoperă Anglia și Țara Galilor), Agenția de Mediu din Irlanda de Nord și Agenția Scoțiană pentru Protecția Mediului sunt responsabile pentru reglementarea mediului și protecția resurselor de apă, stabilind standarde într-un cadru de politici stabilit de guverne, derivat din legislația europeană.
Serbia	Guvernul Republicii Serbia emite legi care sunt puse în aplicare de către ministerul competent împreună cu ministerele pentru agricultură și protecția mediului. Acesta din urmă este responsabil pentru protecția mediului, protejarea apelor împotriva poluării și prevenirea deteriorării calității apelor subterane și a apelor de suprafață, urmând și analizând ajustările la standardele UE. Principala legislație care reglementează acest domeniu, care guvernează statutul juridic al apelor și managementul integrat al apelor, este reprezentată de „Legea apelor”, precum și de „Legea privind protecția mediului”.

Sursa: “Guvernanța serviciilor de apă în Europa”, EurEau, 2020

4.3.7 Relația cu utilizatorii

Protecția utilizatorilor

Referitor la protecția utilizatorilor prin asigurarea calității apei potabile, în majoritatea țărilor analizate, calitatea serviciului poate fi definită de autoritatea competentă în conformitate cu anumite cerințe minime. Dacă nu sunt îndeplinite cerințele minime, operatorii de apă pot fi obligați să despăgubească utilizatorii.

În tabelul următor este prezentat cadrul specific fiecărei țări analizate pentru asigurarea calității apei potabile și protecției consumatorilor.

Tabel 7. Protecția clienților și asigurarea calității apei potabile

Țara	Protecția clienților: asigurarea calității apei potabile
Austria	În conformitate cu Legea austriacă privind apa potabilă, calitatea apei trebuie monitorizată la intervale fixe și în puncte fixe ale sistemului de alimentare. În acest context, laboratoarele acreditate evaluează calitatea apei, în timp ce experții evaluează starea generală a instalației de alimentare. Furnizorii de apă trebuie să transmită rezultatele fără întârziere autorității. Departamentele de sănătate publică din landul austriac sunt responsabile de monitorizarea calității apei potabile. În cazul nerespectării parametrilor apei potabile, furnizorii de apă trebuie să informeze departamentul de sănătate publică din land și să ia măsuri imediate pentru a garanta conformitatea în termen de 30 de zile. Ministerul Sănătății este responsabil de raportarea calității apei potabile (Raportul apei potabile) către Comisia Europeană. Ministerul Federal al Agriculturii, Regiunilor și Turismului reglementează alimentarea cu apă și canalizarea urbană din punct de vedere tehnic, financiar și al resurselor.
Belgia	Agenția de mediu flamandă (VMM) este responsabilă să se asigurare că apa furnizată clienților este conformă cu legislația. În Valonia și Bruxelles, calitatea apei potabile este monitorizată de administrația regională pentru mediu.
Bulgaria	În ultimii zece ani s-a înregistrat o îmbunătățire considerabilă a calității apei potabile. Drept urmare, calitatea apei potabile din Bulgaria este în general bună și este furnizată în mod continuu. Cu toate acestea, neconformarea privind standardele microbiologice (cum ar fi prezența E.coli) depășește 5% în cinci regiuni. Abaterea de la normă este caracteristică sistemelor mici de alimentare cu apă, care nu dispun de instalații de tratare și astfel furnizează apă populației după clorinare simplă. Calitatea apei poate fi compromisă și prin monitorizarea

Țara	Protecția clienților: asigurarea calității apei potabile
	insuficientă efectuată de companiile de aprovizionare cu apă și de canalizare. Ca măsură temporară, Ministerul Sănătății poate îndeplini funcții de monitorizare. Mai general, prioritățile politice ale guvernului au fost identificate în Strategia pentru apă din 2013. Conform documentului, obiectivele strategice ale sectorului sunt: a) sustenabilitatea de mediu, tehnică și financiară a serviciilor de apă; b) accesibilitatea serviciilor de apă către consumatori; c) îmbunătățirea eficienței și a calității serviciilor; și d) respectarea tuturor cerințelor de reglementare de către părțile interesate din domeniul apei.
Croația	Calitatea apei pentru consumul uman este reglementată de Legea apei (OG a Republicii Croația 153/2009, 63/2011, 130/2011, 56/2013 și 14/2014), Legea apei pentru consumul uman (OG din Republica Croația 56/2013, 64/15) și Regulamentul privind parametrii și metodele de analiză a apei pentru consumul uman (OG a Republicii Croația, 125/2013, 141/13 și 128/15). Controalele de sănătate și siguranță sunt efectuate de autoritățile județene și supravegheate de Ministerul Mediului și Energiei prin Inspectoratul de Apă.
Cipru	Protecția consumatorilor în ceea ce privește calitatea apei este responsabilitatea directorului serviciilor medicale și serviciilor de sănătate publică din Republica Cipru, care răspunde în fața ministrului sănătății. Protecția consumatorilor în ceea ce privește canalizarea și efluenții tratați este reglementată prin lege (legile privind canalizarea și legislația de mediu) și de către Departamentul de Mediu, prin Decretul privind deversarea și alte decrete.
Republica Cehă	Calitatea apei potabile furnizate este reglementată de Ministerul Sănătății. Autoritățile locale de sănătate (departamentul județean de sănătate) supraveghează direct respectarea cerințelor legislative. De asemenea, pot efectua verificări independente ale calității apei potabile. De fapt, furnizorii de apă efectuează majoritatea eșantionării și raportării obligatorii, care este introdusa direct în baza de date națională digitală privind apa, utilizată pentru raportarea conformității. Din 2017, o parte obligatorie a planului operațional de alimentare cu apă este planul privind siguranța apei, aprobat de autoritățile sanitare.
Danemarca	Consiliile municipale sunt responsabile pentru protecția sănătății publice. Consiliile urmează îndrumările științifice ale autorităților daneze din domeniul sănătății la nivel național. Autoritatea relevantă pentru reglementare și standarde este Ministerul Mediului și Agriculturii. Consiliile municipale sunt responsabile de supravegherea calității apei potabile, precum și a permiselor de extragere a apei. Municipalitățile joacă, de asemenea, un rol central în protecția resurselor de apă subterană.
Estonia	Consiliul de sănătate din Estonia este o autoritate aflată în subordinea Ministerului Afacerilor Sociale și monitorizează și asigură calitatea apei potabile.
Finlanda	Ministerul Afacerilor Sociale și Sănătății este responsabil pentru calitatea apei potabile. Competența sa se extinde la tot felul de probleme legate de protecția sănătății consumatorilor. Responsabilitățile legate de calitatea apei necesită cunoștințe speciale la nivel local și este sarcina autorităților regionale și municipale să se asigure că a apa furnizată clienților este sigură și respectă reglementările relevante. Autoritățile municipale (consilii și oficiali) sunt înființate special pentru a proteja sănătatea publică. În cazul apariției unor probleme de calitate a apei, acești oficiali sunt primii care acționează și dau instrucțiuni consumatorilor și operatorilor de apă. Autoritatea națională de supraveghere pentru bunăstare și sănătate îndrumă autoritățile municipale, împreună cu Ministerul Afacerilor Sociale și Sănătății și Institutul Național pentru Sănătate și Bunăstare.
Franța	Agențiile regionale de sănătate (Agences régionales de santé), sub autoritatea Ministerului responsabil cu sănătatea, publică informații detaliate despre calitatea apei potabile, care sunt disponibile online. De asemenea, acestea oferă arbitraj de zi cu zi cu privire la deciziile menite să protejeze sănătatea publică. Municipalitățile sunt obligate să afișeze public aceste date, care sunt puse la dispoziția clienților prin intermediul facturilor la apă.

Țara	Protecția clienților: asigurarea calității apei potabile
	Transparența este o prioritate pentru companiile franceze de apă, care publică indicatorii legali de performanță în rapoartele anuale pe care le produc în atenția autorităților organizatoare pentru 100% din serviciile pe care le gestionează. Atât la nivel național, cât și european, acestea promovează accesibilitatea acestor criterii consumatorilor, pentru a-i informa despre calitatea apei și despre servicii.
Germania	Cerințele calitative sunt stabilite în Ordonanța privind apa potabilă (TrinkwV 2001). Statele federale și departamentele municipale de sănătate publică sunt responsabile pentru monitorizarea calității. Acesta din urmă supraveghează măsurile luate de serviciile de apă pentru controlul intern și asigurarea calității, inclusiv documentația prescrisă. De asemenea, efectuează propriile verificări. Autoritățile de sănătate publică monitorizează, de asemenea, tendințele în ceea ce privește calitatea apei. Ca măsură de precauție, serviciile de apă trebuie să pregătească planuri de măsuri care trebuie luate în cazul nerespectării temporare a cerințelor și limitelor.
Grecia	Ministerul Sănătății este responsabil pentru protecția consumatorilor în ceea ce privește calitatea apei.
Irlanda	Agenția pentru Protecția Mediului (EPA) stabilește standardele pentru calitatea apei potabile și monitorizează conformitatea, în timp ce Executivul Serviciului de Sănătate (HSE) oferă consiliere cu privire la orice intervenții privind sănătatea publică, cum ar fi emiterea de avize de sănătate publică.
Italia	Pe lângă verificările de calitate a apei pe care operatorii le efectuează frecvent, autoritățile sanitare (în special ASL - Autoritatea locală de sănătate) efectuează controale periodice asupra apei distribuite. Standardele de calitate și metodele de control sunt stabilite prin lege și prin prevederile Ministerului Sănătății, care este susținut de Istituto Superiore di Sanità (Institutul Național al Sănătății din Italia).
Luxemburg	Calitatea apei potabile ține de competența Ministerului Mediului, Climei și Dezvoltării Durabile și al Sănătății. Consiliile municipale sunt responsabile pentru supravegherea calității apei potabile, precum și a permiselor de extragere. Municipalitățile joacă, de asemenea, un rol central în protecția resurselor de apă subterană.
Malta	Directoratul pentru sănătatea mediului, în cadrul Superintendenței Sănătății Publice, promovează și protejează bunăstarea și sănătatea publicului prin aplicarea legislației, inclusiv a Directivei privind apa potabilă (98/83/CE). Acesta este, de asemenea, responsabil de monitorizarea și raportarea calității apelor costiere.
Olanda	Inspectoratul național monitorizează și supraveghează aplicarea corectă a legilor și reglementărilor de către companiile de apă. Ministrul competent poate interveni.
Polonia	Fiecare utilitate de apă trebuie să verifice calitatea apei potabile într-un laborator acreditat. În plus, calitatea apei pentru consumul uman este controlată de către Biroul Epidemiologic Sanitar raional. Calitatea apei potabile este reglementată de Ministerul Sănătății în conformitate cu Directiva privind apa potabilă, care este pusă în aplicare prin regulamentul ministrului sănătății privind calitatea apei destinate consumului uman.
Portugalia	Reglementatorul la nivel național, ERSAR (Entidade Reguladora de Serviços de Águas e Resíduos) este, de asemenea, responsabil la nivel național de controlul calității apei.
România	Autoritatea publică locală/ADI este responsabilă pentru calitatea apei furnizate. Ministerul Sănătății Publice este autoritatea relevantă în ceea ce privește reglementarea și standardele pentru calitatea apei. Acesta monitorizează calitatea apei potabile prin intermediul centrelor locale de sănătate publică.
Slovacia	Autoritatea națională responsabilă cu aplicarea calității apei potabile este Oficiul de Sănătate Publică din Republica Slovacă. Există, de asemenea, 16 birouri regionale de sănătate publică în Slovacia.
Slovenia	Ministerul Sănătății la nivel guvernamental (Inspectoratul de Sănătate și Institutul Național pentru Sănătate Publică) este responsabil pentru protecția consumatorilor în ceea ce privește calitatea apei.

Țara	Protecția clienților: asigurarea calității apei potabile
Spania	Protecția consumatorilor în ceea ce privește calitatea apei este responsabilitatea birourilor de sănătate din guvernele regionale, care răspund în fața Ministerului Sănătății. Articolul 30 din Decretul regal 140/2003 prevede că Ministerul Sănătății instituie un sistem de informații cu privire la zonele de aprovizionare și cu privire la calitatea apei pentru consumul uman. Acest Sistem Național de Informații privind Apa Potabilă (SINAC) este coordonat de Direcția Generală de Sănătate Publică (Ministerul Sănătății). Toate părțile implicate în furnizarea de apă pentru consumul uman sunt obligate să furnizeze date electronice către SINAC și pot utiliza informațiile de aici: operatorii de apă, municipalitățile și autoritățile sanitare trebuie să se asigure că datele generate prin propriile verificări, supravegherea sănătății sau monitorizarea la robinetul consumatorului, sunt colectate în SINAC.
Suedia	Agenția Națională pentru Alimentație asigură calitatea apei potabile la nivel național. Există, de asemenea, agenții la nivel local responsabile cu această activitate.
Ungaria	Serviciul Național de Sănătate Publică și al Ofițerului Medical asigură calitatea apei potabile. Inspectoratul Național pentru Mediu și Natură pune în aplicare Directiva privind tratarea apelor uzate urbane.
Elveția	Calitatea apei este reglementată de diferite legislații federale. Dacă apa potabilă este „un produs alimentar”, aceasta este reglementată de legislația federală privind alimentele (2017). Dacă este considerată o resursă naturală, care este sau ar putea fi utilizată în scopuri de apă potabilă, aceasta este reglementată de legea federală pentru protecția apei. Biroul federal pentru siguranță alimentară și veterinară stabilește standardele pentru calitatea apei potabile furnizate de utilități. Supravegherea și aplicarea legii „cu privire la produsele alimentare” este delegată autorităților cantonale prin intermediul inspectoratelor pentru alimente și apă potabilă la nivel cantonal.
Norvegia	Autoritatea Norvegiană pentru Siguranța Alimentară (NFSA) aprobă și supraveghează sistemele de alimentare cu apă potabilă, aprobă produsele de tratare a apei și elaborează reglementări și linii directoare. De asemenea, NFSA lucrează în strânsă legătură cu alte autorități pentru a realiza o gestionare sănătoasă a apei. Este organizată atât la nivel regional, cât și la nivel național.
Marea Britanie (Anglia, Țara Galilor, Scoția)	Inspectoratul Independent pentru Apa Potabilă este responsabil cu aplicarea standardelor și calității apei potabile în Anglia și Țara Galilor. Această sarcină este îndeplinită de Inspectoratul pentru Apa Potabilă din Irlanda de Nord și de Autoritatea de Reglementare a Calității Apei Potabile din Scoția.
Serbia	Ministerul Sănătății monitorizează respectarea parametrilor pentru calitatea alimentării publice cu apă. Controlul calității apei potabile este, de asemenea, efectuat de instituțiile locale care se ocupă de sănătatea publică (institutele orașului pentru sănătatea publică). Operatorii de apă - companiile de utilități publice pentru alimentarea cu apă - efectuează, de asemenea, controale ale calității apei în baza Regulamentului valabil pentru Corectitudinea Igienică a Apei Potabile (Monitorul Oficial SRJ 42/98 și 44/99), care definește condițiile pentru controlul apei furnizate sub forma tipurilor de analize, numărul de eșantioane, precum și locul și ora prelevării.

Sursa: “Guvernanța serviciilor de apă în Europa”, EurEau, 2020

Managementul reclamațiilor

În funcție de țară și de modul în care sunt organizate serviciile, utilizatorii au mai multe posibilități pentru formularea unei reclamații: serviciul pentru clienți din cadrul companiilor de apă, municipalitățile, consiliile consumatorilor, autoritățile naționale de reglementare, ombudsmanii, arbitrajele și instanțele.

Tabelul următor prezintă detaliat, pentru fiecare țară analizată, modalitatea de soluționare a reclamațiilor clienților.

Tabel 8. Modalitate de soluționare reclamații clienți

Țara	Reclamații clienți
Austria	Conform unui sondaj internațional, 95% din populație este foarte mulțumită de calitatea apei potabile și calitatea serviciilor (Gallup 2013), care se numără printre cele mai ridicate rate de satisfacție înregistrate în sondaj. Consumatorii pot contacta direct furnizorii lor de apă și pot depune o reclamație.
Belgia	În Flandra, Valonia și Bruxelles, reclamațiile se adresează inițial furnizorilor. Aceștia sunt obligați să aibă o persoană responsabilă cu soluționarea reclamațiilor. Dacă aceasta nu reușește să soluționeze problema, utilizatorii pot trimite reclamațiile către ombudsmanul regional. Acesta este un organism public a cărui misiune este să încerce să stabilească o înțelegere între utilizatorii serviciilor și autoritățile publice (nu este limitat la serviciile de apă). În ceea ce privește calitatea apei, utilizatorii pot, de asemenea, să depună reclamații direct la autoritatea de mediu competentă din administrația regională.
Bulgaria	Fiecare consumator din Bulgaria (indiferent dacă este vorba de calitatea apei sau de alte servicii sau bunuri) este protejat de lege și poate depune reclamații la Comisia pentru protecția consumatorilor. În plus, consumatorii pot depune reclamații și solicitări operatorului de apă însuși, autorității de reglementare sau autorității locale cu privire la calitatea apei și la nivelul serviciului.
Croația	Guvernele locale sunt obligate, conform legii privind protecția consumatorilor, să organizeze consilii pentru protecția consumatorilor, care trebuie să includă membri ai asociațiilor pentru protecția consumatorilor. Clienții pot trimite reclamațiile către consiliu. Furnizorul de servicii publice este obligat să creeze un Comitet pentru reclamațiile consumatorilor, care să includă reprezentanți ai asociațiilor de protecție a consumatorilor. Comitetul este obligat să răspundă la o reclamație în termen de 30 de zile.
Cipru	Un Serviciu de Protecție a Consumatorilor funcționează la nivel național în cadrul Ministerului Energiei, Comerțului, Industriei și Turismului. Este responsabil pentru protecția sănătății, siguranței și a intereselor economice ale consumatorilor. Acest serviciu poate fi utilizat pentru litigiile privind responsabilitățile care decurg din legislația Republicii Cipru și din cea a Uniunii Europene, dar nu și pentru litigiile privind deciziile luate de o autoritate (de exemplu tarifele). De asemenea, Asociația consumatorilor din Cipru protejează drepturile consumatorilor și gestionează reclamațiile privind calitatea defectuoasă, deteriorată sau nesatisfăcătoare a produselor și serviciilor.
Republica Cehă	Clienții pot adresa reclamații furnizorului lor local de servicii de apă și/sau autorității competente în domeniul apei (departamente municipale de apă, departamente de sănătate etc.).
Danemarca	Există un Comitet național pentru Reclamațiile Consumatorilor, care poate fi utilizat pentru disputele referitoare la termenele de livrare. Dar consiliul nu poate fi utilizat atunci când disputa privește o decizie luată de o autoritate (de exemplu tarifele).
Estonia	Nu există nicio diferență față de regulile generale pentru alte reclamații ale clienților. Prin urmare, clienții au dreptul să prezinte reclamații și plângeri instanței în conformitate cu legislația generală pentru soluționarea litigiilor. De asemenea, clienții au mai multe opțiuni extrajudiciare, de exemplu, să se plângă la administrația locală, care, prin lege, este responsabilă pentru organizarea serviciilor de apă potabilă și apă uzată, la autoritatea de reglementare relevantă privind aspectele legate de tarif, la Consiliului de Sănătate, la Autoritatea pentru Protecția Consumatorilor și Reglementare Tehnică etc.
Finlanda	Ca prim pas, reclamațiile ar trebui să fie adresate utilității, care răspunde la acestea. În cazul în care consumatorii nu sunt mulțumiți de rezultat, aceștia

Țara	Reclamații clienți
	pot apela la autoritatea municipală responsabilă sau pot trece cazul la instanța locală, în funcție de motivul reclamației. De asemenea, consumatorii pot contacta autoritățile responsabile cu problemele consumatorilor. Ombudsmanul Consumatorului nu soluționează în primul rând disputele individuale în cazul în care consumatorul solicită rambursarea în cazul unei erori a unui produs sau serviciu; aceste cazuri sunt tratate de consilieri pentru drepturile consumatorilor și de Consiliul pentru litigiile consumatorilor. Cu toate acestea, Ombudsmanul Consumatorului poate ajuta consumatorul să soluționeze un litigiu individual, dacă soluționarea acestuia este importantă pentru alți consumatori în cazuri similare.
Franța	Clienții pot lua parte la comisii consultative prin intermediul asociațiilor locale, care își dau avizul cu privire la schimbările locale ale serviciilor de apă. De asemenea, unele autorități locale includ mai mult societatea civilă în organizațiile decizionale. În plus, Oficiul pentru Fraude (din cadrul Ministerul Finanțelor) monitorizează respectarea cerințelor legate de clienți. De asemenea, clienții pot solicita un arbitraj din partea biroului ombudsmanului național pentru apă (*médiateur de l'eau*).
Germania	În ceea ce privește tarifele, există „controlul echității" în conformitate cu articolul 315 din Codul civil german, pe care consumatorii îl pot invoca prin intermediul instanțelor civile. Instanța verifică adecvarea (corectitudinea) prețului convenit al apei în raport cu performanța serviciului de apă.
Grecia	Clienții pot adresa reclamațiile consiliului fiecărei companii de apă sau consiliului municipal (conducerea municipalității). În plus, pot merge la Ombudsmanul grec, deși deciziile sale nu sunt obligatorii, deoarece are un rol consultativ.
Irlanda	Comisia pentru Reglementarea utilităților (CRU) este responsabilă pentru soluționarea reclamațiilor clienților, deoarece acestea se referă la clienții Irish Water, fie clienți casnici, agenți economici sau instituții.
Italia	Utilizatorii trimit reclamații operatorilor de apă. În cazul absenței răspunsului, aceștia pot contacta direct autoritatea națională de reglementare, deoarece autoritatea de reglementare a înființat un serviciu de conciliere.
Luxemburg	Reclamațiile clienților sunt adresate municipalității.
Malta	Reglementatorul pentru Serviciile de Energie și Apa (REWS) promovează interesele consumatorilor și ale altor utilizatori din Malta, în special consumatorii vulnerabili, în special în ceea ce privește prețurile practicate și calitatea și varietatea serviciilor și/sau produselor reglementate de sau în temeiul prezentului act. REWS este decidentul în cadrul disputelor legate de serviciile de apă.
Olanda	Clienții pot adresa reclamațiile către organizațiile care furnizează servicii de apă. Soluționarea litigiilor poate ajunge în cele din urmă la Fundația Olandeză independentă a Consiliilor pentru Reclamațiile Consumatorilor și/sau la ombudsmanul național. De asemenea, aceștia pot adresa reclamațiile la Autoritatea pentru Consumatori și Piețe. Ca ultimă soluție, aceștia pot merge în instanță.
Polonia	Reclamațiile pot fi adresate companiei de apă, președintelui/primarului/șefului orașului/centrului urban/satului, Biroului epidemiologic al raionului (unitatea regională a Inspectoratului Sanitar Principal), Oficiului pentru Concurență și Protecția Consumatorilor sau Ombudsmanului.
Portugalia	Consumatorii au acces direct la ERSAR, respectiv prin reclamații. Autoritatea de reglementare audiază municipalitatea și/sau utilitatea în cauză și ia măsuri, dacă consideră că este necesar.
România	Utilizatorii pot adresa reclamații operatorului regional de apă (OR), autorității publice locale, Autorității Naționale de Reglementare a Serviciilor Publice și Autorității Naționale pentru Protecția Consumatorilor.

Țara	Reclamații clienți
Slovacia	Consumatorii pot adresa reclamațiile autorității publice locale (municipalități, orașe, sate). Ca etapă următoare, aceștia se pot adresa birourilor raionale și inspectoratului de mediu. La nivel național, autoritatea competentă este Ministerul Mediului.
Slovenia	Consumatorii pot adresa o reclamație municipalităților și ministerului național dacă furnizorul de servicii publice nu a rezolvat reclamația în mod satisfăcător.
Spania	Clienții pot adresa reclamații operatorilor de servicii (indiferent dacă sunt publici, privați sau public-privați) prin diferite canale de asistență pentru clienți, cum ar fi asistența telefonică sau prin intermediul unui site web. Organismele oficiale externe, precum comitetele de arbitraj, garantează soluționarea reclamațiilor clienților. Potrivit studiului Asociației Spaniole pentru Apă și Apă Uzată (AEAS), procentul municipalităților cu un „ombudsman al clientului" a crescut, iar progresul realizat de organismele externe în soluționarea reclamațiilor clienților este semnificativ.
Suedia	Reclamațiile privind calitatea serviciilor pot - în cazuri particulare - să fie adresate instanței de mediu care se ocupă de conflictele dintre companie/municipalitate și client.
Ungaria	Consumatorii își pot adresa reclamațiile direct la compania de apă. Dacă nu există un acord între aceștia, consumatorii pot merge la raportorul Agenției pentru Protecția Consumatorilor de la Birourile Raionale Guvernamentale sau la instituții precum MEKH (Autoritatea Maghiară de Reglementare pentru Energie și Utilități Publice) și la Consiliile Regionale de Conciliere.
Elveția	Clienții serviciilor de furnizare a apei potabile pot adresa reclamațiile către compania locală de apă, apoi către primar și, în cele din urmă, către autoritățile cantonale (de exemplu, agențiile cantonale de control alimentar și agențiile de protecție a mediului). Nu există un serviciu pentru reclamații clienți la nivel național pentru serviciile de apă.
Norvegia	n/a
Marea Britanie (Anglia, Țara Galilor, Scoția)	Consiliul Consumatorilor pentru Apă (Consumer Council for Water) reprezintă consumatorii din sectoarele de apă și apă uzată din Anglia și Țara Galilor. Acesta investighează și mediază reclamațiile consumatorilor care nu au fost soluționate în mod satisfăcător de către companiile de apă, iar reclamațiile nerezolvate pot fi înaintate mai departe către un serviciu independent de despăgubire a clienților. Există o organizare similară în Irlanda de Nord (care include Consiliul Consumatorilor pentru Irlanda de Nord) și Scoția (Ombudsmanul Serviciului Public Scoțian).
Serbia	Consumatorii pot adresa reclamații diferitelor instituții, în funcție de natura reclamației: 1) furnizorului de servicii de apă sub formă de întrebări, reclamații și plângeri; 2) departamentelor de inspecție responsabile cu serviciile de utilități la nivel local și la nivel național; 3) instituției regionale consultative pentru protecția consumatorilor, conform Legii privind protecția consumatorilor.

Sursa: "Guvernanța serviciilor de apă în Europa", EurEau, 2020

4.4 Analiza contextului de furnizare a serviciilor

4.4.1 Modalitatea de management

Ca urmare a analizei efectuate, s-a constatat că la nivel european se întâlnesc următoarele modalități de management a serviciului de apă și de canalizare[9], astfel:

1. **MANAGEMENT PUBLIC DIRECT**

   Entitatea publică responsabilă (statul sau unitățile administrativ-teritoriale/regionale) este în întregime responsabilă de furnizarea serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare și de gestionarea acestora prin structuri care sunt integrate aparatului administrației publice locale, regionale sau statale, după caz. În trecut, acest sistem era predominant în Europa.

2. **MANAGEMENT PUBLIC DELEGAT**

   O entitate de management este numită de entitatea publică responsabilă pentru a executa sarcinile de management. Entitățile de administrare rămân, de obicei, proprietatea sectorului public, deși în UE, în unele cazuri, există posibilitatea unei participații private minore.

   Prin acest instrument, statul/regiunea/autoritatea locală a renunțat să mai exercite direct anumite atribute în legătură cu serviciul de apă și apa uzată și l-a delegat către compania de utilități publice înființată în acest scop. În acest caz, statul/regiunea/autoritatea locală a păstrat una sau mai multe atribute privind serviciul, din care, în toate cazurile, atributul aprobării tarifelor pentru serviciile de apă și de canalizare propuse de către operatori.

   Raporturile dintre autoritatea publică (statală/ regională /locală) și operator sunt de control administrativ prin organele de conducere ale companiei, care sunt numite de autoritatea publică, dar sunt și raporturi contractuale între stat/regiune/unitatea administrativ-teritorială și operator, prin care sunt stabilite drepturile și obligațiile părților în ceea ce privește prestarea serviciului către utilizatori.

   Această modalitate de gestiune este similară modalității de gestiune delegată atribuită direct, prezentă în legislația din Romania.

3. **MANAGEMENT PRIVAT DELEGAT**

   Entitatea publică responsabilă numește o companie privată care să gestioneze sarcinile, pe baza unui contract de leasing sau de concesiune. În țările în care acest tip de management este comun, municipalitățile își subcontractează atribuțiile către companii private. Proprietatea asupra infrastructurii rămâne în mâinile autorității publice.

   Atribuirea gestiunii către un operator privat se realizează, de regulă, prin proceduri competitive organizate de autoritatea publică responsabilă în conformitate cu legislația specifică fiecărui stat, și se va exercita în baza contractului ce se va încheia între autoritatea publică și operator.

4. **MANAGEMENT PRIVAT DIRECT**

   Toate sarcinile de gestionare, responsabilitățile și proprietatea asupra utilităților de apă sunt plasate operatorilor privați, în timp ce entitățile publice își limitează activitățile la control și reglementare. Acest sistem este în vigoare în foarte puține țări europene (Anglia, Țara Galilor și Republica Cehă).

[9] Conform raportului EurEau, „Guvernanța serviciilor de apă în Europa”, 2020

După cum se poate observa din imaginea de mai jos, în majoritatea țărilor există o combinație a primelor trei modele (management public direct, management public delegat și management privat delegat), cu o tendință generală, față de acum 20 de ani, spre managementul public și privat delegat. În afară de cazurile generale din Anglia și Țara Galilor și cazuri specifice din Republica Cehă, infrastructura de apă din Europa este proprietate publică.

Figura 6. Modele de management în Europa

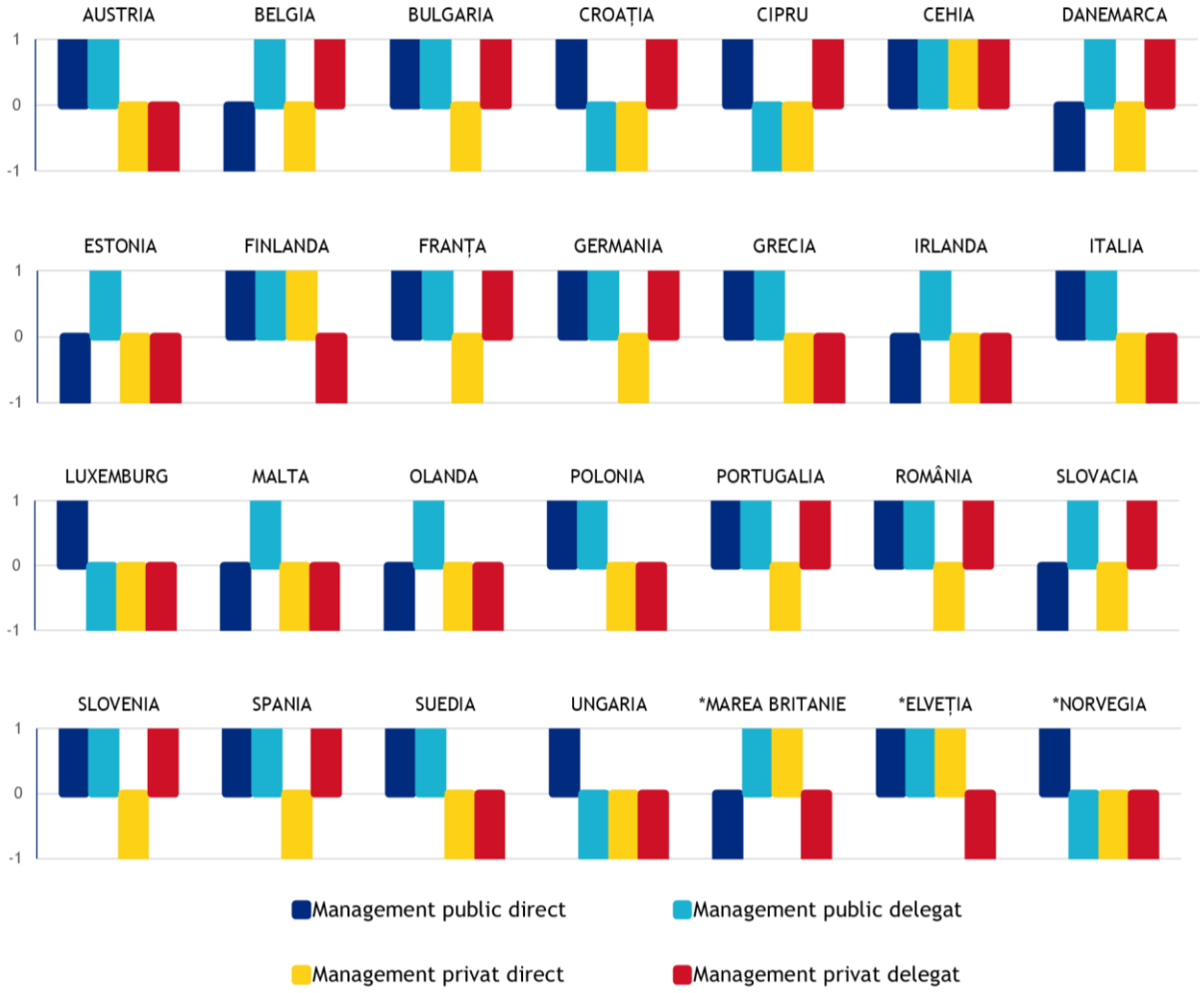

Sursa: Prelucrare consultant după "Guvernanța serviciilor de apă în Europa", EurEau, 2020

Fiecare dintre statele membre, chiar dacă au reglementat în marea lor majoritate formele de management, au adoptat în practică unul sau mai multe sisteme de management a serviciului de apă și de canalizare, în funcție de mai mulți factori specifici fiecărui stat, respectiv politicilor și strategiilor adoptate de fiecare stat în parte în legătură cu serviciul de apă și de canalizare sau la nivel local.

Astfel, întâlnim (i) state care au implementat majoritar modelul de management public direct, (ii) state care au implementat majoritar modelul de management public delegat, și (iii) state care au implementat majoritar modelul de management privat delegat.

Predominant, la nivelul majorității statelor europene[10] întâlnim că autoritățile publice (statale/regionale/locale) au optat pentru implementarea unui model de management public delegat prin intermediul companiilor deținute în proporție majoritară sau totală de către autoritățile publice.

Numărul statelor[11] care au adoptat un model de management public direct este semnificativ, în condițiile in care acest model de management coexistă la un nivel semnificativ cu modelul de management public delegat.

Modelul de management delegat privat nu este chiar nesemnificativ in opțiunile autorităților publice, dar majoritar adoptat este de către Cehia și Danemarca. Acest model coexistă în proporții semnificative cu modelul managementului public delegat în multe din statele[12] europene, reprezentând o alternativă la modelul de management public delegat.

În anumite state, există și modelul de management privat direct, care este exercitat de organizații private ale utilizatorilor sau chiar companii private care dețin propriile sisteme de apă și/sau de canalizare prin intermediul cărora prestează un serviciu de utilitate publică. Exponentul acestui sistem este modelul din Anglia și Țara Galilor, unde infrastructura de apă este proprietatea operatorului.

În concluzie, prin implementarea în majoritatea statelor europene a modelului de management public direct și management public delegat, este definită opțiunea statelor de a gestiona fie în mod direct, fie indirect, serviciul de apă și de canalizare, prin intermediul autorităților publice (statale/regionale/locale) și de a avea astfel un rol predominant în prestarea serviciului de apă și de canalizare către utilizatori.

Mai mult, conform analizei realizate de EurEau în raportul " Apa Europei în cifre - O prezentare generală a sectoarelor europene de apă potabilă și de ape uzate", 2017, se oferă următoarele definiții pentru diferitele tipuri de management întâlnite:

- Departamentul administrației locale: infrastructura și serviciul sunt deținute și gestionate în întregime de o autoritate publică, cum ar fi o municipalitate sau un grup de municipalități.
- Companie publică: infrastructura este deținută public de autoritatea locală și serviciul este delegat unei companii publice.
- Operator privat: infrastructura este deținută public de autoritatea locală, dar serviciul este delegat unei companii private.
- Privatizare: infrastructura și serviciul sunt deținute și administrate în întregime de o companie privată, în general supravegheată de un organism de reglementare public.
- Joint-venture public-privat: infrastructura și serviciul sunt deținute și gestionate în întregime de consorțiul format din companii publice și private.

[10] Austria, Belgia, Bulgaria, Germania, Estonia, Grecia, Ungaria, Irlanda, Italia, Malta, Portugalia, România, Serbia, Slovacia, Slovenia, Olanda, Irlanda de Nord și Scoția.
[11] Croația, Cipru, Finlanda, Luxemburg, Norvegia, Suedia, Elveția.
[12] Spania (are o pondere semnificativă managementul delegat privat), Slovenia, Slovacia, România (proporție redusa), Polonia, Italia, Germania, Franța, Croația (pondere redusă numai la Zagreb și pentru epurare), Bulgaria, Belgia (puține cazuri in Brussels).

Din perspectiva acestor definiții, procentul populației deservite de serviciile de apă potabilă pentru diferite tipuri de management, în țări ale Uniunii Europene, este prezentat mai jos.

Figura 7. Procentul populației deservite de serviciile de apă potabilă pentru diferite tipuri de management în Europa

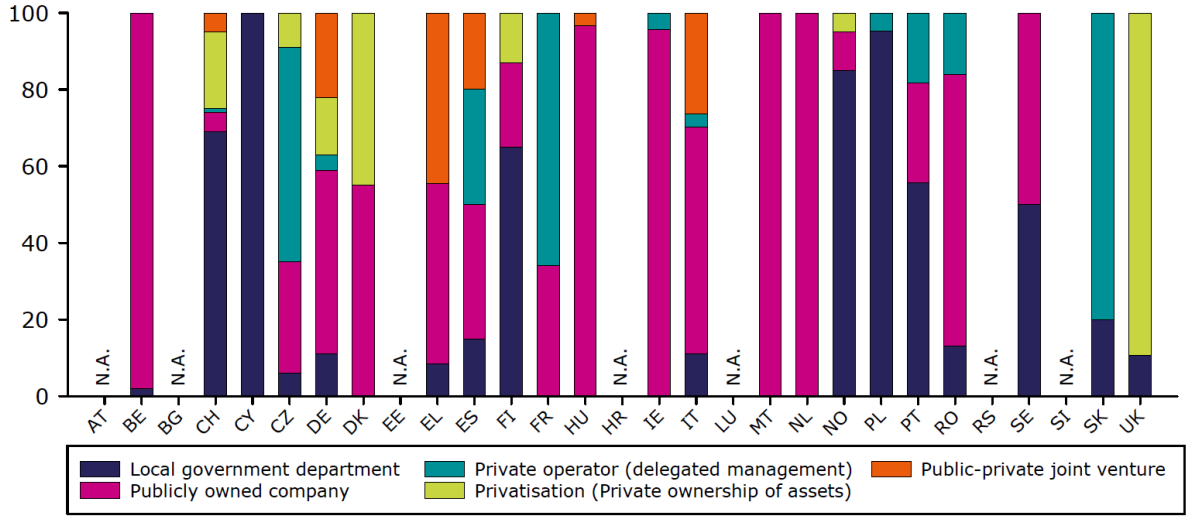

Sursa: „Apa Europei în cifre - O prezentare generală a sectoarelor europene de apă potabilă și de ape uzate", EurEau, 2017

Procentul populației deservite de serviciile de apă uzată pentru diferite tipuri de management, în țări ale Uniunii Europene, este prezentat in figura de mai jos.

Figura 8. Procentul populației deservite de serviciile de apă uzată pentru diferite tipuri de management în Europa

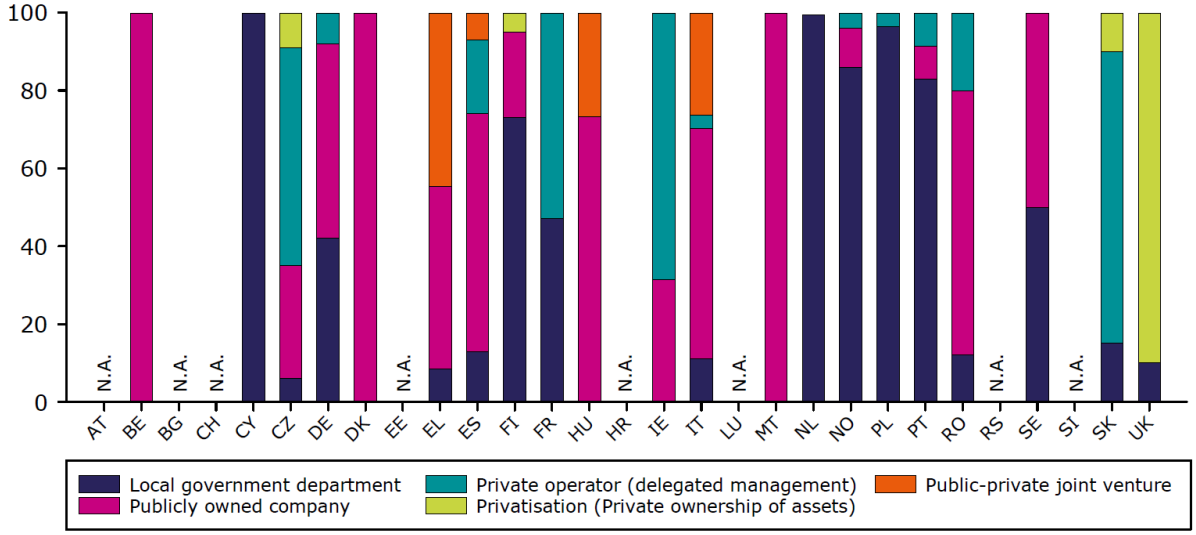

Sursa: „Apa Europei în cifre - O prezentare generală a sectoarelor europene de apă potabilă și de ape uzate", EurEau, 2017

Conform datelor analizate în raportul EurEau, „Guvernanța serviciilor de apă în Europa", ediția 2020, structura pieței în țările membre UE se prezintă conform tabelului de mai jos.

Tabel 9. Structura pieței în țările membre UE

Țara	Structura pieței
Austria	În total, există aproximativ 5.500 de servicii de apă potabilă, dintre care 49% sunt structuri urbane, 20% sunt municipalități mai mici, 11% sunt consilii de apă și 10% sunt co-operări. Restul de 10% din populația austriacă este autoalimentată de fântâni sau izvoare private.
Bulgaria	• 14 operatori de apă și apă uzată sunt 100% deținuți de stat • 11 operatori sunt 100% deținuți de municipalități • 14 operatori sunt 51% proprietate de stat și 49% proprietate municipală • 4 operatori sunt 100% privați • 1 parteneriat public-privat „Sofiyska voda" - 77,1% din acesta este deținut privat și 22,9% este deținut de municipalitate
Republica Cehă	1. Management privat delegat - 59% din piață 2. Management public delegat - 25% din piață 3. Management privat direct - 9% din piață 4. Management public direct - 7% din piață
Danemarca	Management privat: există aproximativ 2.100 de furnizori de servicii de apă deținute de consumatori. Management public delegat: există aproximativ 140 de societăți comerciale cu răspundere limitată responsabile pentru serviciile de apă și aproximativ 110 companii cu răspundere limitată pentru servicii de apă uzată.
Germania	În total, în 2010 au existat aproximativ 6.065 companii de furnizare a apei potabile. Management public direct: mai puțin de 50 de companii Management public delegat: 64% din utilitățile de apă potabilă (aproximativ 3.880 de companii). Management privat delegat: 35% în 2012 (aproximativ 2.120 companii).
Grecia	În orașele cu peste 10.000 de locuitori, serviciile de apă sunt furnizate sub management public delegat: 130 de companii municipale (D.E.Y.A.) fondate de municipalități, furnizează servicii de apă către 5,3 milioane de oameni. În orașele cu mai puțin de 10.000 de locuitori, modelul de management este de obicei un management public direct.
Irlanda	Aproximativ 82% din populația Irlandei este deservită de servicii publice de apă, restul fiind deservită de sisteme și fântâni private. Serviciile publice de apă uzată deservesc 64% din populație.
Italia	Aproximativ jumătate din populație este deservită prin modelul de management public delegat. PPP-urile (Parteneriatele public-privat) acoperă 36%; concesiunile acoperă 5% din populație. Municipalitățile (management public direct) furnizează în mod direct servicii de apă pentru restul populației.
Portugalia	Managementul municipal direct acoperă 33% din gospodării cu servicii de apă potabilă și aproximativ 39% din gospodarii cu servicii de apă uzată. Împreună, celelalte modele de management public și modelul de management public delegat acoperă 52% din consumatorii de apa potabilă și 46% din colectarea apelor uzate menajere. Modelul de management privat delegat acoperă aproximativ 15% din consumatorii de apă potabilă și din colectarea apelor uzate menajere.
România	Management public delegat: 43 de operatori regionali activi Management privat delegat: doua societăți comerciale cu capital mixt (public și privat)

Țara	Structura pieței
	Management public direct: peste 900 de sisteme locale mici de apă sunt gestionate de servicii specializate din municipalități.
Slovacia	Majoritatea (85%) dintre companiile slovace sunt gestionate conform modelului de management public delegat. Aproximativ 15% din rețea este gestionata conform modelului de management privat delegat.
Spania	Furnizarea apei: 10% din populație este deservita de entități locale (management public direct), 35% din servicii sunt prestate de companii publice, 22% de companii cu parteneriat public-privat (considerând managementul public delegat), si 33% din serviciile de apa sunt furnizate de companii private (management privat delegat).

Sursa: "Guvernanța serviciilor de apă în Europa", EurEau, 2020

4.4.2 Gradul de conectare la servicii

Accesul la apă este o nevoie umană de bază. Furnizarea de apă potabilă și servicii de salubrizare este o chestiune de sănătate publică și de mediu în UE. Apa curată în cantitate suficientă este, de asemenea, de o importanță capitală pentru agricultură, industrie și mediu.

Acoperirea serviciilor

Acoperirea serviciilor este un indicator al populației care are acces la serviciile de apă.

IBNET definește acoperirea serviciilor ca populația cu acces ușor la serviciile de apă (fie cu conexiune directă de serviciu, fie la îndemâna unui punct public de apă), exprimată ca procent din populația totală.

Potrivit Organizației Mondiale a Sănătății în „Global Water Supply and Sanitation Assessment 2000", accesul rezonabil la serviciile de apă a fost definit ca „disponibilitatea a cel puțin 20 de litri pe persoană pe zi dintr-o sursă aflată la un kilometru de locuința utilizatorului". Definiția IBNET recomandă ca populația cu acces ușor să fie luată în considerare atunci când aceasta se află la 250 m de un punct de apă public.

Figura 9. Populația cu acces ușor la serviciile de apă, exprimată ca procent din populația totală

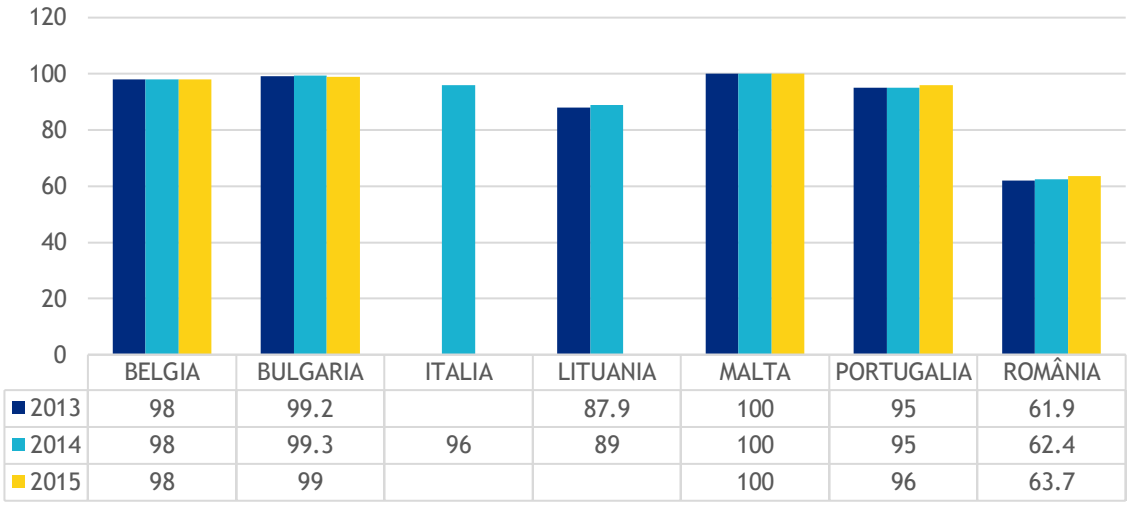

Sursa: Prelucrare consultant după „Analiza indicatorilor cheie pentru eficiența apei", WAREG, 2017

Figura de mai sus prezintă populația cu acces facil la serviciile de apă (fie cu conexiune directă de serviciu, fie la îndemâna unui punct public de apă) exprimată ca procent din populația totală, raportat de membrii WAREG pentru perioada 2013- 2015.

Accesul populației la facilități sanitare

Diferite niveluri de acces la serviciile de apă și canalizare persistă între statele membre Aproape fiecare gospodărie din UE avea facilități sanitare de bază în 2018, iar majoritatea țărilor au raportat că mai puțin de 1% din populația lor locuia încă în gospodării fără baie, duș și toaletă. Cu toate acestea, în unele țări, această pondere rămâne relativ ridicată, în special în România cu 25,6% și Bulgaria, Letonia, Lituania, cu aproximativ 9% din gospodării care nu au acces la aceste facilități. Aceste cifre evidențiază legătura puternică dintre accesul la facilitățile sanitare de bază și sărăcia, care poate fi văzută în întreaga UE. În 2018, 5,4% dintre persoanele sărace din UE nu aveau acces la o baie, duș sau toaletă în gospodăriile lor, comparativ cu doar 0,9% dintre cei care trăiau peste pragul sărăciei.

Astfel, graficul următor prezintă procentul populației care nu are nici baie, nici duș și nici toaletă interioară în gospodărie în funcție de situația sărăciei, în anul 2019, în țările membre UE, conform datelor Eurostat.

Figura 10. Procentul populației care nu are baie, duș și toaletă interioară în gospodărie în funcție de situația sărăciei, 2019

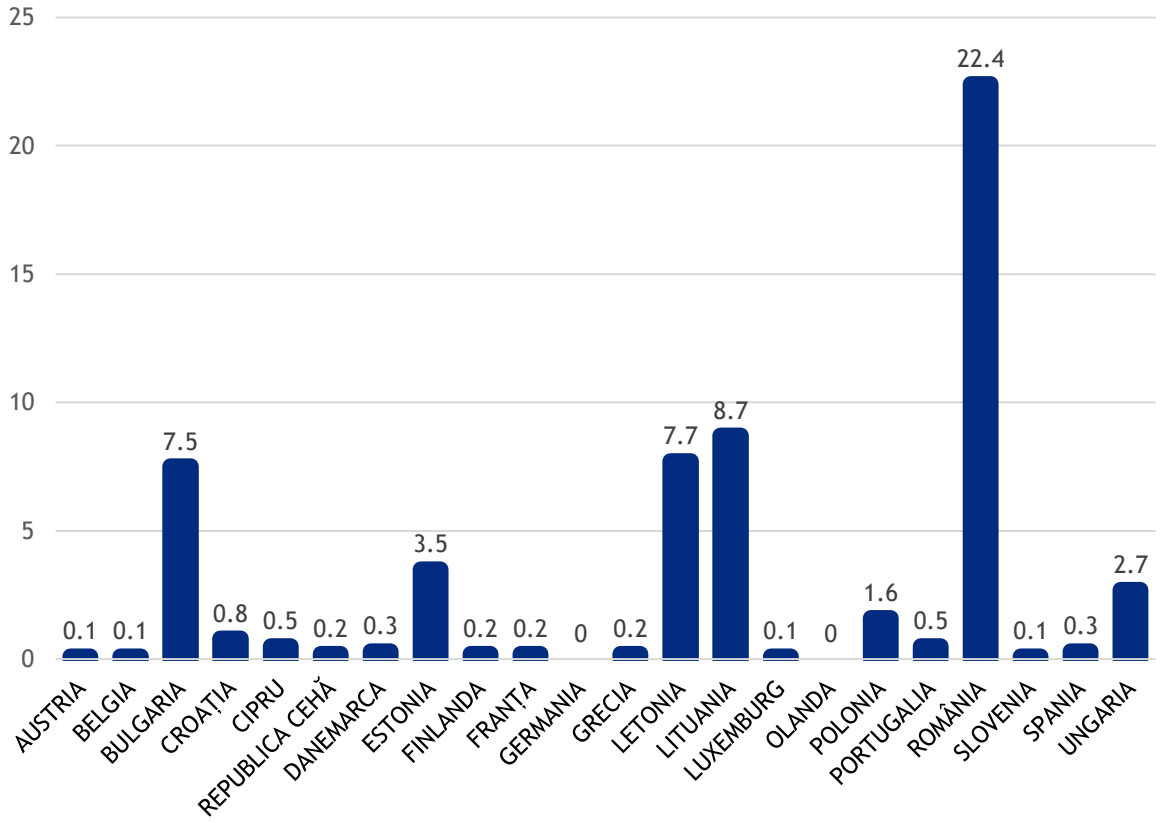

Sursa: Prelucrare consultant după date Eurostat

Gradul de conectare la serviciul public de apă

Harta de mai jos prezintă informații colectate de Eurostat cu privire la proporția populației conectate la serviciul public de apă, pentru anul 2017 (env_wat_pop), pentru mai multe țări europene.

Figura 11. Proporția populației conectate la serviciul public de apă, 2017

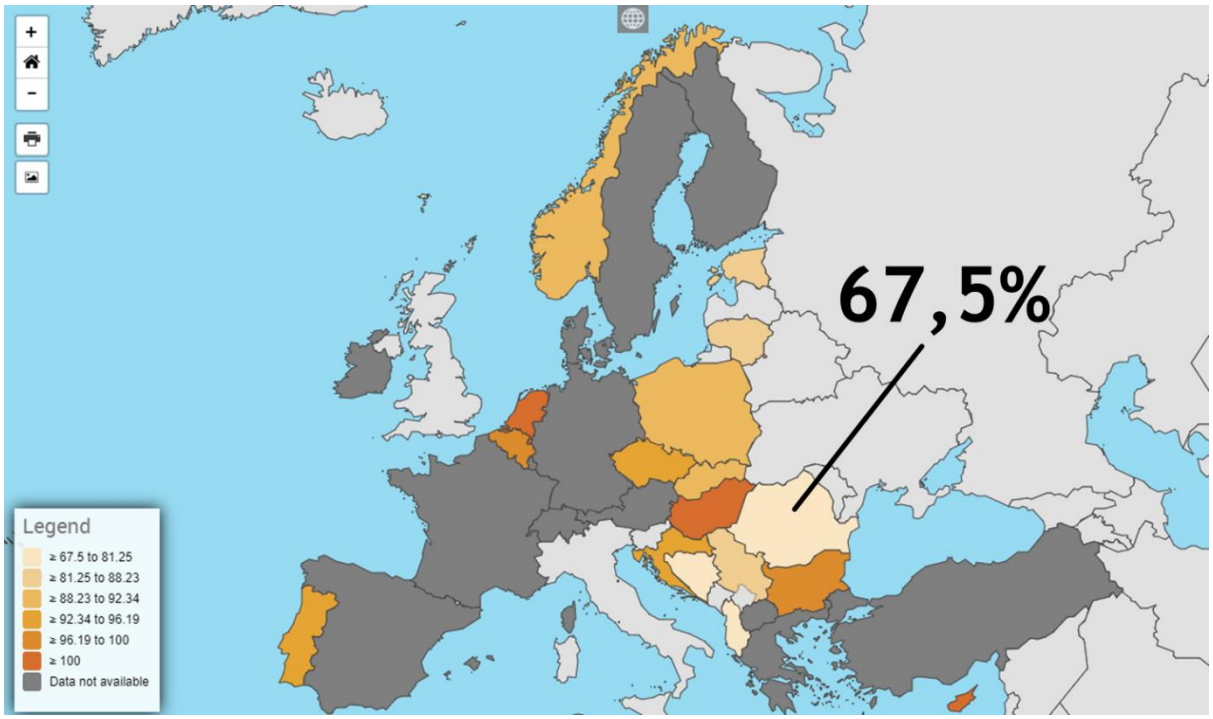

Sursa: Eurostat

Din lista țărilor respondente de pe Eurostat, România are gradul cel mai mic de conectare: 67,5 în 2017, respectiv de 69,4 în 2018.

Țările cu cel mai mare grad de conectare la serviciul public de apă sunt: Cipru, Malta, Olanda, Ungaria – 100%, Bulgaria – 99.51%, Belgia – 99.1%

Gradul de conectare la stațiile de epurare ape uzate

În general, există o evoluție către o proporție mai mare a populației care este conectată la tratarea apelor uzate de orice nivel. Evoluția cea mai semnificativă a avut loc în Malta, unde acoperirea a ajuns la aproape 100% în 2011 - în creștere față de aproximativ 20% în 2010 - datorită construcției de noi stații de epurare a apelor uzate.

Creșterea ratei de acoperire este mai lentă în țările mai mari, dar situația este în creștere peste tot. Doar nivelul de conexiune atins încă este destul de diferit - de la 14% din populație (Serbia) la o acoperire completă în Suedia.

Figura de mai jos prezintă ponderea populației conectate la stațiile de epurare a apelor uzate, pentru perioada 2007-2017, conform datelor Eurostat (env_ww_con), pentru mai multe țări europene.

Figura 12. Proporția populației conectate la stații de epurare a apelor uzate urbane și alte, 2000-2017

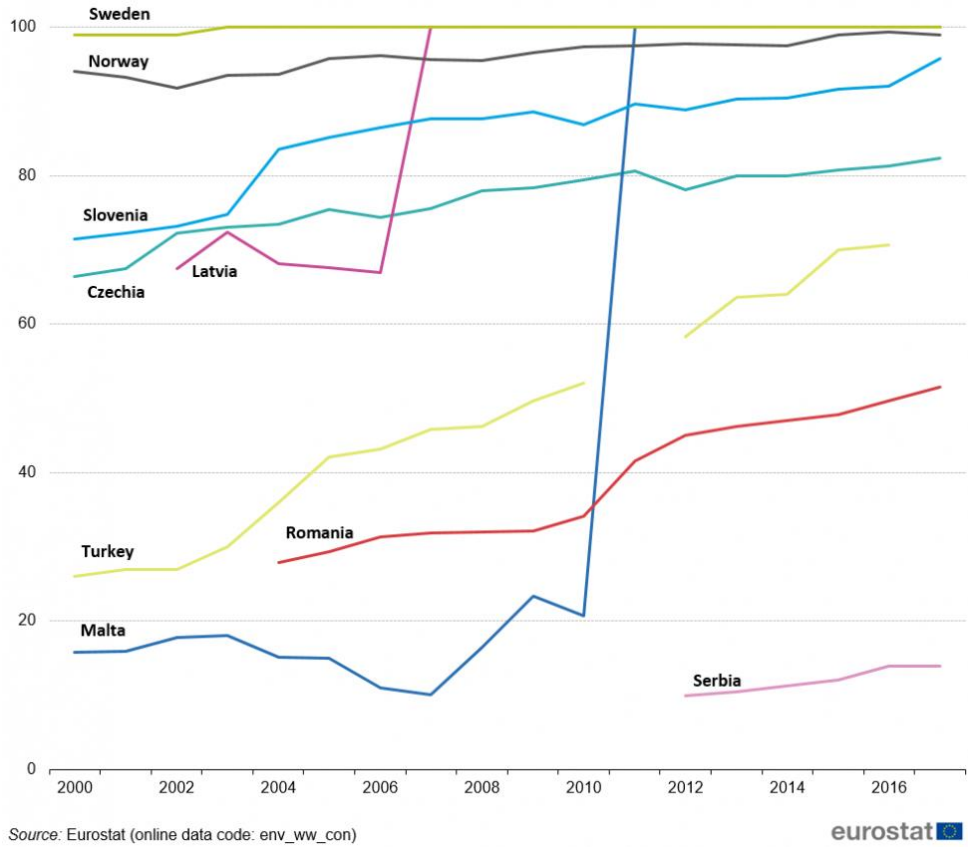

Sursa: Eurostat

Harta de mai jos prezintă informații colectate de Eurostat cu privire la proporția populației conectate la stațiile de epurare a apelor uzate, pentru anul 2017

Figura 13. Proporția populației conectate la stațiile de epurare a apelor uzate, 2017

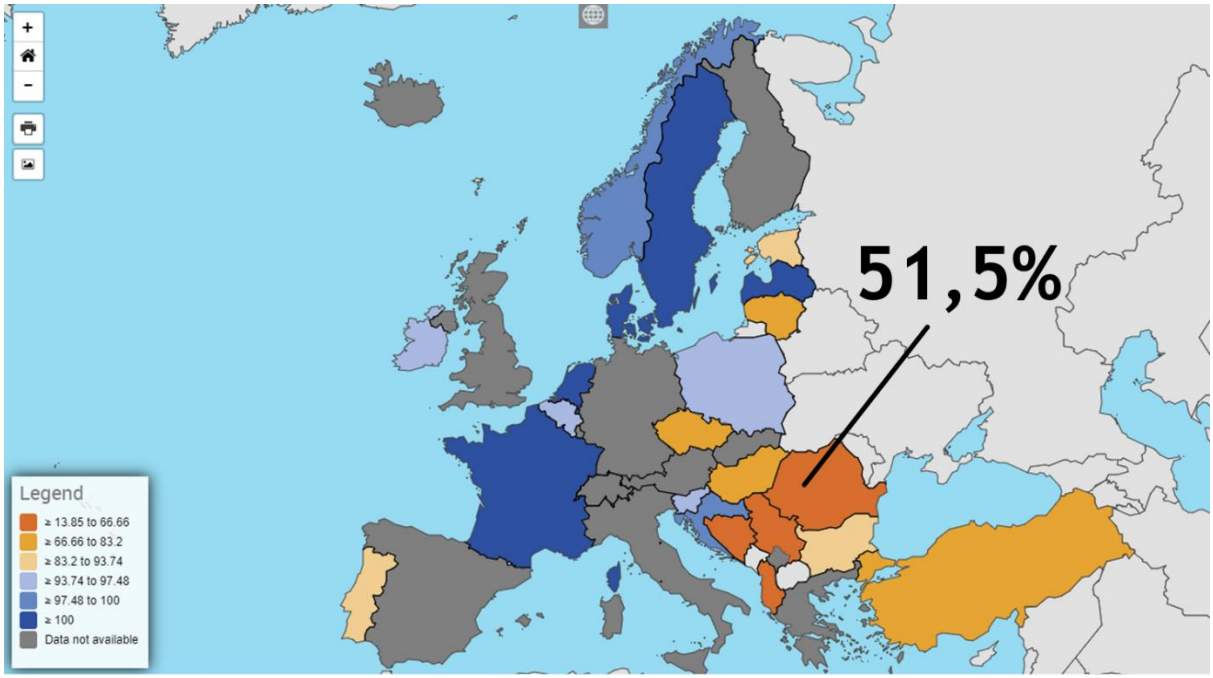

Sursa: Eurostat

România are cel mai mic grad de conectare dintre țările membre UE: 51,5% în 2017. Țări care au raportat un grad de conectare mai mic decât România, dar care nu sunt membre UE, sunt Serbia, cu un grad de conectare de 14,12%, Bosnia cu 36%, și Albania cu 52% (2017).

Țările cu cel mai mare grad de conectare sunt Austria, Danemarca, Finlanda, Franța, Germania, Letonia, Malta, Olanda, fiecare având un grad de conectare de 100%, Norvegia cu 99.8%, și Croația cu 98.3%.

În perioada 2007-2017, această pondere a crescut în general și a depășit 80% în 16 state membre ale UE pentru care sunt disponibile date (ani de referință diferiți).

4.4.3 Caracteristici ale serviciilor furnizate

Consumul de apă

Consumul de apă pe populație deservită oferă o indicație a apei vândute și utilizate de populație și, prin urmare, o indicație a accesului la apă potabilă. IBNET observă că cel mai bun indicator de consum de apă este cantitatea de apă vândută clienților exprimată în litri / persoană / zi.

Figura de mai jos prezintă consumul de apă pe populație deservită (măsurat în litri / persoană / zi), raportat de membrii WAREG pentru perioada 2013- 2015. Trebuie menționat faptul că în unele țări astfel de informații nu sunt disponibile din cauza diferiților factori, inclusiv lipsa datelor de măsurare.

Figura 14. Apa anuală totală vândută exprimată în funcție de populația deservită pe zi, în litri

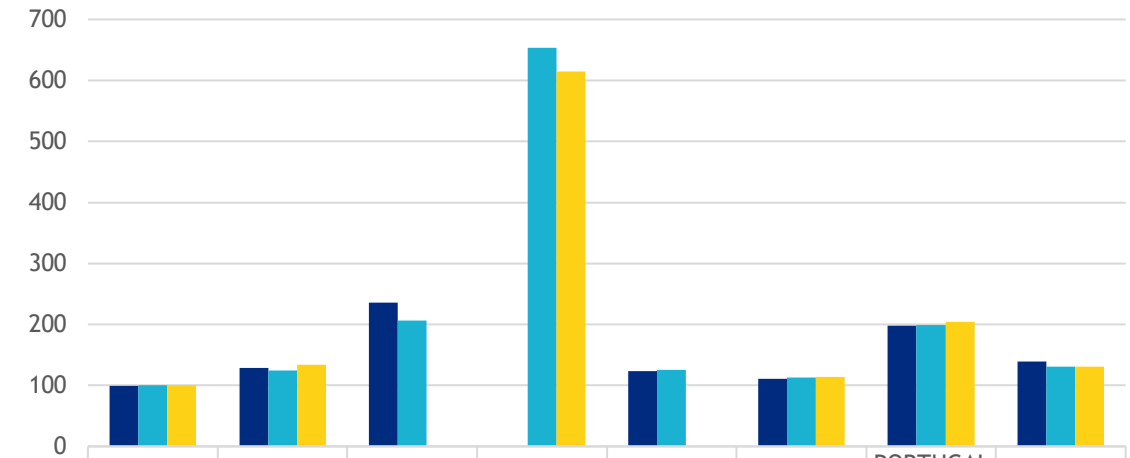

	BELGIA	BULGARIA	ITALIA	LETONIA	LITUANIA	MALTA	PORTUGALIA	ROMÂNIA
2013	99	128.5	236	0	123.6	110.9	198	139.7
2014	100	124.4	206	654	125.7	112.9	199	131.2
2015	100	133.6	0	615	0	113.8	204	130.3

Sursa: Prelucrare consultant după „Analiza indicatorilor cheie pentru eficiența apei", WAREG, 2017

Utilizarea apei

Conform datelor Eurostat disponibile, utilizarea generală a resurselor de apă poate fi considerată durabilă pe termen lung în cea mai mare parte a Europei. Cu toate acestea, anumite regiuni se pot confrunta cu probleme asociate cu lipsa apei; acesta este cazul în special în părți din sudul Europei, unde este probabil că vor fi necesare creșteri de eficiență în utilizarea apei agricole (precum și alte utilizări) pentru a preveni lipsa sezonieră de apă.

Regiunile asociate cu precipitații scăzute, densitate mare a populației sau activitate agricolă sau industrială intensă se pot confrunta, de asemenea, cu probleme de durabilitate

în următorii ani, care ar putea fi agravate de impactul schimbărilor climatice asupra disponibilității apei și practicilor de gestionare a apei.

Apa este furnizată fie prin alimentare cu apă publică (sisteme publice sau private cu acces public), fie este auto-alimentată.

La scară europeană, gospodăriile și industria prelucrătoare sunt utilizatorii cei mai importanți ai apei. Cu toate acestea, ponderea lor relativă variază foarte mult între țările europene: în timp ce în Olanda, Suedia și Belgia există o dominare clară a utilizării apei de către industria prelucrătoare comparativ cu utilizarea de către gospodării, este aproape egală în Bulgaria, Germania și Croația. În schimb, în țările cu o dominanță a sectorului serviciilor și cu o industrie mai redusă, consumul de apă de către gospodării depășește cu mult utilizarea de către producție.

Următorul grafic prezintă datele Eurostat pentru utilizarea apei de către industriile prelucrătoare și de către gospodării, din sistemele publice de alimentare cu apă și alte sisteme, pentru anul 2017, în mc pe locuitor.

Figura 15. Utilizarea apei pe industrii prelucrătoare și gospodării

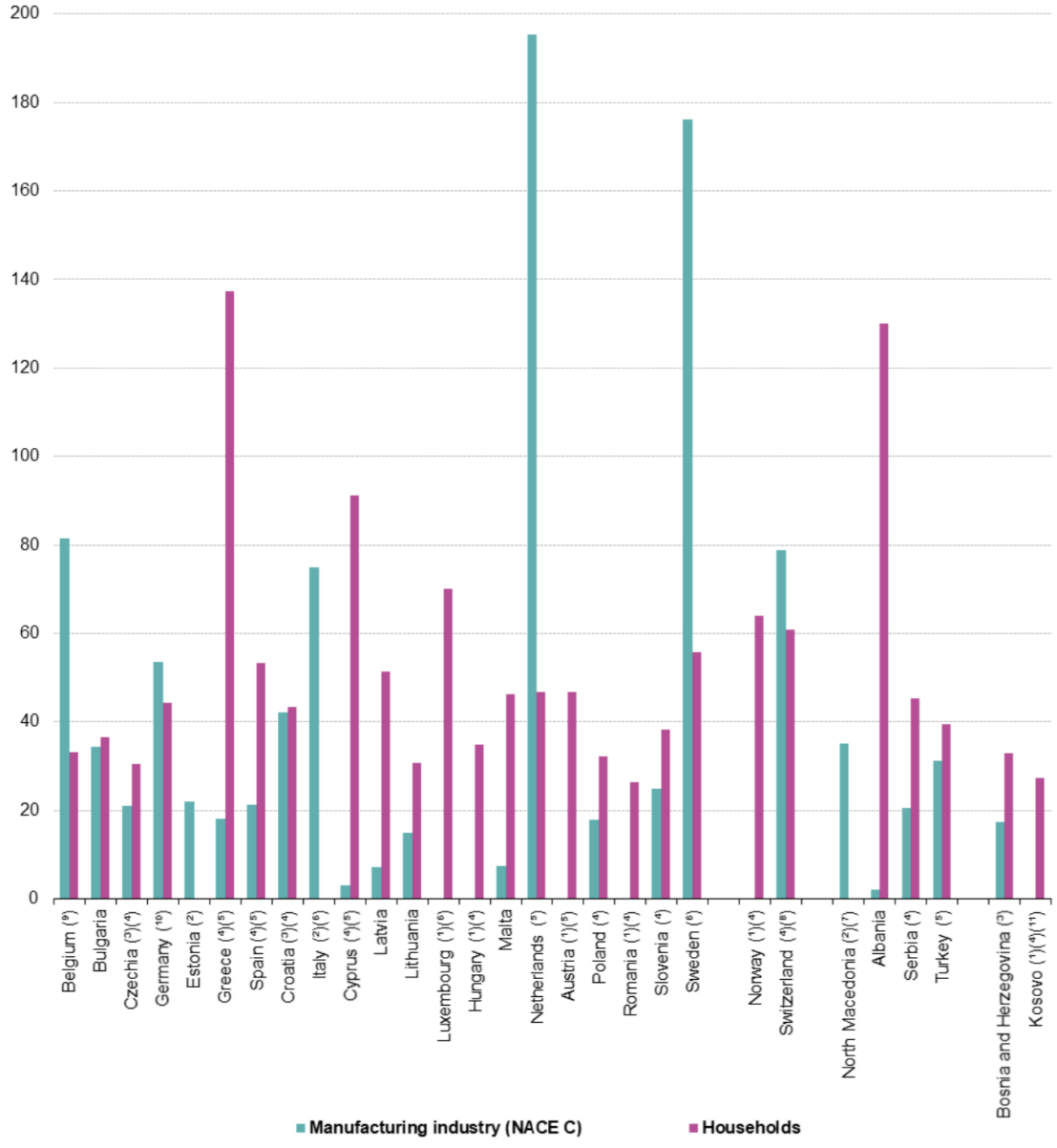

Sursa: Eurostat

Următorul grafic prezintă utilizarea apei din sistemul de alimentare cu apă publică, de către gospodării, în milioane de metri cubi, raportat către Eurostat în anul 2018, in țări membre UE.

Figura 16. Nivel utilizare apă din alimentarea din sistemul public de apă de către gospodării, în milioane de metri cubi

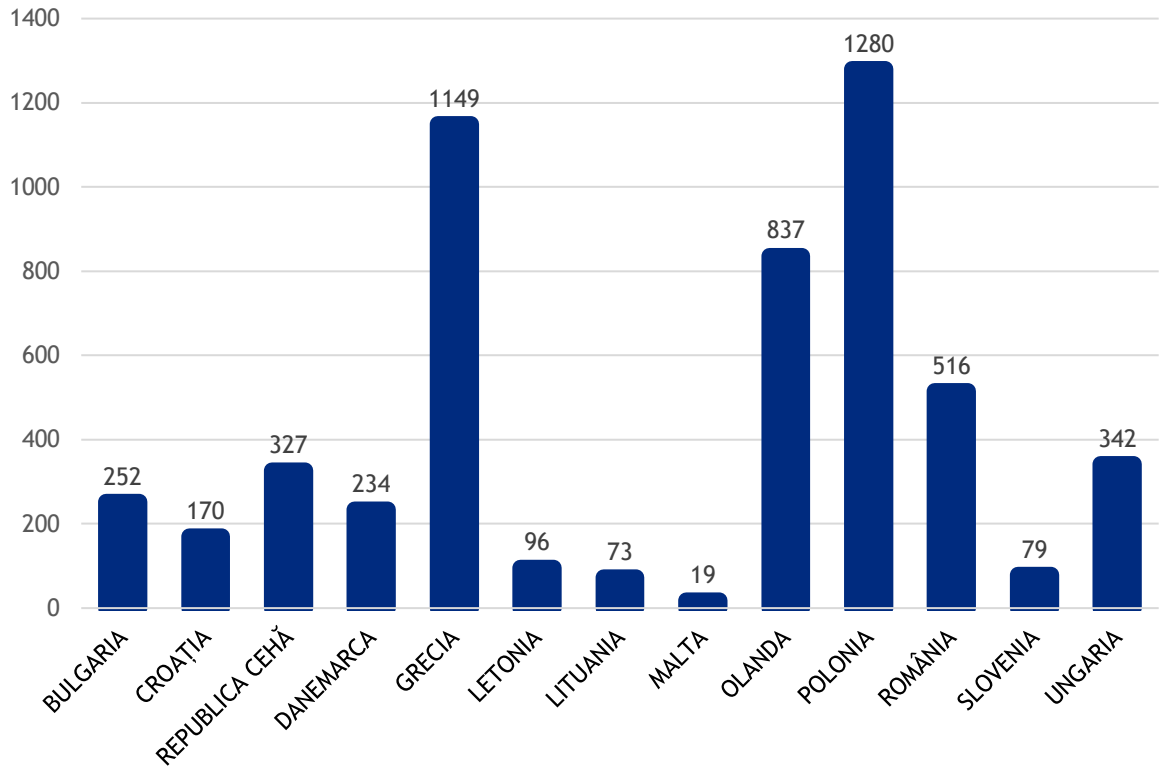

Sursa: Prelucrare consultant după date Eurostat

Majoritatea statelor membre ale UE pentru care sunt disponibile date au raportat că valorile pe locuitor pentru utilizarea apei menajere din alimentarea cu apă publică sunt mai mult sau mai puțin stabile în timp (2007-2017).

Apa care nu aduce venituri

Apa care nu aduce venituri este un volum de apă care intră în sistemul de distribuție, dar nu dă niciun venit utilității. Apa care nu aduce venituri reprezintă deci apa care este produsă și este „pierdută" înainte de a ajunge la client. Apa care nu aduce venituri include nu numai pierderile reale și pierderile aparente, ci și consumul autorizat nefacturat și include: scurgeri, furturi și utilizări legale pentru care nu se face nicio plată. IBNET[13] remarcă faptul că IWA[14] face distincția în continuare între apa fără venituri (%) și apa necontabilizată, iar aceasta din urmă nu include utilizarea legală care nu este plătită.

Tabelul următor prezintă un sumar al Bilanțului Internațional al Apei, așa cum este definit de IWA.

[13] The International Benchmarking Network for Water and Sanitation Utilities - IBNET (Rețeaua internațională de evaluare comparativă pentru utilitățile de apă și canalizare),www.ib-net.org.
[14] International Water Association – IWA (Asociația Internațională a Apei), www.iwa-network.org.

Tabel 10. Bilanțul Internațional al Apei

<table>
<tr><th colspan="5">Bilanțul Internațional al Apei</th></tr>
<tr><td rowspan="9">Volum de intrare în sistem</td><td rowspan="4">Consum autorizat</td><td rowspan="2">Consum autorizat facturat</td><td>Consumul măsurat facturat</td><td rowspan="2">Apa care aduce venituri</td></tr>
<tr><td>Consumul nemăsurat facturat</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Consum autorizat nefacturat</td><td>Consumul măsurat nefacturat</td><td rowspan="7">Apa care nu aduce venituri</td></tr>
<tr><td>Consumul nemăsurat nefacturat</td></tr>
<tr><td rowspan="5">Pierderi de apă</td><td rowspan="2">Pierderi comerciale (pierderi aparente)</td><td>Consumul neautorizat</td></tr>
<tr><td>Măsurarea inexactităților și a erorilor de manipulare a datelor</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Pierderi fizice (pierderi reale)</td><td>Scurgeri la rețeaua de transport și / sau distribuție</td></tr>
<tr><td>Scurgeri și deversări la rezervoarele de stocare ale utilității</td></tr>
<tr><td>Scurgeri la conexiuni până la punctul de măsurare al clientului</td></tr>
</table>

Sursa: Prelucrare consultant după date IWA

Astfel, conform IWA, apa care nu aduce venituri cuprinde:

1. Consumul autorizat nefacturat constând în consumul contorizat fără facturare (de exemplu, care rezultă din erori de facturare) și consumul nemetalizat fără facturare (de exemplu, utilizarea apei pentru hidranții de foc etc. dacă nu este facturat);
2. Pierderi aparente constând în consum neautorizat (de exemplu furt și utilizare ilegală); inexactități de măsurare (contoare citite greșit, estimări incorecte ale contoarelor oprite, calcule inexacte, erori care rezultă din înregistrarea sub / supra a contoarelor și erori de manipulare a datelor);
3. Pierderi reale constând în scurgeri în rețelele de transport și distribuție și conexiunile de servicii, revărsări din rezervoarele de apă etc.

IBNET sugerează trei unități diferite pentru măsurarea apei fără venituri și anume: %, m3/ conexiune/zi și m3/km /zi.

Conform datelor colectate de WAREG în raportul „Analiza indicatorilor cheie pentru eficiența apei”, datele privind apa care nu aduce venituri variază foarte mult între membrii WAREG, între 17% în Belgia și Estonia până la 60.5% în Bulgaria.

Figura de mai jos prezintă diferența dintre apa furnizată și apa vândută (adică volumul de apă „pierdut”) exprimat ca procent din apa netă furnizată, în procent, pentru anul 2015, pentru țările respondente din UE.

Figura 17. Diferența dintre apa furnizată și apa vândută (volumul de apă „pierdut”) exprimat ca procent din apa netă furnizată (%)

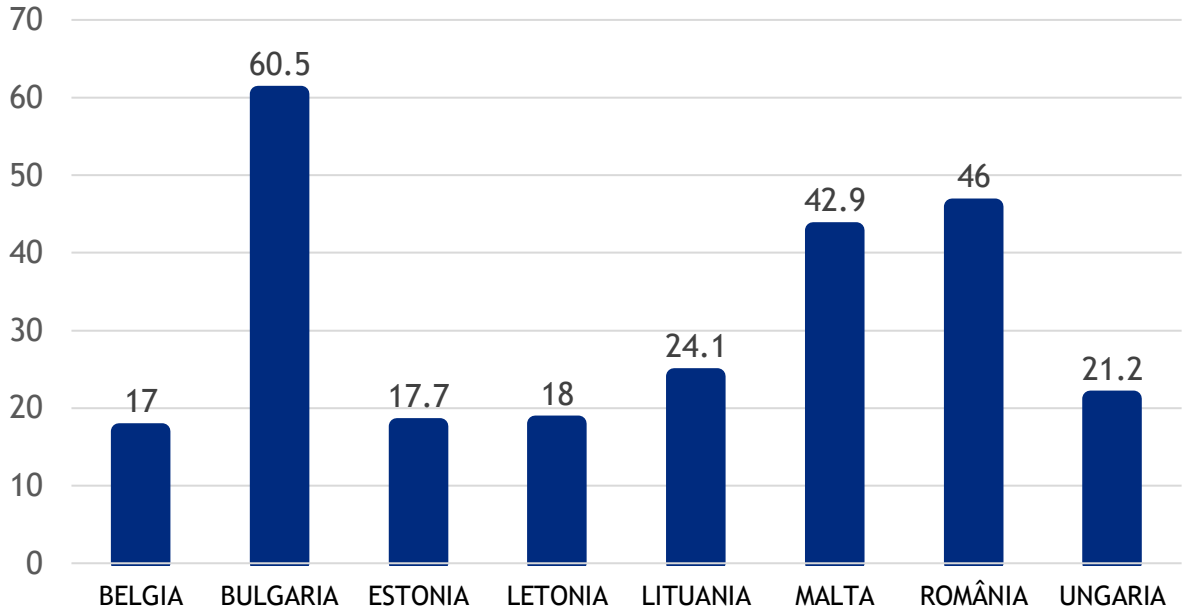

Sursa: Prelucrare consultant după „Analiza indicatorilor cheie pentru eficiența apei”, WAREG, 2017

Cifra procentuală poate arăta că utilitățile cu niveluri ridicate de consum sau rețelele compacte sunt mai performante decât cele cu niveluri reduse de consum sau rețelele extinse.

Figura de mai jos prezintă volumul de apă care nu aduce venituri (apă „pierdută”) pe km de rețea de distribuție a apei pe zi, în m3/ km/ zi, pentru anul 2015, pentru țările respondente din UE.

Figura 18. Volumul de apă care nu aduce venit (apă „pierdută”) pe km de rețea de distribuție a apei pe zi (m3/km/zi)

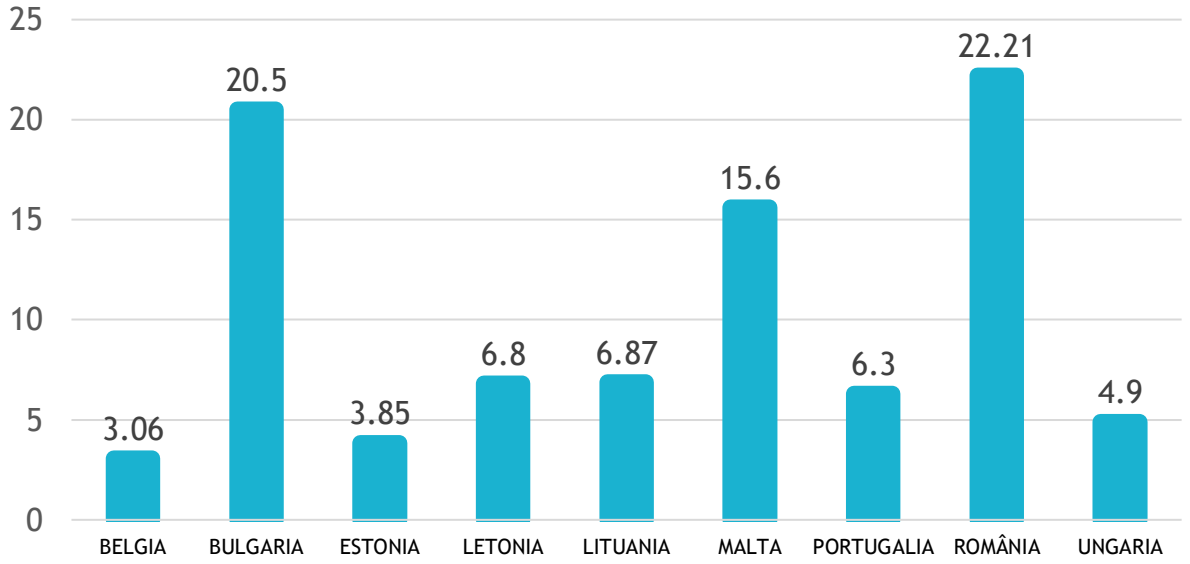

Sursa: Prelucrare consultant după „Analiza indicatorilor cheie pentru eficiența apei”, WAREG, 2017

Rețelele cu o densitate mare de conexiuni par să funcționeze bine atunci când se măsoară apa care nu aduce venituri și scurgerile folosind KPI exprimat în m3/ conexiune/ zi și în comparație cu alte rețea în zonele rurale.

Cantitatea de nămol generată

Reziduul epurării apelor uzate este nămolul de canalizare. În timp ce cantitatea de nămol generată pe locuitor depinde de mulți factori și, prin urmare, este destul de variabilă, natura acestui nămol - bogat în substanțe nutritive, dar și deseori încărcat cu concentrații mari de poluanți, cum ar fi metalele grele - a determinat țările să caute căi diferite pentru eliminarea acestuia, așa cum este ilustrat în figura de mai jos pentru anul 2017, în procent din totalul de masă uscată.

Figura 19. Eliminarea nămolului de canalizare în urma epurării apelor uzate urbane

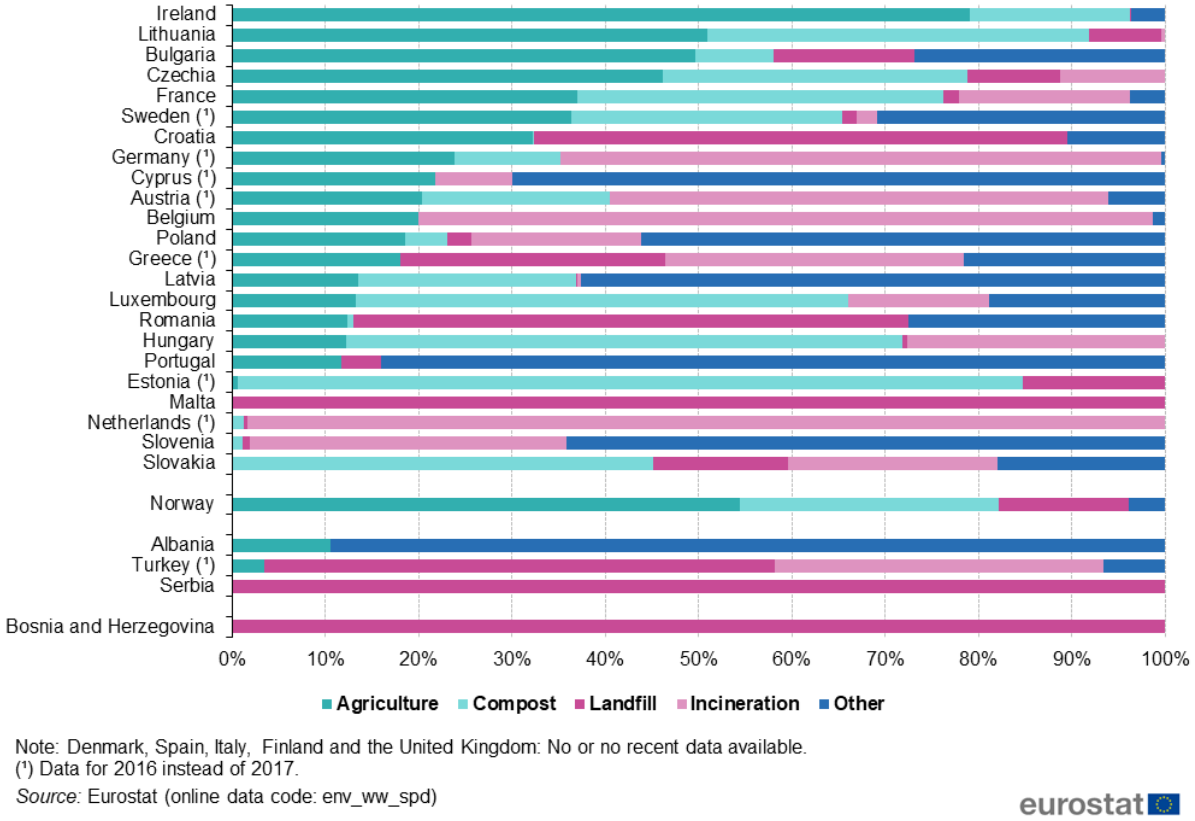

Note: Denmark, Spain, Italy, Finland and the United Kingdom: No or no recent data available.
(¹) Data for 2016 instead of 2017.
Source: Eurostat (online data code: env_ww_spd)

eurostat

Sursa: Eurostat

Există patru tipuri diferite de eliminare care reprezintă o pondere considerabilă din volumul total de nămoluri de epurare tratat: cel puțin jumătate din total a fost utilizat ca îngrășământ pentru uz agricol în două state membre ale UE - Irlanda (79%) și Lituania (51%). În schimb, 84% din nămolul de canalizare a fost compostat în Estonia (date din 2016) și 53% în Luxemburg. Se pot utiliza forme alternative de eliminare a apelor uzate pentru a reduce sau elimina răspândirea poluanților pe terenurile agricole sau de grădinărit; acestea includ incinerarea și depozitul de deșeuri. Întrucât există din ce în ce mai multe preocupări de mediu cu privire la acestea din urmă, incinerarea este din ce în ce mai mult aleasă ca metodă. Olanda (98%), Germania (64%), Belgia (79%) și Austria (53%) au raportat incinerarea ca principal forma de tratament pentru eliminare. Deversarea în depozitele de gunoi controlate a fost practicată ca principal tip de tratament în Malta, Serbia și Bosnia și Herțegovina (în aceste țări este singura formă de tratament), România (59%) și Croația (57%).

4.4.4 Suportabilitatea serviciilor

Conceptul de suportabilitate

Suportabilitatea serviciilor de apă și canalizare se află pe agenda organizațiilor internaționale și a instituțiilor europene.

Organizația Națiunilor Unite a recunoscut în mod explicit dreptul omului la apă și canalizare și recomandă ca cheltuielile cu facturile de apă pentru gospodării să nu depășească 3% din venitul gospodăriei.

La nivel european, s-a încercat o definiție a „suportabilității" de Comisia Europeană (2000): „importanța relativă a costurilor serviciilor de apă în venitul disponibil al utilizatorilor, fie în medie, fie doar pentru utilizatorii cu venituri mici"

Mai jos este prezentat conceptul de „suportabilitate" așa cum este el interpretat de țările membre WAREG.

1. Dreptul pentru toate gospodăriile de a avea acces fizic la infrastructuri de apă potabilă sigură (concept de accesibilitate)

Accesibilitatea fizică la apă potabilă sigură pentru toți este o preocupare, dar nu este considerată o problemă majoră în răspunsurile țărilor WAREG. Infrastructurile existente par a fi adecvate și ajung la aproape toți clienții interni din țările respondenților.

2. Capacitatea tuturor gospodăriilor sau a grupurilor specifice de a plăti (concept economic)

Conceptul de suportabilitate este, în astfel de cazuri, considerat din perspectiva economică drept „capacitatea de a plăti", interpretat în unul din următoarele două moduri:

a) Ca posibilitate pentru întreaga populație de a plăti un preț echitabil pentru serviciile de apă și apă uzată, fără a le împiedica accesul la alte servicii esențiale (definiție la nivel macro);

b) Ca posibilitate pentru cele mai sărace segmente (venituri mai mici) ale populației de a plăti un preț rezonabil pentru serviciile de apă și apă uzată (definiție la nivel micro).

Figura de mai jos prezintă conceptul de suportabilitate, așa cum reiese din răspunsurile țărilor UE membre WAREG.

Figura 20. Conceptul de suportabilitate în țările membre UE

Țara	Belgia	Bulgaria	Croația	Danemarca	Estonia	Franța	Grecia	Ungaria
Capacitatea de plată a întregii populații	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Capacitatea de plată a unor grupuri specifice ale populației	✓				✓		✓	

Țara	Irlanda	Italia	Letonia	Lituania	Malta	Portugalia	Spania
Capacitatea de plată a întregii populații	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Capacitatea de plată a unor grupuri specifice ale populației		✓	✓	✓	✓	✓	✓

Sursa: Prelucrare consultant după „Suportabilitatea în sistemele europene de apă", WAREG, 2017

Astfel, în 16 țări există conceptul de capacitate de plată a întregii populații (doar în Spania nu), iar în 10 țări există conceptul de capacitate de plată a unor grupuri specifice ale populației.

În 9 cazuri, conceptul de suportabilitate este privit în același timp, asigurând atât capacitatea universală de plată (pentru întreaga populație), cât și asigurarea capacității de plată pentru anumite categorii de clienți.

Cadrul legislativ privind suportabilitatea

Conform aceluiași raport WAREG, din punct de vedere legislativ, se poate observa o distincție între acele țări care au instrumente legislative privind suportabilitatea care se referă în mod specific la alimentarea cu apă potabilă și celelalte țări în care normele sau regulile interne sunt mai generale și acestea se adresează și altor servicii esențiale, de ex electricitate, gaz, transport etc.

Normele generale (nespecifice apei) privind suportabilitatea includ, de exemplu, forme specifice de bonus social și pot fi privite ca măsuri de accesibilitate. În aproape toate țările WAREG există norme specifice apei privind suportabilitatea (mai puțin în Ungaria, Irlanda și Letonia). Acestea sunt de natură diferită și sunt furnizate la diferite niveluri de guvernanță în fiecare țară.

Normele specifice „apei" sunt stabilite prin intermediul legislației primare naționale și/sau regionale (legi, regulamente, etc.) în toate țările respondenților (17 cazuri), de obicei prin stabilirea principiilor accesului echitabil la apa potabilă. În unele cazuri, legislația națională și / sau regională poate defini, de asemenea, aspecte specifice ale suportabilității sociale, de exemplu prin introducerea unor praguri specifice de venit (Bulgaria, Portugalia).

Figura de mai jos prezintă cadrul legislativ pentru suportabilitate, așa cum reiese din răspunsurile țărilor UE membre WAREG.

Figura 21. Cadrul legislativ pentru suportabilitate în țările membre UE

Țara	Belgia	Bulgaria	Croația	Danemarca	Estonia	Franța	Grecia	Ungaria
Norme **nespecifice** apei	✓	✗	✓	✗	✓	✗	✗	✓
Norme **specifice** apei	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗

Țara	Irlanda	Italia	Letonia	Lituania	Malta	Portugalia	Spania
Norme **nespecifice** apei	✓	✓	✓	✓	✓	✗	✗
Norme **specifice** apei	✗	✓	✗	✓	✓	✓	✓

Sursa: Prelucrare consultant după „Suportabilitatea în sistemele europene de apă", WAREG, 2017

Norme privind eligibilitatea gospodăriilor dezavantajate

Implementarea principiilor suportabilității este de obicei delegată de legislația primară unuia sau mai multora dintre următoarele trei niveluri de guvernanță: național, regional, local. În multe cazuri, normele generale pentru a asigura suportabilitatea sunt luate la nivelul protecției sociale și nu la nivelul reglementării. Prin urmare, acest lucru necesită transferul financiar din bugetul protecției sociale pentru a sprijini cheltuielile gospodăriilor (inclusiv cheltuielile cu serviciile de apă).

Așa cum este de așteptat, criteriile de eligibilitate variază între țări, deși majoritatea definesc eligibilitatea în raport cu un parametru comun: venitul gospodăriei. Venitul gospodăriei poate fi exprimat ca o sumă fixă (Franța, Grecia, Italia, Malta, Spania) sau ca procent din cheltuielile gospodăriei în servicii de apă peste veniturile totale (Bulgaria, Estonia, Lituania, Portugalia).

Figura de mai jos prezintă nivelul normelor existente pentru identificarea grupuri specifice, așa cum reiese din răspunsurile țărilor UE membre WAREG.

Figura 22. Nivelul normelor existente pentru identificarea grupurilor specifice

Țara	Belgia	Bulgaria	Croația	Danemarca	Estonia	Franța	Grecia	Ungaria
Norme pentru identificarea grupurilor specifice de clienți care au dreptul la măsuri de suportabilitate	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗
Nivelul nomelor existente	Regional	Local	Național	Local	Național	Național/ Local	Local	

Țara	Irlanda	Italia	Letonia	Lituania	Malta	Portugalia	Spania
Norme pentru identificarea grupurilor specifice de clienți care au dreptul la măsuri de accesibilitate	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Nivelul nomelor existente		Național/ Local	Local	Național/ Local	Național	Național/ Local	Regional/ Local

Sursa: Prelucrare consultant după „Suportabilitatea în sistemele europene de apă", WAREG

Figura următoare indică faptul că sunt luate în considerare și alte criterii de eligibilitate și prezintă aceste criterii pe țările membre WAREG respondente.

Figura 23. Criterii de eligibilitate în țări membre UE

Țara	Belgia	Franța	Grecia	Italia	Malta	Portugalia	Spania
Clienți vulnerabili definiți în mod specific	✓	✗	✓		✓	✓	✓
Familii numeroase	✗	✓	✓		✗	✓	✓
Studenți	✗	✗			✗		✗
Vârstnici	✓	✗	✓		✓		✓
Persoane cu dizabilități fizice	✓	✗	✓	✓	✓		✓
Clienți aflați în pragul excluziunii sociale	✓	✗	✓		✓		✓

Sursa: Prelucrare consultant după „Suportabilitatea în sistemele europene de apă", WAREG

Clienții aflați în pragul excluziunii sociale sunt cei care nu își permit să plătească pentru serviciile de bază, riscând astfel să fie complet lipsiți de unele dintre ele, cum ar fi, de exemplu, apa potabilă. Sunt diferiți de cei care au dificultăți de plată, deoarece se află într-o situație de sărăcie extremă.

În Franța, au fost introduse măsuri specifice de accesibilitate pentru o perioadă limitată de timp ca experiment doar în unele municipalități.

În Portugalia, criteriile de eligibilitate pentru studenți, vârstnici, persoane cu dizabilități fizice și clienți aflați în pragul excluziunii sociale sunt stabilite de unele municipalități locale care au atributul de a oferi sprijin specific pentru aceste grupuri.

Monitorizarea respectării criteriilor de eligibilitate a fost raportată de țările membre WAREG și aceasta se realizează la unul sau mai multe dintre următoarele niveluri de guvernanță:

- Națională (Belgia, Portugalia);
- Regional (Belgia);
- Local (Danemarca, Estonia, Franța, Grecia, Italia, Lituania, Portugalia);
- Autoritate de reglementare (Belgia, Bulgaria, Portugalia);
- Operatori individuali (Spania).

Figura următoare indică dacă țările WAREG respondente monitorizează modificările în componența grupurilor eligibile, și la ce nivel de guvernanță este realizată monitorizarea.

Figura 24. Monitorizare componența grupurilor eligibile în țările membre UE

Țara	Belgia	Bulgaria	Croația	Danemarca	Estonia	Franța	Grecia
Monitorizarea modificărilor în componența grupurilor eligibile	✓	✓	✗	✓	✓	✓	✓
Nivele de guvernanță pentru realizarea monitorizării	Național / Regional / Reglementator	Reglementator		Municipalități	Municipalități	Municipalități	Municipalități

Țara	Italia	Letonia	Lituania	Malta	Portugalia	Spania
Monitorizarea modificărilor în componența grupurilor eligibile	✓	✓	✓	✗	✓	✓
Nivele de guvernanță pentru realizarea monitorizării	Nivel local	Municipalități locale	Municipalități / Reglementator		Național/ Nivel local	Operatori

Sursa: Prelucrare consultant după „Suportabilitatea în sistemele europene de apă", WAREG, 2017

În 12 țări respondente WAREG, membre UE, operatorilor li se permite să deconecteze sau să restrângă parțial accesul la apa potabilă în cazurile în care facturile nu sunt plătite continuu pentru un număr specificat de luni.

Figura 25. Cazul neplăților facturilor în țările membre UE

Țara	Belgia	Bulgaria	Croația	Danemarca	Estonia	Franța	Grecia	Irlanda
În cazul neplăților facturilor, operatorii pot întrerupe parțial sau total accesul la apă potabilă, de către o gospodărie	✓	✓	✓	✓	✗	✗	✓	✗
Se face o distincție între consumatorii care nu sunt capabili să plătească din punct de vedere financiar și consumatorii care aleg să nu plătească	✓	✗	✗	✗	✗	✗	✓	✗

Țara	Italia	Letonia	Lituania	Malta	Portugalia	Spania	Ungaria
În cazul neplăților facturilor, operatorii pot întrerupe parțial sau total accesul la apă potabilă, de către o gospodărie	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Se face o distincție între consumatorii care nu sunt capabili să plătească din punct de vedere financiar și consumatorii care aleg să nu plătească	✓	✗	✗	✓	✓	✓	✗

Sursa: Prelucrare consultant după „Suportabilitatea în sistemele europene de apă", WAREG, 2017

Înainte de a deconecta serviciile, operatorii de apă pot fi obligați să notifice clienții prin proceduri prestabilite. De obicei, termenele sau alternativele de plată trebuie să fie date debitorilor înainte de deconectare. În unele țări nu există nicio posibilitate fizică de a deconecta alimentarea cu apă în cazul facturilor de apă neplătite. Un exemplu în acest sens este un bloc de apartamente în care conexiunile nu sunt separate și întreruperea ar afecta întregul bloc de apartamente (adică inclusiv gospodăriile fără datorii). În alte cazuri, înainte de deconectarea serviciilor de apă, poate fi necesară o autorizație acordată de comitetele locale și / sau municipalități, împreună cu proceduri și aprobări specifice care pot implica autoritățile de asistență socială.

Instrumente pentru a sprijini gospodăriile dezavantajate

Mecanismele de promovare a măsurilor specifice apei în materie de suportabilitate pot fi împărțite în general în trei categorii:

1. **Instrumente de reglementare aplicate tuturor clienților interni (nivel macro)**

   Respondenții WAREG adoptă unul sau mai multe dintre următoarele mecanisme de reglementare destinate tuturor clienților interni:

Tarif progresiv

- Belgia, Franța, Grecia, Italia, Malta, Portugalia, Spania
- Corelația directă între creșterea consumului și creșterea prețurilor este de obicei un stimulent pentru raționalizarea consumului prin penalizarea abuzurilor (cu cât se consumă mai mult, cu atât se plătește mai mult). În 2 cazuri (Malta, Belgia) tariful progresiv se aplică în funcție de mărimea familiei, pentru a exclude pedepsirea familiilor numeroase.

Bloc tarifar gratuit

- Franța, Spania
- Primul bloc de consum al structurii tarifare este furnizat gratuit.

Calcularea unei limite superioare a prețului pe baza venitului mediu al populației

- Bulgaria, Croația, Estonia, Franța, Grecia, Italia, Lituania, Malta, Portugalia, Spania
- Plafon de preț pentru toate gospodăriile ale căror costuri pentru serviciile de apă sunt peste un anumit procent din venitul lor mediu anual sau aparțin unui anumit grup cu venituri mici.

Cotă redusă de TVA

- Belgia, Croația, Italia, Malta, Portugalia, Spania
- Reducerea cotelor de TVA pentru serviciile de apă, în raport cu alte servicii publice, diminuează costurile suportate de furnizorii de servicii și se pot traduce în prețuri finale mai mici.

2. **Instrumente de reglementare aplicate unor categorii specifice de clienți interni (nivel micro)**

   Mecanismele de reglementare raportate de respondenți care se adresează unor categorii specifice de clienți interni includ următoarele:

Fonduri de solidaritate, bonus, sumă forfetară

- Franța, Italia, Spania
- sumă de resurse financiare pe care furnizorii de servicii le pot economisi din tarif, pentru a oferi ajutor anumitor categorii de clienți.

Reduceri

- Belgia, Franța, Grecia, Spania
- Reducerile la factura finală sunt acordate pentru anumite categorii de clienți.

Scutiri

- Grecia, Spania
- Unele categorii de clienți sunt scutiți de plata unei părți din structura tarifară.

Tarife pentru clienții cu venituri mici

- Belgia, Franța, Spania
- Acestea sunt tarife speciale definite și gestionate de furnizorii de servicii de apă pentru a sprijini gospodăriile cu venituri mici printr-o reducere la facturile lor finale. Condițiile și criteriile de acces la aceste mecanisme sunt stabilite de obicei de către furnizorii de servicii de apă.

Procedură obligatorie de identificare a datoriilor neperformante datorate condițiilor de vulnerabilitate ale unor categorii specifice de clienți

- Belgia, Bulgaria, Croația, Grecia, Italia, Malta, Portugalia, Spania
- Tăierea alimentării cu apă nu este permisă pentru unele categorii specifice de clienți în cazurile în care nu își plătesc factura.

3. **Subvenții publice**

   Al treilea mecanism de promovare a măsurilor specifice apei în materie de suportabilitate: Subvenții publice sunt primite la nivel național, regional și / sau local în Croația, Estonia, Franța, Ungaria, Irlanda, Letonia, Lituania, Malta, Portugalia.

Mecanisme aplicate altor servicii publice

Studiul WAREG a investigat și dacă mecanismele de suportabilitate sunt aplicabile numai pentru serviciile de apă sau apă uzată sau și pentru alte servicii de utilitate publică.

S-a raportat că în 3 țări (Spania, Lituania și Croația) mecanismele de suportabilitate se aplică numai serviciilor de apă, în timp ce în alte 11 țări se aplică atât serviciilor de apă, cât și serviciilor de apă uzată. În 9 țări se aplică măsuri similare și altor servicii publice.

Figura 26. Măsuri de suportabilitate aplicate altor servicii publice

Țara	Belgia	Bulgaria	Croația	Danemarca	Estonia	Franța	Grecia
Măsuri de suportabilitate utilizate în mod similar în celelalte servicii de utilitate publică (electricitate, gaz, deșeuri, telecomunicații, transporturi)	✗	✗	✗	✗	✓	✓	✓
Țara	**Ungaria**	**Italia**	**Letonia**	**Lituania**	**Malta**	**Portugalia**	**Spania**
Măsuri de suportabilitate utilizate în mod similar în celelalte servicii de utilitate publică (electricitate, gaz, deșeuri, telecomunicații, transporturi)	✗	✓	✓	✓	✓	✓	✗

Sursa: Prelucrare consultant după „Suportabilitatea în sistemele europene de apă", WAREG, 2017

Aplicarea automată a mecanismelor de suportabilitate

Mecanismele de suportabilitate pot fi încorporate în factura de servicii sau pot fi aplicate într-o etapă ulterioară la cererea clientului, urmând proceduri specifice stabilite de operator.

Figura 27. Mecanisme de suportabilitate aplicate automat

Țara	Franța	Grecia	Italia	Lituania	Malta	Portugalia	Spania	Ungaria
Măsurile de suportabilitate sunt aplicate direct (automat) pe factură?	✓	✗	✗	✗	✗	✗	✗	✗
Clientul trebuie să facă cerere pentru aceste măsuri?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗
Clientul trebuie să urmeze o procedură pentru implementarea măsurilor?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✗

Sursa: Prelucrare consultant după „Suportabilitatea în sistemele europene de apă", WAREG, 2017

Pe lângă Franța, doar Belgia, Croația și Irlanda mai aplică măsurile de suportabilitate automat e factura serviciilor de apă.

4.4.5 Modalitatea de finanțare a investițiilor

Conform analizei realizate de WAREG în raportul „Raportul cadrelor de reglementare tarifară” din 2019, ca regulă generală, împrumuturile pentru investiții generează elemente de cost percepute în tarife după realizarea investițiilor și activele sunt construite, precum costurile de amortizare și rentabilitatea capitalului[15] (WACC).

Unele autorități de reglementare permit costurile financiare (ratele dobânzilor și impozitele) în OPEX, în timp ce în alte cazuri acestea sunt plătite prin WACC. Situația specifica din unele tari este prezentată în figura de mai jos.

Figura 28. Modalități de finanțare a investițiilor

Țara	Belgia	Bulgaria	Croația	Estonia	Italia	Letonia
Sunt investițiile finanțate prin împrumuturi incluse ex-ante în tarif (înainte de investiția efectivă)?	✓	✓	✗	✗	✗	✗
Sunt investițiile finanțate prin împrumuturi incluse ex-post în tarif (după investiția efectivă)?	✗	✗	✓	✓	✓	✓

Țara	Lituania	Malta	Polonia	România	Ungaria
Sunt investițiile finanțate prin împrumuturi incluse ex-ante în tarif (înainte de investiția efectivă)?	✓	✓	✗	✗	✗
Sunt investițiile finanțate prin împrumuturi incluse ex-post în tarif (după investiția efectivă)?	✗	✗	✓	✓	✓

Sursa: Prelucrare consultant după „Raportul cadrelor de reglementare tarifară”, WAREG, 2019

Următoarele țări membre WAREG care au participat la acest sondaj declară că investițiile finanțate cu împrumuturi sunt incluse în tarif după efectuarea investițiilor și construirea activelor: Ungaria, România, Letonia, Estonia, Croația, Polonia, Italia.

Următoarele țări au raportat că sunt incluse investițiile finanțate cu împrumuturi preliminar în tarif (înainte de investițiile efective): Bulgaria, Malta, Lituania, Belgia, și Scoția.

[15] Weighted Average Cost of Capital - WACC (Costul mediu ponderat al capitalului)

4.5 Analiza reglementării economice a serviciilor

În toate metodele de stabilire a tarifelor, veniturile necesare ale operatorului sunt împărțite la volume de producție pentru a calcula prețul unitar pe m^3. Elementele de bază ale veniturilor necesare sunt, de obicei, aceleași indiferent de metoda tarifară: costurile operaționale ale serviciului (OPEX), costurile de amortizare, taxele și altele, precum și rata rentabilității investițiilor estimate, înmulțind baza reglementată a activelor (BAR) cu rata de rentabilitate admisibilă atât pentru capitalul propriu, cât și pentru datorie (WACC). În acest capitol este prezentată o comparație între țări a abordării privind modul de considerare a principalelor elemente în stabilirea tarifelor reglementate.

4.5.1 Metoda de stabilire a tarifului

Există o mare varietate de abordări între țări privind metoda de stabilire a tarifelor. În acest capitol a fost realizată o analiză a metodelor de reglementare aplicate de diferite țări pentru a identifica care sunt cele mai folosite și modul în care se aplică acestea. Comparația între țări a fost realizată considerând rezultate din studiul „Cadrul de reglementare a tarifelor intre membrii WAREG" (ediția 2019).

În tabelul următor sunt prezentate sintetic metodele de stabilire a tarifelor aplicate de membrii WAREG care au participat la studiu:

Tabel 11. Modele de stabilire a tarifelor pe țări

Țara	Cost-Plus	Rata de rentabilitate	Plafon de preț	Plafon de venituri	Alte
Bulgaria / EWRC			✓		
Georgia / GNERC					✓
Albania / ERRU	✓				
Spania / MITECO				✓	
Muntenegru / RAE	✓				
Ungaria / HEA			✓		
România / A.N.R.S.C.	✓				
Malta / REWS	✓				
Letonia / PUC		✓			
Lituania / NCC		✓			
Estonia / ECA		✓			
Belgia, Flandra / VMM		✓			
Belgia, Bruxelles / BRUGEL			✓		
Croația / VVU	✓				
Polonia / ME	✓				
Italia / ARERA					✓
Armenia / PSRC					✓
Macedonia de Nord / ERC				✓	

Țara	Cost-Plus	Rata de rentabilitate	Plafon de preț	Plafon de venituri	Alte
Marea Britanie, Scoția / WICS			✓		
Marea Britanie, Anglia și Țara Galilor / OFWAT				✓	
Irlanda / CRU					✓
Total	6	4	4	3	4

Sursa: „Cadrul de reglementare a tarifelor intre membrii WAREG", WAREG, 2019

Albania, Muntenegru, România, Malta, Letonia, Lituania, Estonia, Flandra, Croația și Polonia utilizează metoda cost-plus/rata de rentabilitate; Bulgaria, Ungaria, Bruxelles și Scoția - plafon de preț; Spania, Macedonia de Nord și Anglia și Țara Galilor - plafon de venituri, iar în Georgia, Italia și Armenia se aplică alte metode.

O scurtă descriere a modalității de aplicare a acestor metode din fiecare țară este prezentată în tabelul următor.

Tabel 12. Modele de stabilire a tarifelor - explicații

Țara	Informații privind modelul de stabilire a tarifelor
	COST-PLUS
Albania / ERRU	Modelul de reglementare oferă informații de trei ani despre operator, care includ datele pentru anul precedent, datele așteptate pentru anul curent și datele preconizate pentru anul următor. Datele constau în venituri, cheltuieli, facturare, populația deservită, numărul de conectări cu și fără contoare etc. Pentru operatorii care intenționează să acopere costurile O&M, autoritatea de reglementare le analizează determinând costurile care vor fi acoperite de tarif (costurile justificate/acceptate), apoi definește tariful mediu pe baza căruia calculează tarifele volumetrice pentru fiecare categorie de clienți. Pentru operatorii care doresc să acopere costurile totale, autoritatea de reglementare analizează, de asemenea, costurile de capital propuse pentru extinderea rețelei, costurile de amortizare a activelor pentru reînnoirea capitalului și dobânzile împrumuturilor pe care operatorul le-a contractat în trecut. Pe lângă analiza financiară, autoritatea de reglementare analizează aproximativ zece indicatori de performanță pentru a defini obiectivele la sfârșitul anului viitor sau la sfârșitul perioadei de reglementare pentru operatorii care au prezentat un plan de afaceri pe 5 ani. Realizarea acestor obiective (indicatori de performanță), va fi luată în considerare de către autoritatea de reglementare pentru stabilirea noilor tarife.
Muntenegru / RAE	Scopul modelului de reglementare este de a asigura recuperarea costurilor necesare pentru furnizarea de servicii reglementate. Modelul nu include costul mediu ponderat al capitalului.
România / A.N.R.S.C.	Tarifele se bazează, respectând metodologia de calcul stabilită de A.N.R.S.C., pe costurile de producție și exploatare, amortizarea investițiilor (active corporale și necorporale), costurile de mediu, costurile de rambursare a împrumuturilor bancare, costurile cu contractul de delegare, și este, de asemenea, inclus un indicator pentru dezvoltare a resurselor și modernizarea rețelelor și a un indicator de profit.
Malta / REWS	Tarifele sunt calculate pe baza recuperării integrale a costurilor. Cu toate acestea, o parte din costuri sunt suportate printr-o subvenție guvernamentală către operatorul de apă. Metoda de recuperare integrală a costurilor permite operatorului să-și recupereze toate costurile acceptabile, să obțină o rată rezonabilă de rentabilitate a capitalului angajat și să îi permită să își îndeplinească obligațiile actuale și viitoare privind serviciul datoriei.
Croația / VVU	Cerință legală - Tarifele trebuie să acopere toate costurile de operare și întreținere. Cerința autorităților de reglementare - Marja de profit nu trebuie să depășească 5%.

Țara	Informații privind modelul de stabilire a tarifelor
Polonia / ME	Propunerea tarifară ar trebui să fie construită astfel încât operatorul să poată acoperi toate costurile rezonabile (direct sau indirect legate de alimentarea cu apă / colectarea și tratarea apelor uzate) și marja de profit.
RATA DE RENTABILITATE	
Letonia / PUC	Conform metodologiei, tarifele aprobate trebuie să conțină costuri justificate tehnologic și economic, care sunt necesare pentru furnizarea eficientă a serviciilor de apă. Această condiție este dezvoltată în conformitate cu legea privind gestionarea apei, unde se stabilește că persoanele fizice și persoanele juridice acoperă toate costurile pentru gestionarea serviciilor de apă justificate ca urmare a analizei economice, precum și plata resurselor de apă și a daunelor cauzate acestora. Întrucât tarifele de gestionare a apei trebuie să acopere toate costurile, este în vigoare principiul recuperării costurilor.
Lituania / NCC	Autoritatea de reglementare (NCC) stabilește costurile directe, costurile indirecte, taxele, cheltuielile de operare, rentabilitatea investiției
Estonia / ECA	Autoritatea de reglementare (ECA) a emis principii recomandate de calcul al prețului pentru serviciile de apă. Operatorul depune o cerere pentru stabilirea prețurilor pentru serviciile de apă, iar ECA verifică dacă prețurile sunt justificate și aprobă (sau nu aprobă) cererea. Drepturile operatorului de a depune o cerere de stabilire a prețurilor pentru serviciile de apă nu sunt restricționate.
Belgia, Flandra / VMM - apă potabilă	Tarifele sunt stabilite prin determinarea evoluției costurilor pentru o perioadă de 6 ani pe baza planului de afaceri prezentat de compania de utilități. Aprobarea prealabilă a planului de afaceri trebuie să fie dată de consiliul care reprezintă municipalitățile membre. Autoritatea de reglementare evaluează coerența și legalitatea planului de afaceri
Belgia, Flandra / VMM - apă uzată	Companiile de apă sunt obligate să trateze apele uzate provenite din apa pe care o vând. Au un contract cu companiile de canalizare (sau municipalități) care transportă apele uzate și un contract cu Aquafin, care tratează apa. Atât companiile de canalizare, cât și Aquafin își facturează costurile către companiile de apă. Tariful pentru canalizare este determinat prin calcularea costului pentru tratarea apelor uzate minus taxa din fondurile generale de la guvern. Rambursarea costurilor de exploatare și a cheltuielilor generale este determinată de modelul de remunerare. Costul pentru tratarea apelor uzate este stabilit anual de guvern. Tariful pentru transportul apelor uzate este limitat legal la 1, 4 ori din tariful pentru tratarea apelor uzate.
PLAFON DE PREȚ	
Bulgaria / EWRC	Autoritatea de reglementare aprobă 5 tarife pentru fiecare dintre cei 5 ani ai perioadei de reglementare, în funcție de profilul opex, costurile de amortizare (investiții) și volume. Tariful pentru primul an intră în vigoare în forță, în timp ce tarifele pentru ceilalți ani intră în vigoare după actualizarea cu inflația minus X. Decizia de actualizare este luată automat de autoritatea de reglementare (EWRC) la sfârșitul anului precedent.
Ungaria / HEA	Autoritatea de reglementare gestionează OPEX și CAPEX („elemente de bază”) ale operatorilor separat în sistemul de control al costurilor, dar reglementarea prețurilor se aplică costurilor totale. În timpul revizuirii costurilor, autoritatea de reglementare examinează costurile de operare ale furnizorilor de servicii și analizează eficacitatea acestora prin benchmarking.
Belgia, Bruxelles / BRUGEL	Operatorii propun un preț inițial aprobat de guvern, apoi pot solicita în fiecare an o creștere pe baza costurilor de operare și a investițiilor viitoare, aprobat definitiv sau nu de autoritatea de reglementare (BRUGEL).
Marea Britanie, Scoția / WICS	Autoritatea de reglementare (WICS) folosește abordarea reglementării plafonului de preț (RPI-X). WICS are datoria legală de a promova interesele clienților. WICS face acest lucru în principal prin stabilirea prețurilor pentru serviciile de apă și canalizare care îndeplinesc obiectivele miniștrilor pentru industria apei la cel mai mic cost global rezonabil. Procesul de stabilire a prețurilor are loc la fiecare șase ani.
PLAFON DE VENITURI	

Țara	Informații privind modelul de stabilire a tarifelor
Spania / MITECO	În principal, tarifele pentru apă și apa uzată urmează metodologia „plafonului de venituri”, deoarece veniturile totale permise ale unui operator sunt legate de rata globală a inflației. Cu toate acestea, atunci când vine vorba de acordul de concesiune, există un contract în care se stabilește metodologia de actualizare a tarifelor. Trebuie subliniat faptul că acțiunile mecanismului social în tarife devin tot mai importante. Aceste acțiuni sociale au succes datorită solidarității clienților / utilizatorilor în ansamblu.
Macedonia de Nord / ERC	Veniturile reglementate se stabilesc la nivelul care îi permite furnizorului de servicii de apă să acopere costurile de operare și costurile de întreținere justificate, costurile de investiții de capital, inclusiv costurile de amortizare a activelor pentru efectuarea serviciului de apă relevant, precum și taxele, impozitele prevăzute de lege.
Marea Britanie, Anglia și Țara Galilor / OFWAT	https://www.ofwat.gov.uk/regulations-companies/price-review/2019-price-review/pr19-final-methodology/
ALTE	
Georgia / GNERC	Mixt (plafon de venituri Opex și costul plus Capex). Opex este calculat pe baza datelor din anul de bază utilizând factorul CPI / X (Reglementare bazată pe stimulente). Investițiile planificate pentru perioada de reglementare sunt incluse în tarif și corectate pe baza cifrelor reale de la sfârșitul perioadei de reglementare.
Italia / ARERA	Conform acestui model, fiecare autoritate de reglementare locală (EGA) trebuie să selecteze schema care reprezintă mai bine circumstanțele operaționale inițiale ale fiecărui operator (în funcție de amploarea investițiilor planificate în ceea ce privește infrastructurile existente, costurile de operare pe cap de locuitor și variația activităților operatorului). Schema selectată oferă reguli adecvate de rambursare a costurilor pentru calcularea costurilor de infrastructură / investiții și pentru evaluarea posibilelor costuri suplimentare de operare. Având în vedere schema, este posibil să se calculeze suma totală a costurilor și, apoi, să se determine multiplicatorul tarifar. Acest model combină diferite seturi de metode, în special: - Limita sumei permise pentru recuperarea costurilor preconizate într-un an (aplicarea plafonului de venituri); - Limita variației prețului anual (aplicarea plafonului de preț); - Un mecanism de plafon de costuri care permite firmei să câștige parțial din reducerea costurilor; - Rambursarea ex-post a investițiilor “realizate” și parametrii standardizați pentru rambursarea costurilor financiare și fiscale ale capitalului.
Armenia / PSRC	În cadrul parteneriatului public-privat, un model de închiriere de 15 ani cu un singur manager este implementat de la 1 ianuarie 2017
Irlanda / CRU	Autoritatea de reglementare (CRU) aprobă tarifele percepute clienților non-casnici (cu anumite categorii tarifare) pe serviciu pentru a reflecta costurile furnizării de servicii de apă și / sau ape uzate clienților. Tarife non-casnice: Operatorul național Irish Water prezintă autorității de reglementare modelul lor de alocare a costurilor și calculele pentru a obține niveluri tarifare pentru fiecare categorie de clienți. Metodologia Irish Water și tarifele propuse sunt publicate pentru consultare publică înainte ca autoritatea de reglementare să ia o decizie cu privire la metodă și taxe.

Sursa: „Cadrul de reglementare a tarifelor intre membrii WAREG”, WAREG, 2019 (informații completate cu date suplimentare furnizate de WICS)

4.5.2 Perioada de reglementare, actualizarea tarifelor și planificarea afacerii

Perioada de reglementare, actualizarea tarifelor și planificarea afacerii folosite în procesul de tarifare și reglementare reprezintă elemente critice care trebuie considerate în gândirea oricărui sistem de reglementare. În acest capitol a fost realizată o analiză a acestor elemente prin realizarea unei comparații între țări considerând rezultate din studiul „Cadrul de reglementare a tarifelor între membrii WAREG" (ediția 2019).

Informațiile sintetice despre durata perioadei de reglementare, opțiunile de actualizare a tarifelor în perioada respectivă, precum și pregătirea și aprobarea planurilor de afaceri sunt prezentate în tabelul următor:

Tabel 13. Perioada de reglementare, actualizarea tarifelor și planurile de afaceri

Țara	Perioada de reglementare	Actualizare tarifară planificată în perioada de reglementare	Opțiune pentru actualizarea tarifelor neplanificate în perioada de reglementare	Pregătește operatorul planul de afaceri	Autoritatea de reglementare aprobă planul de afaceri	Există o corelație între planul de afaceri și tarife
Bulgaria / EWRC	5 ani	Actualizare tarifară anuală	Da	Da	Da	Da
Georgia / GNERC	3 ani	Actualizare tarifară la cerere	Da	Da	Da	Da
Albania / ERRU	1 an	Nicio actualizare tarifară	Nu	Da	Nu	Da
Spania / MITECO						da
Muntenegru / RAE	1 an	Nicio actualizare tarifară	Nu	Da	Nu	Nu
Ungaria / HEA	1 an	Nicio actualizare tarifară	Nu	Da*	Nu	Nu
România / A.N.R.S.C.	1 an	ajustare anuală cu inflație	în funcție de caz	Da*	Nu	Nu
Malta / REWS		Nicio actualizare tarifară	Nu	Da	Nu	Da
Letonia / PUC		Nicio actualizare tarifară	Nu	Da*	Nu	Nu
Lituania / NCC	3 ani	Actualizare tarifară anuală	Da	Da	Da	Da

Țara	Perioada de reglementare	Actualizare tarifară planificată în perioada de reglementare	Opțiune pentru actualizarea tarifelor neplanificate în perioada de reglementare	Pregătește operatorul planul de afaceri	Autoritatea de reglementare aprobă planul de afaceri	Există o corelație între planul de afaceri și tarife
Estonia / ECA	1 an	Actualizare tarifară la cerere	Da	Da*	Nu	Nu
Belgia, Flandra / VMM - apă potabilă	6 ani	Actualizare tarifară anuală	Da	Da	Nu	Da
Belgia, Flandra / VMM - ape uzate	1 an	Nicio actualizare tarifară	Nu	Da	Nu	Da
Belgia, Bruxelles / BRUGEL	2 ani	Actualizare tarifară anuală	Nu	Da	Nu	Da
Croația / VVU				Da	Nu	Da
Polonia / ME	3 ani	Nicio actualizare tarifară	Da	Nu		
Italia / ARERA	4 ani	La fiecare doi ani	Da	Da	Da	Da
Armenia / PSRC	15 ani	Actualizare tarifară anuală	Da	Nu	Nu	Nu
Macedonia de Nord / ERC	3 ani	Actualizare tarifară anuală	Da	Da	Da	Da
Marea Britanie, Scoția / WICS	6 ani	Actualizare tarifară anuală (Tarifele sunt actualizate dacă există informații noi cu privire la modul în care tariful reflectă costurile pentru a servi în medie în toată Scoția, în conformitate cu principiile stabilite de miniștrii scoțieni.	Da (a se vedea comentariile privind reflectivitatea costurilor)	Da	Nu	Da

Țara	Perioada de reglementare	Actualizare tarifară planificată în perioada de reglementare	Opțiune pentru actualizarea tarifelor neplanificate în perioada de reglementare	Pregătește operatorul planul de afaceri	Autoritatea de reglementare aprobă planul de afaceri	Există o corelație între planul de afaceri și tarife
		Tarifele sunt actualizate anual în conformitate cu plafoanele stabilite în Revizuirea strategică a Taxe)				
Marea Britanie, Anglia și Țara Galilor / OFWAT	5 ani	Actualizare tarifară anuală	Da	Da	Da	Da
Irlanda / CRU	5 ani			Da	Da	Da
Total (da)			**9**	**15**	**7**	**15**
Total (nu)			**6**	**2**	**12**	**6**

Sursa: „Cadrul de reglementare a tarifelor intre membrii WAREG", WAREG, 2019 (informații completate cu date suplimentare furnizate de WICS)

Perioada de reglementare

În țările membre WAREG, durata perioadei de reglementare variază între 1 și 6 ani și aproape toate opțiunile potențiale sunt disponibile în 11 dintre cazuri. Atunci când perioadele de reglementare sunt mai lungi de peste 1 an, este introdusă o opțiune pentru actualizarea tarifelor neplanificate.

În cazul Armeniei, perioada de reglementare este stabilită prin contractele de închiriere (15 ani), dar durata principală pentru aplicarea tarifelor este de 1 an, în timp ce la Bruxelles este de 2 ani. În cazurile din Georgia, Lituania, Polonia și Macedonia de Nord, perioada de reglementare este de 3 ani, în Italia este de 4 ani, în Bulgaria și Anglia și Țara Galilor este de 5 ani, iar în Flandra (apă potabilă) și Scoția - 6 ani. Perioada de reglementare actuală în Irlanda 2017-2018 este prelungită până în 2019, iar următoarea perioadă de reglementare va fi de 5 ani (2020-2024).

Există o actualizare anuală a tarifelor în 8 dintre cazuri în perioada de reglementare (Bulgaria, Lituania, Flandra (apă potabilă), Bruxelles, Armenia, Macedonia de Nord, Scoția, Anglia și Țara Galilor). În Georgia, actualizarea tarifară este furnizată la cerere, în timp ce în Polonia actualizarea tarifară planificată nu este permisă. În Italia, tarifele planificate actualizate au loc la mijlocul fiecărei perioade de reglementare (2 ani). În Irlanda, este planificat să fixeze tariful pentru consumatorii non-casnici pentru o perioadă de 3 ani (2020-2023), și de aici nevoia de a lua în considerare necesitatea actualizării nivelurilor tarifare, care are loc în decurs de 5 ani, perioada veniturilor reglementate (2020-2024).

În 9 cazuri când perioada de reglementare este mai mare de 1 an, există opțiuni pentru actualizarea tarifelor neplanificate, dacă este necesar.

În cazul Albaniei, Maltei, Letoniei, Estoniei și Croației, tarifele sunt aprobate pentru o perioadă nedeterminată de timp, până când operatorul sau autoritatea de reglementare solicită începerea procedurii de revizuire a tarifelor. În Albania, frecvența dreptului operatorilor de a solicita noile tarife nu este mai mică de un an de la cele mai recente tarife aprobate de autoritatea de reglementare. În Malta, orice propunere de actualizare a tarifelor este transmisă autorității de reglementare de către operator în funcție de necesități și între timp tarifele actuale continuă să se aplice. În Letonia, dacă există o schimbare de 10% a factorilor de preț din prețul curent, operatorul va prezenta un nou plan tarifar. În Estonia nu există restricții pentru ca un operator să depună aplicarea de preț. În cazul Croației, în noua lege privind serviciile de apă există o propunere conform căreia durata perioadei de reglementare este de 4 ani.

În cazul Ungariei, autoritatea de reglementare oferă consiliere ministerului pentru revizuirea anuala a tarifelor. Dacă nu se ia nicio decizie, operatorii continuă să aplice prețurile curente.

În cazul Spaniei, unde municipalitățile sunt responsabile pentru pregătirea aprobării tarifelor, operatorul furnizează un raport economic care justifică actualizarea tarifelor, iar aprobarea o acordă municipalitatea și comisia privind prețurile.

Planificarea afacerilor

În 15 cazuri operatorul pregătește un plan de afaceri, dar numai în 7 cazuri autoritatea de reglementare îl aprobă (Bulgaria, Georgia, Lituania, Italia, Macedonia de Nord, Anglia și Țara Galilor, Irlanda); în celelalte 8 cazuri, autoritatea de reglementare nu are nicio competență asupra planului de afaceri (Albania, Malta, Croația, Flandra, Bruxelles, Armenia și Scoția). Cu toate acestea, în toate cele 15 cazuri există o corelație între planul de afaceri și tarife.

În Bulgaria, pregătirea planului de afaceri pe 5 ani este obligatorie prin lege (cu părți tehnice și financiare, programe operaționale și de investiții), iar aprobarea planului de afaceri este necesară pentru aprobarea tarifelor. În perioada de reglementare actuală, ambele proceduri administrative sunt corelate într-una singură. Programul de investiții al planului de afaceri ar trebui aprobat mai întâi de proprietarii publici ai activelor de apă și canalizare (statul și municipalitățile locale, corelate în asociații de apă). Cifrele planului de afaceri se referă automat la modelul de aplicare a tarifelor.

În Lituania, planul de afaceri ar trebui adoptat pentru fiecare perioadă de reglementare și, din 2019, autoritatea de reglementare coordonează investițiile furnizorilor de servicii.

În Italia, autoritatea națională de reglementare (ARERA) a stabilit o definiție completă a propunerii tarifare, numită „schemă de reglementare specifică”, care urmează să fie adoptată de autoritățile de reglementare locale (EGA) după implicarea furnizorului de servicii și să fie detaliată pentru o perioadă de reglementare de patru ani, inclusiv Planul de Infrastructură și Management, Planul Financiar și Economic și Contractul de Încredințare. Autoritatea locală de reglementare propune planificarea, sub supravegherea autorităților regionale. Propunerile pentru perioada de reglementare sunt cercetate și aprobate de autoritatea națională de reglementare.

În Anglia și Țara Galilor, planurile de afaceri prezentate de companii sunt evaluate și contestate și sunt luate în considerare la stabilirea controalelor de preț. Autoritatea de reglementare nu emite un act juridic separat de aprobare a planurilor de afaceri.

În Irlanda, compania de utilități își prezintă planul de afaceri autorității de reglementare pentru o perioadă de reglementare pe care autoritatea de reglementare o revizuiește și apoi o aprobă.

În Albania se propune o modificare legislativă pentru a face obligatorie depunerea unui plan de afaceri pe 5 ani în timpul procesului de aplicare a tarifelor.

În Malta, operatorul de apă este obligat să pregătească anual estimări de venituri și cheltuieli, acestea fiind supuse aprobării parlamentului.

În Flandra, autoritatea de reglementare nu aprobă planul de afaceri, dar un plan de afaceri slab poate amenința aprobarea tarifelor.

În Scoția, operatorul (Scottish Water) este necesar pentru a pregăti un plan de afaceri strategic și pentru a-l conveni cu părțile interesate, autoritatea de reglementare avizează planul și aprobă tarifele dacă planul este convenit cu părțile interesate.

În 4 cazuri operatorul pregătește o formă de planificare a afacerii (Ungaria, România, Letonia și Estonia):

- În Ungaria, operatorii trebuie să pregătească și să prezinte planuri de dezvoltare pentru autoritatea de reglementare.
- În România procesul diferă indiferent dacă operatorul a fost sau nu finanțat din fonduri publice sau din fonduri UE. În primul caz, operatorul ar trebui să actualizeze o strategie cu aprobarea Autorității de Management, care se ocupă de Programele Operaționale de Infrastructură Mare, și cu membrii fiecărei unități administrative-teritoriale ale Autorităților de Dezvoltare Intercomunitară. În al doilea caz, operatorul care nu a beneficiat de fonduri nerambursabile poate solicita actualizări la nivelul tarifului din motive de inflație sau din cauza creșterii costurilor operaționale.
- În Letonia, furnizorii de servicii sunt obligați să pregătească strategia - documentul de planificare a afacerii pentru o perioadă de cel puțin trei ani, pe baza căruia sunt planificate activitățile furnizorului de servicii, partea de profit care trebuie plătită în dividende și bugetul.
- În Estonia, furnizorul de apă pregătește un plan de investiții, iar în procesul de aprobare a prețurilor, autoritatea de reglementare trebuie să solicite o opinie a municipalității rurale sau a administrației orașului cu privire la conformitatea investițiilor cu planul local de dezvoltare a alimentării cu apă și a canalizării.

În celelalte 3 cazuri nu este necesară planificarea afacerii operatorului (Spania, Polonia și Armenia).

În Polonia, operatorul este obligat să prezinte o notă explicativă detaliată împreună cu propunerea tarifară, însă nu cu un plan de afaceri.

În Armenia nu există nicio obligație pentru transmiterea planului de afaceri autorității de reglementare.

Concluzii

Tarifele sunt stabilite pentru alimentarea cu apă potabilă, colectarea și tratarea apelor uzate la toate tarile care au participat la sondaj. În jumătate din cazuri, perioada de reglementare depășește 1 an și variază între 2 și 6 ani. În aceste cazuri este introdusă opțiunea pentru actualizarea tarifelor neplanificate. În celelalte cazuri, tarifele sunt stabilite pentru minimum 1 an, dar în realitate până când operatorul sau autoritatea de reglementare solicită începerea procedurii de revizuire a tarifelor.

În 15 cazuri, operatorul pregătește un plan de afaceri, dar numai în 7 cazuri autoritatea de reglementare îl aprobă, în celelalte 8 cazuri, autoritatea de reglementare nu are competența asupra planului de afaceri. În alte 4 cazuri, operatorul pregătește o formă de planificare a afacerii.

4.5.3 Structura tarifară

Marea majoritate a operatorilor de la nivel mondial aplică un sistem de tarifare folosind instrumente de măsurare ale consumului de apă. Mai mult de 95% din sistemele de tarifare care sunt raportate în baza de date GWI și IBNET includ cel puțin o componentă de facturare care are la bază contorizarea consumului.[16] Conform aceluiași studiu, aproximativ 45% dintre operatori aplică un tarif binom, care are o parte fixă și o parte variabilă legată de consum.

Exista numeroase păreri la nivel internațional că structurile de stabilire a prețurilor ar trebui să includă un element variabil (de exemplu, indicele volumetric, indicele poluării) pentru a se asigura că acestea deservesc o funcție de stimulare a conservării apei și reducerii poluării. In aceste context, aceasta secțiune include o analiza a structurii tarifelor la nivelul diferitelor tari si a gradului de aplicabilitate a tarifului binom considerând rezultate din studiul „Cadrul de reglementare a tarifelor intre membrii WAREG" (ediția 2019):

Tabel 14. Analiza privind structura tarifară în diferite țări

Țara	Tariful este doar volumetric	Există taxă fixă	Există blocuri tarifare pe baza volumelor utilizate	Este formula tarifară aceeași pentru fiecare serviciu
Bulgaria / EWRC	Da	Nu	Nu	Da
Georgia / GNERC	Nu	Da	Nu	Da
Albania / ERRU	Nu	Da	Da	Da
Spania / MITECO	Nu	Da	Da	
Muntenegru / RAE	Nu	Da	Nu	Nu
Ungaria / HEA	Nu	Da	Nu	Da
România / A.N.R.S.C.	Da	Nu	Nu	Da
Malta / REWS	Nu	Da	Da	
Letonia / PUC	Da	Nu	Nu	Da
Lituania / NCC	Nu	Nu	Nu	Da
Estonia / ECA	Da	Da*	Nu	Da
Belgia, Flandra / VMM	Nu	Da	Da	Nu
Belgia, Bruxelles / BRUGEL	Nu	Da	Da	Da
Croația / VVU	Nu	Da	Da	Da
Polonia / ME	Nu	Da	Nu	
Italia / ARERA	Nu	Da	Da	Da
Armenia / PSRC	Da	Nu		Da
Macedonia de Nord / ERC	Nu	Da	Nu	Da

[16] „The Global Value of Water", Based on the findings of Global Water Intelligence's Global Water Tariff Survey 2017.

Țara	Tariful este doar volumetric	Există taxă fixă	Există blocuri tarifare pe baza volumelor utilizate	Este formula tarifară aceeași pentru fiecare serviciu
Marea Britanie, Scoția / WICS	Nu	Da	Da (Tarifele pe care clienții casnici le plătesc nu se bazează pe volumele utilizate. Acestea se bazează pe banda de impozite a consiliului, care se calculează pe baza valorii proprietății lor) Non-gospodăriile plătesc un amestec de cinci taxe permanente și tarife volumetrice)	Nu (Tarifele nu sunt calculate pe baza diferitelor servicii de bază. Acestea sunt calculate pe baza costurilor globale care ar putea fi suportate de Scottish Water)
Marea Britanie, Anglia și Țara Galilor / OFWAT	Nu	Da	Da	Nu
Irlanda / CRU	Nu	Da	Da	Da
Total (da)	5	16	10	13
Total (nu)	16	5	10	4

Sursa: „Cadrul de reglementare a tarifelor intre membrii WAREG", WAREG, 2019 (informații completate cu date suplimentare furnizate de WICS)

Majoritatea țărilor (16 din 21 țări) au raportat că există în sistemul tarifar și o componentă fixă, iar dintre acestea 10 țări au raportat că există și blocuri de tarife pe baza volumelor utilizate.

4.5.4 Distribuirea costurilor generale prin servicii

Costurile de operare si întreținere (OPEX) considerate în stabilirea tarifelor sunt aproximativ similare între toate țările fără a exista diferențe majore în abordare. Un element important însă care merită analizat se referă la metodele folosite pentru distribuirea cheltuielilor generale și administrative între activitățile de apă și apă uzată în stabilirea tarifelor. Metodele utilizate includ distribuția în funcție de proporția costurilor directe ale fiecărui serviciu, proporția volumelor fiecărui serviciu, proporția veniturilor fiecărui serviciu sau altă metodă utilizată.

Tabel 15. Metode de distribuție a costurilor generale între servicii

Țara	În funcție de proporția costurilor directe ale fiecărui serviciu	În funcție de proporția volumelor fiecărui serviciu	În funcție de proporția veniturilor fiecărui serviciu	În funcție de alt principiu	Comentariu
Bulgaria / EWRC	✓				Costurile pentru activitățile administrative și de sprijin (generale pentru toate activitățile) sunt împărțite între servicii (alimentare cu apă, colectarea și tratarea apelor uzate) în funcție de proporția costurilor directe.
Georgia / GNERC				✓	Costurile generale sunt alocate pe baza valorilor activelor.
Albania / ERRU			✓		Costurile generale sunt distribuite pe baza procentului de venituri realizate de fiecare serviciu de apă și apă uzată comparativ cu venitul total.
Muntenegru / RAE				✓	Costurile pot fi distribuite după cum urmează: costurile totale, costurile operaționale totale (operaționale și amortizarea), veniturile operaționale, numărul de clienți, cantitatea de apă furnizată, cantitatea de apă uzată colectată și numărul de angajați.
Ungaria / HEA		✓			Cheltuielile generale de operare care s-au dovedit a fi strâns legate de producție și care pot fi ulterior atribuite sistemelor de apă.
România / A.N.R.S.C.					O cheie de alocare a costurilor este utilizată pentru distribuirea costurilor în funcție de proporția veniturilor generate de fiecare activitate.
Malta / REWS		✓			
Letonia / PUC			✓		Comerciantul va trebui, la stabilirea valorii costurilor administrative care trebuie distribuite indirect și atribuite serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare, să ia în considerare proporția veniturilor din serviciile de alimentare cu apă și de canalizare din veniturile totale ale comerciantului din furnizarea de servicii în anul de raportare anterior sau metoda aprobată de comerciant pentru contabilitatea, distribuția și

Țara	În funcție de proporția costurilor directe ale fiecărui serviciu	În funcție de proporția volumelor fiecărui serviciu	În funcție de proporția veniturilor fiecărui serviciu	În funcție de alt principiu	Comentariu
					atribuirea costurilor de către centrele de contabilitate a costurilor.
Lituania / NCC	✓				În funcție de proporția costurilor directe + indirecte
Estonia / ECA	✓				Uneori în funcție de programul de lucru al angajaților (împărțit între diferite servicii).
Belgia, Flandra / VMM - apă potabilă				✓	Costul direct sau volumul în funcție de serviciu și trebuie confirmat de către compania de utilități
Belgia, Flandra / VMM - ape uzate				✓	Costurile și veniturile au fost alocate pe baza centrelor de cost și a activităților pentru costurile / veniturile aferente sediului central al Aquafin. Costurile / veniturile de exploatare au fost alocate pe baza tipului de cost / venit.
Belgia, Bruxelles / BRUGEL				✓	Alocare fixă pe baza investițiilor, salariilor și cifrei de afaceri pentru furnizarea apei și canalizare
Croația / VVU					La discreția operatorilor de apă.
Polonia / ME					Nu există reguli la nivel național în această privință.
Italia / ARERA				✓	Acolo unde este posibil, costurile generale sunt distribuite în funcție de proporția costurilor directe în serviciile integrate de apă. În alte cazuri, costurile sunt distribuite pe volume și alți indicatori tehnici.
Armenia / PSRC	✓				
Macedonia de Nord / ERC	✓				
Marea Britanie, Scoția / WICS	✓				Scottish Water împarte costurile generale și administrative. Se va folosi o proporție din aceste costuri.

Țara	În funcție de proporția costurilor directe ale fiecărui serviciu	În funcție de proporția volumelor fiecărui serviciu	În funcție de proporția veniturilor fiecărui serviciu	În funcție de alt principiu	Comentariu
Marea Britanie, Anglia și Țara Galilor / OFWAT	✓				
TOTAL	7	2	2	6	

Sursa: „Cadrul de reglementare a tarifelor intre membrii WAREG", WAREG, 2019

Informațiile arată că cea mai aplicată metodă de distribuire a costurilor generale este reprezentată de proporția costurilor directe pentru fiecare serviciu (7 cazuri). Alte metode aplicate includ distribuția costurilor în funcție de proporția volumelor (2 cazuri), proporția veniturilor (2 cazuri) și alte cazuri (6 cazuri), inclusiv valorile activelor, investițiile sau mixt-ul metodelor de mai sus.

4.5.5 Optimizarea OPEX

Un subiect foarte important este modul în care reglementatorul se asigură că operatorul va atinge eficiența OPEX. Autoritățile de reglementare aplică abordări diferite - ca regulă generală, toate costurile sunt supuse unei revizuiri detaliate atunci când operatorul își depune solicitarea către autoritatea de reglementare. În cazurile în care autoritățile de reglementare măsoară performanța prin indicatori de performanță (KPI), care pot fi folosiți pentru a optimiza costurile (de exemplu, consumul de energie electrică, măsurat în kWh/m3 apă furnizată). În unele zone, autoritatea de reglementare poate solicita operatorului un plan de reducere a costurilor, pe baza analizei comparative sau a plafonului costurilor.

Tabel 16. Metode de realizare a optimizării OPEX

Țara	Prin KPI - tehnici și / sau financiari	Reducerea planului prin îndrumare directă	Altele	Nu s-a aplicat nicio metodă	Comentariu
Bulgaria / EWRC	✓				Autoritatea de reglementare oferă obiective individuale pentru nivelurile KPI care sunt legate de opex. De exemplu, KPI pentru consumul de energie electrică kWh / m3 duce la reducerea energiei electrice în MWh și a costurilor. KPI pentru NRW duce la reducerea pierderilor, prin urmare la reducerea costurilor variabile. Mai mult, toate opex-urile sunt analizate și comparate.
Georgia / GNERC	✓				

Țara	Prin KPI - tehnici și / sau financiari	Reducerea planului prin îndrumare directă	Altele	Nu s-a aplicat nicio metodă	Comentariu
Albania / ERRU	✓				Autoritatea de reglementare estimează eficiența OPEX pe baza KPI-urilor. De asemenea, analizează toate costurile operatorului și acceptă numai costurile justificate. Analizează balanța apei raportată de operator, defalcarea NRW (pierderi reale și comerciale) și situația activelor. În continuare, autoritatea de reglementare estimează KPI-urile pe baza acestor date, pentru a stabili obiectivele viitoare ale operatorului. Principalele obiective constau în îmbunătățirea KPI-urilor în ceea ce privește eficiența financiară (acoperirea O&M sau a costurilor totale), rata de colectare, reducerea NRW, continuitatea serviciului etc.
Spania / MITECO			✓		Deoarece serviciile de apă sunt sub competențe municipale (grup de municipalități), există un control politic și administrativ în procesul de actualizare a tarifului apei și apei uzate. Prin urmare, operatorii sunt extrem de conștienți de necesitatea controlului OPEX pentru a obține o eficiență mai mare.
Muntenegru / RAE				✓	Metodologia schiță nu indică optimizarea OPEX; se bazează doar pe costuri.
Ungaria / HEA	✓				
România / A.N.R.S.C.			✓		Cheltuielile nejustificate nu trebuie incluse în costuri
Malta / REWS		✓			Direcția guvernamentală și aprobarea de către Parlament a estimărilor veniturilor și cheltuielilor
Letonia / PUC			✓		Metodologia de calcul al tarifului nu stabilește reguli speciale. Eficiența este analizată în timpul procesului de evaluare tarifară
Lituania / NCC		✓			Costurilor cu electricitatea, salariile, reparațiile și materialele sunt stabilite în metodologia de benchmarking
Estonia / ECA	✓				Observarea dinamicii cheltuielilor în timp și compararea acesteia cu dinamica indicelui prețurilor de consum; 2) Analiza detaliată a

Țara	Prin KPI - tehnici și / sau financiari	Reducerea planului prin îndrumare directă	Altele	Nu s-a aplicat nicio metodă	Comentariu
					justificării diferitelor componente de cost (incl. opiniile experților); 3) Benchmarking – compararea cu alte companii de apă similare în ceea ce privește cheltuielile și indicatorii tehnici
Belgia, Flandra / VMM - apă potabilă	✓				
Belgia, Flandra / VMM - ape uzate			✓		Modelul de eficiență include un parametru pentru creșterea eficienței. Procentul este stabilit la ședința bugetară și aprobat de autoritatea de reglementare / supraveghetor. Autoritatea de reglementare / supraveghetorul își susține aprobarea prin studii, calcule economice
Belgia, Bruxelles / BRUGEL			✓		Salariul total
Croația / VVU				✓	Se folosește modelul cost-plus. Fără stimulare pentru eficiență.
Polonia / ME				✓	
Italia / ARERA			✓		Schemele de reglementare permit ajustări tarifare și stimulente mai favorabile operatorilor care au un nivel mai mic de OPEX pe cap de locuitor în raport cu valoarea medie națională.
Armenia / PSRC			✓		În calculele tarifare sunt incluse doar costurile necesare și justificate pentru activitatea autorizată
Macedonia de Nord / ERC	✓				
Marea Britanie, Scoția / WICS			✓		WICS stabilește obiective de eficiență pentru cheltuielile operaționale și de capital ale Scottish Water. Performanța Scottish Water față de aceste obiective este măsurată pe durata perioadei de reglementare. Benchmarking-ul (modelare econometrica) este utilizat pentru a stabili o relație între costurile suportate și factorii de cost extern. O astfel de analiză comparativă permite

Țara	Prin KPI - tehnici și / sau financiari	Reducerea planului prin îndrumare directă	Altele	Nu s-a aplicat nicio metodă	Comentariu
					o comparație solidă a diferitelor companii reglementate, care operează în circumstanțe destul de diverse (clienți, geografie, dimensiunea companiei, baza de active etc.).
Marea Britanie, Anglia și Țara Galilor / OFWAT			✓		Prin stimul financiar
Irlanda / CRU			✓		Autoritatea de reglementare (CRU) face referință la operatorul național Irish Water în raport cu o serie de operatori de apă comparabili (în stadii similare de evoluție - după reglementare) pentru a stabili nivelul de eficiență al Irish Water. Această analiză comparativă identifică deficitul de eficiență dintre Irish Water și compania medie. CRU analizează dovezile privind eficiența costurilor OPEX și trage concluzii cu privire la capacitatea Irish Water de a reduce deficiența de eficiență. CRU stabilește apoi o provocare adecvată în materie de eficiență pentru Irish Water, pentru a-și reduce costurile OPEX.
Total	7	2	9	3	

Sursa: „Cadrul de reglementare a tarifelor intre membrii WAREG", WAREG, 2019 (informații completate cu date suplimentare furnizate de WICS)

În Bulgaria, Georgia, Albania, Estonia, Flandra și Macedonia de Nord, autoritățile de reglementare folosesc indicatorii de performanță, atât tehnici, cât și financiari, pentru a stimula operatorul pentru a obține eficiența OPEX în comparație cu îmbunătățirea calității serviciilor. Cu toate acestea, autoritățile de reglementare efectuează diferite analize comparative și evaluează nivelurile costurilor.

În cazul Bulgariei, autoritățile de reglementare utilizează 29 de indicatori de performanță (tehnici și financiari) pentru a monitoriza și măsura calitatea serviciului. Înainte de începutul următoarei perioade de reglementare, autoritatea de reglementare analizează nivelurile naționale ale tuturor KPI-urilor și stabilește obiective individuale pentru fiecare operator pentru a îmbunătăți nivelurile naționale. Unii dintre acești KPI-uri au impact direct asupra costurilor variabile - de exemplu NRW și consumul de energie electrică. Alți KPI-uri (sectorizarea rețelei, controlul pierderilor, îmbunătățirea contorizării) au un efect indirect asupra costurilor, deoarece implementarea lor duce la o mai bună gestionare a rețelei. Alte costuri sunt supuse analizei comparative și îndrumărilor directe pentru optimizare (costuri pentru tratarea nămolului, costuri de personal și altele).

În 2 cazuri (Malta și Lituania) eficiența OPEX este obținută prin îndrumare directă către operator pentru planificarea reducerii costurilor; în cazul Lituaniei nivelurile costurilor se bazează pe analiza comparativă.

În 10 dintre cazuri, autoritățile de reglementare aplică abordări diferite pentru a asigura eficiența OPEX:

- Spania: control politic și administrativ;
- România: procesul de justificare a costurilor;
- Letonia: Eficiența este analizată în timpul procesului de evaluare tarifară;
- Flandra (apa uzată): parametru pentru creșterea eficienței;
- Bruxelles: se analizează salariul total;
- Italia: Schemele de reglementare permit ajustări tarifare mai favorabile și stimulente pentru operatorii care au un nivel mai mic de OPEX pe cap de locuitor în raport cu valoarea medie națională;
- Armenia: În calculele tarifare sunt incluse doar costurile necesare și justificate pentru activitatea autorizată;
- Scoția: WICS stabilește obiective de eficiență pentru cheltuielile operaționale și de capital ale Scottish Water;
- Anglia și Țara Galilor: Prin stimul financiar.
- Irlanda: Analiză comparativă cu o serie de operatori comparabili.

Cu toate acestea, în 3 cazuri (Muntenegru, Croația și Polonia), autoritățile de reglementare nu au introdus încă metode pentru realizarea optimizării OPEX. Cu toate acestea, trebuie menționat faptul că autoritățile de reglementare a apei din Muntenegru și Polonia sunt înființate recent și își dezvoltă încă metodologiile, iar în Croația, autoritatea de reglementare asigură controlul ex-post asupra deciziilor municipalității.

4.5.6 Cheltuielile de capital (CAPEX)

Investițiile în infrastructură sunt finanțate din capitaluri proprii, venituri, împrumuturi și fonduri publice. În general, cheltuielile CAPEX ale operatorilor sunt rambursate prin tarife reglementate prin amortizare, în timp ce costurile financiare pentru împrumuturi prin rentabilitatea investițiilor (deși așa cum am văzut în capitolul anterior, în unele cazuri, costurile financiare sunt incluse în OPEX).

Operatorii sunt stimulați să investească în infrastructură pentru a îndeplini cerințele legale (de exemplu tratarea apei potabile și apei uzate, presiune minimă, contorizare); îmbunătățirea calității serviciilor (continuitatea serviciului, serviciul pentru clienți), optimizarea operării și întreținerii rețelei (sisteme GIS, SCADA) și altele.

Operatorii ar trebui stimulați să investească prin rentabilitatea permisă a investiției incluse în tarife, deși acest factor motivează mai mult companiile private (proprietari sau operatori contractuali) decât companiile publice deținute de stat sau de municipalitățile locale.

Mărimea investițiilor depinde de cerințele legale, contractuale sau de reglementare stabilite pentru operatori. Ca principiu economic general, operatorul ar trebui să investească anual cel puțin nivelul normelor de amortizare, pentru a menține activele. Diferitele autorități de reglementare aplică regimuri diferite pentru calcularea cheltuielilor cu amortizarea - pe baza politicii contabile ale operatorului sau pe baza regulilor de reglementare, stabilind valoarea activelor pentru a fi amortizate și durata de viață utilă. În

plus, mai multe autorități de reglementare monitorizează activele care pot fi permise pentru calcularea cheltuielilor cu amortizarea.

Deoarece amortizarea nu este suficientă pentru nevoile de investiții, operatorii vor trebui să apeleze la finanțare externă pentru cheltuielile CAPEX prin împrumuturi de investiții. În aceste cazuri se poate aplica o abordare de reglementare diferită. Autoritatea de reglementare poate alege să includă aceste fonduri în tariful preliminar (ca anticipare a veniturilor pentru a asigura finanțarea) sau ulterior (după ce operatorul construiește activele).

Există, de asemenea, abordări foarte diferite ale modului în care operatorii contabilizează investițiile - pe baza propriilor politici contabile, a cerințelor contractuale sau legislative sau a regulilor de reglementare.

Calcularea cheltuielilor cu amortizarea

Este o decizie de reglementare dacă să permită operatorului să calculeze normele de amortizare pe baza propriei politici contabile, ținând cont de faptul că operatorii pot aplica standarde de contabilitate naționale sau internaționale (pe de o parte) și au libertatea de a modifica normele de amortizare ca parte a politicii sale contabile (pe de altă parte) sau să emită reguli de reglementare care vor stabili un standard național și se vor aplica tuturor operatorilor.

O altă decizie de reglementare este dacă să permită operatorului să calculeze normele de amortizare a tuturor activelor deținute de companie sau să permită numai activele utilizate pentru serviciile de apă și apă uzată (fără active utilizate pentru activități nereglementate, de exemplu, dacă există).

In acest capitol a fost realizata o analiza a modalității de stabilire a amortizării prin realizarea unei comparații intre tari considerând rezultate din studiul „Cadrul de reglementare a tarifelor intre membrii WAREG” (ediția 2019).

Tabel 17. Calcularea cheltuielilor cu amortizarea

Metoda	Costuri de amortizare pentru toate activele	Costuri de amortizare pentru active, utilizate doar pentru activitatea de apă și apă uzată
Costuri de amortizare pe baza politicii contabile a operatorului	Albania, Ungaria, România, Malta, Letonia, Flandra, Bruxelles	Albania, Muntenegru, Ungaria, România, Letonia, Estonia, Croația, Polonia, Macedonia de Nord, Irlanda
Costuri de amortizare pe baza politicii contabile a autorității de reglementare	Georgia, România, Scoția	Bulgaria, Lituania, Italia, Armenia, Anglia și Țara Galilor

Sursa: „Cadrul de reglementare a tarifelor intre membrii WAREG”, WAREG, 2019

Tabelul arată că toate cele 4 opțiuni pentru calcularea cheltuielilor cu amortizarea sunt utilizate de membrii WAREG:

1. Toate activele deținute de operator, norme de amortizare stabilite conform politicii contabile proprii a operatorilor - Malta, Flandra, Bruxelles;
2. Doar active utilizate pentru servicii de apă și apă uzată, norme de amortizare stabilite conform politicii contabile proprii a operatorilor - Muntenegru, Croația, Polonia, Macedonia de Nord, Irlanda;
3. Toate activele deținute de operator, norme de amortizare bazate pe regulile autorităților de reglementare - Georgia și Scoția;
4. Doar active utilizate pentru servicii de apă și apă uzată, norme de amortizare bazate pe regulile autorităților de reglementare - Bulgaria, Lituania, Italia, Armenia, Anglia și Țara Galilor.

Opțiunile 1 și 2 care admit politica de contabilitate a operatorilor sunt adesea asociate unei abordări cost-plus, în timp ce opțiunile 3 și 4 sunt legate de reglementare bazată pe stimulente.

Unele informații despre normele de amortizare, precum și reguli pentru separarea lucrărilor de reparații ale rețelei (OPEX) și lucrările de reabilitare (CAPEX) sunt furnizate în tabelul următor:

Tabel 18. Norme de amortizare și reguli pentru separarea lucrărilor rețelei OPEX și CAPEX

Țara	Informații despre normele de amortizare	Reguli pentru separarea lucrărilor de reparații ale rețelei - contabilizate ca OPEX și CAPEX
Bulgaria / EWRC	Autoritatea de reglementare (EWRC) presupune o durată de viață utilă a rețelelor de apă și canalizare de 50 de ani (2%), clădirilor 33,3 ani (3%), utilajelor și echipamentelor 10 ani (10%), transport 10 ani (10%), hardware și software IT 5 ani (20%), drepturile de proprietate intelectuală (GIS, modele hidraulice) 5 ani (20%).	EWRC a furnizat definiții pentru investiții (cost de capital, CAPEX) în conformitate cu standardele de contabilitate naționale și internaționale, ceea ce înseamnă că operatorii ar trebui să contabilizeze ca și CAPEX toate costurile pentru achiziționarea activelor, inclusiv costurile pentru materiale, forță de muncă și servicii externe. În ceea ce privește proiectele pentru conducte (conducte de apă și canalizare), EWRC a stabilit limita de 10 metri de conductă, indiferent de valoare: - înlocuirea conductei ≥ 10 metri este considerată CAPEX, - înlocuirea conductei <10 metri este considerata OPEX. Înlocuirea supapelor de oprire, a supapelor de evacuare a aerului, a hidranților, a conectărilor casnice, a contoarelor și a altor elemente de rețea sunt contabilizate ca si CAPEX (indiferent de valoare) în sistem de cod separat.
Georgia / GNERC		OPEX - lucrări de reparații (explozii de țevi); CAPEX - înlocuiri ex. rețele sau extinderea suprafeței acoperite

Țara	Informații despre normele de amortizare	Reguli pentru separarea lucrărilor de reparații ale rețelei - contabilizate ca OPEX și CAPEX
Albania / ERRU	Normele de amortizare fiscală utilizate sunt: 5% pe an pentru clădiri, 20% rețelele de conducte și 25% obiecte IT. Operatorii presupun totuși o durată de viață de 50 de ani pentru conducte. Acest fapt este permis și acceptat de autoritatea de reglementare.	În general, operatorii consideră costurile de reparație ca OPEX atunci când reparația nu necesită mai mult de 20 m material pentru conducte sau costurile nu depășesc limita de 2.000 de euro.
Ungaria / HEA	Regulamentul contabil aplicabil conține regulamentul în legătură cu managementul activelor (inclusiv amortizarea).	
România / A.N.R.S.C.		Cheltuielile cu reparațiile rețelei sunt incluse în cheltuielile de exploatare (OPEX)
Malta / REWS	Clădiri 50 de ani Infrastructură de apă și active conexe: 5 - 39 ani Utilaje, echipamente, mobilier și accesorii: 5 - 10 ani Infrastructura apelor uzate și activele conexe: 5 - 39 de ani Sisteme integrate: 2 - 12 ani	În general, lucrările de reparații și orice lucrări de înlocuire sunt considerate OPEX. Noi investiții și extinderi sunt considerate CAPEX.
Letonia / PUC	Autoritatea de reglementare nu stabilește norme de amortizare, dar de obicei acestea sunt: Clădiri - 50 de ani Conducte - 40-50 de ani Utilaje și instalații - 10-15 ani	Costurile de întreținere și reparații ale mijloacelor fixe trebuie să includă costurile pentru lucrările de întreținere și reparații ale mijloacelor fixe (clădiri, structuri, echipamente etc.) utilizate în furnizarea serviciilor de apa pe care comerciantul le achiziționează ca serviciu externalizat. Costurile enumerate vor fi anulate în perioada de raportare în care au apărut. Necesitatea reparării este determinată de obligația de a asigura furnizarea sigură și continuă a serviciilor de apa. Costurile de reparații capitalizate nu vor fi incluse în acest context. Dacă lucrările de reparații sunt efectuate de personalul furnizorului de servicii, costurile sunt împărțite între mai multe categorii de costuri, cum ar fi costurile cu personalul, costurile cu materialele și costurile cu transportul.
Estonia / ECA	Conducte, clădiri, rezervoare 2,5% (40 de ani), utilaje, instalații 6, 7% (15 ani).	Nu există reguli stricte, dar lucrările de reparații care au ca scop prelungirea duratei de viață utilă a activelor ar trebui să fie contabilizate ca și costuri de capital (de obicei planificate în

Țara	Informații despre normele de amortizare	Reguli pentru separarea lucrărilor de reparații ale rețelei - contabilizate ca OPEX și CAPEX
		planul public de alimentare cu apă și canalizare), iar lucrările de reparații de urgență sunt considerate drept costuri operaționale.
Italia / ARERA	În perioada actuală de reglementare, activele integrate de apă nu sunt grupate în funcție de servicii (de exemplu, alimentare cu apă, canalizare, tratarea apelor uzate), ci sunt contabilizate în funcție de tipologia activului (de exemplu, instalație, rețea, rezervor etc.). Noile dispoziții de separare instituite de autoritatea de reglementare (ARERA) vor asigura o responsabilitate mai detaliată a activelor și integrarea acestora în regulile de rambursare a costurilor.	Operatorii trebuie să respecte standardele de contabilitate naționale / internaționale.

Sursa: „Cadrul de reglementare a tarifelor intre membrii WAREG", WAREG, 2019

Date din tabel arată cum se aplică diferite practici în diferite țări în ceea ce privește durata de viață utilă a activelor (și normele de amortizare), inclusiv diferențele dintre standardele contabile și practicile de reglementare; precum și reguli de separare a lucrărilor de reparații ale rețelei (care urmează să fie contabilizate ca OPEX) și lucrări de reabilitare a rețelei (care trebuie contabilizate ca și CAPEX).

Informațiile furnizate în sondaj arată că în țările europene sunt utilizate norme foarte diferite pentru durata de viață utilă a activelor (respectiv normele de amortizare):

- Clădiri - între 33-50 de ani (norme anuale de 2% - 3%);
- Conducte (rețea de apă, canalizare) - între 40-50 de ani (norme anuale de 2% - 2,5%);
- Utilaje și echipamente - între 5-15 ani (norme anuale de 6,7% - 20%).

În majoritatea situațiilor (11 cazuri) operatorii contabilizează și raportează investițiile pe baza politicii lor contabile și, pentru a raporta investițiile, doar în 6 cazuri autoritățile de reglementare au emis reguli pentru a separa activitățile OPEX de CAPEX. Această ultimă problemă este relevantă, deoarece operatorii ar putea fi îndemnați să urmeze o abordare prin evidența costurilor curente ca și CAPEX pentru obținerea unei rate suplimentare de rentabilitate sau prin înregistrarea investițiilor ca OPEX, pentru a obține o acoperire imediată a costurilor sub o metodă de cost-plus. Pentru a evita aceste practici, este necesar un set de reguli clare pentru înregistrarea costurilor.

Atunci când investițiile finanțate prin împrumuturi sunt incluse în tarif

Ca regulă generală, împrumuturile pentru investiții generează elemente de cost percepute în tarife după realizarea investițiilor și construirea activelor, precum costurile de amortizare și rentabilitatea capitalului (WACC). In acest sens, unele autorități de reglementare permit costurile financiare (ratele dobânzilor și taxele) în OPEX, în timp ce în alte cazuri acestea sunt plătite prin WACC.

Tabel 19. Credite pentru investiții

Țara	Sunt incluse investițiile finanțate prin împrumuturi ex-ante în tarif (înainte de investiția efectivă):	Sunt incluse investițiile finanțate prin împrumuturi ex-post în tarif (după investiția efectivă):	Comentariu
Bulgaria / EWRC	Da	Nu	Costurile de amortizare a activelor publice sunt permise în tarif pentru a finanța noi investiții în active publice, precum și pentru a plăti împrumuturi de investiții, utilizate pentru a investi în activele publice. Costurile financiare trebuie plătite prin rata de rentabilitate a capitalului.
Georgia / GNERC	Nu	Da	În WACC
Albania / ERRU	Nu	Da	Autoritatea de reglementarea analizează caz de caz condițiile de împrumut / credit ale operatorilor în ceea ce privește timpul de rambursare, ca perioadă de grație și alte detalii ale obligațiilor impuse operatorului.
Spania / MITECO			
Muntenegru / RAE	Nu	Nu	Conform legii, infrastructura este deținută de municipalitate, deci municipalitatea are obligația de a investi în ea. Proiectul de metodologie prevede că dobânzile împrumuturilor sunt incluse în tarif.
Ungaria / HEA	Nu	Nu	
România / A.N.R.S.C.	Nu	Da	În conformitate cu prevederile legii, investițiile efectuate de operatorii care utilizează finanțare publică (fonduri nerambursabile, fonduri de la bugetul de stat) sunt înregistrate în domeniul public al municipalității și sunt recuperate prin redevențe, iar alte investiții efectuate cu banii proprii ai operatorului (co- finanțare, împrumuturi bancare) sunt înregistrate în programul contabil al operatorului și sunt recuperate prin amortizare.
Malta / REWS	Da	Nu	
Letonia / PUC	Nu	Da	
Lituania / NCC	Da	Nu	
Estonia / ECA	Nu	Da	Împrumuturile globale sunt transformate în tarif prin amortizarea (cost de capital) investițiilor, iar dobânzile sunt acoperite de WACC. Ca perioadă de reglementare-12 luni, în procesul de stabilire a tarifelor, o investiție care urmează să fie făcută în această perioadă, ar putea fi transformată în

Țara	Sunt incluse investițiile finanțate prin împrumuturi ex-ante în tarif (înainte de investiția efectivă):	Sunt incluse investițiile finanțate prin împrumuturi ex-post în tarif (după investiția efectivă):	Comentariu
			preț (amortizare). Nu are nicio importanță dacă activele sunt finanțate sau nu prin împrumut.
Belgia, Flandra / VMM - apă potabilă	Da	Nu	Tarifele viitoare sunt stabilite pe baza previziunilor / nevoilor din planul de afaceri
Belgia, Flandra / VMM - ape uzate	Nu	Nu	Neincluse în modelul de remunerare, împrumuturile pentru investiții sunt rambursate diferit (costul real). Cu toate acestea, acestea sunt discutate la ședința bugetară
Belgia, Bruxelles / BRUGEL	Da	Nu	Amortizare la aceeași rată ca împrumutul
Croația / VVU	Nu	Da	Operatorul poate percepe o taxă de dezvoltare pentru a strânge fonduri pentru cota de utilitate din investiția totală înainte ca aceasta să se producă efectiv. Prin taxa de dezvoltare se acoperă serviciile datoriei și costurile financiare. Nu există WACC ca limită de reglementare.
Polonia / ME	Nu	Da	Nu există reguli la nivel național în această privință.
Italia / ARERA	Nu	Da	Împrumuturile pentru investiții sunt rambursate odată cu realizarea investiției, adică atunci când intră în portofoliul de active, acoperind costul investiției de capital în anii (a + 2): valoarea investiției prin reguli de amortizare și dobânzi prin costuri financiare standardizate.
Armenia / PSRC	Nu	Da	
Macedonia de Nord / ERC	Nu	Da	Împrumuturile pentru investiții nu sunt incluse preliminar în tarif - dar atunci când activele sunt construite și sunt în BAR - prin rata de rentabilitate a capitalului investit și prin noi amortizări
Marea Britanie, Scoția / WICS	Da	Nu	În timpul revizuirii strategice a taxelor (SRC) - procesul de stabilire a prețurilor în Scoția - toate părțile interesate scoțiene (inclusiv Scottish Water, ministere, WICS, SEPA, DWQR si Customer Forum) sunt de acord cu necesitățile și prioritățile investițiilor. Aceste

Țara	Sunt incluse investițiile finanțate prin împrumuturi ex-ante în tarif (înainte de investiția efectivă):	Sunt incluse investițiile finanțate prin împrumuturi ex-post în tarif (după investiția efectivă):	Comentariu
			decizii se iau apoi în procesul de stabilire a prețurilor pentru următoarea perioadă de reglementare. Scottish Water trebuie să finanțeze toate investițiile într-unul din cele 2 moduri: - colectarea taxelor pentru serviciile de apă și apă uzată; sau - împrumutarea banilor la cel mai mic cost disponibil. Toate acestea sunt luate în considerare la stabilirea prețurilor viitoare.
Marea Britanie, Anglia și Țara Galilor / OFWAT	Nu	Nu	Metodologia utilizează structura capitalului noțional în pofida structurii capitalului real, împreună cu determinarea reglementatorului economic (Ofwat) a costului datoriei (nu cel real) și a capitalului propriu.
Total (da)	6	9	
Total (nu)	15	9	

Sursa: „Cadrul de reglementare a tarifelor intre membrii WAREG", WAREG, 2019 (informații completate cu date suplimentare furnizate de WICS)

Așa cum era de așteptat, majoritatea membrilor WAREG care au participat la sondaj (11 cazuri) declară că investițiile finanțate prin împrumuturi sunt incluse în tarif după efectuarea investițiilor și construirea activelor - Bulgaria, Georgia, Albania, România, Letonia, Estonia, Croația, Armenia și Macedonia de Nord.

5 membri WAREG au raportat că investițiile finanțate prin împrumuturi sunt incluse preliminar în tarif (înainte de investițiile efective) - Malta, Lituania, Flandra - apă potabilă, Bruxelles și Scoția.

În 4 cazuri, împrumuturile pentru investiții nu sunt incluse în tarif - nici preliminar, nici ulterior - Muntenegru, Ungaria, Flandra - pentru apele uzate, Anglia și Țara Galilor. În cazul Muntenegrului, investițiile sunt făcute de municipalități, nu de operatori.

4.5.7 Prognoza cererii viitoare

În cazurile în care perioada de reglementare este mai mare de 1 an, planificarea cererii viitoare este o componentă critică a procesului de stabilire a tarifelor. Opțiunile pot include planificarea bazată pe consumul trecut (date reale), consumul viitor (prognoză) sau altele.

În acest capitol a fost realizată o analiză a metodelor de prognoză prin realizarea unei comparații între țări considerând rezultate din studiul „Cadrul de reglementare a tarifelor între membrii WAREG" (ediția 2019).

Tabel 20. Abordări privind prognoza cererii

Țara	Perioada de reglementare	Cum sunt planificate viitoarele cantități facturate	
Bulgaria / EWRC	5 ani	Altele, vă rugăm să specificați	Consumul mediu trecut pentru 5 ani + consum viitor datorită construcției de active noi
Georgia / GNERC	3 ani	Consum viitor (prognozat)	
Albania / ERRU	1 an	Consumul trecut (date reale)	În majoritatea cazurilor 100% contorizat.
Spania / MITECO			Facturarea se bazează pe cantități reale.
Muntenegru / RAE	1 an	Consum viitor (prognozat)	
Ungaria / HEA	1 an	Consumul trecut (date reale)	
România / A.N.R.S.C.	1 an	Consum viitor (prognozat)	Consumul real și se calculează, de asemenea, o tendință de consum în funcție de investițiile efectuate sau în funcție de extinderea zonei operate.
Malta / REWS		Consum viitor (prognozat)	
Letonia / PUC		Consum viitor (prognozat)	Comerciantul va utiliza cantitățile serviciilor de apă prognozate pentru calcularea tarifului. Atunci când sunt prognozate cantitățile serviciilor de apă, Comerciantul trebuie să ia în considerare cantitățile reale din anul de raportare precedent și cantitățile prevăzute pentru anul în curs, precum și modificările numărului de conectări la rețeaua centralizată de alimentare cu apă și la rețelele centralizate de canalizare planificate. Comerciantul trebuie să transmită informații cu privire la modificările planificate ale numărului de conectări la rețeaua centralizată de alimentare cu apă și la rețelele centralizate de canalizate, împreună cu planul tarifar.
Lituania / NCC	3 ani	Consumul trecut (date reale)	
Estonia / ECA	1 an	Consum viitor (prognozat)	Cantitățile viitoare vândute ar fi derivate prin observarea dinamicii consumului în timp și adăugarea unor posibile modificări ale consumului în perioada de reglementare.
Belgia, Flandra / VMM - apă potabilă	6 ani	Consum viitor (prognozat)	

Țara	Perioada de reglementare	Cum sunt planificate viitoarele cantități facturate	
Belgia, Flandra / VMM - ape uzate	1 an		
Belgia, Bruxelles / BRUGEL	2 ani	Consumul trecut (date reale)	
Croația / VVU		Altele, vă rugăm să specificați	Ambele metode sunt folosite (i) consum prognozat - dacă există investiții în curs, urmează să fie finalizate în curând sau dacă are loc o emigrare semnificativă sau (ii) date reale - în toate celelalte cazuri
Polonia / ME	3 ani	Altele, vă rugăm să specificați	Ambele componente sunt luate în considerare - date reale (consum din trecut) + modificări așteptate în mod rezonabil (de ex. Proiecte de dezvoltare, clienți noi)
Italia / ARERA	4 ani	Consumul trecut (date reale)	În metoda tarifară nu se ia în considerare nicio prognoză pentru cantitățile viitoare, dar în metodologia tarifară este inclusă o componentă de sold care reflectă modificările veniturilor datorate modificărilor consumului.
Armenia / PSRC	15 ani	Luând în considerare cantitățile de bază din contractului de închiriere și cantitățile efective ale anului contractual anterior, sunt definite cantitățile viitoare	
Macedonia de Nord / ERC	3 ani	Consum viitor (prognozat)	
Marea Britanie, Scoția / WICS	6 ani		WICS nu reglementează și nu planifică cererea sau oferta de servicii. Cu toate acestea, în cadrul procesului de stabilire a prețurilor sunt luate în considerare ipotezele prognozate privind creșterea clienților (numărul de conexiuni) pe baza informațiilor istorice.
Marea Britanie, Anglia și Țara Galilor / OFWAT	5 ani	Altele, vă rugăm să specificați	https://www.ofwat.gov.uk/publication/setting-price-controls-2015-20-guidance-companies-producing-default-tariffs/
Irlanda / CRU	5 ani	Consum viitor (prognozat)	Prognoza ratelor de creștere a cantității. Ratele de creștere a consumului prognozat sunt incluse în tarifele generate

Sursa: „Cadrul de reglementare a tarifelor intre membrii WAREG", WAREG, 2019 (informații completate cu date suplimentare furnizate de WICS)

În 9 cazuri (Georgia, Muntenegru, România, Malta, Letonia, Estonia, Flandra - pentru apă potabilă, Macedonia de Nord, Irlanda) cererea este planificata pe baza unei prognoze. Ca scenariu cel mai obișnuit, operatorii trebuie să planifice consumul pe baza analizei tendințelor consumului real și a posibilelor modificări în ceea ce privește conectările și clienții.

În 5 cazuri (Albania, Ungaria, Lituania, Bruxelles și Italia) cererea din modelul tarifar se bazează pe consumul trecut (date reale). Italia raportează că în metodologia tarifară este inclusă o componentă de sold care reflectă modificările veniturilor datorate modificărilor consumului.

În 4 cazuri se aplică un mixt din abordările de mai sus - Bulgaria (consumul mediu trecut pentru o perioadă de 5 ani plus modificările viitoare planificate), Croația (planificarea viitoare doar dacă se așteaptă investiții sau emigrație), Polonia (date reale plus modificări rezonabile preconizate) și Anglia și Țara Galilor (este afișat linkul către metodologie).

Un element important în prognoza cantităților se referă la abordarea privind apa care nu aduce venituri (NRW). În tabelul următor sunt prezentate rezultatele studiului WAREG privind abordarea legată de NRW, precum și alte elemente importante privind prognoza cantităților/clienților.

Tabel 21. Cerințe de reglementare pentru planificarea cererii

Țara	Reglementatorul stabilește niveluri pentru apa care nu aduce venituri (NRW)		Reglementatorul are reguli pentru planificarea modificărilor în privința clienților / consumului	
Bulgaria / EWRC	**Da**	Reglementatorul stabilește niveluri pentru toți indicatorii de performanță, inclusiv NRW - atât în %, cât și în m3 / km / zi	**Da**	Prognoza statisticilor privind modificările populației din regiunea concretă plus o nouă infrastructură care mărește acoperirea serviciilor
Georgia / GNERC	**Da**		**Da**	
Albania / ERRU	**da**	Autoritatea de reglementare (WRA) analizează subcomponentele pierderilor de apă din balanța apei raportat de operatori către WRA. WRA se bazează pe această analiză și configurează în continuare obiectivele de reducere a indicatorului NRW de către operator.	Nu	WRA nu are autoritatea deplină de a modifica normele în consumul clienților. Acest lucru este supus deciziei unei implicări mai largi a instituțiilor de nivel înalt la care va participa WRA.
Spania / MITECO				
Muntenegru / RAE	Nu		Nu	
Ungaria / HEA	Nu		Nu	
România / A.N.R.S.C.	Nu	A.N.R.S.C. aprobă documentațiile de audit privind verificarea apei (consum tehnologic de apă, scurgeri totale de apă)	Nu	Atribut al administrației publice locale

Țara	Reglementatorul stabilește niveluri pentru apa care nu aduce venituri (NRW)		Reglementatorul are reguli pentru planificarea modificărilor în privința clienților / consumului	
Malta / REWS	Nu		Nu	
Letonia / PUC	Nu		Da	Comerciantul va utiliza cantitățile serviciilor de apă prognozate pentru calcularea tarifului. Atunci când sunt prognozate cantitățile serviciilor de apă, Comerciantul trebuie să ia în considerare cantitățile reale din anul de raportare precedent și cantitățile prevăzute pentru anul în curs, precum și modificările numărului de conectări la rețeaua centralizată de alimentare cu apă și la rețelele centralizate de canalizare planificate. Comerciantul trebuie să transmită informații cu privire la modificările planificate ale numărului de conectări la rețeaua centralizată de alimentare cu apă și la rețelele centralizate de canalizate, împreună cu planul tarifar.
Lituania / NCC	Da	20 prezente	Nu	
Estonia / ECA	Nu		Nu	Autoritatea de reglementare (ECA) nu are reguli în acest sens, dar prezumțiile rezonabile ale modificărilor în privința consumatorului sau consumului ar putea fi luate în considerare în prognoză.
Belgia, Flandra / VMM	Nu		Da	Obiective SMART obligatorii stabilite de operator pentru creșterea eficienței și performanței și pentru utilizarea durabilă a apei
Belgia, Bruxelles / BRUGEL	Nu		Nu	
Croația / VVU	Nu	Se va face prin reglementare guvernamentală sperată.	Nu	
Polonia / ME	Nu	Nu există reguli la nivel național, totuși operatorul poate fi solicitat pentru a explica atunci când NRW se află peste media fezabilă din punct de vedere tehnic	Nu	

Țara	Reglementatorul stabilește niveluri pentru apa care nu aduce venituri (NRW)		Reglementatorul are reguli pentru planificarea modificărilor în privința clienților / consumului	
Italia / ARERA	Nu	Autoritatea de reglementare (ARERA) a stabilit un model tehnic de reglementare a calității pentru operatorii care furnizează servicii integrate de apă. Obiectivele pe care furnizorii trebuie să le atingă în acest model includ minimizarea pierderilor de apă, determinată de doi indicatori: nivelul pierderilor liniare de apă, definit ca raportul dintre pierderile de apă și lungimea rețelei principale într-un an specific (mc / km / zi) și procentul pierderilor de apă, definit ca raportul dintre pierderile de apă și consumul de apă într-un an specific (%); în funcție de capacitatea de a atinge (sau de a nu atinge) obiectivul, operatorul poate obține un stimulent (sau suporta o penalizare).	Nu	Situațiile specifice pot fi evaluate de la caz la caz, la cerere formală
Armenia / PSRC	Nu	În regulile de alimentare cu apă, serviciile de alimentare cu apă sunt gratuite pentru 1) hidranți - în cazul alimentării cu apă în scopuri de stingere a incendiilor; 2) pentru fântâni construite până la 31 decembrie 2016;	Nu	
Macedonia de Nord / ERC	Nu		Nu	
Marea Britanie, Scoția / WICS	Nu	WICS nu stabilește cantitatea de apă care nu aduce venituri operator. Cu toate acestea, Scottish Water are o țintă de îndeplinit în fiecare an privind pierderile. Este stabilită la un nivel economic privind pierderea - un punct calculat în care devine mai scump să găsească și să repare pierderile. Performanța Scottish Water față de acest obiectiv este măsurată în fiecare an, ca parte a	Nu	Ipotezele prognozate privind creșterea clienților (numărul de conexiuni) pe baza informațiilor istorice sunt luate în considerare numai în timpul procesului de stabilire a prețului. Scottish Water își va prezenta, de asemenea, opiniile cu privire la prognozele de creștere a clienților ca parte a secțiunii bazei de clienți prezentată în planul lor de afaceri. Nu există ajustări pe parcursul perioadei de reglementare de 6 ani referitoare la modificările bazei de clienți sau la nivelurile de consum.

Țara	Reglementatorul stabilește niveluri pentru apa care nu aduce venituri (NRW)		Reglementatorul are reguli pentru planificarea modificărilor în privința clienților / consumului	
		secțiunii privind echilibrul apei din cadrul informațional.		
Marea Britanie, Anglia și Țara Galilor / OFWAT	Nu	NRW (Scurgerea apei potabile din rețeaua de distribuție) reflectată prin indemnizații de costuri, angajamente de performanță și stimulente pentru livrarea rezultatelor	**da**	https://www.ofwat.gov.uk/publication/setting-price-controls-2015-20-guidance-companies-producing-default-tariffs/
Total (da)	**4**		**5**	
Total (nu)	**15**		**14**	

Sursa: „Cadrul de reglementare a tarifelor intre membrii WAREG", WAREG, 2019 (informații completate cu date suplimentare furnizate de WICS)

În 4 dintre cazuri (Bulgaria, Georgia, Albania și Lituania), autoritatea de reglementare a stabilit niveluri pentru apa care nu aduce venituri.

În Croația, acest lucru se va face prin reglementări guvernamentale separate. Italia cere ca operatorii să planifice reducerea nivelurilor NRW într-un model separat de reglementare tehnică a calității. În Polonia nu există încă reguli specifice, dar operatorii trebuie să explice nivelurile NRW raportate.

În Scoția, Anglia și Țara Galilor, autoritățile de reglementare nu stabilesc obiective NRW pentru operatori, dar aceștia sunt obligați să planifice reducerea pierderilor de apă pe baza nivelului economic al pierderilor.

În 5 cazuri, autoritățile de reglementare au raportat că emit reguli pentru planificarea modificărilor în privința clienților/consumului (Bulgaria, Georgia, Letonia, Flandra, Anglia și Țara Galilor).

Observăm că în aproape toate situațiile (18 cazuri) cererea (cantitățile) este utilizată ca numitor în formula tarifară.

În 11 cazuri, cererea este calculată în tarif doar pe baza cantităților facturate. În acest caz, veniturile necesare ale operatorului sunt împărțite la cantitățile facturate raportate, iar în formula tarifară nu se iau în considerare pierderile. În 4 cazuri, cererea este calculată în tarif pe baza cantităților facturate plus nivelurile NRW - în acest caz, autoritatea de reglementare ia în considerare pierderile de apă și le include în formula tarifară.

În 4 dintre cazuri, autoritatea de reglementare a stabilit niveluri pentru apa care nu aduce venituri.

V. RECOMANDĂRI PENTRU REGLEMENTAREA ECONOMICĂ A SERVICIILOR ÎN ROMÂNIA

5.1 Cadrul legal național de reglementare a serviciilor

Istoricul reglementării în România a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare ca parte a serviciilor publice începe din anul 1938 când legislativul de atunci a înțeles necesitata reglementării serviciilor publice când a aprobat Legea nr. 129/1938 de organizare și funcționare a exploatărilor comunale.

Cadrul legal a fost modificat in anul 1981 prin adoptarea Legii nr. 4/1981 a gospodăriei comunale care a stabilit ca serviciile gospodărie comunala, inclusiv serviciul de apa si de canalizare, este un serviciu public de interes local si este atribuit in competenta si responsabilitatea autorităților locale.

În 2001 cadrul de reglementare a fost îmbunătățit, detaliat și modificat, punând în acord sistemul de reglementări din sfera serviciilor publice, implicit al serviciului de apă și de canalizare, cu noul sistem constituțional[17], al noii Legi a administrației publice locale 215/2001 și de organizare și funcționare administrativ economică a României, prin adoptarea pachetului legislativ privind organizarea și funcționarea serviciilor de gospodărie comunala[18], inclusiv serviciul de apă și de canalizare.[19]

Serviciile comunitare de utilități publice din care fac parte și serviciile de alimentare cu apă și de canalizare, fac parte din sfera de reglementare a dreptului public, respectiv a dreptului administrativ. Serviciul de apă și de canalizare este reglementat pe baza unui sistem legislativ ierarhic structurat în 3(trei) categorii de acte normative, exceptând (i) Legislație primară – actele normative din aceasta categorie sunt legile organice și ordinare cu rol de reglementare primară a serviciului de apă și de canalizare, (ii) Legislația secundară – actele normative din categoria Hotărârilor de Guvern emise în aplicarea și executarea legislației primare, și (iii) Legislația terțiară – actele normative din categoria Ordinelor emise de conducătorii autorităților administrației centrale cu rol în implementarea legislației primare/secundare.

Prin Legea nr. 326/2001 s-a pus bazele unei reglementări moderne în domeniul serviciilor publice de gospodărie comunală în România, stabilindu-se în mod clar, atribuțiile administrației publice centrale și locale în ceea ce privește reglementarea, organizarea, gestionarea și controlul serviciilor publice.

Guvernul a rămas responsabil cu realizarea politicii generale a statului in domeniul gospodăriei comunale prin inițierea si adoptarea legislației (Legi, Ordonanțe de Guvern, Hotărâri de Guvern), iar autorităților administrației publice locale le-a fost atribuit competente privind înființarea, organizarea si funcționarea serviciilor publice.

Un rol important în tabloul instituțional creat de Legea nr. 326/2001 a fost înființarea Autorității Naționale de Reglementare pentru Serviciile de Gospodărie Comunală (A.N.R.S.C.) cu rol de reglementator al serviciilor publice de gospodărie comunală în România, în coordonarea primului-ministru, finanțată din venituri proprii, care i-a atribuit o independență sporită în luarea deciziilor de reglementare cu impact asupra sferei serviciilor de gospodărie comunală. Totodată, A.N.R.S.C. a dobândit competențe (i) privind

[17] Constituția României 1991
[18] Legea nr. 326/2001 a serviciilor publice de gospodărie comunala(denumita Legea nr. 326/2001);
[19] Ordonanța Guvernului nr. 32/2002 privind organizarea si funcționarea serviciilor publice de alimentare cu apa si de canalizare, aprobata cu modificări si completări prin Legea nr. 634/2002(denumita OG nr. 32/2002),

licențierea și autorizarea operatorilor, (ii) aprobarea prețurilor și tarifelor serviciilor publice, (iii) monitorizarea și controlul operatorilor.

După înființarea A.N.R.S.C. reglementarea serviciilor publice de gospodărie comunală în România a început să prindă contur, prin legiferarea atât la nivel secundar, cât și terțiar, a acestor servicii între anii 2002 – 2004 (inclusiv prima reglementare privind licențierea furnizorilor/ prestatorilor).

Astfel, a fost aprobată OUG 32/2002 prima reglementare modernă privind serviciul de alimentare cu apă și de canalizare stabilind, pe de o parte, raporturile dintre autoritățile publice centrale/locale și operatorii serviciului, și pe de altă parte, raporturile dintre operator și utilizatori.

De asemenea, în 2002 a fost aprobată Procedura de stabilire, ajustare și modificare a prețurilor și tarifelor pentru serviciile publice de gospodărie comunală, Regulamentul-cadru de organizare și funcționare a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare, și contractul de furnizare/prestare al serviciului, iar în anul 2003 s-au aprobat Procedura de delegare, contractul-cadru de delegare a gestiunii serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare și caietul de sarcini – cadru pentru delegarea de gestiune a serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare.

Odată cu inițierea procesului de aderare a României la Uniunea Europeană și pentru armonizarea legislației românești la cadrul de reglementare comunitar, serviciile publice de gospodărie comunală din Romania trebuiau să fie armonizate, astfel că, a fost aprobat începând cu anul 2006, actualul cadru de reglementare reprezentat de Legea nr. 51/2006 împreună cu un nou set de acte normative, pentru fiecare serviciu public în parte, respectiv Legea nr. 241/2006 a serviciului de apă și de canalizare.

Legea nr. 241/2006, legea specială privind serviciul de apă și de canalizare, stabilește principalele elemente componente ale reglementării, astfel:

- Definirea termenilor specifici sistemului de apă / sistemului de canalizare
- Stabilește principiile de organizării și funcționării serviciilor
- Stabilește necesitatea instituirii indicatorilor de performanță
- Statutul și rolul autorităților publice și competențele acestora
- Modalitățile de gestiune a serviciilor
- Categoriile de utilizatori
- Drepturi și obligații ale operatorilor
- Drepturi și obligații ale utilizatorilor
- Finanțarea serviciilor
- Serviciului public inteligent alternativ pentru procesarea apelor uzate urbane
- Răspunderi și sancțiuni

Reglementarea serviciului de apă și de canalizare se completează cu reglementarea cadru reprezentată de Legea nr. 51/2006, cu privire la:

- Proprietatea activelor
- Cerințe privind obligația de serviciu public
- Categorii/ cerințe privind operatorii de apă
- Acordarea licențelor
- Furnizarea/ prestarea serviciilor (semnare contract, facturare, etc.)

Sinteza celor mai importante prevederi legale privind serviciile de apă și de canalizare este prezentată în cadrul Anexei 3 la prezentul Raport.

Mai multe detalii privind cadrul legal de reglementare a serviciilor de apă și de canalizare în România, sunt prezentate în Anexa 4 la prezentul Raport.

5.2 Probleme ale sectorului de apă din România

Sectorul de apa românesc întâmpină o serie de probleme, printre care enumerăm:

- Accesul populației la servicii adecvate de apă și apă uzată este cel mai scăzut din UE;
- Conformarea directivelor UE (reflectate pe deplin în legislația națională), incluzând atât calitatea apei / apei uzate, cât și accesul populației la servicii centralizate, necesită un volum imens de investiții;
- Istoricul marilor proiecte de investiții arată că sectorul apei are două probleme majore legate de subiectele: inadecvarea resurselor de finanțare în comparație cu nevoile și capacitatea limitată de pregătire și implementare a părților interesate (fie operatorii, fie autoritățile). Sistemul de achiziții publice este doar unul dintre factorii de influență (în mare parte blamat de operatori și autoritățile locale), dar nu singurul, cu siguranță capacitatea limitată de pregătire și implementare a proiectelor este cel puțin la același nivel de importanță;
- Aplicarea "principiului solidarității" este larg acceptată atunci când vine vorba de a primi, în timp ce în situația de a da, rezistența (cu argumente) este evidentă;
- Există o lipsă de cultură în rândul autorităților de a-și uni eforturile în atingerea obiectivelor, deasupra jocurilor politice și, în majoritatea cazurilor, deciziile nepopulare (cum ar fi creșterile tarifelor) sunt argumentate ca o măsură „impusă" nu ca o implementare logică a unei politici care sa genereze cât mai multe resurse. Putem vedea că, în multe cazuri, descentralizarea este luată în considerare doar pe baza componentei sale de putere de decizie, în timp ce responsabilitățile locale specifice, cum ar fi îmbunătățirea surselor locale de finanțare, nu sunt un obiectiv sau chiar nu sunt luate în considerare.
- Tratamentul aplicat de autorități (în ceea ce privește controlul / regulile aplicate / sprijinul) diferă substanțial între operatorii mari/regionali (OR sau concesionari privați) și operatorii mici / locali, ceea ce generează discrepanțe și impact puternic asupra imaginii publice.

În ciuda importantei consolidări a sectorului apei în România, pe baza politicii de regionalizare și a condițiilor impuse de diferite acorduri de finanțare, procesul de regionalizare dă semnale puternice de blocare sau chiar de regres.

Performanța financiară a OR de apă **este în medie bună, dar în scădere** în ultimii ani, în principal datorită creșterii bazei de costuri. Se așteaptă ca această problemă să rămână o provocare majoră în anii următori, ca urmare a legislației recente care crește salariul minim național și datorită faptului că companiile extind operațiunile în zone mai puțin dens populate. Cu toate acestea, deși nivelul de performanță variază considerabil în funcție de companiile individuale de apă și există unele indicații ale efortului la nivelul OR, situația a fost gestionabilă până în 2019.

Tarifele nu respectau (cu foarte puține excepții) nivelul minim de suportabilitate cerut de acorduri și aprobat de legislație, determinând o pierdere importantă a potențialului.

Situația este total diferită la nivelul operatorilor locali mai mici (aproximativ 900) unde datele cumulate arată multe situații în care tarifele nu au fost ajustate în ultimii 5, chiar și

10 ani, punând un semn de întrebare foarte serios cu privire la recunoașterea deplină a costurilor de exploatare și la nivelul de lucrări de întreținere aplicate activelor gestionate.

În ceea ce privește nivelul de performanță operațională în cazul operatorilor regionali, putem sublinia o serie de probleme:

Performanța operațională nu a produs rezultatele așteptate (în special în conformitate cu estimările după implementarea investițiilor masive finanțate în cadrul POS Mediu). Argumentul oferit de operatori, legat de extinderea operațiunilor în zonele rurale, nu este valabil în unele zone sau nu este suficient. Două domenii reprezintă cele mai importante deficiențe, apa care nu aduce venituri (NRW) și eficiența personalului, care fie nu se îmbunătățesc conform așteptărilor, fie se deteriorează substanțial (în cazul eficienței personalului).

Nivelul **pierderilor** din rețeaua de distribuție înregistrează valori apropiate de 40%, în timp ce nivelul global al pierderilor de apă este apropiat de 50%, care este ridicat în comparație cu cele mai bune practici internaționale, conform cărora nivelul mediu ar trebui să fie sub 20%. Mai mult, nu există o separare clară a pierderilor comerciale, administrative și fizice, fiind declarate formal (în special ca argumente utilizate în studiile de fezabilitate) ca fizice.

Costul cu personalul este unul dintre cele mai semnificative elemente de cost pentru sector, cu o pondere de 58% din costurile totale de exploatare fără amortizare și redevență în 2018. Costurile cu personalul au un nivel atât de ridicat datorită gradului de externalizare a activităților operaționale, care este aproape de zero. Dar eficiența personalului este destul de scăzută, mulți OR având un număr crescut de angajați (plătit relativ scăzut) și doar puțini dintre ei acționează pentru a îmbunătăți acest indicator. Creșterile recente ale salariului minim împreună cu o orientare redusă spre îmbunătățirea utilizării personalului au deteriorat performanța în ultimii ani.

Există câțiva **factori care determină schimbarea forței de muncă** la Operatorii Regionali:

- Noul nivel tehnologic implementat la toți operatorii (automatizare, SCADA, digitalizare etc.);
- Nevoia de dezvoltare profesională la toate nivelurile, generată și de lipsa calificărilor profesionale adecvate oferite de sistemul educațional;
- Schimbarea structurii organizațiilor, astfel încât sa includă mai multe resurse cu niveluri educaționale mai ridicate de inginerie, tehnologie informațională și digitală, relații publice și comunicare etc.
- Atragerea și reținerea tinerilor profesioniști / generației tinere și adaptarea la obiceiurile de muncă / comportamentul milenialilor / noilor generații, cum ar fi o rotație ridicată a personalului, nevoia de noi provocări, flexibilitate și adaptare la comportamentul social al generațiilor tinere

Concurența ridicată pe piața muncii pentru atragerea, utilizarea eficientă și păstrarea talentelor se regăsește și in industria apei. Toate elementele descrise mai sus ar trebui sa fie acoperite de oricare dintre operatorii de apă la nivelul lor, în timp ce agenda centrală a liderilor din sector ar trebui să includă soluții pentru toate provocările. Un management extrem de profesionist va trata acest aspect ca pe o prioritate de top și cheia succesului în lupta pentru eficacitate și eficiență, și va acționa în consecință, folosind metode corecte pentru îmbunătățirea performanței capitalului uman.

O altă problemă extrem de importantă pentru atingerea obiectivelor strategice ale sectorului de apa, inclusiv a sustenabilității operaționale și financiare pe termen lung a operatorilor, este planificarea succesiunii pentru pozițiile importante de management. O bună guvernanta a sectorului ar trebui să determine autoritățile locale (cu rol de acționar, precum și de parte deleganta) și operatorii să observe în permanență politica și implementeze acțiuni în conformitate cu aceasta.

Multe dintre activități (cum ar fi evaluarea personalului, instruire, dezvoltare profesională continuă) există si astăzi, dar caracterul lor este în mare parte formal, acestea nu reprezintă instrumente reale pentru îmbunătățirea performanței, situație care necesită schimbări substanțiale.

Din păcate, managementul, chiar dacă este selectat în mod oficial pe baza competenței și a profesionalismului, rareori acoperă sarcinile de mai sus și putem observa un entuziasm redus pentru îmbunătățirea performanței, extinderea operațiunilor sau dezvoltarea afacerii prin noi investiții. În multe cazuri, pare a fi vorba despre o autosuficiență, poziția curenta fiind văzută ca satisfăcătoare și orice inițiativă sau acțiune reprezentând un risc inutil. Stagnarea sectorului impune cu siguranță un set de masuri cu acțiuni eficiente care sa împingă operatorii regionali către un nou nivel

O altă problemă care va avea un impact semnificativ asupra performanței operatorilor este **gestionarea nămolului**. Majoritatea cantității de nămol generate este în prezent depozitată, ceea ce nu este o soluție sustenabilă pe termen lung. Opțiunea de depozitare va deveni din ce în ce mai dificilă în viitor, datorită necesității de conformare cu obiectivele de deviere a depozitelor de deșeuri biodegradabile și datorită taxei de depozitare care va fi impusă de autoritățile de mediu (de exemplu, începând cu 2020, o taxă de depozitare de 25 Euro/tona va trebui sa fie plătită către Fondul de Mediu). Un exemplu foarte bun care reflectă inactivitatea sectorului este faptul că numerarul total disponibil la nivelul operatorilor regionali este de aproximativ 250 de milioane de euro, în timp ce investițiile din surse proprii rămân în jur de 40 de milioane, în ciuda nevoilor uriașe de acțiune in vederea conformării.

Această situație reflectă, de asemenea, lipsa angajamentului din partea OR în ceea ce privește **managementul activelor**, cel puțin pentru a menține continuitatea afacerii (la nivelul existent). Calculele arată că acest lucru va fi atrage în viitor nevoi de investiții mai mari.

Comparând performanța OR cu operatorii din economiile mai dezvoltate, putem observa că există o sub-performare semnificativă în ceea ce privește NRW și performanța personalului. Există unele particularități ale OR în comparație cu operatorii occidentali, cum ar fi:

- Cerințe care decurg din funcția lor de implementare a investițiilor (la scara cerută de programele operaționale)
- Lipsa tradiției / încrederii în externalizarea activităților;
- Starea sistemelor moștenite,

dar acest lucru nu explică pe deplin diferențele de performanță.

Dacă analizăm situația fiecărui operator luând în considerare performanțele financiare și operaționale ale acestora, potențialul de îmbunătățire a veniturilor / eficienței, nevoile de investiții pentru conformarea zonei curente a ADI precum și a întregului județ, precum și capacitatea dovedită a acestora de a pregăti și implementa investițiile, putem trage o serie de **concluzii**:

- Majoritatea operatorilor au o poziție financiară relativ stabilă. Totuși, acest lucru nu înseamnă că situația va fi perpetuă, fiind mai degrabă o imagine contabilă, nu o evaluare reală a afacerii;
- Nivelurile NRW sunt crescute la nivelul sectorului;
- În ceea ce privește tarifele, majoritatea OR nu respectă nivelul minim de suportabilitate cerut;
- Potențialul de creștere a veniturilor / EBITDA este extrem de important (aproximativ 30% din veniturile actuale), dar nu există nicio acțiune sau exista doar o acțiune

extrem de limitată în utilizarea acestuia. Principalii factori pot fi reprezentați de nivelul tarifar, NRW comercial și eficiența personalului;

- În cazul deciziei (politice) de a trece la o suportabilitate de 3%, potențialul ar putea adăuga încă +140 milioane de euro pe an pentru întregul sector;
- În ciuda potențialului important neutilizat, nivelul maxim de acoperire a investițiilor obligatorii din surse proprii nu depășește 10%, în cazul unui nivel de suportabilitate de 2,5%.
- Mulți dintre operatori se confruntă cu probleme reale în operarea tuturor membrilor ADI și ulterior la nivel de județ. Mai mult, nu există nicio presiune asupra operatorilor regionali pentru a-și extinde operațiunile, chiar și la nivelul membrilor asociațiilor. Există cazuri în care până la 30 de mici operatori operează în continuare în localitățile membre ADI, chiar dacă autoritățile locale au acceptat în mod oficial să transfere operațiunile către OR aferent.
- Majoritatea OR nu au planuri adecvate de managementul activelor și / sau practici in acest sens;
- Niciun OR nu are capacitatea reală de a implementa investițiile necesare pentru conformarea cu directivele UE pe termen scurt și, în unele cazuri, nici măcar investițiile necesare pentru conformarea în aglomerările mai mari de 10.000 p.e.;
- În majoritatea cazurilor, există o mare discrepanță între capacitatea dovedită de implementare a investițiilor în anul de vârf (2015) și media pentru perioada analizată (2012-2017).
- Nu în ultimul rând, impactul creșterilor salariale (salariul minim) afectează puternic operatorii mai mici, dar nu numai.

Multe dintre concluziile de mai sus sunt reflectate de rezultatele exercițiului național de benchmarking, condus de Centrul de excelență / ARA.

Funcția principala a ADI-urilor ca vector de îmbunătățire a performanței, promotor de eficiență, motor pentru dezvoltare și o presiune constantă pentru creșterea zonei de operare și acces la servicii s-a dovedit a fi un eșec în marea majoritate a cazurilor.

Situația este mai complicată atunci când discutăm despre micii operatori, în cadrul cărora putem pune problema subvenționării încrucișate sau chiar a finanțării directe din partea autorităților, ducând la o întreținere minimă sau doar reactivă a activelor și la inexistența cheltuielilor de capital din surse proprii.

Putem spune că sectorul are o structură eterogenă, obține performanță și atinge nivelul de servicii, însă nu există o direcție și un coordonator clar iar majoritatea acțiunilor sunt reactive sau oportuniste, fără o viziune / planificare pe termen mai lung. Întrucât perioada de injectare a granturilor mari din afara țării se apropie de final, prețul pentru o astfel de politică care determină din nou niveluri ridicate de cheltuieli pentru menținerea funcționării sistemelor în limite acceptabile în viitor va fi plătit de consumatori, fie direct prin tarife, fie indirect prin taxe.

5.3 Argumente pentru reglementarea economică a serviciilor în România

Performanțele sistemului de apă și canalizare din România sunt pe un trend descrescător în ultimii ani amenințând sustenabilitatea pe termen mediu și lung din următoarele motive principale: dificultăți în asigurarea unei continuități în strategiile de tarifare care să asigure acoperirea costurilor de operare și resurse financiare pentru întreținere dezvoltare, presiune pe extinderea ariei de operare în zone rurale cu rentabilitate scăzută care a pus presiune pe aplicarea principiului solidarității și creșterea exponențială a nivelului de infrastructură operată prin implementarea de proiecte cu finanțare europeană (POS Mediu și POIM) ceea ce creează presiune pe costurile de operare și întreținere.

În general, procesul de aprobare a strategiilor de tarifare este greoi, pentru că presupune obținerea de hotărâri de consiliu local din partea fiecărui UAT membru al ADI. În cazul în care strategiile de tarifare sunt legate de proiecte de investiții cu finanțare europeană, procesul de aprobare a strategiilor este mai rapid (sub presiunea pierderii fondurilor). În cazul în care un operator regional sau ADI doresc să realizeze și să propună spre aprobare o strategie de tarifare independent de un proiect de finanțare cu fonduri europene, procesul este extrem de dificil (există un singur operator în România în ultimii 10 ani care are o strategie de tarifare aprobată în afara proiectelor cu finanțare europeană) și de durată, putând amenința sustenabilitatea pe termen scurt și mediu a operatorilor regionali.

Asigurarea conectării întregii populații la servicii de apă și canalizare conforme cu directivele Uniunii Europene a pus presiune pe nevoia de pregătire și implementare de investiții majore în sector. În acest context, România ar trebuie să își dubleze sau tripleze capacitatea sa de investiții în perioada următoare, ceea ce reprezintă o mare provocare din punct de vedere financiar, economic și administrativ. Acest lucru crește nevoia de reforme semnificative și eficiență sporită în sector, pentru a crea un mediu favorabil investițiilor, pentru a accelera absorbția fondurilor UE și a reduce la minimum costurile de conformare și inevitabilul infringement. În acest context, se simte nevoia unei reforme de a crește capacitatea de a pregăti și implementa proiecte atât cu fonduri UE și buget de stat (granturi și subvenții) cât și din surse proprii, acest lucru putându-se realiza doar dacă se face o reformă în sector care să asigure o sustenabilitate a operării și resursele financiare disponibile în creștere pentru investiții din surse proprii.

Principala resursă a sectorului o reprezintă tarifele. În ultimii 10 ani, elaborarea strategiilor tarifare a fost legată exclusiv de proiectele finanțate din fonduri europene. Deoarece creșterile de tarife în termeni reali aferente strategiei de tarifare din POS Mediu au fost implementate, iar strategia de tarifare aferentă proiectului POIM nu este finalizată, operatorii regionali fie nu au aplicat ajustări de tarife în ultimii 4-5 ani, fie au solicitat către A.N.R.S.C. ajustări ale tarifelor pe baza metodologiei clasice folosind fișa de fundamentare (pe baza costurilor istorice), fără însă a avea vreo inițiativă de propunere a unei strategii de tarifare pe termen mediu.

Deoarece operatorii regionali reprezintă coloana vertebrală a sectorului de apă și canalizare in România, în graficul următor a fost analizată periodicitatea ajustării tarifelor la apă și apă uzată de către cei 43 de operatori regionali:

Figura 29. Periodicitatea ajustării tarifelor de către operatorii regionali

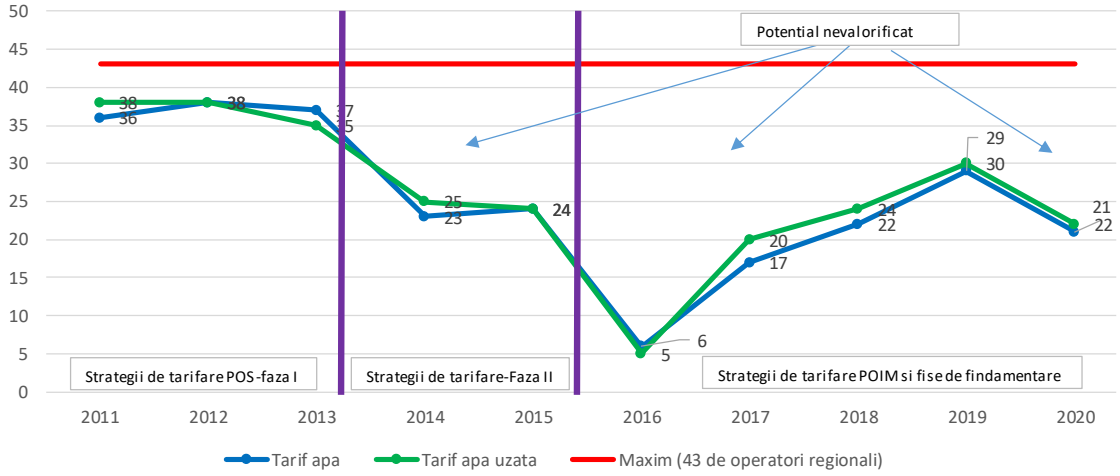

Sursa: Prelucrare de către consultant pe baza datelor furnizate de A.N.R.S.C.

Până în anul 2013, majoritatea OR au avut în implementare strategii de tarifare aprobate pe POS Mediu ceea ce se vede și în numărul operatorilor care au ajustat anual tarifele. Începând cu 2014, o parte dintre OR au finalizat deja implementarea strategiilor de tarifare (primele 10 aplicații POS aprobate) ducând la scăderea numărului de operatori care au ajustat tarifele anual.

În anul 2015 aproape toți OR au finalizat implementarea strategiilor de tarifare din POS Mediu ceea ce a determinat ca, începând cu anul 2016, numărul de OR care au ajustat tarifele să fie extrem de redus. Începând cu 2017 au început să apară primele strategii de tarifare pe POIM (4 operatori în 2017 și încă 5 în 2018) ceea ce a dus la creșterea operatorilor care au ajustat tarifele, unii în termeni reali (cei care au strategii în POIM), alți doar cu inflație sau pe fișe de fundamentare. În ultimii 4 ani, în medie, aproximativ doar jumătate dintre operatorii regionali au ajustat tarifele în mod constant ceea ce a dus la o pierdere de potențiale resurse financiare nevalorificate cu impact pe profitabilitate și pe nivelul de investiții realizate din surse proprii.

În sectorul de apă și apă uzată, pe lângă operatorii regionali, există încă aproximativ 900 de alți operatori de diferite dimensiuni pentru care este important să se facă o analiză. În graficul următor a fost analizată periodicitatea ajustării tarifelor la apă de acești operatori:

Figura 30. Periodicitatea ajustării tarifelor la apă de către ceilalți operatori

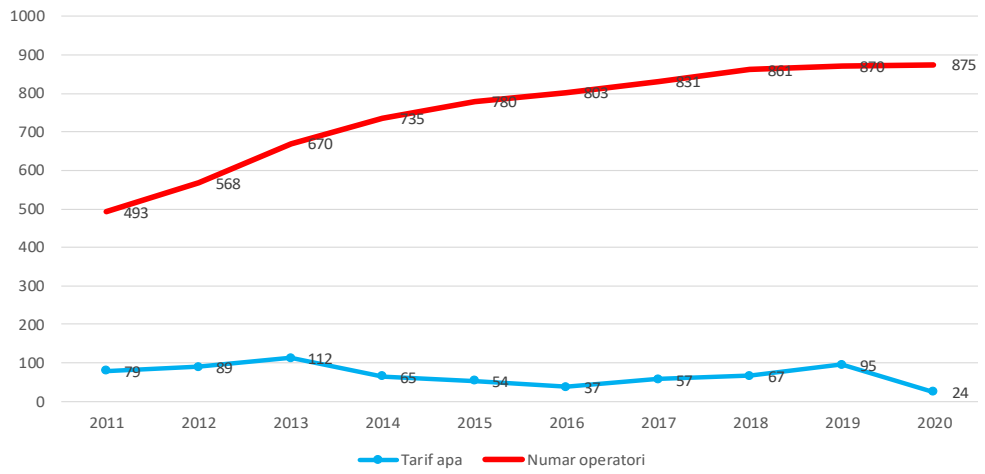

Sursa: Prelucrare de către consultant pe baza datelor furnizate de A.N.R.S.C.

După cum se poate observa, restul operatorilor din sector au avut o periodicitate de ajustare a tarifelor la apă mult mai redusă decât cea a operatorilor regionali chiar dacă numărul operatorilor a crescut ceea ce ridică importante semne de întrebare asupra sustenabilității operatorilor. Pentru a avea o imagine completă, în graficul următor este prezentată și periodicitatea ajustării tarifelor la apa uzată de acești operatori.

Figura 31. Periodicitatea ajustării tarifelor la apă uzată de către ceilalți operatori

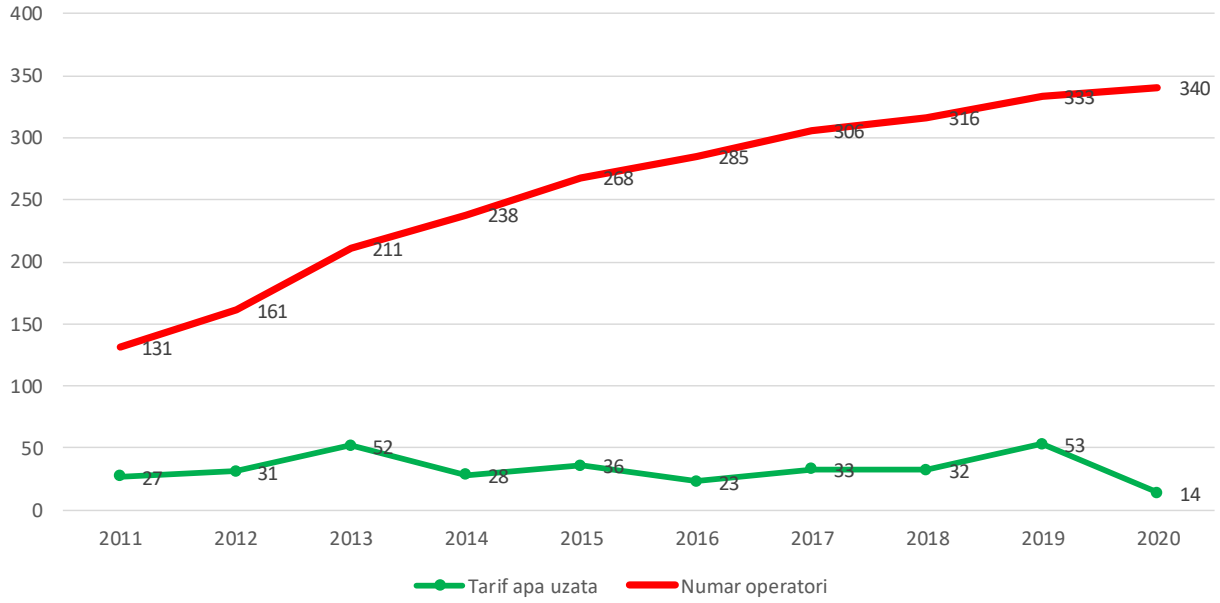

Sursa: Prelucrare de către consultant pe baza datelor furnizate de A.N.R.S.C.

Și pentru activitatea de apă uzată, acești operatori au avut o periodicitate de ajustare a tarifelor la apa uzată extrem de redusă chiar dacă numărul operatorilor a crescut ceea ce ridică importante semne de întrebare asupra sustenabilității acestor operatori.

Cel mai probabil, pentru a putea supraviețui cu o periodicitate așa de redusă în ajustarea tarifelor, o parte din costurile de operare nu sunt recunoscute ca fiind ale activității de apă și apă uzată, cel mai probabil fiind finanțate de către autoritatea locală indirect (ex. cheltuielile cu reparațiile se fac cu infrastructura Primăriei, etc.). De asemenea, există o probabilitate ridicată ca aceste sisteme nu beneficiază de o întreținere corespunzătoare a infrastructurii (conform specificațiilor tehnice) ceea ce va duce la o degradare accelerată.

Până în acest moment, când infrastructura este relativ nouă (acești operatori operează preponderent în zone rurale cu infrastructură construită în ultimii 10-15 ani), nu au fost înregistrate probleme majore în operare, dar, această lipsă de întreținere corespunzătoare a infrastructurii și potențiala subvenționare „mascată” a anumitor categorii de costuri ridică semne de întrebare majore asupra sustenabilității pe termen mediu și lung a acestor sisteme.

În acest context general, se simte nevoia unei schimbări majore în sistemul de reglementare al sectorului pentru a asigura continuitate pentru strategiile de tarifare și implicit pentru resursele financiare pentru operarea, întreținerea și dezvoltarea sistemelor de apă și apă uzată prin optimizarea suportabilității consumatorilor.

Atât A.N.R.S.C., cât și operatorii au în față o sarcină pe cât de mare, pe atât de dificilă - însă ei trebuie să aibă atribuțiile adecvate și trebuie să li se ceară să facă progrese. Este deosebit de important ca operatorii să recunoască și să accepte cât de important este rolul unui reglementator economic.

Fără un reglementator economic, operatorii nu vor putea să acceseze finanțările prin împrumuturi de care vor avea nevoie pentru a funcționa sustenabil pe termen lung. România trebuie să se folosească la maxim de această perioadă în care Uniunea Europeană acordă fonduri pentru investiții în sectorul de apă. Aceasta înseamnă pregătiri atente pentru un viitor în care fondurile europene vor fi foarte mici sau nu vor mai fi deloc. Deși progresul către conformare este foarte important, aceasta nu poate fi singura direcție de acțiune în sectorul de apă. Sectorul de apă trebuie să gândească pe termen lung. Reglementatorul economic are un rol esențial în această privință.

O parte din rolul reglementatorului constă în monitorizarea performanțelor operatorilor, inclusiv implementarea unui program agreat de investiții (prin fonduri UE, dar și din profiturile operatorilor). Această monitorizare este critică pentru a clădi încrederea clienților, a Guvernului și a altor parteneri în acest cadru de reglementare.

Totuși, rolul cel mai important al reglementatorului este acela de a stabili tarifele. Reglementatorul trebuie să stabilească tarifele la un nivel minim care să permită:

- O rată minimă a suportabilității de 2,5%; si
- Asigurarea de fonduri pentru a opera eficient și a implementa un program de investiții care să faciliteze progresul spre conformare.

În cazul în care reglementatorul stabilește tarifele după rata suportabilității, acesta trebuie să colaboreze cu operatorii pentru a face posibilă implementarea programului de cheltuieli de capital. Aceasta poate necesita o sporire a împrumuturilor sau un acord de reprofilare a investițiilor de capital necesare.

Pentru a obține aceasta, A.N.R.S.C. ar trebui să solicite planuri de afaceri de la fiecare operator regional. Planul de afaceri al unui operator trebuie să prezinte detaliat:

- Baza actuală de active și costul mediu anual preconizat de înlocuire a activelor atât pentru prezent, cât și pentru viitor (aceasta va permite realizarea unei estimări a nivelului tarifelor care să permită funcționarea sustenabilă pe viitor a sectorului de apă, atunci când vor fi mult mai puține fonduri UE disponibile sau nu vor mai fi deloc);
- Investițiile necesare pentru a ajunge la conformarea deplină cu gama de directive UE (inclusiv modul în care au definit ce trebuie făcut pentru a satisface directivele). Aceste investiții trebuie comparate cu nivelul mediu de investiții anuale ale respectivului operator, precum și cu nivelul actual de investiții și nivelul de investiții cel mai mare înregistrat de acel operator;
- Investițiile necesare pe următoarea perioadă de cinci ani pentru a înregistra progres către conformarea cu directivele UE;
- Investițiile necesare pentru următorii cinci ani pentru a ține cont de tendințele de migrare a populației (de exemplu, de la țară la oraș), de noile dezvoltări rezidențiale și pentru a sprijini creșterea economică (inclusiv modul în care au ajuns la această estimare);
- Potențialul de majorare a tarifelor în raport cu pragul minim de suportabilitate de 2,5%;
- Potențialul de îmbunătățire a eficienței costurilor operaționale - atât prin îmbunătățirea nivelurilor de servicii, cât și prin optimizarea costurilor unitare, păstrând echivalențele;
- O prezentare completă a situației financiare a operatorului regional, inclusiv proiecția de profit și pierderi, flux numerar și bilanț pentru fiecare din următorii cinci ani. Această prezentare trebuie să specifice cota de co-finanțare pe care operatorul regional va trebui să o găsească, sursa acesteia, stadiul (semnat, agreat, etc.) și termenii;

5.4 Propuneri de reglementare economică a serviciilor în România

Analizând istoria reglementării economice a utilităților publice, există o sugestie clară că un sector reglementat va fi perceput ca având succes și ca oferind servicii bune pentru prețul cerut numai dacă reglementatorul economic al acelui sector este respectat. În mod similar, un reglementator economic va fi perceput ca eficient dacă operatorii care fac obiectul reglementării sale sunt percepuți ca oferind servicii bune pentru prețul cerut, precum și niveluri adecvate de conformare și de servicii.

Asocierea a identificat patru zone principale în care sectorul de apă din România ar trebui să încerce să facă progrese. Acestea sunt prezentate în figura de mai jos.

Figura 32. Zone principale pentru progresul sectorului de apă din România

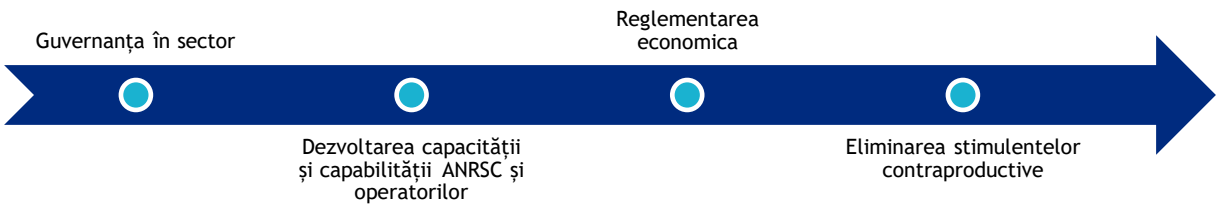

Sursa: Prelucrare consultant

5.4.1 Guvernanța în sector

Asocierea a identificat șase zone principale pe care este important ca sectorul de apă din România să înceapă să le ia în considerare, ca un nivel minim. Asocierea recomandă să se facă progrese în fiecare din cele șase zone.

a) Asigurarea că obiectivele sunt realiste

Există un risc substanțial care se naște din faptul că există un decalaj de conformare atât de mare. Când o sarcină pare imposibilă, cercetările psihologice aduc dovezi clare că oamenii pot să se resemneze repede cu perspectiva eșecului sau, ca alternativă, pot să se simtă încurajați să nu mai fie la fel de onești. Dacă obiectivele de conformare pentru sectorul de apă din România nu sunt realiste, apare un risc substanțial ca diverse părți implicate să fie tentate să adopte diverse scurtături fie în raportare, fie în felul în care performează.

Pentru a evita o asemenea situație, România trebuie să facă o evaluare sinceră a ceea ce are de făcut - și a ceea ce are de cheltuit - pentru a asigura conformitatea cu standardele Uniunii Europene. O asemenea evaluare va necesita timp pentru a fi finalizată, deși Asocierea este de părere că analiza sa oferă o înțelegere corectă a amplorii probabile a investițiilor care vor trebui făcute. Guvernul României, susținut de A.N.R.S.C., trebuie să pună la punct un plan pentru a atinge conformitatea cu Comisia Europeană. Un asemenea plan trebuie să aibă jaloane specifice și măsurabile și proceduri convenite pentru a gestiona orice variații ale planului în timpul implementării sale. Pe urmă, se așteaptă ca operatorii să folosească acest plan de conformare ca bază pentru planurile lor de afaceri.

b) Definirea priorităților

Definirea corespunzătoare a priorităților investiționale este, de asemenea, importantă. Va exista mereu această nevoie de a prioritiza investițiile. În primii ani din acest efort de a reduce decalajul de conformitate, alegerile vor fi probabil mai dificile. În sfârșit, autoritățile centrale vor trebui să decidă asupra liniilor prioritare de investiții - pentru că are o răspundere față de Uniunea Europeană privind conformarea cu directivele.

Pentru a prioritiza eficient, Guvernul României va trebui să se folosească de recomandările specifice de la Apele Române și Ministerul Sănătății. Ambele aceste instituții vor trebui să stabilească în mod clar care le sunt prioritățile pentru probleme care trebuie rezolvate de operatorii.

În stabilirea priorităților, Guvernul României va trebui să ia în considerare și recomandările și nevoile autorităților locale și ale clienților actuali. Va exista și nevoia de a ține cont de și de a facilita creșterea economică, extinderea rețelelor și a bazei de tarifare, dar și de a îmbunătăți calitatea serviciilor pentru astfel încât clienții existenți să fie dispuși să își plătească în continuare facturile.

c) Deținerea activelor

Există nevoia de claritate privind proprietatea asupra activelor și drepturile de utilizare. Dacă operatorii vor contracta (în viitor) credite comerciale la dobânzi rezonabile, creditorii vor vrea să știe că debitorul are un drept inalienabil asupra beneficiilor care decurg din investițiile pe care le finanțează. Operatorul nu trebuie să fie proprietarul activelor, dar trebuie să știe că le va opera pe toată durata de exploatare a activelor achiziționate. În mod alternativ (și suboptim, căci calculele sunt atât de dificil de făcut), trebuie să existe reguli clare, economic rezonabile și nemodificabile pentru acordarea unor compensații, în cazul în care se pune capăt contractelor de delegare.

d) Stabilirea A.N.R.S.C. ca reglementator economic independent, conform cu liniile directoare OECD

Finanțarea viitoare a sectorului de apă din România va depinde de cât de încrezători vor fi investitorii cu privire la randamentul capitalului pe care îl pun la dispoziție, pe de o parte, dar și cu privire la recuperarea acelui capital, pe de altă parte. De pildă, Moody`s, cea mai importantă agenție de rating de credit, este de părere că robustețea cadrului de reglementare economică este la fel de importantă ca toți ceilalți factori luați împreună pentru evaluarea bonității de creditare a unei companii de apă.

Asigurarea unui astfel de mediu de încredere se realizează si cu ajutorul autorității de reglementare. A.N.R.S.C. ar trebui sa fie o instituție publică cu responsabilități statutare și acționează independent de miniștri.

A.N.R.S.C. trebuie sa fie finanțat in continuare de către organizațiile pe care le reglementează. Prin urmare, A.N.R.S.C. răspunde în fața industriei pe care o reglementează și trebuie văzută că acționează în mod rezonabil și proporțional. Cu toate acestea, sursa de finanțare este mai puțin importantă decât principiul conform căruia A.N.R.S.C. trebuie văzut ca expert independent în sectorul apei din România.

Având în vedere situația actuală, Asocierea consideră că va fi nevoie în mod explicit de o împuternicire a A.N.R.S.C. (o declarație sau un angajament clar - poate într-o declarație a Guvernului sau în acord cu Uniunea Europeană) care să îi permită să acționeze ca un catalizator pentru îmbunătățirea performanței în sectorul apei și a apei uzate din România. Este singura organizație care ar putea culege, înțelege și analiza în mod rezonabil informații despre performanță (niveluri de servicii, costuri și niveluri de conformitate cu standardele de apă și apă uzată). Împuternicit corespunzător, ar putea fi rapid văzut ca un centru de expertiză autentică și obiectivă, acționând în interesul cetățenilor români.

e) Finanțarea corespunzătoare a A.N.R.S.C.

O trecere în revistă a istoriei reglementării economice a utilităților sugerează cu tărie că o industrie reglementată va fi considerată a fi de succes și a oferi valoare pentru bani numai dacă autoritatea sa de reglementare economică este bine respectată. În mod similar, un organism de reglementare economică va fi considerat eficient doar dacă se consideră că companiile care fac obiectul reglementării sale furnizează un raport calitate / preț și un nivel adecvat de conformitate și servicii.

Asocierea înțelege că A.N.R.S.C. și-a mărit recent bugetul, cu toate acestea, încă nu pare să fie în concordanță cu nevoile unui reglementator economic eficient. Tabelul de mai jos prezintă bugetul de reglementare pe cap de populație.

Tabel 22. Buget de reglementare pe cap de populație

Reglementator	Buget pe cap de populație (euro)
Ofwat	0,65
WICS *	0,5
A.N.R.S.C.	0,24

* Taxele de licențiere în raport cu piața care nu este menajeră au fost excluse.

Sursa: Prelucrare consultant

f) Procesul de stabilire a prețurilor

A.N.R.S.C. trebuie să pună la punct un proces de stabilire a prețurilor care să se bazeze pe dovezi solide și analiză și să se asigure că livrabilele pot fi rezonabil realizate cu fondurile care sunt permise.

A.N.R.S.C. trebuie să aibă autoritatea de a stabili tarife pe baza planurilor de afaceri ale operatorilor. Aceasta trebuie să poată cere atingerea unor ținte de eficiență și să convină asupra nivelurilor de servicii. Cel mai important, trebuie să poată să impună o „constrângere de buget strict" asupra operatorilor pentru a asigura că aceștia operează eficient și eficace și în interesul clienților. Acest lucru va impune stabilirea unor ținte privind eficiența costurilor operaționale și a cheltuielilor de capital și asigurarea că astfel planurile de afaceri ale operatorilor se pot amenda (dacă este necesar) pentru a reflecta progresul corespunzător către un nivel adecvat de eficiență. Va trebui să stabilească dacă va folosi instrumente de benchmarking românești sau internaționale pentru frontiera de eficiență.

A.N.R.S.C. trebuie să stabilească prețurile pentru perioade de cinci ani (o durată mai mare este mai bună - dar 5 ani este probabil suficient pentru început). Prețurile trebuie stabilite relativ la inflație, întrucât acesta este principalul factor de cost și suportabilitate. Un operator trebuie să poată să schimbe prețurile convenite numai în cazul în care a survenit un eveniment semnificativ în afara controlului său (o schimbare a valorilor maxime admise pentru parametri de la ANAR, creștere majora de preturi pe piața energiei, impozite locale, etc.). A.N.R.S.C. trebuie să specifice materialitatea ca parte din instrucțiunile pe care la oferă pentru redactarea unui plan de afaceri. Operatorul trebuie să poată să se bazeze 100% că va avea permisiunea de a percepe tarifele în funcție de profilul tarifar convenit. Operatorii trebuie să poată să perceapă tarife conform cu profilul de prețuri convenit și să ofere asigurări similare și lanțurilor lor de aprovizionare.

5.4.2 Consolidarea capacității A.N.R.S.C. și a operatorilor

Evaluarea făcută de Asociere privind situația actuală din România sugerează că sunt mai mulți pași importanți de făcut la acest capitol.

a) Pregătirea pentru îndeplinirea noului rol al A.N.R.S.C.

A.N.R.S.C. ar trebui să constituie o echipă dedicată apei care să cuprindă specialiști în ingineria apei și canalizării, economie și finanțe. Acești specialiști ar lucra împreună pentru a stabili îndrumările pentru planurile de afaceri, pentru a analiza planurile odată primite și pentru a monitoriza performanța în raport cu planurile convenite. Aceștia ar stabili, colecta și analiza fluxul anual de informații către / de la companiile de operare regionale.

Ca parte a rolului său, A.N.R.S.C. ar trebui să monitorizeze performanța companiilor de operare regionale, inclusiv livrarea unui program de investiții convenit (finanțat atât de fondurile europene, cât și de profiturile reținute ale companiei de operare regionale). O astfel de monitorizare este esențială pentru încrederea pe care clienții, guvernul și alte părți interesate o vor avea în cadrul de reglementare.

Realizarea corectă a organizației și posibilitatea de a colecta, sintetiza și analiza informații nu este simplă. A.N.R.S.C. va avea nevoie probabil de sprijin, poate printr-un fel de acord de înfrățire.

Sprijinul către A.N.R.S.C. este urgent și important dacă sectorul de apă din România urmărește să scurteze cât mai mult timpul necesar pentru a face tranziția către un sector de apă care își poate asigura fondurile necesare pe termen lung și care este și conform cu directivele UE.

In contextul monitorizării unui număr mare de operatori de apa, Asocierea estimează că A.N.R.S.C. va avea probabil nevoie de aproximativ 15-20 de persoane ca parte a echipei generale. Această echipă s-ar baza pe serviciile corporative (contabilitate, bugetare, resurse umane, juridice etc.) de la organizația A.N.R.S.C. mai largă.

Personalul ar trebui structurat pe bază de portofoliu. Fiecare echipă ar fi responsabilă pentru un număr clar definit de operatori de servicii. Un birou central ar oferi sprijin administrativ tuturor echipelor responsabile cu reglementarea economică a serviciilor de apă și de canalizare.

b) Expertiza și capabilitatea personalului A.N.R.S.C.

De regulă, reglementarea apei necesită expertiză foarte clară și distinctă a personalului. Aceasta implică de obicei diverse tipuri de modelare (modelare financiară, econometrică și tehnică), cunoașterea industriei, capacități de evaluare a investițiilor, expertiză în colectarea și analiza datelor și abilitatea de a evalua critic informațiile pe baza analizei și experienței.

Următorul tabel prezintă structura setului de competențe pentru personalul WICS și Ofwat.

Tabel 23. Distribuția personalului după tipul de calificare (cu excepția administrației)

Abilitate	WICS		Ofwat	
	Număr	%	Număr	%
Legal	0	0%	9	7%
Economic / Financiar / Matematic	12	75%	76	60%
Inginerie / Tehnică	2	13%	9	7%
Alte	2	13%	33	26%
Total	16		127	

Sursa: Prelucrare consultant

După cum este subliniat în tabelul de mai sus, o reglementare economică eficientă necesită capacități analitice puternice și o combinație de expertiză financiară / economică și inginerească.

În viziunea Asocierii, A.N.R.S.C. ar trebui să caute să recruteze persoane cu abilități logice și analitice puternice. Având îndrumare continuă, persoanele cu acest profil vor crește rapid și vor fi foarte eficiente în furnizarea controlului riguros al planurilor de afaceri pe care trebuie să le exercite un organism de reglementare. Trebuie recunoscut faptul că va fi nevoie de timp pentru recrutarea și instruirea personalului analitic pentru a îndeplini toate aceste cerințe. Din experiența noastră, este nevoie de trei până la patru ani pentru ca un analist să devină pe deplin eficient - dar vor contribui mult mai devreme (poate, în cazuri excepționale, în mai puțin de un an).

Este demn de remarcat faptul că recrutarea și formarea sunt probabil o provocare continuă, in contextul in care unele autorități de reglementare își pierde în mod regulat unii dintre cei mai talentați analiști ai săi. Având în vedere dezvoltarea aparent rapidă a serviciilor profesionale din România, A.N.R.S.C. poate fi chiar mai expus la fluctuația personalului decât alte autorități de reglementare. Este astfel esențial să se construiască un ciclu regulat de recrutare și formare a personalului, deoarece este puțin probabil ca A.N.R.S.C. să plătească vreodată suficient pentru a păstra serviciile analiștilor cu experiență, care sunt motivați de salariile și perspectivele de promovare.

c) Instruire pentru personalul A.N.R.S.C. și cei ai operatorilor de servicii

O reglementare eficientă necesită colectarea și analiza unor informații relevante, intr-un mod consecvent. Pentru consolidarea acestei expertize A.N.R.S.C. trebuie sa dezvolte si sa implementeze programe de formare pentru personalul propriu dar si pentru operatorii de servicii, cu scopul consolidării capabilităților raportare/ analiza, dezvoltare de planuri de afaceri, respectiv modelarea strategiilor de tarifare.

5.4.3 Reglementarea economică

Sistemul de reglementare propus

Sistemul de reglementare economică propus pentru sectorul de apă și apă uzată din România este **reglementarea bazată pe stimulare** dar cu unele personalizări considerând particularitățile naționale. Este o abordare ex-ante a stabilirii prețurilor, în care autoritățile de reglementare stabilesc un plafon pentru prețuri, pe care compania reglementată le poate percepe clienților săi (de obicei pentru o perioadă determinată de timp - o perioadă de control reglementată definită) pentru a-și îndeplini obligațiile convenite. Această abordare poate fi aplicată organizațiilor din sectorul privat sau public. La sfârșitul perioadei de control reglementată, autoritatea de reglementare determină prețurile și transferă clienților orice eficiență realizată.

După cum a fost prezentat și în capitolele anterioare, reglementarea pe baza de stimulente poate îmbrăca doua forme: metoda plafonului de preț și metoda plafonului de venituri. Forma propusă pentru sectorul de apă și apă uzată din România este **metoda plafonului de preț** cu unele personalizări considerând particularitățile naționale.

Metoda Plafonului de Preț se aplică într-o perioadă de reglementare fixă (poate varia între 3 - 6 ani). Prețurile sunt calculate pe baza veniturilor permise și a cererii prognozate. Stabilirea tarifelor este de obicei asociată cu un plan de afaceri formal pentru perioada de reglementare, în care operatorul își prognozează OPEX, investițiile, activele noi, costurile viitoare care pot apărea datorită noilor activități sau a operării de active noi și altele. Adesea, autoritatea de reglementare pune anumite obiective către operator prin indicatori de performanță (KPI) tehnici sau financiari care trebuie îndepliniți. Prin această metodă, autoritatea de reglementare stabilește prețul maxim admisibil pentru serviciile reglementate pentru o anumită perioadă de timp.

Pentru ca plafonul de preț să funcționeze corect, ambele părți ar trebui să fie pregătite cu expertiză în planificare și prognoză, iar calitatea informațiilor raportate ar trebui să fie foarte ridicată. Astfel, reglementatorii încep reglementarea prețurilor cu metoda cost-plus, apoi se concentrează pe calitatea informațiilor raportate și pe planificarea expertizei operatorilor și, dacă este necesar, pot apela la reglementarea stimulativă.

Reglementarea plafonului de preț poate duce la reducerea calității serviciilor datorită stimulului operatorului de a-și reduce costurile și de a beneficia de decalajul de reglementare. Prin urmare, autoritatea de reglementare trebuie să introducă monitorizarea calității serviciilor pe durata perioadei de reglementare - de exemplu prin monitorizarea unor indicatori de performanță.

Planul de afaceri

Strategiile de tarifare viitoare ca parte a procesului de reglementare economică prin metoda „Plafonului de Preț" vor fi stabilite pe baza de planuri de afaceri realizate de către operatori în cooperare cu autoritățile locale și/sau ADI.

Un plan de afaceri este un document care declară în mod clar obiectivele și scopurile prezente și viitoare ale companiei, identifică strategiile și planurile de acțiune necesare pentru a îndeplini acele obiective și scopuri.

Pentru ca un operator să fie eficient în operațiile derulate este necesar ca managementul să fie proactiv și nu reactiv. Adică, operatorul nu ar trebui să reacționeze la evenimente atunci când se întâmplă, ci ar trebui să aibă o abordare structurată pentru ca din timp să poată recunoaște nevoile și problemele și să vină cu soluțiile aferente. Această schimbare în management va da posibilitatea oricărei organizații să :

- Folosească eficient resursele limitate de care dispune prin prioritizarea cerințelor operaționale;
- Identifice și corecteze ariile cu punctele slabe potențiale;
- Examineze practicile de munca pentru a se asigura că acestea sunt actualizate și modernizate;
- Identificarea ariilor ce oferă posibile oportunități și valorificarea acestora;

Planul de afaceri inițial vor fi realizate pe o perioada de 5 ani și ar trebui să aibă ca principale rezultate masuri propuse de creștere a eficienței, plan de investiții atât din surse proprii, cât și din surse atrase, și strategia de tarifare.

Planul de afaceri va pe baza principiilor metodologiei de Analiza Cost-Beneficiu ca partea a procesului de pregătire a studiilor de fezabilitate finanțate din POIM dar și pe metodologia și principiile realizării bugetului anual al operatorului regional. Prevederile metodologice si principiile incluse în „Metodologia de Analiză Cost-Beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă" aprobata prin Hotărârea 677/2017 sunt în linie cu bunele practici internaționale și asigură realizarea unor strategii de tarifare pe termen mediu care sunt premise pentru o dezvoltare durabilă. Ținând cont că această metodologie a fost agreată de Comisia Europeană și validată de către JASPERS, este recomandat ca principiile și metodologia menționate în acest document să fie folosite în realizarea strategiilor de tarifare de către operatorii, chiar dacă acestea nu sunt legate explicit de proiecte de investiții.

Elementele principale care trebuie luate în considerare în realizarea unui plan de afaceri sunt prezentate sintetic în figura următoare:

Figura 33. Elementele planului de afaceri

Sursa: Prelucrare consultant

Planurile de afaceri vor propune o strategie de tarifare luând în considerare prognoza costurilor de operare, rambursarea serviciului datoriei pentru datoriei contractată, și planul de investiții propus din surse proprii.

Planul de afaceri poate fi realizat de către operatorul regional exclusiv cu resurse interne sau se poate apela la un consultant extern fie ca parte a procesului de pregătire, fie ca să fie validat de un terț independent.

În secțiunile următoare este prezentată abordarea propusă și elementele principale care vor trebui să fie considerate la realizarea planului de afaceri și implicit a strategiei de tarifare.

Prognoza cantităților

Prognoza cantităților va fi realizată separat considerând principalele categorii de clienți și de servicii:

- Separat pentru activitatea de apă potabilă, apă pentru redistribuire, apă uzată, apă meteorică, etc.
- Separat pentru populație și pentru restul consumatorilor (agenți economici, instituții, etc.).
- Separat pentru serviciile care au categorii diferite de tarife (ex. servicii canalizare-epurare pentru agenți economici cu surse proprii de apă);

Figura 34. Nivelele considerate la prognoza cantităților

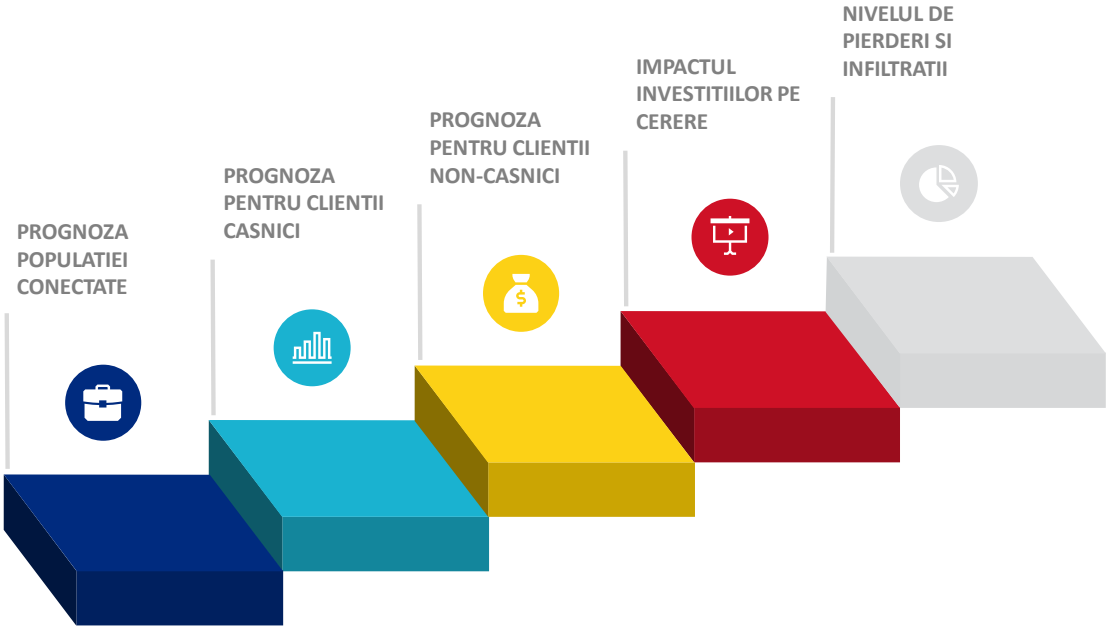

Sursa: Prelucrare consultant

Prognoza cantităților pentru populație (clienți casnici) va fi realizată separat pe zona urbană și zona rurală considerând prognoza populației din aria de operare, evoluția gradului de conectare precum și evoluția consumului individual (litri/persoană/zi). De asemenea, prognoza va lua în calcul și impactul investițiilor propuse asupra gradului de conectare la servicii precum și elasticitatea consumului individual în funcție de preț și de evoluția venitului familiei conform prevederilor Ghidului ACB (dacă este relevant).

Prognoza cantităților pentru restul consumatorilor (agenți economici și instituții) va fi realizată plecând de la trendurile din ultimii ani, considerând dezvoltarea economică din regiune precum și impactul proiectelor de investiții asupra consumului.

Prognoza cantităților va presupune și realizarea unei prognoze privind evoluția nivelului pierderilor de apă (cu impact direct pe costurile cu apa brută și pe costurile variabile) și a infiltrațiilor considerând impactul proiectelor de investiții propuse și a masurilor de creștere a eficienței în exploatare.

Prognoza costurilor de operare și întreținere

Prognoza costurilor de operare și întreținere este unul dintre elementele cele mai importante pentru realizarea strategiilor de tarifare viitoare. Pentru a realiza trecerea cât mai lină de la o metodologie de tarifare bazată pe costuri istorice (fișa de fundamentare) la o metodologie bazată pe prognoză, propunerea este de a avea o abordare cât mai simplistă dar care să încurajeze implementarea de măsuri de optimizare a eficienței. În acest context, se propune următoarea abordare generală:

- Prognoza costurilor de exploatare va fi realizată folosind o structură predefinită a costurilor similară cu cea din fișa de fundamentare existentă;
- Prognoza costurilor va fi realizată separat pe fiecare activitate (apă potabilă, apă uzată, apă pluvială, apă potabilă pentru redistribuire, etc.) care are un tarif separat în prezent;
- Prognoza se va baza pe elementele relevante (inflație, curs de schimb, etc.) din scenariul macroeconomic pentru România emis de Comisia Națională de Strategie și Prognoză (versiune emisă cu cel mult 6 luni înainte de momentul realizării prognozei);

- Prognoza va pleca de la costurile istorice pe ultimul an corectate pentru elemente particulare fără continuitate (provizioane, penalități, etc.). Aceste costuri vor reprezenta anul de bază în prognoză.
- Costurile istorice din anul de bază vor fi ajustate considerând următoarele principii generale:
    - Costurile cu personalul vor fi ajustate cu inflația generală (Indicele Prețurilor de Consum Total) și 75% din creșterea în termeni reali a salariului la nivel național din scenariul macroeconomic;
    - Costurile cu întreținerea vor trebui să fie dimensionate pentru a asigura o întreținere compunătoare a infrastructurii și in line cu planurile de întreținere programată rezultate din sistemul de management al activelor;
    - Toate costurile altele decât cele cu personalul și întreținerea vor fi ajustate cu inflația generală din scenariul macroeconomic;
    - Se va tine cont în prognoză de impactul asupra costurilor al elementelor reglementate sau contractuale (dacă există contracte multianuale): apa brută, energia electrică, etc.
    - Se va tine cont în prognoză de impactul asupra costurilor de operare (energie, materiale, număr angajați, valorificare nămol, etc.) și întreținere ale investițiilor propuse spre implementare;
- Plafonarea ajustării costurilor conform principiilor de mai sus va determina operatorii să implementeze măsuri de creștere a eficienței pentru a reuși să se încadreze în nivelul prognozat.

Strategia privind redevența

În prezent, abordarea privind redevența în sectorul de apă și apă uzată din România diferă semnificativ între operatorii regionali. În prezent există cel puțin 8 metode de determinare a redevenței. Cele mai folosite metode de determinare a redevenței sunt sumă fixă pe an (24%), sumă pe m3 de apă facturată (19%) și determinată pe baza serviciului datoriei pentru împrumutul SAMTID (15%). De asemenea, există numeroase cazuri în care redevența pentru un anumit operator este calculată luând în considerare mai multe formule de calcul pentru diferite componente ale acesteia. Există operatori care au redevența formată dintr-o singură componenta, dar există și operatori regionali care au redevența compusă din patru componente diferite.

În Legea serviciilor comunitare de utilități publice nr. 51/2006, Articolul 29, aliniatul (10), litera m se menționează (chiar dacă prevederea nu este direct legată de cazul operatorilor regionali):

"La stabilirea nivelului redevenței, autoritatea publică locală va lua în considerare valoarea calculată similar amortizării pentru mijloacele fixe aflate în proprietate publică și puse la dispoziție operatorului odată cu încredințarea serviciului/activității de utilități publice și gradul de suportabilitate al populației. Nivelul redevenței se stabilește în mod transparent și nediscriminatoriu pentru toți potențialii operatori de servicii de utilități publice, utilizându-se aceeași metodologie de calcul."

În Metodologia de analiză cost-beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă[20] sunt incluse următoarele prevederi privind asigurarea unei dezvoltări durabile a infrastructurii construite prin finanțări europene:

- Principiul recuperării integrale a costurilor: Regulamentele (articolul 2.2.1 din anexa 3 la Actul de implementare 2015/207) prevăd că respectarea principiului recuperării integrale a costurilor presupune că "tarifele vor urmări pe cât de mult posibil

[20] Hotărârea Guvernului nr. 677/2017 privind aprobarea Metodologiei de analiză cost-beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă, publicata în Monitorul Oficial, Partea I nr. 770 din 28 septembrie 2017

recuperarea costului de capital, a costurilor de operare și întreținere, inclusiv a costurilor legate de mediu și de resurse";

- Tarifele pe termen lung vor fi stabilite astfel încât să acopere costurile de operare și întreținere (OPEX) plus un procent (X%) din amortizarea activelor finanțate. Acest X% reprezintă procentul de amortizare în orice an (de la 0% la 100%), care se anticipează să crească de la an la an pe o bază liniară, pentru a asigura un flux cumulat de numerar pozitiv pentru fiecare an al perioadei de proiecție, luând în considerare costurile de înlocuire și serviciul datoriei și limitările de suportabilitate.
- A se reține faptul că amortizarea trebuie să reflecte valoarea totală a activelor, indiferent de sursa de finanțare și de proprietarul acestora. Durata de viață a activelor în scopuri de amortizare poate fi ajustată în așa fel încât să reflecte durata de viață utilă a acestora, nu strict regulile de contabilitate;

Luând în considerare aceste prevederi, se pot trage următoarele concluzii:

- Amortizarea aferentă activelor din patrimoniul public finanțate prin granturi nu poate fi inclusă direct în tarif pentru că, conform legislației în vigoare, pentru aceste active nu se calculează amortizare. Singura modalitate de a include echivalentul amortizării acestor active în tarif este prin intermediul redevenței.
- Pentru a nu afecta semnificativ capacitatea de plată a consumatorilor (gradul de suportabilitate), includerea echivalentului amortizării activelor din patrimoniul public finanțate prin granturi se va face gradual.
- Amortizarea aferentă activelor din patrimoniul public finanțate prin împrumuturi de co-finanțare sau din surse proprii de către operator poate fi calculată și inclusă în stabilirea tarifelor (este un element de cost recunoscut de metodologia de tarifare).

Figura 35. Elementele principale în stabilirea redevenței

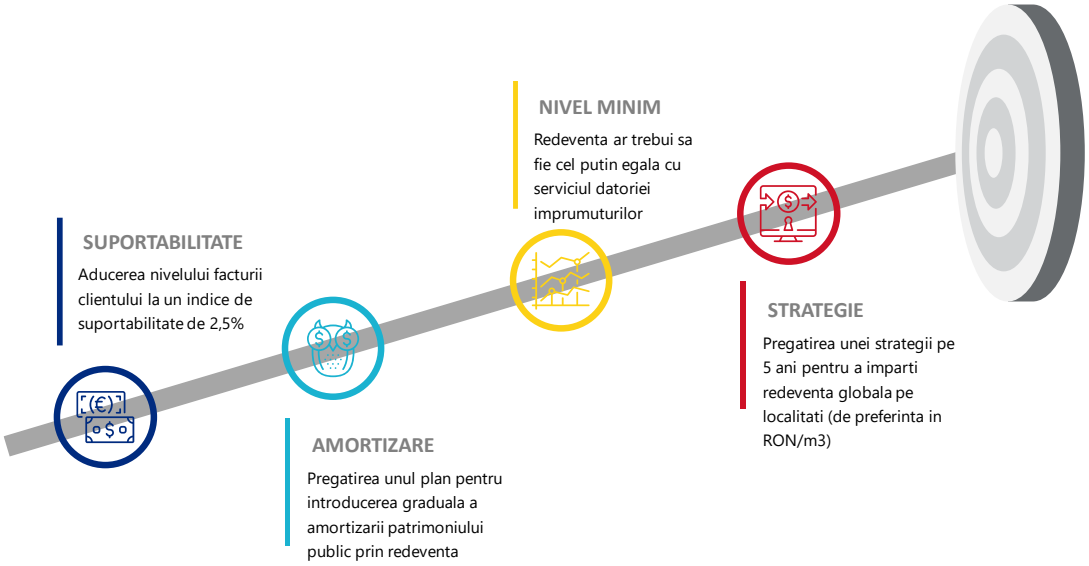

Sursa: Prelucrare consultant

De asemenea, în Metodologia de Analiză Cost-Beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă sunt incluse următoarele prevederi privind calcularea echivalentului amortizării activelor incluse în domeniul public (pct. 3.4.4.2):

"Amortizarea trebuie să reflecte valoarea totală a activelor, indiferent de sursa de finanțare și de proprietarul acestora. Durata de viață a activelor în scopuri de amortizare poate fi ajustată în așa fel încât să reflecte durata de viață utilă a acestora, nu strict regulile de contabilitate".

Ținând cont de aceste elemente, redevența viitoare va fi stabilită considerând următoarele principii:

- Strategiile de tarifare realizate pe baza planurilor de afaceri vor avea atașat și o evoluție a redevenței anuale pentru aceeași perioada (fie în RON/m3, fie în suma absolută – RON/an), pentru a ilustra clar cât din creșterile anuale de tarife sunt datorate acoperirii costurilor de operare și cât datorate includerii amortizării în redevență (aceasta fiind principala sursă pentru investiții).
- Nivelul anual al echivalentului amortizării patrimoniului public inclus în strategia de tarifare propusa nu poate fi mai mic decât nivelul anual al echivalentului amortizării patrimoniului public inclus în ultimul an din strategia de tarifare precedenta. De asemenea, includerea amortizării pe ani trebuie sa aibă un trend crescător, aproximativ liniar, conform prevederilor din Ghidul ACB.
- Redevența ar trebui sa fie cel puțin egală cu serviciul datoriei aferent împrumuturilor pentru finanțarea/co-finanțarea proiectelor de investiții;
- Redevența pentru bunurile publice va fi calculată în funcție de durata medie de viață a activelor respective și va fi stabilit un grafic de eșalonare al includerii graduale a acesteia în tarif luând în considerare limitările de suportabilitate în maxim 30 de ani din momentul punerii în funcțiune a activelor.
- Redevența pentru bunurile publice în funcție de durata medie de viață a activelor respective va fi calculată separat pentru următoarele categorii de active:
    - Active aferente proiectului POS Mediu (dacă e cazul);
    - Active aferente proiectului POIM (dacă e cazul);
    - Active aferente altor proiecte cu finanțare europeană din ultimii 10 ani (dacă e cazul);
    - Active aferente proiectelor cu finanțare de la bugetul de stat și bugetul local din ultimii 10 ani (dacă e cazul);
    - Alte active de natura patrimoniului public;
- Nivelul redevenței și includerea eșalonată a echivalentului amortizării activelor din patrimoniul public în tarif ar trebui să fie corelate și cu nevoia de investiții rezultată din planul de management al activelor al societății.

Prin implementarea acestor propuneri, se va asigura o introducere sustenabilă a echivalentului amortizării patrimoniului public în tarif aferentă investițiilor realizate în ultimii 10 ani și se va asigura o dezvoltare durabilă pe termen mediu și lung. De asemenea, considerăm că această abordare ar trebui să fie inclusă în determinarea tarifelor pentru toți operatorii de apă și apă uzată din țară, nu doar de către operatorii regionali, pentru a asigura o dezvoltare sustenabilă unitară la nivelul național.

Capacitatea de a realiza investiții din surse proprii

Includerea graduală a amortizării echivalente aferente activelor publice va duce la creșterea resurselor financiare care vor putea fi folosite pentru rambursarea împrumuturilor de co-finanțare (dacă e cazul) și la realizarea de investiții în infrastructura de apă și apă uzată atât pentru înlocuirea activelor existente cât și pentru dezvoltare.

Creșterea de resurse financiare va deschide oportunități pentru operatori pentru a realiza investiții din surse proprii. Această situație însă va determina și o serie de provocări pentru că, capacitatea de pregătire și implementare de proiecte de investiții la nivelul majorității operatorilor este destul de limitată datorită nivelului redus de investiții din surse proprii din ultimii ani iar o creștere a resurselor disponibile trebuie să fie însoțită și de o creștere a capacității de pregătire și implementare de proiecte.

Figura 36. Capacitatea de a realiza investiții

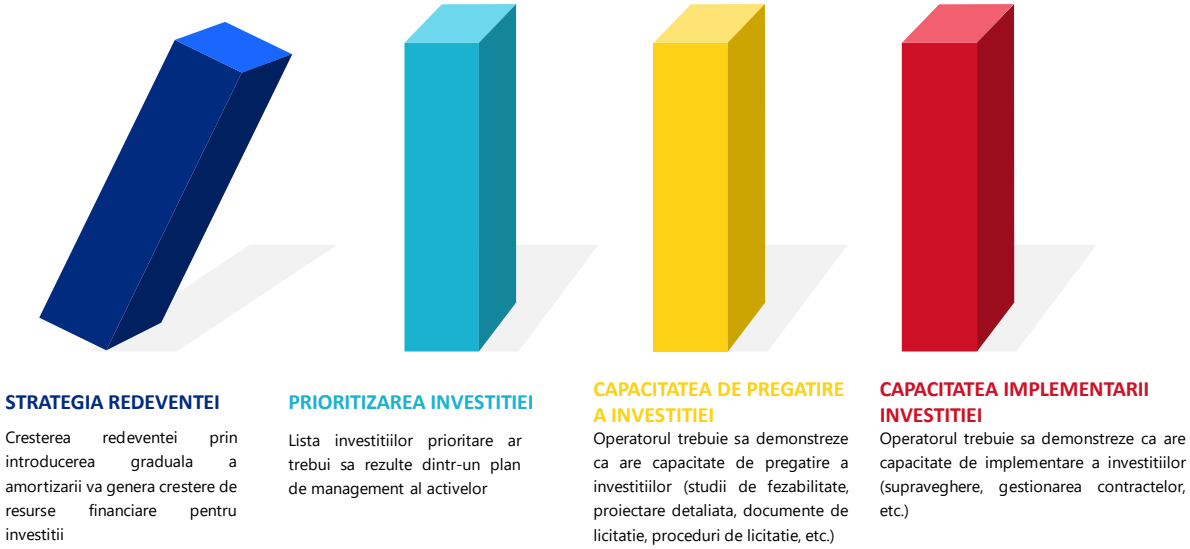

Sursa: Prelucrare consultant

În acest context, ca parte a procesului de planificare a afacerilor, operatorii vor trebui:

- Să dovedească că au în implementare planuri de management al activelor din care să reiasă lista de investiții prioritare propuse spre finanțare din surse proprii;
- Să demonstreze că au capacitate de pregătire de proiecte de investiții conform cu obiectivele propuse: realizare de studii de fezabilitate, realizare proiectare, obținere avize și autorizații, realizare documentații de atribuire, că au echipe calificate în desfășurarea procedurilor de licitație, etc.
- Să demonstreze că au capacitate de implementare a investițiilor propuse: supervizarea lucrărilor, managementul contractelor, etc.

Măsuri de creștere a eficienței

Planurile de afaceri vor lua în calcul impactul măsurilor de îmbunătățire a performanțelor asumate de către operatorul regional conform planurilor de reducere a pierderilor de apă, conform graficului de întreținere și reparații din planul de management al activelor și conform masurilor de creștere a eficienței energetice.

Categoriile de măsuri care vor trebui sa fie considerate de către operatori în realizarea planurilor de afaceri sunt:

- **Managementul activelor**: Pentru a asigura o operare sustenabilă a bazei de active este necesară existența unui sistem de gestionare în linie cu bunele practici la nivel internațional. În acest sens, ca parte a planului de afaceri, operatorii vor trebui să demonstreze ca au în implementare un plan de management al activelor. De asemenea aceștia vor trebui să prezinte un grafic detaliat în primul ciclu de 5 ani al planului de afaceri că au ținte (grafice) pentru implementarea de planuri de management al activelor pentru fiecare localitate din aria de operare și pe fiecare categorie de active.
  De asemenea, din planul de management al activelor va trebui sa rezulte un plan de reinvestiții în active conform duratelor de viață precum și un plan de întreținere programată a activelor.
- **Reducerea pierderilor de apă** (apa care nu aduce venituri – NRW): Ca parte a planului de afaceri, fiecare operator va trebui sa realizeze:

- Balanța apei conform metodologiei IWA pentru fiecare sistem de apă;
- Program pentru reducerea a NRW;
- Niveluri de performanță țintă în fiecare an pentru planul de afaceri privind reducerea pierderilor de apă. Nivelul țintei va fi stabilit de către fiecare operator prin consultare cu autoritățile locale (și/sau ADI), va trebui să includă ținta de creștere a eficienței iar îndeplinirea acesteia va fi monitorizata de către A.N.R.S.C. ca parte a procesului de reglementare economică.

Figura 37. Măsuri de creștere a eficienței

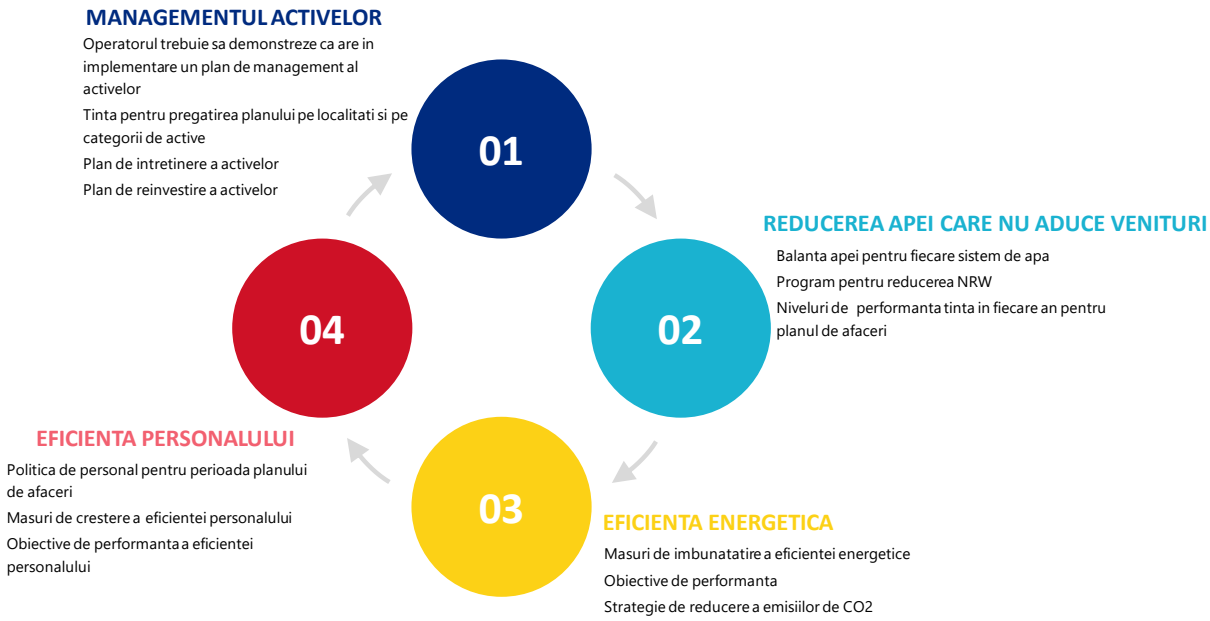

Sursa: Prelucrare consultant

- **Eficiența energetică**: Ca parte a planului de afaceri, operatorii vor trebui sa propună masuri de creștere a eficienței energetice. De asemenea, fiecare operator va propune până la finalizare a primului ciclu de 5 ani de planificare a afacerilor un plan de măsură a amprentei de CO2 precum și un plan de reducere a emisiilor de CO2.
- **Eficiența personalului**: Ca parte a planului de afaceri, fiecare operator va trebui să prezinte:
  - Politica de personal pentru perioada planului de afaceri (evoluție număr angajați, politica de salarizare, etc.);
  - Masuri de creștere a eficienței personalului precum și stabilirea unor ținte de performanță.
  - Nivelul țintei va fi stabilit de către fiecare operator prin consultare cu autoritățile locale (și/sau ADI), va trebui să includă ținta de creștere a eficienței iar îndeplinirea acesteia va fi monitorizată de către A.N.R.S.C. ca parte a procesului de reglementare economică.

Suportabilitatea consumatorilor

Regulamentele UE 2014-2020 (în mod particular Actul de punere în aplicare privind metodologia pentru efectuarea ACB) și noul Ghid ACB revizuit al CE au pus un accent sporit pe obținerea tarifelor care să asigure recuperarea costurilor. Având în vedere acest lucru, politica și practica aplicate în stabilirea tarifului pentru proiectele finanțate prin fonduri UE, indiferent de tipul de instrumente și indiferent dacă aceste proiecte sunt clasificate drept majore sau non-majore, au fost reconsiderate. În plus, pentru a încuraja conformarea

cu principiul "poluatorul plătește" și pentru a consolida conceptul de servicii de apă și apă uzată care sunt generatoare de venit, în conformitate cu art. 61 din Regulamentul (UE) 1.303/2013, este specificată o contribuție minimă din tarife ca proporție din venitul gospodăriei (indicele de suportabilitate).

Este important să se aplice aceleași reguli metodologice pentru stabilirea tarifelor în cazul tuturor actorilor din sector cu acces la fonduri, garantând o abordare echitabilă la nivelul tuturor instrumentelor financiare disponibile (inclusiv bugetul național). Acest lucru face necesară stabilirea unei politici tarifare la nivel național, asigurând un efort minim necesar din partea utilizatorilor (drept contribuție la veniturile aferente tarifelor), împreună cu o metodologie care să acopere pe cât de mult posibil costurile de amortizare, obținând în cele din urmă recuperarea integrală a costurilor. O abordare coerentă privind stabilirea tarifului la nivel de județ va facilita, de asemenea, definitivarea procesului de regionalizare, în condițiile în care, în prezent, localitățile mici mai ales din zona rurală nu sunt foarte motivate să se racordeze la operatorul regional, dacă pot obține fonduri fără să crească tarifele la nivelurile corespunzătoare (care ar trebui să acopere costurile operaționale și o parte din costurile de amortizare).

Contribuția la veniturile aferente serviciilor de apă și apă uzată, care va trebui plătită de către utilizatorii acestora, va avea mai multe obiective:

- recuperarea costurilor (inclusiv recuperarea costurilor operaționale, de capital și administrative);
- sustenabilitatea financiară și tehnică;
- alocarea eficientă a resurselor limitate din sector;
- suportabilitatea pentru clienții rezidențiali (în special pentru cei cu venituri reduse);
- conservarea resurselor de apă.

Este puțin probabil ca toate aceste obiective să fie îndeplinite fără compromisuri. Principalul scop al taxării clienților pentru serviciile de apă este creșterea contribuției lor la veniturile necesare pentru operarea și întreținerea corespunzătoare a sistemului de apă și apă uzată.

Conform principiului de regionalizare, sistemele de apă regionale aplică un tarif uniform pentru toți utilizatorii din aceeași categorie. În timp ce tarifele și structurile tarifare angajate de către fiecare operator de apă vor fi adaptate caracteristicilor specifice de operare a sistemului lor, obiectivul global va fi reprezentat de asigurarea unui nivel adecvat al recuperării costurilor, precum și sustenabilitatea financiară a operatorului, respectând în același timp condițiile de suportabilitate.

În cadrul „Metodologiei de Analiză Cost-Beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă” se prevede un nivel minim de 2.5% al indicelui de suportabilitate al consumatorilor casnici până la includerea totală a echivalentului amortizării patrimoniului public în tarif.

În acest context, strategiile de tarifare dezvoltate ca parte a procesului de reglementare economică vor fi realizate în condițiile în care se va dovedi că indicele de suportabilitate pentru consumatorii casnici pe întreaga perioadă de prognoză este la nivelul minim de 2.5% pentru gospodăria medie de pe întreaga arie de operare.

Suportabilitatea este o funcție care depinde atât de prețul serviciilor, cât și de abilitatea gospodăriilor de a plăti pentru aceste servicii.

Pentru calculul ratei de suportabilitate vor fi luate în considerare următoarele elemente:

- Venitului gospodăriei medii;
- Consumurile individuale medii de apă și apă uzată;
- Dimensiunea medie a gospodăriei;
- Nivelul tarifelor.

Figura 38. Calcularea suportabilității

Sursa: Prelucrare consultant

Calcularea indicelui de suportabilitate va fi realizat considerând următoarea abordare:

- Venitului disponibil al gospodăriei medii:
  - Informațiile privind veniturile și cheltuielile gospodăriilor nu sunt disponibile pe județ, astfel încât estimarea venitului mediu disponibil al gospodăriei la nivelul ariei de operare va pleca de la valoarea de la nivel național.
  - Venitul mediu disponibil la nivel național va fi calculat scăzând din venitul total al gospodăriei cheltuielile cu taxe, impozite și alte elemente similare.
  - Venitul mediu disponibil la nivelul ariei de operare va fi estimat aplicând la venitul mediu disponibil la nivel național un factor de ajustare bazat pe raportul dintre salariul mediu brut la nivel de județ și salariul mediu brut la nivel național (ex. dacă salariul mediu brut la nivel de județ este 85% din media națională, se consideră că și venitul mediu disponibil la nivel de județ reprezintă tot 80% din venitul mediu disponibil la nivel național).
  - Venitul mediu disponibil la nivelul județului va fi ajustat anual cu inflația și cu 50% din creșterea în termeni reali a PIB (în linie cu prevederile din Ghidul ACB);
- Consumurile individuale medii de apă și apă uzată: Va fi calculat prin împărțirea cantității facturată de apă și apă uzată la populație la numărul de locuitori conectați;
- Dimensiunea medie a gospodăriei: va fi considerată dimensiunea medie a gospodăriilor comunicată de Institutul Național de Statistică la nivelului județului, iar dacă nu există informații la nivel de județ se va folosi valoarea la nivel de regiune sau la nivel național (nu sunt diferențe majore între regiuni și nivelul național).
- Factura gospodăriei medii va fi calculată considerând consumurile individuale medii, dimensiunea medie a gospodăriei (număr persoane) și tariful mediu la apă și apă uzată din anul respectiv la care se va aplica rata de TVA.
- Indicele de suportabilitate va fi calculat împărțind factura gospodăriei medii la venitul mediu disponibil al gospodăriei și va fi exprimată în procente.

În cazul în care strategie de tarifare propusă pe baza costurilor și a nivelului redevenței duce la un indice de suportabilitate sub limita minimă de 2.5%, vă fi necesară majorarea

ajustărilor de tarife propuse astfel încât să se atingă cel puțin limita minimă de suportabilitate de 2.5% iar diferența vă fi inclusă în tarif sub forma de redevență majorată.

În cazul în care, din motive de costuri ridicate pentru a asigura sustenabilitatea pe termen scurt și mediu, indicele de suportabilitate este prognozat peste 3.0%, pentru a asigura suportabilitatea tuturor categoriilor de consumatori, pot fi propuse măsuri de subvenție socială (ajutoare pentru apă) pentru gospodăriile cu venituri reduse de către ADI sau de către autoritățile locale.

Aplicarea unui sistem de ajutorare a gospodăriilor cu venituri reduse este esențială pentru a menține un grad de colectare ridicat al facturilor, mai ales în condițiile în care se prefigurează ajustări importante ale tarifelor pe termen mediu și lung, pentru a introduce echivalentul amortizării patrimoniului public în tarife. și că urmare a preluării în operare la scară largă a zonelor rurale cu eficiență redusă și cu venituri reduse ale gospodăriilor.

Conform prevederilor din legislație, procesul de acordare a ajutoarelor în vederea plății serviciului de alimentare cu apă și de canalizare ar trebui să fie inițiat de către autoritățile locale sau de către ADI. Recomandarea noastră este ca acest subiect să fie discutat în cadrul Adunării Generale a Asociațiilor de Dezvoltare Intercomunitare pentru a avea o abordare relativ unitară pe aria de operare a unui operator regional. Deciziile finale de aplicare a unui sistem de ajutor pentru factura de apă și apă uzată se pot lua însă doar de către fiecare consiliu local în parte.

În lipsa unui metodologii unitare de aplicare dezvoltată de o autoritate centrală, ar trebui să fie aplicată metodologia și abordarea de la ajutorul pentru încălzire deoarece:

- Acest sistem este foarte clar reglementat fiind definite categoriile de gospodării în funcție de venituri și procentul de ajutor pentru factura de care beneficiază în funcție de nivelul venitului;
- Aceste baze de date există deja la nivelul autorităților locale (ele se pregătesc în fiecare an pentru ajutoarele de încălzire), deci ar putea fi aplicate relativ ușor pentru factura de apă și apă uzată;
- Sumele aferente acestor ajutoare ar trebui finanțate de la bugetele locale în funcție de disponibilitatea resurselor;

Pentru a testa acest sistem de subvenție socială este important să fie stabilite niște zone pilot de aplicare. Aceste proiecte pilot de acordare de subvenții sociale ar putea fi implementate de către 1-2 operatori regionali cu tarife ridicate și care au în cadrul zonelor lor de operare regiuni în care ponderea gospodăriilor cu venituri reduse este importantă (ex. Valea Jiului, Constanța – zona județului Ialomița, Suceava, Călărași, Vaslui, Neamț, etc.). În urma acestor proiecte pilot, pe baza lecțiilor învățate, se poate formaliza și agrea un mecanism de aplicare unitar la nivelul sectorului.

Planul de investiții

Planurile de afaceri vor include planuri de investiții pe durata strategiei de tarifare care vor trebui să fie implementate de către operatori. Planurile de afaceri vor include planuri de investiții prioritare pentru atingerea țintelor de conformare asumate de România prin Tratatul de aderare la Uniunea Europeană și/sau impuse prin regulamentele și directivele europene transpuse în legislația națională, în corelare cu master planul județean/zonal, care vor trebui implementate pe durata strategiei de tarifare de către operatorul regional. De asemenea, planul de investiții va include și investiții necesare înlocuirii activelor existente pentru a asigura un management eficient al activelor și o dezvoltare durabilă.

De asemenea fiecare operator va trebui să pregătească, în cooperare cu autoritățile local și/sau ADI, pe durata primului ciclu de planificare a afacerilor de 5 ani, o evaluare a nevoii totale de investiții pentru a asigura conformarea pe întreaga arie de operare cu directivele UE privind apă și apă uzată.

Planul de investiții propus spre implementare ar trebui să fie bazat pe rezultatele din planul de management al activelor realizat de către operator. Planul de investiții trebuie să fie împărțiți în investiții pentru conformare, dezvoltare și reinvestiții.

Figura 39. Planul de investiții

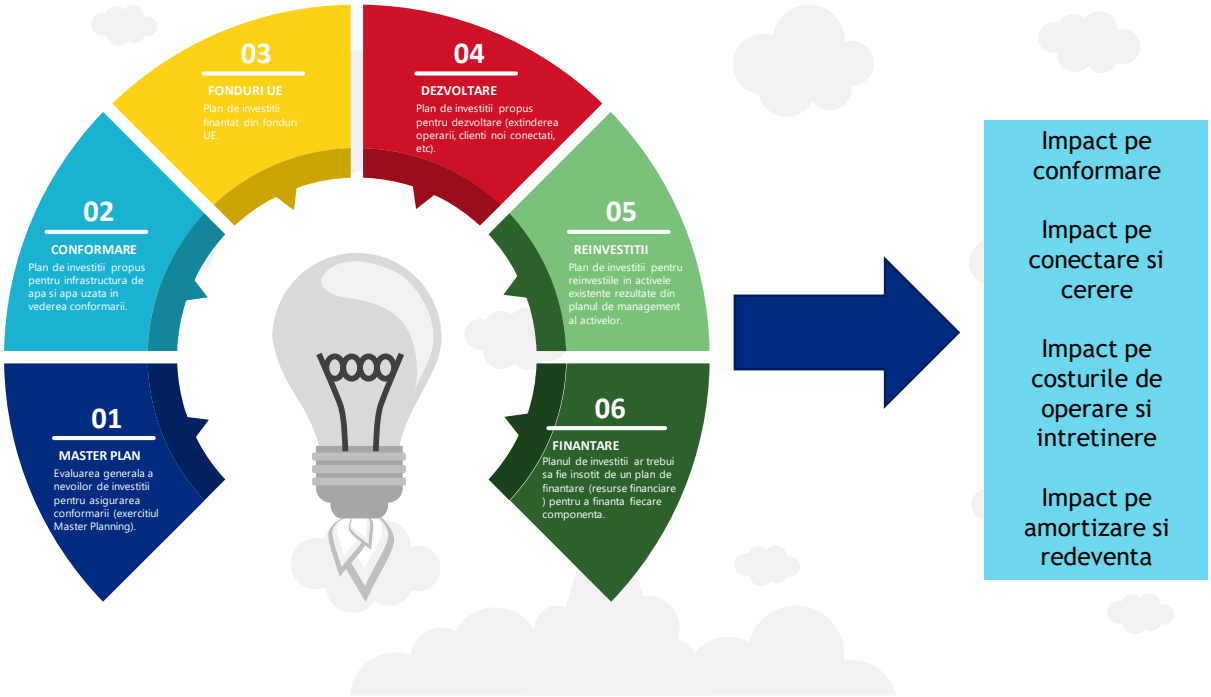

Sursa: Prelucrare consultant

Planul de investiții va trebui să aibă atașat și un plan de finanțare a investițiilor propuse spre finanțare atât din surse proprii cât și din surse atrase (granturi UE, subvenții și credite).

De asemenea, planurile de afaceri vor trebui să dovedească prin realizarea unei prognoze financiare că sunt îndeplinite condiționalitățile financiare din contractele de împrumut cu diferiții finanțatori (BERD, BEI, etc.).

Profitul rezonabil

Profit rezonabil înseamnă o rată de rentabilitate a capitalului normală pentru sectorul de activitate respectiv la al cărui calcul trebuie să fie luat în considerare și un posibil risc pentru prestator sau absența acestuia în virtutea intervenției statului, mai ales dacă acesta acordă drepturi exclusive sau speciale.

Rata profitului rezonabil nu trebuie să depășească în mod normal nivelul ratei medii din anii precedenți pentru sectorul în cauză.

O modalitate standard de stabilire a profitului rezonabil este luarea în considerare a ratei interne de rentabilitate (internal rate of return, IRR) raportată la fluxurile de numerar ale contractului. Se pot utiliza și măsuri contabile, cum ar fi rentabilitatea capitalului propriu (return on equity, ROE), rentabilitatea capitalului angajat (return on capital employed, ROCE) sau alți indicatori economici ai rentabilității capitalului, general acceptați.

Pentru a propune un nivel de profit rezonabil la nivelul sectorului de apă și apă uzată din România, a fost realizată o analiză pe trei nivele privind nivelul profitabilității la nivel mondial.

Abordarea în realizarea studiului a presupus următoarea metodologie:

- Studiul a considerat date pentru companii medii și mari care au cod CAEN 3600 – servicii apă și 3700 – servicii apă uzată din Europa disponibile pe Amadeus Worldwide;

- Rata profitabilității a fost calculată considerând rata EBIT (EBIT/Venituri din exploatare) (EBIT = Profit din Exploatare Înainte de Dobânzi si Taxe);
- Rezultatele studiului au considerat mediana ratei profitabilității atât pe total cât și pe țări;
- Profitabilitatea pe țări a fost calculată când eșantionul companiilor a fost suficient de mare pentru a fi relevant;

Evoluția ratei profitabilității este prezentată în graficul următor:

Figura 40. Profitabilitatea în sectorul de apă și apă uzată din Europa

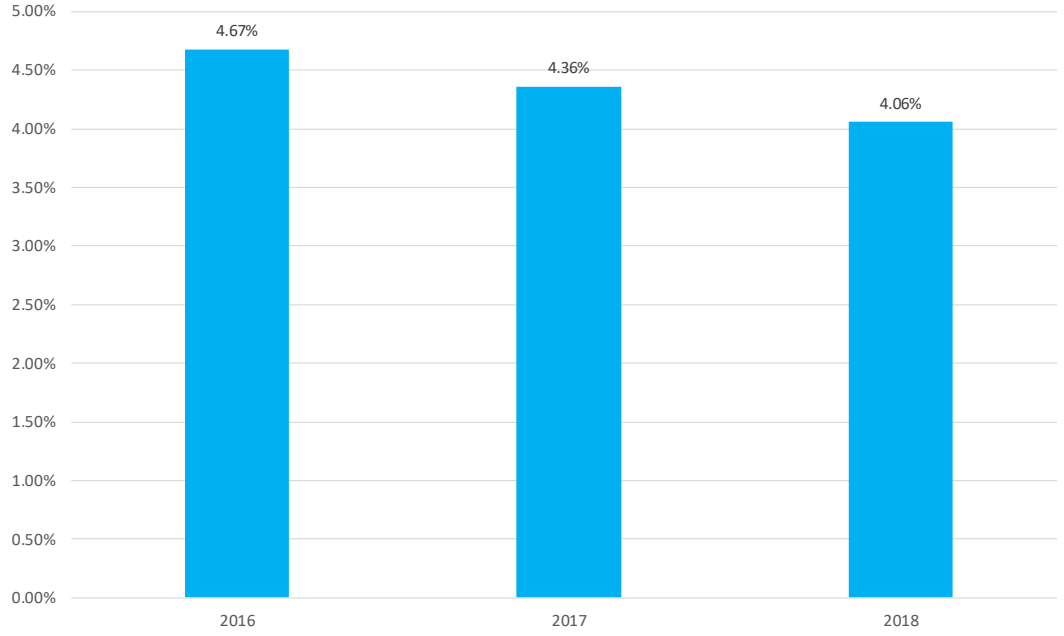

Sursa: Prelucrare consultant

Rata profitabilității variază între 4-5% ea înregistrând un trend descendent. Situația ratei profitabilității pe diferite țări este prezentată în figura următoare:

Figura 41. Profitabilitatea în sectorul de apă și apă uzată pe țări

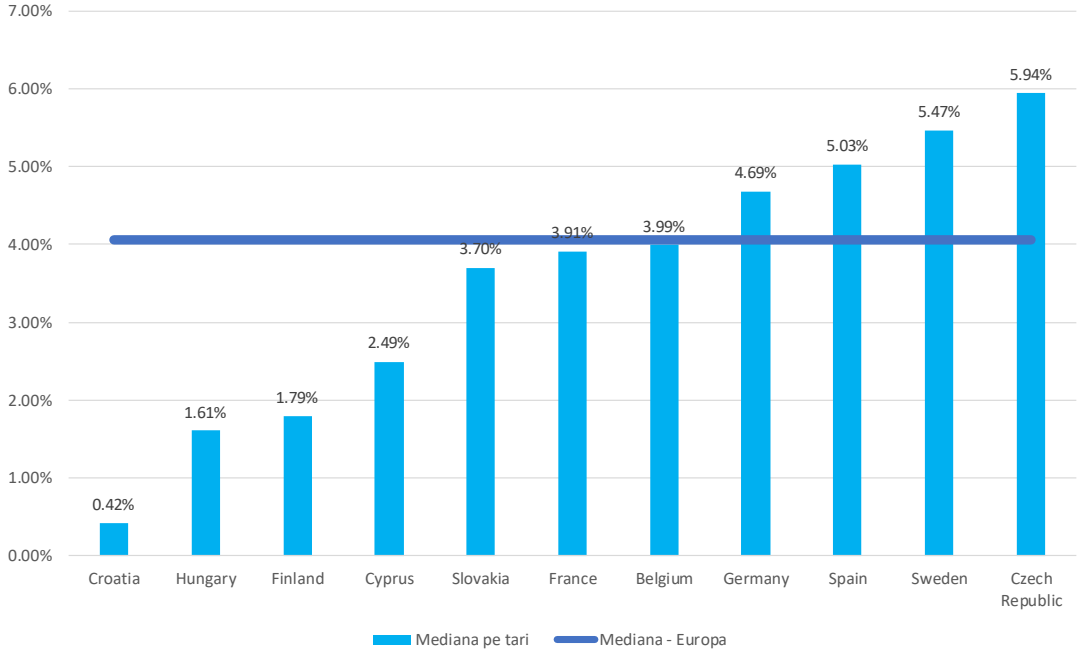

Sursa: Prelucrare consultant

Profitabilitatea variază între țări, cele mai ridicate nivele fiind în jur de 5.5-6%. Analiza nu oferă informații despre elementele de capital din venituri (amortizare, etc.) ca fiind un indicator al sustenabilității ceea ce determină anumite limitări de interpretare.

Analiza profitabilității companiilor de apă listate la bursă

Abordarea în realizarea studiului a presupus următoarea metodologie:

- Datele folosite sunt luate de pe www.damodaran.com care este un site de referință pentru profitabilitatea din diferite industrii. Site-ul a fost creat de către Aswath Damodaran care predă finanțe corporatiste și evaluare la Stern School of Business de la Universitatea New York.
- Indicatorii considerați în analiză sunt Marja Neta (Marja Neta = Profit Net/ Venit din Exploatare) si EBITDA/Vânzări (EBITDA = Profit Înainte de Dobânzi, Taxe și Amortizare);
- Datele au fost analizate considerând trei nivele: la nivel global, la nivelul Europei și la nivelul țărilor emergente;
- Datele au fost analizate pentru companii de apa si pentru companii de utilități în general;

Rezultatele sunt prezentate sintetic în tabelul următor.

Tabel 24. Analiza de profitabilitate

ANALIZA DE PROFITABILITATE	Apă și apă uzată		Utilități (în general)	
	Marja neta	*EBITDA/Vânzări*	Marja neta	*EBITDA/Vânzări*
Europa	16.50%	50.15%	6.31%	12.53%
Țări emergente	16.62%	34.11%	4.52%	32.25%
Global	16.44%	38.08%	7.54%	17.79%
România	4.69%	17.36%	n/a	n/a

Sursa: Prelucrare consultant

Principalele concluzii sunt următoarele:

- Marja Neta pentru companii de apă este în jur de 16% la nivel internațional pe când în România este sub 5%;
- Indicatorul EBITDA/Vânzări pentru companii de apă este:
  - 50% în Europa arătând nivelul ridicat al componentelor de capital (amortizare, dobânzi, etc.) din tarif;
  - Între 34-38% la nivel global și în țările emergente arătând un nivel mai redus al elementelor de capital din venituri cu impact negativ pe sustenabilitate;
  - În jur de 17% în România arătând nivelul redus al investițiilor din surse proprii și dependența de investiții din granturi UE și subvenții;

Analiza rentabilității capitalului pentru companii de apă listate la bursă

Abordarea în realizarea studiului a presupus următoarea metodologie:

- Datele folosite sunt luate de pe www.damodaran.com care este un site de referință pentru profitabilitatea din diferite industrii. Site-ul a fost creat de către Aswath Damodaran care preda finanțe corporatiste și evaluare la Stern School of Business de la Universitatea New York;
- Indicatorii considerați în analiza sunt:
  - Costul Capitalurilor Proprii: Rata Fără Risc + Beta * Prima de Risc pentru Capitaluri Proprii;
  - Costul Capitalului: Costul Capitalurilor Proprii* (Capitaluri Proprii/ (Datorii + Capitaluri Proprii)) + Costul Datoriei (1- Rata Marginală de Profit) *(Datorii/ (Datorii + Capitaluri Proprii)), cu datorii agregate și valoarea capitalurilor

proprii la nivel de piață pentru toate companiile din sector folosind cele mai recente bilanțuri pentru datorii și cel mai recent final de an pentru capitaluri proprii.

- Datele au fost analizate considerând trei nivele: la nivel global, la nivelul Europei și la nivelul țărilor emergente;
- Datele au fost analizate pentru companii de apă și pentru companii de utilități în general;

Rezultatele sunt prezentate sintetic în tabelul următor:

Tabel 25. Analiza costului capitalului

Costul capitalului	Apă			Utilități (în general)		
	Europa	Emergent	Global	Europa	Emergent	Global
Costul capitalurilor proprii	4.87%	9.55%	7.78%	5.99%	10.98%	5.96%
Costul capitalului	3.75%	6.99%	5.98%	4.32%	4.65%	4.44%

Sursa: Prelucrare consultant

Principalele concluzii sunt următoarele:

- Costul capitalurilor proprii în sectorul de apă variază între 4,87% în Europa și 10% în țările emergente;
- Costul capitalului în sectorul de apă variază între 3,75% în Europa și 7% în țările emergente;
- Folosirea țintelor de performanță pentru Costul capitalurilor proprii și Costul capitalului nu este relevant în acest moment în sectorul de apă deoarece operatorii regionali nu distribuie dividende și investițiile din surse proprii sunt limitate deoarece accentul este pus pe investiții cu fonduri UE și subvenții de la buget;

Concluziile celor trei studii realizare arată că sunt diferențe importante la nivel internațional privind nivelul profitabilității în funcție de tipul de societate (ex. societățile listate la bursă au o profitabilitate mai mare) și de gradul de dezvoltare a țarii în care se desfășoară activitatea (ex. în Europa care are un grad de dezvoltare mai ridicat și un risc mai redus, rata de rentabilitate este mai redusă pe când în țările emergente, rata de rentabilitate este mai ridicată).

De asemenea, partea publică a sectorului de apă și apă uzată din România nu distribuie dividende către acționari datorită mecanismului fondului IID reglementat de Ordonanța 198/2006 conform căreia „toți banii generați în sector, sunt folosiți pentru finanțarea investițiilor din sector” considerând nevoia uriașă de investiții pentru asigurarea conformării.

În mod normal, într-un sector cu un risc mai ridicat, rata un profit rezonabil ar trebui să fie justificată prin prisma RIR/ROE și să fie dublată de un mecanism de eficientizare. Creșterea eficienței nu trebuie însă să diminueze calitatea serviciului prestat.

Ținând însă cont de particularitățile sectorul de apă și apă uzată din România (nu se dau dividende către acționari și tot profitul este reinvestit, existența mecanismului fondului IID, dependența ridicată față de finanțări prin granturi UE și subvenții pentru infrastructură, riscul operațional relativ redus, etc.), cu toate că există un sistem de benchmarking voluntar în sector gestionat de Asociația Română a Apei care ar putea să dea indicații despre un nivel al unei societăți bine gestionate, se propune un nivel al profitului rezonabil calculat ca fiind rata de SWAP pe durata perioadei de planificare a afacerilor plus o primă de 100 de puncte de bază.

În stabilirea nivelului tarifelor din strategia de tarifare, această rată a profitului rezonabil se va aplica la costurile de operare inclusiv amortizarea și redevența.

La data prezentului raport, rata SWAP la RON publicată pe site-ul Consiliului Concurenței pentru o perioadă de 5 ani este de 2.95% ceea ce conduce la o rată a profitului rezonabil de 3,95% (2,95%+1,00%).

Elemente particulare

În realizarea planurilor de afaceri vor trebui să fie considerate și o serie de elemente particulare care sunt prezentate în acest capitol.

Tarife privind principiul „Poluatorul Plătește”

Ținând cont că încă sunt probleme privind depășirea de parametrii la deversarea apelor uzate industriale de către anumiți agenți economici cu impact pe performanțele stațiilor de epurare, în gândirea planurilor de afaceri, ar trebui introdus de către toți operatorii un sistem tarifar de penalizare financiară a acestor deversări peste limitele legale admise (similar cu sistemele „poluatorul plătește” gândite în cadrul proiectelor ISPA). Pentru a avea o abordare cât de cât simplă și ușor de implementat, se poate stabilii că aceste tarife penalizatoare să fie stabilite ca multiplii ai tarifului de canalizare-epurare din strategia de tarifare.

Relația cu clienții

Operatorii ar trebui să efectueze un sondaj de satisfacție a clienților ca parte a procesului de planificare a afacerii. Un astfel de sondaj se va realiza de către o firmă specializată independentă înainte de fiecare ciclu de 5 ani de realizare a planului de afaceri. În cadrul măsurilor propuse în planul de afaceri vor fi luat în considerare prin propuneri de acțiuni și măsuri și concluziile studiului de satisfacție a consumatorilor.

Fuzionare operatorilor

În caz de fuziune, ar trebui propusă o strategie de unificare a tarifului pentru întreaga zonă consolidată de operare prin ajustarea planului de afaceri.

În caz de preluare a operării într-o localitate de către un operator regional, se va aplica tariful unic aprobate pentru acel operator regional.

Tariful binom

În prezent, acest tip de tarif binom nu se aplică în nicio localitate din România. Ținând cont că legislația actuală permite ca operatorii să propună tarife compuse, stabilite conform metodologiei elaborate și aprobate de A.N.R.S.C., care cuprind o componentă fixă, proporțională cu cheltuielile necesare pentru menținerea în stare de funcționare și exploatare în condiții de siguranță și eficiență a sistemului de alimentare cu apă și de canalizare, pot fi considerate următoarele opțiuni și situații:

- Ținând cont că în fiecare localitate există un număr important de gospodării care nu consumă apă (nu locuiește nimeni), ar fi recomandat să se includă o componentă fixă în tarif care să acopere costurile fixe privind asigurarea disponibilității serviciului. Această componentă fixă se poate stabili că o sumă pe branșament/racord în funcție de diametru (pot fi 3-5 categorii de componente fixe).
- În condițiile în care majoritatea costurilor înregistrate de operatorii de apă și apă uzată din România sunt fixe (peste 75-80%), există riscul că partea fixă a tarifului să aibă un nivel foarte ridicat dacă se corelează cu partea fixă a cheltuielilor din exploatare. Ținând cont de această limitare, este recomandat ca, în prima etapă, partea fixă să fie legată de componentă de capital din tarif (redevență și amortizare) pe baza argumentului că această componentă este dedicată menținerii

infrastructurii în stare de funcționare corespunzătoare pentru toți consumatorii, inclusiv pentru cei care nu consumă.

Chiar dacă aplicarea unui astfel de sistem de tarifare prezintă o serie de limitări (ex. lipsa unei metodologii agreate, costuri pentru modificarea sistemelor IT, etc.), aceasta soluție este recomandat să fie aplicată în cazul operatorilor regionali care înregistrează un număr important (15-25%) de consumări înregistrate și care au consumuri zero sau foarte reduse (un fel de studii pilot).

În cazul în care un operator a decis sa aplice tarif binom, principiul tarifelor unificate și principiile planului de afaceri rămân aceleași.

Rezultatele principale ale planului de afaceri

Elementele rezultante principale ale planului de afaceri sunt următoarele:

- Strategia de tarifare pe 5 ani sub formă tabelară care include creșteri în termeni reali (fără inflație);
- Strategia privind redevența care trebui prezentată sub formă tabelară pe o perioada de 5 ani;

Figura 42. Rezultatele planului de afaceri

Sursa: Prelucrare consultant

Strategia de tarifare va fi aprobată de către A.N.R.S.C. ca parte a procesului de reglementare economică. Ajustările anuale vor trebui sa fie aprobate de către A.N.R.S.C. ca parte a procesului de monitorizare a implementării strategiei de tarifare și a prevederilor din planul de afaceri.

Strategia privind redevența va fi inclusă în contractul de delegare (condiție precedentă pentru acordarea primei ajustări tarifare din ciclul de 5 ani) și va fi aprobată de către ADI în numele și pe seama UAT-urilor membre.

Monitorizarea implementării

A.N.R.S.C. va monitoriza anual realizarea prevederilor din planul de afaceri ca parte a procesului anual de aprobare a ajustării tarifului. Aprobarea ajustărilor anuale de tarife vor fi condiționate de îndeplinirea obiectivelor de eficiență și investiții incluse în planul de afaceri.

Figura 43. Monitorizarea implementării

Sursa: Prelucrare consultant

De asemenea, A.N.R.S.C. va monitoriza un set de indicatori de performanță predefiniți ca parte a procesului anual de aprobare a ajustării tarifului. Acest set predefinit de indicatori de performanță (10-15 indicatori) ar putea constitui baza pentru benchmarking reglementat care sa fie gestionat de către autoritatea de reglementare. Lista acestor indicatori va fi definita într-o etapa ulterioara prin consultări cu părțile interesate din sector.

Pentru a asigura transparență și comunicare întregului proces de reglementare economică, A.N.R.S.C. va pune la dispoziția publicului larg raportul anual de monitorizare pentru operatori pe baza unui conținut convenit.

Planificarea implementării noi metodologii

În mod normal, toți operatorii ar trebui să aplice acest sistem tarifar pe bază de plan de afaceri în viitor într-un orizont de timp rezonabil (aceleași cerințe și principii pentru toată lumea). Operatorii regionali ar trebui să îl aplice de la început, iar ceilalți operatori (inclusiv operatorii mai mici) ar trebui să aibă o perioadă de tranziție stabilită de A.N.R.S.C. în funcție de capacitatea instituțională a autorității de a lucra cu așa de mulți operatori. Acest sistem tarifar pe bază de planuri de afaceri ar trebui să devină regulă generală aplicabilă tuturor operatorilor. Aceste principii de stabilire a tarifelor ar trebui însă să se aplice gradul astfel:

- Operatorii regionali: imediat după aprobarea metodologiei de către A.N.R.S.C. și finalizarea implementării strategiilor de tarifare din POIM;
- Operatorii privați: după expirarea contractelor actuale de concesiune (delegare), la organizarea licitațiilor, principiile de stabilire a tarifelor ar trebui să fie similare (ex. redevența legată de amortizarea patrimoniului public, nivel minim de suportabilitate de 2.5%, planuri de investiții, măsuri de creștere a eficienței, etc.);
- Operatorii mici (cei aproximativ 900 de operatori înregistrați): vor aplica gradual acest sistem de gândire a strategiilor de tarifare în funcție de mărime. Pentru acești operatori, A.N.R.S.C. vă stabili o perioada de tranziție pentru fiecare operator în parte în funcție de capacitatea instituțională a autorității de a lucra cu așa de mulți operatori.

În graficul următor este prezentat numărul de operatori regionali care vor finaliza de implementat strategiile de tarifare existente din POIM:

Figura 44. Finalizarea strategiilor de tarifare din POIM

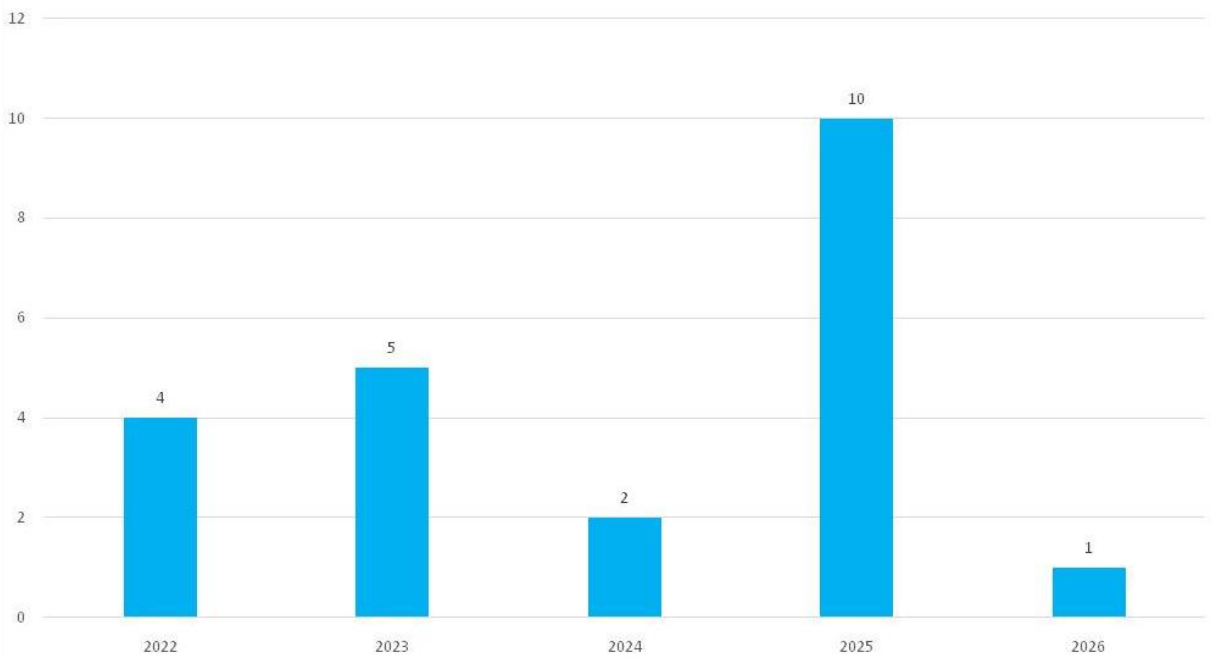

Sursa: Prelucrare consultant

După cum se poate observa, în 2022 vor termina de implementat strategiile de tarifare din POIM 4 operatori regionali iar în 2023 alți 5. În acest context, metodologia de reglementare economică care presupune stabilirea strategiilor de tarifare prin planuri de afaceri ar trebui să fie definitivată și funcțională în a doua jumătate a anului 2022 pentru a putea fi aplicată de primii operatori regionali care termină de implementat strategiile de tarifare din POIM.

5.4.4 Eliminarea stimulentelor contraproductive și a dublului standard. Alte măsuri stimulative

Au fost identificate un număr de stimulente aparent contraproductive sau măsuri diferențiate de la un operator de servicii la altul. Această secțiune atrage atenția asupra acestor zone și sugerează anumiți pași care pot fi avuți în vedere pentru a le aborda.

a) Standarde diferite/ dubla măsură

Eșecul de a extinde serviciile de apă și canalizare în toată România va avea efecte extrem de importante și greu de recuperat. La ora actuală, există riscul ca atunci când un operator începe să presteze servicii într-o comunitate care nu beneficiază de servicii adecvate de apă și canalizare, acest operator să primească amenzi și să îi fie afectată reputația. Trebuie să existe un mecanism de agreare a unei „perioade de grație" atunci când un operator regional preia răspunderea de deservire a unei zone noi. Operatorul regional trebuie să stabilească cu A.N.R.S.C. și cu alte părți interesate o perioadă de tranziție adecvată pe parcursul căreia operatorul regional să poată să aducă serviciile la nivelul de conformitate.

b) Costurile cu deservirea zonelor rurale

Un operator regional va suporta costuri unitare mult mai mari pentru deservirea părților mai rurale din zonele sale operaționale.

Există două consecințe potențiale ale acestor costuri unitare mari care se pot observa în zonele rurale.

Prima este aceea că un operator regional care acum are tarife relativ mari ar putea căuta să aleagă în mod preferențial zonele din țară unde crede că nivelul tarifelor sale i-ar permite să își acopere costurile serviciilor din acel teritoriu nou. Acest lucru se poate întâmpla, de exemplu, dacă un operator regional care oferă servicii de apă și canalizare într-o zonă cu costuri de deservire relativ mari ar putea identifica zone rurale unde costurile unitare curente pentru prestarea serviciilor ar fi mai mici decât costurile unitare curente medii pentru prestarea serviciilor în zona de origine a operatorului.

O asemenea manevră are sens atât timp cât costul curent mediu pentru deservire este mai mic. Nu contează că pot fi investiții viitoare mult mai mari pe măsură ce zona preluată va face la acel moment parte dintr-un operator regional mai mare. Asemenea extinderi aduc beneficii: zone care nu sunt deservite de un operator regional câștigă un furnizor; iar costurile viitoare sunt suportate de o zonă mai mare. Totuși, există anumite dezavantaje: este posibil să nu existe sinergii geografice sau topografice între zonele deservite de operatorul regional; și este posibil să lase nedeservite zone care vor avea cele mai mari costuri unitare pe viitor.

Ar putea fi o idee bună să se aloce o parte din fondurile europene disponibile pentru conectarea proprietăților rurale - poate că astfel se poate acoperi o parte din costurile unitare mari relativ la costurile medii ale operatorului regional. Acest lucru ar putea fi în beneficiul operatorilor locali sau al unui operator vecin care poate profita de sinergia geografică.

c) Alocarea fondurilor de către Uniunea Europeană

Actualmente, operatorii par să fie reticenți să preia angajamente înainte de a avea confirmarea că li se vor pune la dispoziție fonduri europene. Acest lucru duce la sporirea timpului necesar pentru atingerea conformării, fiind un proces suboptim. Ca parte dintr-un proces de elaborare a planului de afaceri, un operator regional trebuie să se angajeze în proiecte și să identifice surse de fonduri proprii pe care să le dedice investițiilor.

Apoi, România trebuie să încerce să acceseze fonduri europene pentru sectorul de apă pe baza planurilor de afaceri ale operatorilor care să fie aprobate de A.N.R.S.C. MFE cu sprijinul JASPERS ar putea analiza planurile de afaceri, iar A.N.R.S.C. le-ar aproba pentru a asigura Comisia Europeană că fondurile vor fi folosite eficient și eficace. În esență, Uniunea Europeană ar putea să caute să se bazeze pe robustețea reglementatorului economic, la fel ca creditorii pe viitor.

d) Stimulente pentru încurajarea colaborării

A.N.R.S.C. și Apele Române trebuie să caute să înțeleagă care ar putea fi soluțiile regionale pentru gestionarea serviciilor de apă și canalizare. Aceste instituții trebuie să aibă așteptarea ca operatorii să discute oportunitățile de a realiza economii de scară și de gamă în planurile lor de afaceri.

De exemplu, este posibil ca operatorii să nu aibă cea mai bună abordare față de îmbunătățirea calității râurilor și managementul inundațiilor acolo unde problemele devin acute. Soluția poate fi mai eficientă și poate veni cu costuri unitare mai mici dacă este abordată mai sus, în amonte. Dar într-un asemenea caz, este posibil ca operatorul regional din amonte să nu aibă nicio problemă de conformare și să nu simtă nevoia să își angajeze resursele.

Operatorii trebuie încurajați să colaboreze pentru a găsi soluțiile cele mai eficiente. În unele cazuri, o asemenea colaborare se poate obține cel mai bine printr-o fuziune a activității operatorilor. Trebuie să existe un mecanism pentru a răsplăti un asemenea mod de lucru de colaborare (poate permițând unui operator regional să recupereze de la operatorul vecin costurile cu implementarea unei soluții sau, în mod alternativ, asigurând resurse sub formă de „cheltuieli în vederea economiilor” pentru a acoperi costurile fuziunii operatorilor).

e) Orizontul de planificare

Conducerea A.N.R.S.C. și a operatorilor trebuie să aibă contractele corespunzătoare care să le permită să planifice pe termen lung. Un reglementator economic eficient este fundamental pentru finanțarea viitoare a sectorului de apă.

A.N.R.S.C. trebuie să stabilească prețurile pentru perioade de cinci ani (o durată mai mare este mai bună - dar 5 ani este probabil suficient pentru început). Prețurile trebuie stabilite relativ la inflație, întrucât acesta este principalul factor de cost și suportabilitate. Un operator regional trebuie să poată să schimbe prețurile convenite numai în cazul în care a survenit un eveniment semnificativ în afara controlului său (o schimbare a valorilor maxime admise pentru parametri de la Apele Române, impozite locale, etc.). A.N.R.S.C. trebuie să specifice materialitatea ca parte din instrucțiunile pe care la oferă pentru redactarea unui plan de afaceri.

Operatorul regional trebuie să poată să se bazeze 100% că va avea permisiunea de a percepe tarifele în funcție de profilul tarifar convenit. Operatorii trebuie să poată să perceapă tarife conform cu profilul de prețuri convenit și să ofere asigurări similare și lanțurilor lor de furnizori.

A.N.R.S.C., în calitatea sa de reglementator economic, este garantul că sectorul de apă obține fondurile potrivite pentru a atinge conformitatea și nivelurile de servicii cerute de clienți.

f) Un stimulent contraproductiv e reprezentant de acordarea de bonusuri managementului Operatorilor regionali pe baza unor KPI care nu sunt foarte relevanți și care sunt în mare parte diferiți de cei care definesc în mod general acceptat performanța.

5.5 Modele relevante pentru reglementarea economică a serviciilor în România

Analiza problemelor actuale ale sectorului de apă din România ne dă indicații clare despre direcțiile în care este de dorit modificarea modului de reglementare. Principala schimbare de abordare este transformarea modului de lucru reactiv, pe baza situațiilor și rezultatelor înregistrate, într-unul predictiv, bazat pe planuri de afaceri și ținte de performanță, care să acopere atât activitatea operațională, cât și cea investițională.

Practica ultimilor ani a arătat ca Asociațiile de Dezvoltare Intercomunitară au exercitat în mod limitat funcția de control similar reflectată în creșterea eficienței și dezvoltarea serviciului. Statistica legată de ajustările tarifelor și utilizarea potențialului de dezvoltare a operatorilor arată o legătură directă cu proiectele de investiții majore, între ele nefiind decât ajustări limitate sau chiar deloc. Astfel, în cazul operatorilor care nu au accesat încă POIM de exemplu, nu au avut loc alte ajustări de tarif sau dacă s-a întâmplat, ajustările au fost minimale (cu indicele inflației de exemplu). Mai mult, în cazul operatorilor mici, chiar și aceste ajustări lipsesc în cele mai multe cazuri cu desăvârșire, motivațiile fiind diverse. În toate cazurile însă crește decalajul între starea activelor și serviciului și ținta dorită, cu implicații majore asupra conformării și sustenabilității prezente și viitoare.

Pornind de la analiza anterioară și obiectivele pe care reglementarea economică ar trebui să le atingă, au fost definite două criterii principale, și anume:

- Existența unei autorități de reglementare
- Entitatea care aprobă tariful

Tabel 26. Autoritatea de reglementare și entitatea care aprobă tariful

	Autoritate de reglementare	Entitatea care aproba tariful
AUSTRIA	Nu	Autoritatea locală
BELGIA	Da	Autoritatea de reglementare, Ministerul Economiei
BULGARIA	Da	Autoritatea de reglementare
CROAȚIA	Da	Autoritatea locală
CIPRU	Nu	Departamentul de dezvoltare a apei, Consiliul de Miniștri
REPUBLICA CEHĂ	Nu	Ministerul Finanțelor
DANEMARCA	Da	Autoritatea locală
ESTONIA	Da	Autoritatea de Concurență, Autoritatea locală
FINLANDA	Nu	Consiliul de administrație al companiei, Consiliul Municipal
FRANȚA	Nu	Autoritatea locală
GERMANIA	Nu	Consiliul de Supraveghere, Autoritatea locală, Oficiul Federal al Cartelurilor
GRECIA	Nu	Autoritatea locală, Ministerul Finanțelor, Economiei Naționale, Mediului și Energiei
IRLANDA	Da	Autoritatea de reglementare
ITALIA	Da	Autoritatea de reglementare
LETONIA	Da	
LITUANIA	Da	Autoritatea de reglementare, Autoritatea locală
LUXEMBURG	Nu	Ministerul Dezvoltării Durabile și Infrastructurii
MALTA	Da	Autoritatea de reglementare
OLANDA	Nu	Autoritatea locală / regională
POLONIA	Da	Autoritatea de reglementare
PORTUGALIA	Da	Autoritatea de reglementare, autoritatea locală
ROMÂNIA	Da	Autoritatea de reglementare, autoritatea locală
SLOVACIA	Nu	Autoritatea de reglementare
SLOVENIA	Nu	Autoritatea locală
SPANIA	Nu	Autoritatea locală, guverne regionale
SUEDIA	Nu	Autoritatea locală
UNGARIA	Da	Autoritatea de reglementare
MAREA BRITANIE - ANGLIA & ȚARA GALILOR	Da	Autoritatea de reglementare
MAREA BRITANIE - SCOȚIA	Da	Autoritatea de reglementare

Sursa: Prelucrare consultant

În continuare, pentru țările care au o autoritate de reglementare la nivel național, au fost definite o serie de noi criterii relevante în identificarea unor modele ce ar putea să ne ajute, într-o măsură cât mai mare, să obținem rezultatele dorite:

- Care este metoda de calcul a tarifelor (cost plus, recuperarea completă a costurilor etc)
- Dacă operatorii au un plan de afaceri (prognoză pe termen mai lung)
- Dacă sunt impuse condiții de eficiență economică (indicatori de performanță) în mod uniform
- Dacă se iau în calcul activele (planurile de investiții) în planificarea activității sau determinarea tarifelor
- Dacă se ia in calcul indicele de suportabilitate

Această analiză a fost aplicată pentru toate țările membre UE (inclusiv Marea Britanie), rezultatele fiind sintetizate în tabelul de mai jos.

Tabel 27. Comparație criterii relevante pentru țările membre UE

	Metoda de stabilire a tarifelor	Utilitatea pregătește Planul de Afaceri	Autoritatea de reglementare monitorizează KPI	Norme de suportabilitate (specifice sau nu serviciului de apă)	Active/ investiții considerate[21]
BELGIA	Rată de rentabilitate (Flandra) Limită de preț (Bruxelles)	Da	Da	Da	Da
BULGARIA	Limită de preț	Da	Da	Da	Da
CROAȚIA	Cost plus	Da		Da	Da
DANEMARCA	Cost total	Da	Da	Da	Da
ESTONIA	Rată de rentabilitate	Da	Da	Da	Da
IRLANDA	Limită de venituri	Da		Da	Da
ITALIA	Altele	Da	Da	Da	Da
LETONIA	Rată de rentabilitate	Da	Da	Da	Da
LITUANIA	Rată de rentabilitate	Da	Da	Da	Da
MALTA	Cost plus	Da	Da	Da	Da
POLONIA	Cost plus	Nu			Da
PORTUGALIA			Da	Da	
ROMÂNIA	Cost plus	Da	Nu		Da
UNGARIA	Limită de preț	Da	Da	Nu	Da
MAREA BRITANIE - ANGLIA & ȚARA GALILOR	Limită de venituri	Da			Da
MAREA BRITANIE - SCOȚIA	Limită de preț	Da	Da	Da	Da

Sursa: Prelucrare consultant

În anexa nr. 5 sunt incluse fișe detaliate de analiză a caracteristicilor sectorului de apă și apă uzată, respectiv legiferarea și reglementarea acestuia pentru fiecare țară membră UE. În această etapa se urmărește o discuție aprofundată a fiecărei situații în parte, împreună cu factorii implicați din cadrul ANRSC, pentru stabilirea relevanței, identificarea altor arii de comparație și detalierea analizei.

[21] Activele/ investițiile sunt luate în considerare în realizarea planurilor de afacere sau în stabilirea tarifelor

Pornind de la această analiză, au fost selectate un număr de țări în care în prima instanță a situația concretă pare să răspundă în bună măsură obiectivelor noastre, și anume Belgia, Bulgaria, Danemarca, Lituania (selectată din grupul țărilor Baltice cu caracteristici asemănătoare), Irlanda, Italia, și respectiv Marea Britanie – Scoția. Pentru acestea s-a focalizat analiza, în special în ceea ce privește gradul de subordonare al autorității de reglementare, respectiv modelul de management al serviciilor de apă și apă uzată în țara respectivă. În tabelul de mai jos sunt sintetizate elementele menționate:

Tabel 28. Gradul de subordonare al autorității de reglementare și modele de management

	Autoritate de reglementare este:	Autoritatea de reglementare	Modele de management
BELGIA	Independentă (BRUGEL) Subordonată guvernului (VMM)	Comisia de reglementare a energiei Bruxelles (BRUGEL) Agenția de mediu Flandra (VMM)	În Flandra, serviciile de apă sunt în totalitate sub modelul de management public delegat. În Valonia, modelul predominant este pentru management public delegat, cu o un acționariat minoritar pentru compania responsabila de coordonarea tratării apelor uzate. La Bruxelles, modelul este managementul public delegat pentru majoritatea sarcinilor, cu excepția managementului privat delegat pentru epurarea apelor uzate.
BULGARIA	Subordonată parlamentului	Comisia de reglementare a energiei și a apei (EWRC)	Modelele reprezentate în Bulgaria sunt managementul public direct, managementul public delegat și managementul privat delegat. • 14 operatori de apă și apă uzată sunt 100% deținuți de stat • 11 operatori sunt 100% deținuți de municipalități • 14 operatori sunt 51% proprietate de stat și 49% proprietate municipală • 4 operatori sunt 100% privați • 1 parteneriat public-privat „Sofiyska voda” - 77,1% din acesta este deținut privat și 22,9% este deținut de municipalitate.
DANEMARCA	Subordonată guvernului	Autoritatea daneză pentru concurență și consumatori (KFST)	Până în 2010, principalul model de management era managementul public direct, deoarece municipalitățile, în general, aveau servicii de apă și apă uzată integrate în administrația municipală. Din 2016 situația este următoarea: • Management privat: există aproximativ 2.100 de furnizori de servicii de apă. • Management public delegat: există în jur de 140 de societăți comerciale cu răspundere limitată responsabile pentru serviciile de apă și aproximativ 110 companii cu răspundere limitată pentru servicii de apă uzată.
IRLANDA	Independentă	Comisia pentru reglementarea utilităților (CRU)	Modelul de management este un management public delegat. Irish Water - utilitatea națională deținută public - este responsabilă pentru furnizarea de servicii publice de apă și apă uzată, în timp ce autoritățile locale sunt responsabile pentru apa pluvială. Excepții de la cele de mai sus includ micii furnizori de apă potabilă din zona rurală care rămân la nivelul autorităților locale și sistemele de apă private din zonele rurale.

	Autoritate de reglementare este:	Autoritatea de reglementare	Modele de management
ITALIA	Independentă	Autoritatea de reglementare pentru energie, rețele și mediu (ARERA)	În Italia există diferite sisteme de management a serviciilor de apă. • Aproximativ jumătate din populație este deservită prin modelul de management public delegat • PPP-urile (parteneriat public-privat) acoperă 36% • concesiunile acoperă 5% din populație • Municipalitățile (management public direct) furnizează în mod direct servicii de apă pentru restul populației.
LITUANIA	Independentă	Consiliul Național de Reglementare în Domeniul Energiei (VERT)	Patruzeci și cinci de companii municipale de apă s-au format pe baza companiilor de apă anterioare de stat și a subdiviziunilor acestora. Practic, o companie deservește o municipalitate, dar într-un număr de cazuri, o companie acoperă două sau mai multe municipalități. Aceste companii municipale furnizează aproximativ 90% din serviciile de apă și apă uzată, plus peste 700 de furnizori mai mici de apă (cooperative, grupuri rezidențiale, companii agricole, companii municipale și alte companii).
MAREA BRITANIE - SCOȚIA	Independentă	Comisia pentru industria apei pentru Scoția (WICS)	În Scoția serviciile sunt organizate în conformitate cu modelul de management public delegat.

Sursa: Prelucrare consultant

În etapa următoare, între raportul preliminar și cel final aferent Activității 1, echipa de consultanță împreună cu factorii responsabili din cadrul A.N.R.S.C. vor detalia analiza pe fiecare caz în parte pentru a identifica cel mai potrivit model. Se va urmări nu numai corespondența în plan legislativ, administrativ și funcțional, ci și evoluția în dinamica performanței sectorului.

Așa cum s-a menționat anterior, demersul de identificare nu pornește de la identificarea acelor țări cu condiții similare cu cele ale României, ci a țărilor care, cel puțin formal, pot genera soluții pentru principalele probleme identificate ale sectorului de apă și apă uzată din țara noastră. În baza acestei analize comune se va stabili modelul de urmat, respectiv continuarea proiectului, inclusiv prin organizarea schimbului de experiență cu organismul țintă.

5.6 Managementul tranziției la nivelul A.N.R.S.C.

5.6.1 Provocări privind îndeplinirea noului rol de către A.N.R.S.C.

Orice proces de tranziție are riscurile sale inerente. Mai jos sunt prezentate pe scurt câteva riscuri aplicabile procesului de tranziție al A.N.R.S.C. către calitatea de reglementator economic:

- Lipsa de suport la nivel politic privind tranziția către noul model de reglementare economică/ gradul de independenta al A.N.R.S.C.
- Adoptarea unui model incomplet de reglementare economică, cu impact scăzut asupra îmbunătățirii eficientei sectorului;

- Comunicarea slabă asupra beneficiilor schimbării. Eșecul de a capta atenția/ mobiliza energia oamenilor;
- Priorități preponderent pe termen scurt, care nu permit angajarea resurselor intr-un proces de tranziție organizațională
- Oameni cu idei/ principii/ reguli diferite, necesitând un efort mare de aliniere la noua viziune;
- Rezistenta inerenta la schimbarea a sistemului (in special cea externa);
- Perioada de timp mare pentru formarea oamenilor pentru îndeplinirea noilor competente
- Plan deficitar de gestionare a schimbărilor - prea multe schimbări simultane, masuri contradictorii, monitorizare necorespunzătoare;
- Dificultatea colectării datelor de analiză pentru îndeplinirea eficientă a rolului de reglementator economic.

5.6.2 Măsuri de management pentru asigurarea succesului tranziției

Punerea în aplicare a unor noi practici de management implică consultări pe scară largă, dezvoltarea procedurilor, furnizarea de instruire, angajare personal nou, introducerea unui sistem informațional de management, teste de control suplimentare, dar și ajustări ulterioare ale realităților de implementare.

Toate aceste practici necesită aderarea deplină a managementului la procesul de transformare și măsuri pe scară largă pentru angajarea oamenilor și menținerea entuziasmului în timpul procesului de schimbare. Comunicarea este, de asemenea, vitală, în timp ce alocarea resurselor este o condiție prealabilă esențială pentru un proces de schimbare reușit.

Procesul de schimbare necesită măsurare parodică în raport cu obiectivele stabilite. În cazul în care apare abaterea, trebuie luate în considerare metode noi / mai bune de implementare a practicilor, dovedind astfel flexibilitatea și adaptabilitatea.

Derivat din riscurile identificate anterior, dar și din lecțiile învățate la nivel mondial cu privire la implementarea unui proces de schimbare, recomandăm câteva masuri de management pentru a asigura o tranziție de succes:

- Asumarea unei conduceri puternice și consecvente
- Implicarea activa a managementului pe tot parcursul procesului de tranziție
- Adoptarea unui management structurat al schimbării (plan de acțiuni, alocare resurse, monitorizare regulată)
- Comunicare frecventă și deschisă despre schimbare și necesitatea schimbării
- Consultarea tuturor părților interesate si informare acestor cu privire la dezvoltarea noului model de reglementare a serviciilor
- Organizarea de întâlniri periodice de conducere

Din punct de vedere tactic, este recomandat ca o parte dintre masurile de reglementare economica a serviciilor sa fie implementate fazat, mai întâi la nivelul operatorilor mari si apoi la nivelul operatorilor mici si mijlocii. De asemenea este indicat sa se acorde o perioada de tranziție pentru a asigura o conformare cat mai naturala cu prevederilor noului cadru de reglementare.

ANEXE

Anexa 1. Lista documentelor colectate pentru realizarea analizei comparative a cadrului de reglementare în state membre UE

Emitent/ Referințe documente	
EurEau (1) An overview of the European drinking water and waste water sectors - 2017 edition (2) The governance of water services in Europe	**WAREG** (1) Affordability in european water systems – 2017 (2) Tariff regulatory frameworks among wareg members – 2019 (3) INS WG Report- Institutional Regulatory Frameworks in WAREG – 2015 (4) INS WG Report- Public consultations practices in WAREG – 2015 (5) Regulatory measures taken by Water Regulators in WAREG Countries against Covid-19 crisis (6) Tariff Frameworks 2019 (7) Tariff setting report 2019 (8) Affordability in European Water Systems 2017 (9) Governance of water regulators 2019
OECD (1) OECD: Principles on Water Governance 2015 (2) "The Governance of Water Regulators", OECD Studies of Water, 13 April 2015.	**WICS** (1) Raport final Water Industry Commission for Scotland (Consolidarea reglementării economice și de mediu în sectorul de apă și canalizare din România) (2) Raport final WICS (consolidare activitate A.N.R.S.C.)
OXERA (1) Assessing approaches to expenditure and incentives- 2007 (2) Options for access pricing methodology 2015 (3) Regulatory 'financial tramlines' for Scottish Water – 2012 (4) Indexation of future price controls in the water sector – 2016 (5) Presentation Oxera seminar – 2016	**IWA** (1) Framing the future for water sector financing (2) Future drinking water infrastructure: building blocks for drinking water companies for their strategic planning (Carte tarife)
Diverse (1) Water Supply Industry - European water infrastructures regulatory flux void of reference the case of Germany-France-England (2) Final Determination SRC 2015-21 Final WICS (3) The regulation of the Hungarian water and wastewater service and the recent reform of the sector – 2015 (4) Rational use of water and regulation experiences in Montenegro (5) Non-Linear Tariffs & Consumption Evidence from a Natural Experiment on Water in France – 2016	**Diverse** (1) WRA role in regulationg and approving tariffs for water supply and sewerage service (2) Socio-economics and Water Management – 2015 (3) The Regulation of Water Services in the EU (4) Water regulatory trends to 2030 (5) Water Utility Turnaround Framework (6) AquaRating. An international standard for assessing water and wastewater services (7) Water tight – The top trends in the global water sector (8) Tariff survey - The global value of water 2017 (9) Aqua publica europea - Water affordability

Emitent/ Referințe documente	
(6) Final report: Ofwat- Water Framework Directive – Economic Analysis of Water Industry Costs – 2005	

Alte rapoarte

(1) Deloitte - The top trends in the global water sector
(2) EUROPEAN COMMISSION – Report on the implementation of the Water Framework Directive
(3) EUROPEAN COMMISSION - Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context 2020
(4) EUROPEAN COMMISSION – Synthesis report on the quality of drinking water in the Union 2016
(5) OECD 2019 - EXPERIENCE FROM THE OECD'S NETWORK OF ECONOMIC REGULATORS
(6) WAREG 2017 - AN ANALYSIS OF WATER EFFICIENCY KPIs IN WAREG MEMBER COUNTRIES
(7) WAREG 2015 - GUIDE TO GOOD PRACTICE IN PUBLIC CONSULTATION
(8) World Bank - Water Utility Turnaround Framework A Guide for Improving Performance

Anexa 2. Sinteza celor mai relevante informații privind reglementarea sectorului de apă

OCDE. Principii privind guvernarea apei. 2015

De ce Principiile OECD privind guvernarea apei?

- Apa dulce accesibilă și de înaltă calitate este o resursă limitată și foarte variabilă. Proiecțiile OECD arată că 40% din populația lumii trăiește în prezent în bazinele hidrografice stresate de apă și că cererea de apă va crește cu 55% până în 2050 (OECD, 2012a).
- Supraextractarea și contaminarea acviferelor la nivel mondial vor reprezenta provocări semnificative pentru securitatea alimentară, sănătatea ecosistemelor și aprovizionarea cu apă potabilă sigură și vor crește riscul de scufundare, printre alte consecințe.
- În 2050, se așteaptă ca 240 de milioane de oameni să rămână fără acces la apă curată și 1,4 miliarde fără acces la canalizarea de bază.
- Infrastructura de apă din zona OECD îmbătrânește, tehnologia este depășită, iar sistemele de guvernanță sunt adesea prost echipate pentru a face față cererii în creștere, provocărilor de mediu, urbanizării continue, variabilității climatice și dezastrelor de apă.
- Sunt necesare investiții semnificative pentru reînnoirea și modernizarea infrastructurii, estimată la 6,7 trilioane USD până în 2050 pentru alimentarea cu apă și canalizare, în timp ce includerea unei game mai largi de infrastructuri legate de apă ar putea tripla această factură până în 2030 (OECD, 2015c)

Principiile OECD de guvernare a apei

Principiile OECD privind guvernanța apei intenționează să contribuie la politici publice tangibile și orientate spre rezultate, bazate pe trei dimensiuni complementare ale guvernanței apei, care se consolidează reciproc:

- **Eficacitate** se referă la contribuția guvernanței la definirea obiectivelor și obiectivelor clare ale politicii de apă durabile la toate nivelurile de guvernare, la punerea în aplicare a acestor obiective politice și la îndeplinirea obiectivelor preconizate.
- **Eficiență** se referă la contribuția guvernării pentru a maximiza beneficiile unei gestionări și bunăstării durabile a apei la cel mai mic cost pentru societate.
- **Încredere și implicare** se referă la contribuția guvernării la consolidarea încrederii publice și la asigurarea incluziunii părților interesate prin legitimitate democratică și echitate pentru societate în general.

Principiile OECD privind guvernanța apei sunt elaborate pe premisa că nu există o soluție unică pentru toate provocările legate de apă la nivel mondial, ci un meniu de opțiuni care să se bazeze pe diversitatea sistemelor juridice, administrative și organizatorice din și între țări.

Principiile sunt înrădăcinate în principii mai largi ale bunei guvernări: legitimitate, transparență, responsabilitate, drepturile omului, statul de drept și incluziune. Ca atare, ei consideră guvernarea apei ca un mijloc mai degrabă spre un scop decât un scop în sine.

Principiile vizează îmbunătățirea sistemelor de guvernanță a apei care ajută la gestionarea apei „prea mult”, „prea puțin” și „prea poluată” într-un mod durabil, integrat și inclusiv, la un cost acceptabil și într-un interval de timp rezonabil.

Overview of OECD Principles on Water Governance

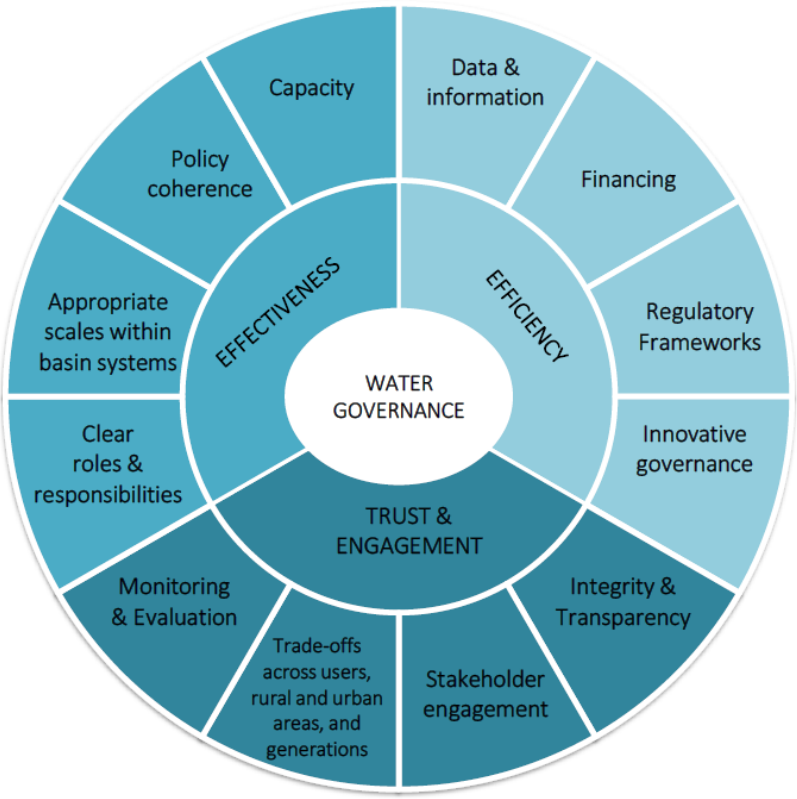

The Water Governance Cycle

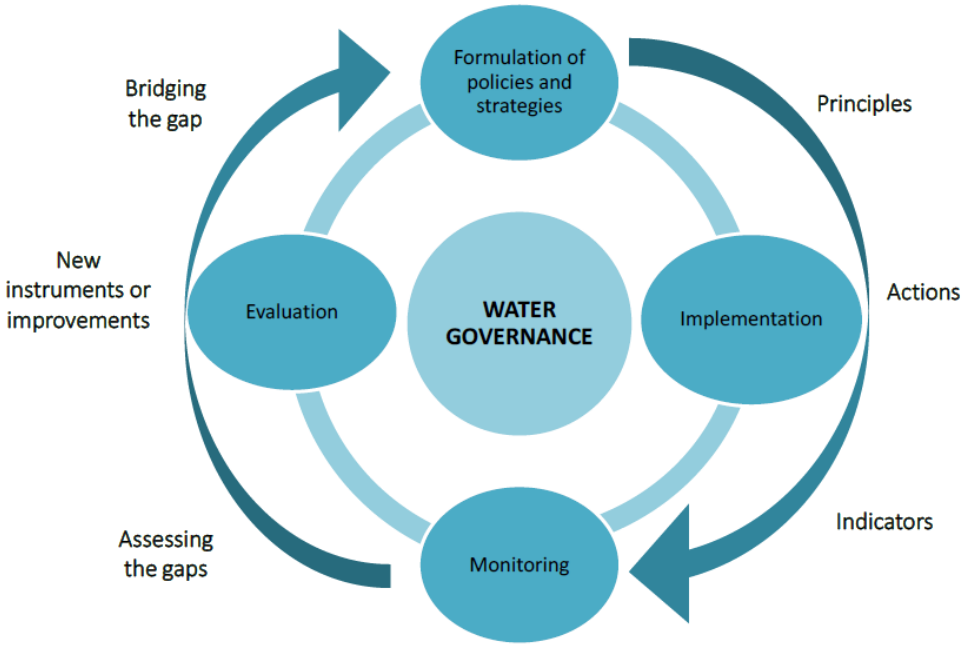

Principiile se bazează pe următoarele considerații:

- Pentru a face față provocărilor actuale și viitoare ale apei este nevoie de politici publice solide, care să vizeze obiective măsurabile în programe de timp prestabilite la scara adecvată, bazându-se pe o atribuire clară a sarcinilor între autoritățile responsabile și supuse unei monitorizări și evaluări periodice.
- Guvernanța eficientă și favorabilă incluziunii contribuie la proiectarea și punerea în aplicare a acestor politici, într-o responsabilitate partajată la nivel de guvern și în cooperare cu părțile interesate relevante pentru a face față provocărilor actuale și viitoare ale apei.
- Nu poate exista un răspuns politic unic și uniform la provocările legate de apă la nivel mondial, având în vedere diversitatea situațiilor din și între țări în ceea ce privește cadrele legale și instituționale, practicile culturale, precum și condițiile climatice, geografice și economice la originea diverselor provocări ale apei și răspunsuri politice.
- Prin urmare, este oportun ca membrii interesați și nemembrii să utilizeze aceste principii pentru a-și elabora și implementa politicile naționale în lumina circumstanțelor specifice fiecărei țări.
- Guvernarea apei este o componentă importantă a cadrului general al politicilor în domeniul apei; principiile mai largi ale bunei guvernanțe se aplică sectorului apei, iar rezultatele guvernanței apei pot fi, de asemenea, condiționate de progresele realizate în alte domenii ale cadrului politicii în domeniul apei.
- Aceste principii sunt relevante pentru toate nivelurile de guvernare și ar putea fi diseminate pe scară largă în rândul deputaților interesați și non-deputați.
- OCDE poate ajuta membrii interesați și pe cei care nu sunt membrii să atingă aceste standarde și să identifice cele mai bune practici. În lucrările sale viitoare, Comitetul pentru politica de dezvoltare regională va face propunerile necesare pentru urmărirea principiilor.
- Aceste principii vor fi luate în considerare în timpul lucrărilor viitoare ale OCDE privind apa.

Principiile se aplică ciclului general al politicii de apă și ar trebui să fie puse în aplicare într-o manieră sistemică și incluzivă.

Ca atare, nu fac distincții între:

- funcțiile de gestionare a apei (de exemplu, aprovizionarea cu apă potabilă, canalizarea, protecția împotriva inundațiilor, calitatea apei, cantitatea de apă, apa de ploaie);
- utilizările apei (de exemplu, menajere, industriale, agricole, energetice și de mediu) și
- proprietatea asupra gestionării apei, resurselor și activelor (de exemplu, public, privat, mixt).

Îmbunătățirea eficacității guvernanței apei

Principiul 1. Alocați și distingeți în mod clar rolurile și responsabilitățile pentru elaborarea politicilor în domeniul apei, implementarea politicilor, managementul operațional și reglementarea și încurajarea coordonării între aceste autorități responsabile.

Principiul 2. Gestionarea apei la scara corespunzătoare în cadrul sistemelor integrate de guvernare a bazinului pentru a reflecta condițiile locale și pentru a încuraja coordonarea între diferitele scări.

Principiul 3. Încurajarea coerenței politicilor printr-o coordonare intersectorială eficientă, în special între politicile de apă și mediu, sănătate, energie, agricultură, industrie, amenajarea teritoriului și utilizarea terenurilor.

Principiul 4. Adaptați nivelul de capacitate al autorităților responsabile la complexitatea provocărilor de apă care trebuie îndeplinite și la setul de competențe necesare îndeplinirii atribuțiilor lor.

Îmbunătățirea eficienței guvernanței apei

Principiul 5. Produceți, actualizați și împărtășiți date și informații în timp util, consecvente, comparabile și relevante pentru politici legate de apă și apă, și utilizați-le pentru a ghida, evalua și îmbunătăți politica în domeniul apei.

Principiul 6. Asigurați-vă că acordurile de guvernanță contribuie la mobilizarea finanțării apei și la alocarea resurselor financiare într-un mod eficient, transparent și în timp util.

Principiul 7. Asigurați-vă că cadrele de reglementare solide pentru gestionarea apei sunt implementate și puse în aplicare în mod eficient în scopul interesului public.

Principiul 8. Promovarea adoptării și implementării unor practici inovatoare de guvernanță a apei între autoritățile responsabile, nivelurile de guvernare și părțile interesate relevante.

Consolidarea încrederii și implicării în guvernarea apei

Principiul 9. Integrarea practicilor de integritate și transparență în politicile de apă, instituțiile de apă și cadrele de guvernanță a apei pentru o mai mare responsabilitate și încredere în luarea deciziilor.

Principiul 10. Promovarea implicării părților interesate pentru contribuții în cunoștință de cauză și orientate spre rezultate la proiectarea și implementarea politicii în domeniul apei.

Principiul 11. Încurajarea cadrelor de guvernanță a apei care ajută la gestionarea compromisurilor între utilizatorii apei, zonele rurale și urbane și generațiile.

Principiul 12. Promovarea monitorizării și evaluării periodice a politicii și guvernanței în domeniul apei, după caz, împărtășirea rezultatelor cu publicul și adaptarea la nevoie.

OECD. Guvernanța Reglementatorilor Serviciilor de Apă. 2015

OECD a realizat in 2014[22] un sondaj privind reglementarea în sectorul apei. Lăsând deoparte autoreglementarea, există în principal patru modele de reglementare:

1. Reglementarea de către guvern;
2. Reglementarea prin contract, care specifică regimurile de reglementare din instrumentele juridice (denumit de obicei modelul francez);
3. Reglementare independentă în care independența are trei dimensiuni: independența luării deciziilor, a managementului și a finanțării (denumită de obicei modelul anglo-american)
4. Externalizarea funcțiilor de reglementare către terți, care utilizează contractanții externi pentru a desfășura activități precum revizuirea tarifelor, analiza comparativă, soluționarea litigiilor, etc.

În primul model, denumit și „modelul operatorului public" de către Marques (2010), sectorul public este responsabil de gestionarea serviciilor de apă și deținerea activelor. Furnizarea apei şi apei uzate este de obicei delegată operatorilor publici de apă, în timp ce funcțiile de reglementare sunt îndeplinite direct de stat la diferitele sale niveluri (central, regional, municipal). Acest model organizațional predomină în Olanda, în Belgia / Flandra, în Italia și într-o măsură mai mică, în Germania.

În multe alte țări, autoritățile publice sunt responsabile de reglementarea apei şi apei uzate, dar furnizarea de servicii de apă poate fi delegată operatorilor privați prin acorduri contractuale. Acordurile contractuale stabilesc setul de drepturi și obligații pentru fiecare autoritate contractantă. Furnizarea apei și apei uzate se acordă companiilor private în urma licitațiilor publice. Infrastructura apei și apei uzate rămâne în domeniul public. Provenit din Franța în secolul al XIX-lea, „modelul francez" de reglementare prin contract s-a extins rapid între țări pentru a deveni unul dintre modelele dominante, în special în țările în care municipalitățile sunt responsabile de gestionarea apei şi apei uzate.

În al treilea model, numit și „modelul englez", cadrul de reglementare pentru apa şi apa uzată este organizat în jurul înființării unor agenții dedicate cu funcții de reglementare. Agenția dedicată apei supraveghează și reglementează sectorul apei independent de operatorii privați, guvern și consumatori. Acest model permite separarea puterilor între autoritatea de reglementare și ministere. Această separare concentrează funcțiile de reglementare într-o singură autoritate și limitează potențialele conflicte între formularea și aplicarea politicilor. Deși inițial își are originea în Regatul Unit, acest model s-a răspândit rapid şi în alte țări.

Cadrele de reglementare adoptă din ce în ce mai multe caracteristici ale diferitelor modele descrise mai sus. De exemplu, țările cu acorduri contractuale nu au fost împiedicate să creeze agenții de reglementare a apei și apei uzate dedicate pentru a supraveghea calitatea serviciilor și pentru a interveni în caz de conflicte. După cum a fost evidențiat în Malyshev (2007)[23], „observațiile sugerează că există o continuitate în ceea ce privește modelele de reglementare disponibile - de la instituțional la contractual - și că modurile pot fi, de asemenea, asociate". Tranziția de la un model la altul este, de asemenea, posibilă pe măsură ce se acumulează capacități instituționale și de resurse umane.

[22] "The Governance of Water Regulators", OECD Studies of Water, 13 April 2015.
[23] "The Governance of Water Regulators", OECD Studies of Water, 13 April 2015.

Conform informațiilor din anexa raportului realizat de OECD, cele 32 de autorități de reglementare chestionate aplică următoarele metodologii tarifare:

- 17 autorități de reglementare aplică metoda Cost-Plus (Albania, Australia - 3 state), Chile, Estonia, Ungaria, Kosovo, Letonia, Mozambic, Portugalia, România, Ucraina, SUA (3 state), Uruguay).
- Unele dintre autoritățile de reglementare care aplică Cost-Plus, aplică și alte modele - Considerarea veniturilor (Australia - 3 state), Considerarea performanței (Albania, Australia - 1 stat, Ungaria, Mozambic și Portugalia) și Reglementarea privind profitul, pe baza unei reguli a ratei de rentabilitate (Letonia și Portugalia).
- 4 autorități de reglementare aplică metoda Plafonului de Preț (Bulgaria, Marea Britanie - Anglia și Țara Galilor, Marea Britanie - Scoția și Irlanda). 1 autoritate de reglementare aplică Reglementarea privind profitul (Italia).

În 2019[24], EurEau a realizat un sondaj privind guvernanța serviciilor de apă în Europa. Informațiile au fost furnizate de membrii EurEau (Asociațiile Naționale ale Serviciilor de Apă). Au fost investigate 29 de țări (Belgia aplică 3 modele regionale diferite). Conform acestui document, nivelul de stabilire și aprobare a tarifelor este, după cum urmează:

- În 10 cazuri, procesul de stabilire a tarifelor este condus la nivel național de către autoritatea de reglementare (Belgia/Flandra, Belgia/Bruxelles, Bulgaria, Irlanda, Italia, Malta, Polonia, Portugalia, Slovacia, Regatul Unit;
- În 2 cazuri, procesul de stabilire a tarifelor este efectuat la nivel național de către minister după supravegherea autorității de reglementare (Belgia/Valonia, Ungaria);
- În 9 cazuri, procesul de stabilire a tarifelor la nivel local și/sau regional de către municipalități (Austria, Finlanda, Franța, Luxemburg, Norvegia, Serbia, Slovenia, Spania, Suedia);
- În 7 cazuri, procesul de stabilire a tarifelor este condus la nivel local de către municipalități cu supravegherea autorității regionale sau naționale:
    - Croația - Consiliul serviciilor de apă;
    - Republica Cehă - Ministerul Finanțelor;
    - Germania - Autoritățile federale ale cartelului;
    - Grecia - Departamentele administrației regionale;
    - România și Elveția - autoritate națională de reglementare;
    - Olanda - Inspectoratul Național.
- În 3 țări, nivelul și autoritatea competentă depind de district sau aglomerare și se aplică un model mixt de nivel local și național:
    - Cipru: stabilirea tarifelor în cadrul consiliului de apă este la nivel local, prețurile în afara consiliului de apă sunt stabilite de minister;
    - Danemarca - pentru operatorii mici (mai puțin de 200.000 m3 / an) stabilirea tarifelor este la nivel local de către municipalități, pentru operatorii mai mari (peste 200.000 m3 / an) tarifele sunt aprobate de municipalități luând în considerare solicitările autorității naționale de reglementare. Reglementatorul oferă reglementări economice pentru furnizorii care operează mai mult de 800.000 m3 / an);

[24] "Tariff Regulatory Framework Among WAREG Members", Report produced by the WAREG Force Group, 2020.

- Estonia: operatorii care tratează apele uzate din aglomerările cu peste 2.000 l.e. sunt acoperiți de autoritățile naționale de reglementare; toți ceilalți operatori sunt reglementați la nivel local.

Conform informațiilor furnizate, există anumite reguli și cerințe în legislația națională în cazurile în care tarifele sunt aprobate de municipalități la nivel local.

Situația detaliata pe tari conform studiului WAREG[25] este prezentată în tabelul următor:

Tabel 29. Guvernanța serviciilor de apă în Europa

Țara	Guvernanța serviciilor de apă în Europa
Austria	Furnizorii de apă sunt obligați prin lege să stabilească tarife pe baza unui calcul economic care să asigure recuperarea completă a costurilor. Tarifele includ părți fixe și variabile și trebuie aprobate de autoritățile locale.
Belgia, Flandra	Prețul apei este alcătuit dintr-o taxă fixă și o taxă variabilă pentru volumul (apa potabilă) consumată și este aprobat de autoritatea de reglementare a apei.
Belgia, Valonia	Fiecare furnizor de apă potabilă trebuie să îndeplinească o schemă de contabilitate standard, care este definită în lege. Odată ce acest preț este determinat de această metodă, toate calculele sunt trimise către Comitetul de Control al Apei care reunește partenerii sociali. Această decizie finală revine Ministerului Economiei din Valonia.
Belgia, Bruxelles	Până în 2018, tarifele au fost aprobate de ministerul responsabil cu apa. Din 2018, tarifele sunt aprobate de autoritatea de reglementare existentă în domeniul energiei. Prețul ar trebui să permită recuperarea costurilor operaționale ale serviciilor și a investițiilor planificate.
Bulgaria	Tarifele sunt propuse de operatorii locali de apă pentru fiecare an al unei perioade de 5 ani, ca parte a planurilor lor de afaceri pe 5 ani. Tarifele și planurile de afaceri trebuie să fie aprobate de autoritatea independentă de reglementare a apei și a energiei (nivel național) înființată în 2006.
Croația	Operatorii de servicii de apă propun tarife care sunt aprobate de autoritatea locală. La nivel național, guvernul stabilește cea mai scăzută bază de preț pentru serviciile de apă și tipurile de costuri acoperite de tarifele de apă, acționând la propunerea Consiliului Serviciilor de Apă. Consiliul Serviciilor, înființat ca o autoritate independentă pentru a asigura legalitatea în stabilirea prețului serviciilor de apă.
Cipru	Tarifele pentru apa potabilă, pentru consumatorii care locuiesc în limitele unei zone a Consiliului de Apă, sunt propuse de Consiliile de apă și aprobate de Consiliul de Miniștri Cipriot. Pentru consumatorii care locuiesc în afara limitelor Consiliului de Apă, tarifele sunt propuse de consiliul municipal relevant și aprobate de Ministerul de Interne sau de consiliul comunitar și aprobate de ofițerul raional local (funcționar public numit de guvern). În toate cazurile, tarifele pentru apă trebuie aprobate în prealabil de către directorul pentru apă.
Republica Cehă	Tarifele pentru apă sunt calculate de operatorii de apă pe baza constrângerilor rezultate din Legea privind prețurile. Ministerul Finanțelor acționează ca autoritate de reglementare care supraveghează elementele de cost și prețurile. Cu excepția managementului privat direct, există, de asemenea, o funcție esențială de reglementare a sectorului public (municipalități, asociații de municipalități etc.) bazată pe contracte de concesiune operațională.

[25] "Tariff Regulatory Framework Among WAREG Members", Report produced by the WAREG Force Group, 2020.

Țara	Guvernanța serviciilor de apă în Europa
Danemarca	Legea Furnizării Apei solicită ca stabilirea prețurilor să se bazeze pe principiul echilibrului. Operatorul propune tariful, iar consiliul municipal îl aprobă. Pentru operatorii de apă (cel puțin 200.000 m3/an), consiliul municipal ia în considerare solicitările autorității naționale de reglementare. Autoritatea națională de reglementare independentă stabilește plafonul individual de venituri și obiectivele de eficiență în conformitate cu Legea Sectorului Apei. Reglementarea economică din 2016 este foarte complexă și include un benchmarking economic total (TOTEX benchmarking) pentru operatorii care furnizează mai mult de 800.000 m3/an.
Estonia	Tarifele pentru apă sunt propuse de companiile de apă, dar aprobate de autoritatea de reglementare relevantă. Toate companiile care tratează apele uzate în aglomerări de peste 2.000 locuitori echivalenți sunt acoperite de Autoritatea de Concurență, adică prin reglementarea și supravegherea la nivel național (autoritatea națională de reglementare). Toate celelalte companii sunt reglementate prin intermediul autorităților locale.
Finlanda	Legea privind serviciile de apă: tarifele trebuie să acopere atât costurile de operare, cât și investițiile. Actul include reguli și principii pentru îmbunătățirea transparenței economice. Operatorii trebuie să publice date care să descrie situația și performanța lor economică. Aprobarea tarifelor are loc la nivel local.
Franța	Tarifele pentru apă sunt stabilite la nivel local. Tarifele trebuie să acopere costurile de investiții și întreținere. Cu toate acestea, raportul variabil/fix nu poate depăși o sumă maximă stabilită la nivel național. Atunci când serviciile de apă sunt furnizate de un operator cu management privat delegat, pe perioada contractului sunt definite condițiile pentru evoluția prețurilor.
Germania	Tarifele sunt supuse unui control reglementar și judiciar extins. Mecanismele de control depind de natura relației contractuale. Deciziile de stabilire a prețurilor pentru alimentarea cu apă a operatorilor cu management privat sunt luate în mare parte de către consiliul de supraveghere a operatorilor. La utilitățile municipale, consilierii locali aleși se asigură că cetățenii au drepturi considerabile de **co-determinare** (are ca sursa principiul „solidarității germane" si presupune un comportament de încredere intre parteneri si sprijinirea politicii (strategiei) de dezvoltare a firmelor.) . Legea tarifelor locale și actele federale determină cadrul pentru calcularea taxelor. Acoperirea costurilor este inclusă în lege, ceea ce înseamnă că taxele includ toate costurile reale suportate de companii, inclusiv costurile de capital. Revizuirea prețurilor la apă este responsabilitatea autorităților din statele federale sau, în cazul unei activități transfrontaliere, a Oficiului Federal al Cartelurilor.
Grecia	Reglementarea economică depinde de cadrul legal care guvernează modelul de gestionare a serviciilor de apă. Tarifele pentru apă trebuie să includă costurile economice, de mediu și de resurse. În cazul companiilor municipale de apă, propunerea tarifelor este aprobată de consiliul municipal (nivel local), iar decizia acestuia este supravegheată pentru legalitate de către Departamentul administrației regionale (nivel regional). În cazul Atenei și Salonicului, tarifele sunt aprobate la nivel național de mai multe ministere.
Ungaria	Odată cu intrarea în vigoare a Legii privind utilitatea apei în 2011, autoritățile locale și-au pierdut autoritatea de stabilire a prețurilor, iar în prezent stabilirea tarifelor are loc la nivel național. Autoritatea de reglementare (MEKH) oferă ministerului responsabil cu supravegherea tarifelor sugerate. Ministerul ia în considerare tarifele propuse și le stabilește pentru fiecare furnizor de servicii de apă.

Țara	Guvernanța serviciilor de apă în Europa
Irlanda	În urma unei decizii a parlamentului irlandez din 2017, taxele generale pentru serviciile de apă au fost abolite cu efect imediat și a fost introdus un nou regim de taxe de utilizare excesivă, începând din iulie 2019. Clienții non-casnici nu sunt afectați și continuă să plătească pentru serviciile de apă. Aceste taxe pentru clienții non-casnici se bazează în prezent pe tarife istorice și vor fi stabilite de autoritatea de reglementare. Finanțarea pentru clienții casnici este asigurată din impozitul central. Conform legislației, nivelul taxării pentru utilizarea excesivă trebuie stabilit de autoritatea de reglementare economică (CRU).
Italia	Tariful pentru serviciile de apă este propus de autoritatea de reglementare locală (EGA) pentru autoritatea de reglementare națională (ARERA), iar aceasta din urmă îl poate aproba. În cazul în care autoritatea de reglementare locală nu acționează, compania de apă poate trimite propunerea sa direct autorității de reglementare naționale pentru aprobarea tarifelor.
Luxemburg	Tarifele pentru apă sunt propuse de municipalități (votate de consiliul municipal) și trebuie aprobate de ministerul național, Ministerul Dezvoltării Durabile și Infrastructurii. Prețurile sunt stabilite pe baza principiului echilibrului.
Malta	Tarifele pentru apă sunt stabilite după ce o cerere de revizuire a acestora este înaintată de către operator la autoritatea de reglementare pentru servicii de energie și apă (REWS), iar aceasta acordă o aprobare scrisă. Tarifele aprobate sunt necesare pentru a genera venituri suficiente operatorului în orice exercițiu financiar pentru a acoperi cheltuielile de operare, pentru a acoperi rambursările împrumuturilor pe termen lung, pentru a crea rezerve pentru a finanța o parte rezonabilă din costul extinderii viitoare, pentru a oferi o rentabilitate a investiției.
Norvegia	Agenția Norvegiană de Mediu este autoritatea națională care stabilește reglementările pentru structura tarifelor. Structura tarifară de bază (obligația de recuperare a costurilor și având atât o parte fixă, cât și o parte variabilă a tarifului) este reglementată la nivel național, în timp ce la nivel local, oficialii autorității locale propun tarifele și politicienii municipali le aprobă. Acestea sunt controlate de un departament municipal de audit.
Polonia	Modificarea actului privind furnizarea colectivă de apă și deversarea colectivă a apelor uzate, intrată în vigoare la 12 decembrie 2017, încredințează reglementarea tarifelor la apă entității de stat Polish Waters. Tarifele sunt acum aprobate de această instituție centrală, prin urmare nu mai sunt reglementate de municipalități. Mai mult, Legea apei, intrată în vigoare în 2017, include noi tipuri de taxe a apei pentru din industrie, agricultură și servicii publice de apă (de exemplu, taxe fixe în funcție de autorizația de apă).
Portugalia	Reglementatorul național - ERSAR - este independent de guvern din 2014. Este responsabil pentru reglementarea și aprobarea tarifelor. Planul tarifar poate fi anual, pentru management direct, sau pe o perioadă mai lungă pentru serviciile de stat sau concesiunile private. Pentru sistemele de stat, și anume sistemele multi-municipale (b2) si EPAL (a3), ERSAR aprobă tarifele, în condițiile în care reies din legile inițiale de atribuire a sistemelor multi-municipale. Pentru celelalte modele, tarifele sunt aprobate de municipalități, în funcție de acordul de concesiune din cazul managementului privat delegat. Cu toate acestea, ERSAR, chiar și pentru managementul public sau privat delegat ale căror tarife sunt aprobate de municipalități, are autoritate de a aproba regulamentul, de a audita, de a recomanda și de a controla tarifele, și chiar de a emite instrucțiuni obligatorii legate de tarifele stabilite de municipalități.
România	Metodologia de calcul este stabilită de autoritatea de reglementare competentă, iar prețurile și tarifele se bazează pe principiul recuperării integrale a costurilor.

Țara	Guvernanța serviciilor de apă în Europa
	Pe baza acestui principiu, autoritatea de reglementare stabilește procedura de stabilire, ajustare și modificare a prețurilor și tarifelor printr-o decizie. Solicitarea de stabilire și ajustare a prețurilor și tarifelor este făcută de operator, aprobată de Autoritatea Națională de Reglementare și după aprobată de fiecare autoritate locală/Asociația de Dezvoltare Intercomunitară.
Serbia	Un act guvernamental definește cine plătește pentru serviciile de utilități, baza pentru calcularea tarifului, indicatorii pentru tariful serviciilor de utilități, cele mai mari tarife, scutirea de la plată și alte probleme instrumentale pentru determinarea sumei și încasarea plăților pentru serviciile de utilități. Unitatea de autoguvernare locală determină tarifele pentru serviciile de utilități, inclusiv tariful pentru serviciile de apă.
Slovacia	Tarifele sunt propuse de furnizori, și anume: companiile de apă sau municipalitățile. Tarifele sunt reglementate, aprobate și stabilite de către biroul național de reglementare, care este singura autoritate responsabilă cu confirmarea prețurilor maxime.
Slovenia	Tariful este propus de furnizorul de servicii publice de apă și aprobat de municipalități. Metodologia de stabilire a prețurilor este stabilită prin decret guvernamental. Tariful pentru serviciile de alimentare cu apă potabilă și serviciile de colectare și tratare a apelor uzate urbane constă dintr-un preț fix (în general costuri de infrastructură) și un preț variabil (în general costuri de servicii) pentru volumul (de apă potabilă) consumat.
Spania	Cele mai frecvente forme de aprobare a tarifelor sunt: 1) acțiuni comune ale municipalităților și comisiilor privind prețul, care sunt dependente de regiunile respective și în care primele aprobă tarifele, iar cele din urmă autorizează revizuirea prețurilor; sau 2) prin autorități publice regionale sau guverne regionale.
Suedia	Tarifele pentru apă sunt stabilite prin lege, în conformitate cu Legea privind serviciul de apă și apă uzată. Legea prevede că prețurile nu trebuie să fie mai mari decât costul pentru furnizarea serviciului. Compania publică sau municipalitatea propune tarifele. Tarifele sunt aprobate la nivel local de către consiliul municipal competent.
Elveția	În general, tarifele sunt stabilite de autoritățile municipale, în timp ce principiile de bază ale tarifului sunt aprobate de legiuitorul municipal (de exemplu, parlamentul local). Tarifele trebuie raportate autorității naționale de reglementare. Dacă o autoritate publică decide asupra unui tarif, autoritatea de reglementare poate da doar recomandări. Principiul de bază este de a se asigura că tarifele acoperă toate costurile pe termen lung și de a asigura sustenabilitatea financiară pe termen lung a operatorilor.
Olanda	În cazul managementului public delegat, tariful este propus de conducerea serviciului de apă și este decis de acționarii locali (municipalități și/sau provincii). Inspectoratul național (consiliat de Autoritatea națională pentru consumatori și piețe) supraveghează și consiliază ministerul competent cu privire la corectitudinea tarifelor; dacă este necesar, ministerul poate interveni. Pentru serviciile de apă efectuate de diferite autorități publice, cum ar fi colectarea și evacuarea apei uzate și a apei pluviale, epurarea apelor uzate, gestionarea apelor subterane și gestionarea sistemului regional de apă, tariful din diferitele taxe locale/regionale este propus de consiliul local.
Regatul Unit	Companiile de apă care operează la nivel regional pregătesc planuri de afaceri pe termen lung, stabilind rezultatele și îmbunătățirile pe care intenționează să le realizeze pe o perioadă de cinci ani. Planurile acoperă infrastructura, precum și alte rezultate, cum ar fi sistemele de subvenții încrucișate pentru clienții vulnerabili.

Țara	Guvernanța serviciilor de apă în Europa
	Companiile de apă trebuie să își consulte clienții și părțile interesate pentru a elabora aceste planuri de afaceri și planuri conexe care stabilesc modul în care intenționează să echilibreze aprovizionarea cu apă și cererea pe termen lung (25 de ani și peste). Autoritatea pentru Reglementarea Serviciilor de Apă - cunoscută sub numele de Ofwat - este autoritatea de reglementare economică independentă pentru Anglia și Țara Galilor, monitorizând performanța și stabilind limitele de preț în cadrul cărora companiile trebuie să opereze. Reglementatorul de utilități îndeplinește acest rol în Irlanda de Nord, iar Comisia pentru Industria Apelor este autoritatea de reglementare economică pentru Scoția.

Sursa: „Cadrul de reglementare tarifară în rândul membrilor WAREG", WAREG, 2017

WAREG. Cadrele de reglementare instituționale. 2015

WAREG este un grup de autorități de reglementare economică, al cărui obiectiv principal este să promoveze o cooperare mai strânsă între membrii săi, lansat la Milano pe 23 aprilie 2014. WAREG este alcătuit din 31 de membri (26 de membri și 5 observatori) din țări europene.

În ciuda diferențelor substanțiale în guvernanța instituțională a sistemelor de apă din țările europene, apare o nevoie comună de a promova cadre de reglementare clare și stabile. Rolul autorităților de reglementare devine din ce în ce mai relevant pentru raționalizarea guvernanței sectorului apei și pentru o definiție mai clară a competențelor între diferite niveluri instituționale. Acțiunea autorităților de reglementare se referă în principal la promovarea serviciilor eficiente și durabile de apă și apă uzată, în timp ce, în paralel, utilizarea resurselor de apă rămâne o problemă politică sub responsabilitatea guvernelor naționale.

Organisme de reglementare: statut juridic, competențe și coordonare

În toate țările WAREG există un organism de reglementare la nivel central sau regional, pentru a supraveghea serviciile de apă. Au fost identificate trei grupuri de organisme de reglementare, ale căror competențe au fost asigurate de o legislație primară sau secundară specifică (legi, regulamente, decrete etc.) și acestea sunt publicate de obicei pe site-urile autorităților de reglementare:

A. Regulatoare de utilități (Alb, Bul, Hun, Ire, Ita, Lat, Lit, Mal, N-Ire, Por, Port-Azo, Rom, Sco);

b. Organisme administrative ministeriale (Gre, Spa, Bel-Fla);

c. Autoritățile de concurență (Den, Est).

În cadrul Grupului de autorități de reglementare, o minoritate reglementează apa (Bel-Fla), precum și sectoarele apelor uzate (Alb, Por, Por-Azo, Sco), în timp ce majoritatea (Bul, Hun, Ire, Ita, Lat, Lit, Mal, N-Ire, Rom) reglementează și alte sectoare, cum ar fi electricitatea, gazul, energia regenerabilă, încălzirea centralizată, gestionarea deșeurilor solide, iluminatul public, transportul public, poștă, calea ferată. În ambele cazuri, autoritățile de reglementare specifice apei și cele multisectoriale împărtășesc un set de obiective de reglementare, în special următoarele:

- stabilirea metodologiilor tarifare. Toate autoritățile de reglementare de utilități sunt responsabile de definirea metodologiilor tarifare, deși prin intermediul unor criterii diferite în calcularea costurilor operatorilor (plafon de venituri, rata de rentabilitate, altele).

- promovarea eficienței costurilor, a sustenabilității economice și financiare și a calității tehnice și comerciale a serviciilor individuale sau integrate de apă;

- asigurarea accesului universal la resursele de apă și protecția consumatorilor;

- garantarea serviciilor de apă fiabile și sigure, la prețuri accesibile pentru consumatori;

- monitorizarea entităților reglementate și aplicarea deciziilor de reglementare (deși o gamă largă de instrumente sunt aplicate în rândul membrilor WAREG și acestea variază de la simple scrisori de avertizare la sancțiuni financiare).

Punct cheie - Statutul de reglementare se bazează pe obiective bine definite pe probleme legate de stabilirea metodologiilor tarifare, pe monitorizarea entităților reglementate pentru a pune în aplicare deciziile de reglementare și, de asemenea, pe o coordonare puternică cu ministerele relevante.

Independența de reglementare

În sensul acestei lucrări, independența este înțeleasă ca fiind neutralitatea unui organism de reglementare față de presiunile externe în gestionarea de zi cu zi a acțiunilor de reglementare. Reglementarea independentă este percepută de toți respondenții, inclusiv de grupul de organe administrative ministeriale, ca un motor esențial pentru atingerea obiectivelor cheie din sectorul apei: raționalizarea guvernanței, stabilitatea sectorului, eficiența pieței, accesul universal la resursele de apă, calitatea standardizată a serviciilor și protecția consumatorilor . De la răspunsurile la sondaj, independența deciziilor de reglementare față de politică (guvernul central sau local în general) sau industria reglementată poate fi definită în raport cu cel puțin trei criterii principale.

A. Procesul de nominalizare și durata organului decizional (Comitet, Comisie etc.). Reputația tehnică ridicată și separarea de un minister sau un organism guvernamental sunt bariere esențiale împotriva interferenței politice în procesele decizionale. La toți membrii WAREG, organul decizional este compus de obicei între 4 și 7 persoane (inclusiv președintele), al căror mandat nu poate fi reînnoit în 50% din cazuri.

b. Dispoziții legale pentru independență. Lipsa unui temei juridic pentru reglementarea independentă reprezintă o amenințare serioasă pentru stabilitatea sectorului, deoarece poate exista un risc mai mare ca deciziile să fie schimbate frecvent sau să fie discriminatorii. Doar 11 respondenți au afirmat că independența este prevăzută de lege. Independența este considerată a fi îndeplinită pe deplin acolo unde Guvernul nu are puterea de a aproba sau respinge deciziile autorității de reglementare.

c. Autonomia organizării interne și a bugetului. Protecția împotriva presiunilor externe poate fi grav îngreunată dacă veniturile, costurile și organizarea internă nu sunt gestionate direct de către organismul de reglementare într-un mod transparent.

Punct cheie - Toți respondenții împărtășesc principiul conform căruia un organism de reglementare ar trebui să fie dotat cu toate instrumentele necesare pentru a-și îndeplini funcțiile. În mod ideal, reglementarea independentă ar servi acestui scop, iar funcțiile de reglementare independente ar trebui să fie clar menționate în legislația națională. Independența este neutralitatea unui organism de reglementare față de interesul guvernelor naționale / locale și al companiilor reglementate, sub un punct de vedere administrativ, funcțional și financiar.

Obiective, funcții ale organismelor de reglementare

Aproape toți respondenții au declarat că obiectivele lor sunt definite de legea primară sau de un alt act juridic. Puterile de reglementare ar trebui să fie în conformitate cu funcțiile atribuite și ar trebui să permită atingerea obiectivelor de reglementare pe termen lung. Următoarele funcții de reglementare au fost identificate în rândul respondenților:

1. Funcții economice. Acestea se referă de obicei la reglementarea tarifelor și promovarea eficienței. Ambele funcții se află în centrul organismelor de reglementare, deoarece acestea sunt axate pe protejarea drepturilor clienților și a calității serviciilor urbane de apă.

Aprobarea tarifelor se poate baza pe diferite metodologii, inclusiv analiza costurilor, analiza fluxului de numerar și / sau analiza bazată pe profit și pierderi. În plus, în unele cazuri, stabilirea tarifelor ex ante este ajustată cu setările tarifare ex post (Italia, Lituania și Irlanda de Nord). S-a remarcat faptul că entitatea de reglementare portugheză ERSAR sprijină activități de instruire și consiliere pentru operatorii mai puțin capabili, pentru a-și îmbunătăți practicile contabile și operaționale. În Scoția, autoritatea de reglementare (WICS) promovează o aliniere între stimulentele manageriale și stimulentele organizaționale, prin recunoașterea costurilor de operare, cum ar fi bonusurile personalului operatorului de apă, atunci când acestea sunt direct legate de performanța în scurgeri sau evaluarea generală a performanței (OPA). In unele cazuri, De asemenea, accesibilitatea

prețurilor este reglementată pentru a evita ca gospodăriile cu venituri mici să plătească peste un prag specific de venituri (de exemplu, 4-5%). În cele din urmă, în aproape toate cazurile, recuperarea completă a costurilor este o funcție foarte importantă în domeniul de aplicare al organismelor de reglementare.

Figura 45. Funcțiile principale ale reglementatorului în reglementarea tarifului

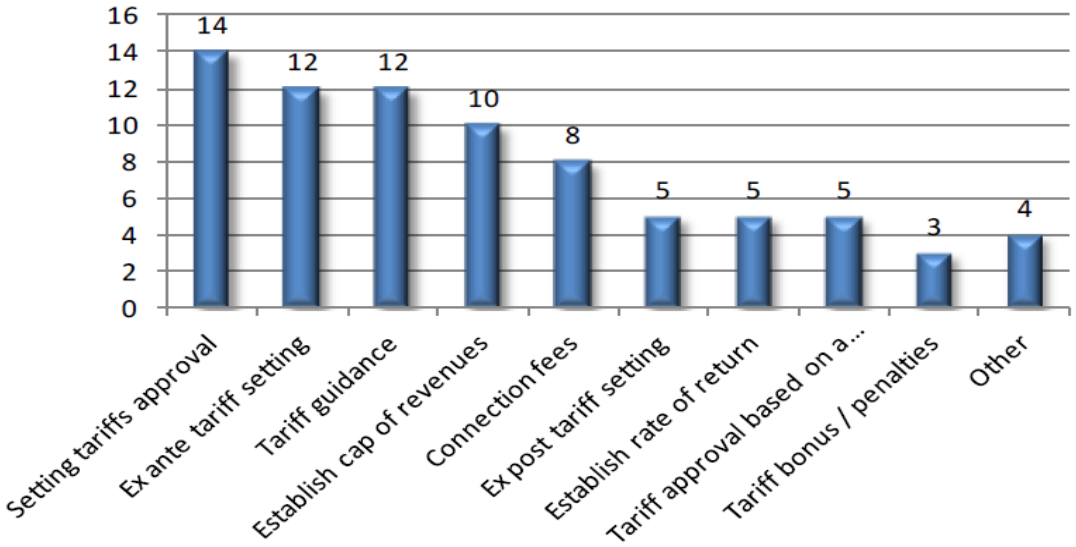

Sursa: „Cadrele de reglementare instituționale", WAREG, 2015

Aprobarea tarifelor se poate baza pe diferite metodologii, inclusiv analiza costurilor, analiza fluxului de numerar și / sau analiza bazată pe profit și pierderi. În plus, în unele cazuri, stabilirea tarifelor ex ante este ajustată cu setările tarifare ex post (Italia, Lituania și Irlanda de Nord). S-a remarcat faptul că entitatea de reglementare portugheză ERSAR sprijină activități de instruire și consiliere pentru operatorii mai puțin capabili, pentru a-și îmbunătăți practicile contabile și operaționale. În Scoția, autoritatea de reglementare (WICS) promovează o aliniere între stimulentele manageriale și stimulentele organizaționale, prin recunoașterea costurilor de operare, cum ar fi bonusurile personalului operatorului de apă, atunci când acestea sunt direct legate de performanța în scurgeri sau evaluarea generală a performanței (OPA). In unele cazuri, De asemenea, accesibilitatea prețurilor este reglementată pentru a evita ca gospodăriile cu venituri mici să plătească peste un prag specific de venituri (de exemplu, 4-5%). În cele din urmă, în aproape toate cazurile, recuperarea completă a costurilor este o funcție foarte importantă în domeniul de aplicare al organismelor de reglementare.

2. Funcții de eficiență economică. De obicei, exercițiile de comparare se efectuează în conformitate cu informațiile furnizate de operatorii de apă. În acest proces, unii indicatori cheie de performanță (KPI) sau concepte de cost sunt analizați de o minoritate de autorități de reglementare (Alb, Bul, Den, Est, Lit, Por-Azo) pentru a promova eficiența. În schimb, câteva organisme de reglementare nu controlează faptul că taxele pentru serviciile de apă sunt investite efectiv în serviciile de apă.

3. Funcții de consolidare a capacității. Această funcție își propune nu numai să identifice cei mai buni furnizori de tehnologii inovatoare în sectorul apei, ci și să creeze un cadru de reglementare în care transferul de cunoștințe și eficiență, precum și practicile de inovare sunt promovate în rândul tuturor părților interesate din sector. De fapt, aproape toți respondenții sunt de acord că merită să se creeze un „mediu de sprijin" în rândul consumatorilor și operatorilor, mai degrabă decât să promoveze doar tehnologii inovatoare.

4. Gestionarea cererii de apă și promovarea utilizării eficiente. Aceste funcții de reglementare se referă la metodologiile de calcul al tarifelor și la monitorizarea structurii prețurilor.

5. Responsabilități de planificare a afacerii (investiții). Pentru a-și dezvolta funcțiile de reglementare, aproape toți respondenții au dreptul să ofere opinii, să monitorizeze sau să primească date despre planurile de afaceri ale operatorilor de apă (Alb, Gre4, Ire, Ita, Lit, N-Ire, Por, Por-Azo). În alte cazuri, organismul de reglementare nu are nicio responsabilitate cu privire la planurile de afaceri (Est, Lat, Mal, Rom). Numai în două cazuri, organismul de reglementare aprobă planurile de afaceri ale operatorilor de apă (Bul, Sco, Hun).

6. Monitorizarea schemelor financiare ale operatorilor de apă. În 7 cazuri, Organismul de reglementare monitorizează schemele financiare ale operatorilor de apă (Bul, Hun, Ire, Ita, Lit, Rom, Sco) și în 8 cazuri nu există nicio responsabilitate în această problemă (Alb, Est, Gre, Lat6, Mal, N- Ire, Por-Azo).

7. Funcții de colectare a datelor și monitorizare a performanței. În ceea ce privește culegerea datelor și funcțiile de monitorizare a performanței, au fost analizate cincisprezece răspunsuri cu privire la puterile de a impune furnizarea de date. În cazul în care nu sunt furnizate date, unsprezece dintre organismele de reglementare au puterea de a impune sancțiuni sau amenzi sau de a revoca licențele sau chiar de a opri procesele de stabilire a prețurilor (Albania, Bel-Fla, Bulgaria, Estonia, Italia, Letonia, Lituania, Malta, Portugalia, inclusiv Azore Insulele și Scoția).

8. Benchmarking. Ca parte a funcțiilor de monitorizare a performanței, exercițiile de referință sau procesele sunt efectuate în unele organisme de reglementare.

Subliniem cazul WICS (Scoția) care utilizează o evaluare generală a performanței (OPA) pentru a monitoriza nivelul de servicii pe care utilitatea de apă (Scottish Water) îl oferă clienților săi. În Portugalia, ERSAR aplică un set de 16 indicatori care sunt utilizați pentru a compara operatorii. În cazul Albaniei, 10 indicatori cheie sunt utilizați pentru a monitoriza furnizorii de servicii de apă și apă uzată pentru a se asigura că operatorii de apă își îndeplinesc responsabilitățile și îmbunătățesc serviciul.

Punct-cheie. Dintre membrii WAREG, obiectivele și funcțiile de reglementare, precum și principiile generale de independență față de guvern sau de coordonare cu orientările ministeriale, sunt de obicei prevăzute de legislația primară și secundară sau, alternativ, de strategie / planuri de lucru / corporative, în care legislația lipsește.

Indicatorii cheie de performanță (KPI) sunt modalități sistematice și consistente de măsurare a performanței unei organizații în comparație cu altele din aceeași industrie. KPI-urile sunt, de asemenea, din ce în ce mai utilizate de organismele de reglementare pentru a analiza și revizui performanța organizației, pentru a compara organizațiile și pentru a măsura progresul în raport cu obiectivele stabilite. Acestea sunt instrumente de evaluare care permit autorităților de reglementare să evalueze performanța serviciilor de alimentare cu apă.

Definirea eficienței serviciilor de apă

Se recunoaște că termenul „eficiență" determină interpretări diferite. În termeni de mediu, eficiența resurselor este în general legată de utilizarea resurselor limitate ale Pământului într-o manieră durabilă, reducând în același timp impactul asupra mediului. Eficiența costurilor serviciilor este furnizarea unor astfel de servicii într-un astfel de mod de desfășurare a activității într-un mod mai bun. În acest sens, eficiența operațională măsoară capacitatea unei WSO de a furniza apă în modul cel mai rentabil posibil, asigurându-se totuși că respectă standardele de calitate și de clienți stabilite.

SEE (2014) constată că eficiența resurselor contribuie la îmbunătățirea oportunităților economice, la o productivitate sporită, la costuri mai mici și la o creștere a competitivității. La rândul său, aceasta reduce presiunile asupra mediului. În ceea ce privește gestionarea apei urbane, eficiența resurselor este, în general, considerată a include nu numai consumul și reutilizarea volumelor de apă, ci și consumul net de energie și resurse materiale, precum și intensitățile emisiilor legate de operațiunile de utilitate a apei. SEE constată, de asemenea, că îmbunătățirea eficienței presupune investiții în infrastructură, implementarea de tehnologii noi și formarea continuă a personalului, împreună cu campanii de sensibilizare. În același timp, randamentul acestor investiții poate reduce consumul de resurse, poate atenua presiunile asupra mediului și poate contribui la crearea de locuri de muncă.

1. Pierderi de distribuție
2. Consum de apă rezidențial
3. Ineficiența utilizării resurselor de apă exprimată în% termeni
4. Eficiența eliminării nutrienților
5. Decuplarea emisiilor de nutrienți de UWWTP și creșterea populației
6. Eficiența energetică în alimentarea cu apă urbană
7. Consumul specific de energie pentru epurarea apelor uzate urbane

Asociația Internațională a Apei (IWA) a dezvoltat un set de 170 PI - referire pe baza a 232 de variabile care trebuie monitorizate în mod regulat (Alegre și colab., 2016). Acestea au fost în general clasificate după cum urmează:

1. Resurse de apă
2. Personal
3. Fizic
4. Operațional
5. Cantitatea de apă furnizată
6. Economic și financiar

În 2014, Fundația pentru Cercetarea Apelor a publicat un raport privind performanțele comparative pentru utilitățile de apă gestionate eficient ”. Proiectul de cercetare a dezvoltat un cadru pentru gestionarea utilităților care ar duce la gestionarea eficientă a serviciilor de apă și a identificat următoarele „Zece atribute ale utilităților din sectorul apei gestionate eficient”:

1. Calitatea produsului
2. Satisfacția clientului
3. Dezvoltarea angajaților și a conducerii
4. Optimizare operațională
5. Viabilitate financiară
6. Stabilitatea infrastructurii
7. Reziliența operațională
8. Sustenabilitatea comunității
9. Adecvarea resurselor de apă
10. Înțelegerea și sprijinul părților interesate

Platforma IBNET conține definiții ale indicatorilor și informațiilor de context conținute în fișierele de introducere a datelor IBNET și de calculare a indicatorilor. Acești indicatori au fost concepuți pentru utilitățile care distribuie apă și / sau colectează apele uzate; și pot, de asemenea, să extragă și să trateze apa și / sau să trateze apele uzate și au fost grupate sub 12 rubrici după cum urmează:

1. Acoperirea serviciului;
2. Consumul și producția de apă;
3. Apă fără venituri;
4. Practici de măsurare;
5. Performanța rețelei de țevi;
6. Costuri și personal;
7. Calitatea serviciilor;
8. Facturări și colecții;
9. Performanta financiara;
10. Active;
11. Accesibilitatea serviciilor;
12. Indicatori de proces.

KPI-urile TF (WAREG Task Force on Water Efficiency Key Performance Indicators), într-o evaluare preliminară a indicatorilor de eficiență a apei utilizați într-un eșantion de țări membre WAREG Bulgaria (EWRC), Danemarca (KFST), Estonia (ECA), Irlanda (CER) , Letonia (PUC), Malta (REWS), Portugalia (ERSAR), au observat că indicatorii de eficiență a apei utilizați în aceste 7 țări pot fi grupați în general în următoarele categorii:

1. Securitatea și fiabilitatea consumabilelor (sunt indicate 3 variante de indicatori de performanță);
2. Calitatea apei (sunt indicate 4 variante de indicatori de performanță);
3. Satisfacția clienților, contactele și răspunsul (sunt indicate 3 variante de indicatori de performanță);
4. Performanța tehnică, capacitatea și starea rețelelor (sunt indicate 7 variante de indicatori KPI);
5. Performanță tehnică - Pierderi reale și aparente (sunt indicate 4 variante de indicatori de performanță);
6. Performanță tehnică - Instalații de producție și tratament (sunt indicate 5 variante de indicatori de performanță);
7. Performanța tehnică - Eficiența energetică (4 variante de KPI indicate);
8. Performanța de mediu (sunt indicate 4 variante de indicatori de performanță);
9. Resurse umane (sunt indicate 2 variante de indicatori de performanță);
10. Accesibilitatea serviciilor (sunt indicate 2 variante de indicatori de performanță).

Reglementarea industriei apei și utilizarea KPI-urilor

Autoritățile de reglementare au fost în general înființate prin Actele Parlamentului, cea mai veche fiind adoptată în 1994 în Italia, în timp ce cea mai recentă a fost adoptată în Moldova în 2013.

Funcțiile și competențele autorităților de reglementare astfel stabilite variază, dar în general includ:

1. aprobări tarifare;
2. Monitorizarea indicatorilor cheie de performanță (KPI);
3. Colectarea datelor economice de la utilități;
4. Colectarea datelor tehnice de la utilități.

Alte funcții pot include calcularea tarifelor, acordarea de licențe pentru utilități și aprobarea planurilor de afaceri.

În Albania, Bulgaria, Ungaria, Lituania și România, KPI-urile sunt stabilite prin legislație, în timp ce în Malta acestea sunt stabilite prin licențe / orientări separate sau documentație de reglementare.

KPI-urile pot fi utilizate pentru a îndeplini diverse obiective. În Albania, Belgia (Flandra) 17, Bulgaria, Lituania și Portugalia, acestea sunt utilizate ca parte a procesului de calcul al tarifelor, în timp ce în Albania, Bulgaria, Ungaria, Georgia și Portugalia, KPI-urile sunt utilizate pentru a stabili obiective pentru WSO.

În general, eficiența apei nu este definită în mod specific de un singur KPI. S-a observat că țările adoptă diverși indicatori, dintre care mulți sunt normalizați pentru a ține cont de mărimea / populația deservită de WSO și / sau de volumele de apă furnizate și / sau factori de normalizare similari.

Măsurarea eficienței apei

Acoperirea serviciului este o măsură a populației care are acces la serviciile de apă.

Indicatorul IBNET definește acoperirea serviciilor ca populația cu acces ușor la serviciile de apă (fie cu conexiune directă de serviciu, fie la îndemâna unui punct public de apă) exprimată ca procent din populația totală. În cazul rapoartelor OMS, acest lucru s-ar traduce populației aflate sub responsabilitatea nominală a utilității. Cu toate acestea, în acest studiu, acest indicator ar reflecta întreaga populație a țării.

IBNET constată că acest lucru necesită estimări ale populațiilor deservite de punctele publice de apă. Potrivit OMS Global Water Supply and Sanitation Assessment 2000, accesul rezonabil a fost definit ca „disponibilitatea a cel puțin 20 de litri pe persoană pe zi dintr-o sursă aflată la un kilometru de locuința utilizatorului. Definiția IBNET recomandă ca populația cu acces ușor să fie luată în considerare atunci când aceasta se află la 250 m de un punct de apă public.

Cinci țări colectează și / sau utilizează date pentru acest KPI, cum ar fi măsurarea acoperirii serviciilor: Albania, Bulgaria, Italia, Lituania și Malta. În 2015, acoperirea serviciilor în țările membre WAREG a variat între 56% în Georgia și 100% în Azore (Portugalia) și Malta. Această variație largă arată mediile de operare foarte diferite din întreaga Europă. În același timp, diferite autorități de reglementare au raportat dificultăți în măsurarea acestui indicator așa cum este definit, iar datele pentru acest KPI nu sunt întotdeauna disponibile pentru regulatorii de apă.

Consum de apă pe populație deservită oferă o indicație a apei vândute și utilizate de populație și, prin urmare, o indicație a accesului la apă potabilă. IBNET observă că cel mai bun indicator de consum de apă este cantitatea de apă vândută clienților exprimată în litri / persoană / zi. Datele raportate arată o gamă de valori de la 80 litri / persoană / zi în Albania până la 234 litri / persoană / zi în Azore (date 2015). În comparație, EEA 2014 a raportat că 125 l / persoană / zi de la benchmarking pentru Germania (2010); 135 scăzând la 129 l / persoană / zi (2010–2012) pentru 31 de utilități mari din Europa geografică și medie ponderată de la 3.700 utilități de 151 l / persoană / zi.

Apă fără venituri este un volum de apă care intră în sistemul de distribuție, dar nu dă niciun venit utilității, pierderi de venituri. Apa fără venituri reprezintă deci apa care este produsă și este „pierdută" înainte de a ajunge la client. Apa fără venituri include nu numai pierderile reale și pierderile aparente, ci și consumul autorizat nefacturat și, prin urmare, include scurgeri, furturi și utilizări legale pentru care nu se efectuează nicio plată. IBNET remarcă faptul că IWA face distincția în plus între apa fără venituri (%) și apa necontabilizată, aceasta din urmă nefiind inclusă utilizarea legală care nu este plătită.

IBNET sugerează trei unități diferite pentru măsurarea apei fără venituri și anume:%, m3 / conexiune / zi și m3 / km / zi.

Se susține că cifra procentuală poate arăta că utilitățile cu niveluri ridicate de consum sau rețelele compacte sunt mai performante decât cele cu niveluri reduse de consum sau rețelele extinse. În mod similar, rețelele cu o densitate ridicată a conexiunilor ar părea să funcționeze bine atunci când se măsoară apa nefacturată și pierderile folosind KPI exprimat în m3 / conexiune / zi și în comparație cu o rețea similară din zonele rurale.

Datele referitoare la apă fără venituri variază foarte mult între membrii WAREG, variind între aproximativ 16% - 18% în Belgia (Flandra) și Estonia până la 75% în Georgia.

KPI alternativi care măsoară una dintre componentele principale ale apei fără venituri, adică pierderile fizice (reale) (scurgeri) și sunt exprimate ca:

(i) m3 pe km de rețea;

(ii) litri (m3) pe conexiune pe zi;

(iii) litri pe persoană pe zi;

(iv) în termeni procentuali de apă furnizată;

(v) indicele de scurgere a infrastructurii dezvoltat de IWA.

Performanța rețelei de conducte pot fi măsurate prin intermediul unui număr de indicatori. IBNET sugerează utilizarea numărului total de rupturi de țevi pe an, exprimat pe km de rețea de distribuție a apei, deoarece numărul de rupturi de țevi, în raport cu scara sistemului, este o măsură a capacității rețelei de țevi de a furniza un serviciu clienților . De asemenea, se remarcă faptul că rata de rupere a conductelor de apă poate fi văzută și ca un surogat pentru starea generală a rețelei, reflectând în același timp practicile de operare și întreținere. Cu cât numărul de rupturi de conducte este mai mare, cu atât calitatea serviciilor este mai redusă pentru clienți.

Acest indicator de măsurare a exploziei include defecțiuni la rețea, conducte de serviciu unde sunt responsabilitatea utilității, adică inclusiv articulații sau fitinguri și care sunt detectate de semne vizibile de apă. Exclude rupturile de țeavă detectate deși controlul activ al scurgerilor, deoarece un utilitar care are un program de control activ al scurgerilor activ și care detectează astfel mai multe rafale decât unul fără control activ al scurgerilor ar părea că nu este performant în comparație cu acesta din urmă.

Costul operațional unitar al apei oferă o măsură a amestecului de resurse utilizate pentru a obține rezultatele necesare. IBNET sugerează costul operațional unitar (excluzând amortizarea, dobânzile și serviciul datoriei) și normalizat în raport cu volumul total anual de apă vândută.

Procese, calitatea datelor și publicare

WAREG a evaluat procesele de colectare și revizuire a datelor. În șase țări (Albania, Bulgaria, Danemarca, Georgia, Ungaria, Italia și Malta) procesul de revizuire a KPI este dinamic și există schimbări planificate în cadrul KPI al țării. În Danemarca, planificarea comparativă a performanței este planificată să fie introdusă în 2018 de Agenția Daneză de Mediu. În general, în țările chestionate, procesul de colectare a datelor face parte din transmiterile periodice către autoritatea de reglementare.

Validarea, auditul și calitatea datelor evaluările sunt aspecte esențiale pentru a asigura integritatea procesului de raportare. Majoritatea țărilor chestionate au raportat o anumită formă de validare și audit a datelor în grade diferite. Albania a raportat că, deși acest lucru există, este considerat relativ slab și are nevoie de îmbunătățiri. În Georgia, validarea și auditul datelor sunt, pe de altă parte, limitate la informații financiare. În Italia, validarea datelor externe este efectuată de autoritățile locale și apoi este urmată de evaluarea calității de către autoritatea de reglementare.

KPI-uri sunt publicate în rapoartele anuale compilate de autoritatea de reglementare în 9 din 18 țări (Albania, Azore, Belgia, Bulgaria, Georgia, Italia, Kosovo, Portugalia, România și Scoția). În plus, indicatorii de performanță sunt utilizați și în scopuri comparative în 9 din cele 18 țări chestionate (Albania, Belgia, Bulgaria, Estonia, Georgia, Ungaria, Kosovo, Letonia Lituania, Portugalia România și Scoția.)

Accesibilitatea serviciilor de apă și salubrizare se află pe agenda organizațiilor internaționale și a instituțiilor europene.

ONU a recunoscut în mod explicit dreptul omului la apă și canalizare și recomandă ca cheltuielile cu facturile de apă pentru gospodării să nu depășească 3% din venitul gospodăriei. Asigurarea disponibilității și gestionării durabile a apei și canalizării pentru toate caracteristicile ca unul dintre ODD-urile ONU pentru 2030.

Parlamentul European a emis recent o rezoluție fără caracter obligatoriu care clasifica apa ca „bun comun" și a declarat că serviciile de apă și salubrizare sunt servicii de interes general și că apa pentru uz personal și casnic ar trebui să fie „de bună calitate, sigură, accesibilă din punct de vedere fizic , accesibil, suficient și acceptabil ".

Armonizarea tarifelor sau crearea unor niveluri sporite de eficiență pot contribui la asigurarea accesibilității serviciilor de apă și canalizare. Aceste instrumente pot reduce și / sau redistribui costurile serviciilor de apă și canalizare, ducând la o posibilă reducere a prețurilor finale pentru toți consumatorii sau categoriile specifice de clienți.

Percepția accesibilității în WAREG

Respondenții la chestionar arată că conceptul de „accesibilitate" poate fi interpretat în două moduri posibile, și anume:

1. Ca drept pentru toate gospodăriile de a avea acces fizic la infrastructuri de apă potabilă sigură (concept de accesibilitate). În țările respondenților WAREG, accesibilitatea fizică la apă potabilă sigură pentru toți este o preocupare, dar nu este considerată o problemă majoră. Infrastructurile existente par a fi adecvate și ajung la aproape toți clienții interni din țările respondenților. Respondenții consideră conceptul de accesibilitate dintr-o perspectivă economică, ca „capacitatea de a plăti".

2. Ca o capacitate a tuturor gospodăriilor sau a grupurilor specifice de a plăti (concept economic). Conceptul de accesibilitate este, în astfel de cazuri, considerat din perspectiva economică în țările respondenților WAREG ca „capacitatea de a plăti". Aceasta a fost adoptată ca obiectiv principal al acestui raport. Dintr-o perspectivă economică, conceptul de accesibilitate a fost interpretat într-unul din următoarele două moduri:

a) Ca posibilitate pentru întreaga populație de a plăti un preț echitabil pentru serviciile de apă și apă uzată, fără a le împiedica accesul la alte servicii esențiale (definiție la nivel macro);

b) Ca posibilitate pentru cele mai sărace segmente (venituri mai mici) ale populației de a plăti un preț rezonabil pentru serviciile de apă și apă uzată (definiție la nivel mic).

Accesibilitatea economică a fost interpretată ca un set de norme care impun o constrângere pentru piață în ansamblu, de obicei în ceea ce privește creșterea prețurilor (definiție la nivel macro) sau prin stabilirea dreptului de a primi un fel de subvenție pentru o anumită secțiune a populației (nivel micro). Dintr-o perspectivă economică, incapacitatea consumatorilor de a plăti pentru serviciile de apă și salubrizare poate genera probleme de datorii neperformante față de companii.

În 9 cazuri, conceptul de accesibilitate este privit în același timp, asigurând atât capacitatea universală de plată (pentru întreaga populație), cât și asigurarea capacității de plată pentru anumite categorii de clienți.

Cadrul legislativ pentru asigurarea accesibilității

Din punct de vedere legislativ, se poate observa o distincție în WAREG între acele țări care au instrumente legislative privind accesibilitatea care sunt referite în mod specific la alimentarea cu apă potabilă (14 cazuri) și celelalte țări în care normele / normele interne

sunt mai generale și acestea se adresează alte servicii esențiale, de exemplu, electricitate, gaz, transport.

Regulile generale privind accesibilitatea serviciilor publice locale includ forme de sprijin social pentru gospodării oferite de politicile de bunăstare. Acestea sunt stabilite de obicei printr-o lege națională și se aplică la nivel regional și local pentru mai multe servicii de utilități publice (inclusiv apă și apă uzată, dar și alte servicii publice). Aceste reguli generale (nespecifice pentru apă) privind accesibilitatea includ, de exemplu, forme specifice de bonus social și pot fi privite ca măsuri de accesibilitate.

Normele specifice apei privind „accesibilitatea" sunt stabilite direct și / sau furnizate prin intermediul legislației primare naționale și / sau regionale (legi, regulamente, etc.) în toate țările respondenților (17 cazuri), de obicei prin stabilirea principiilor accesului echitabil la apa potabilă. În unele cazuri, legislația națională și / sau regională poate defini, de asemenea, aspecte specifice ale accesibilității sociale, de exemplu prin introducerea unor praguri specifice de venit (de exemplu, Albania, Bulgaria, Portugalia, Azore Portugheze).

Este important de menționat că, în multe cazuri, normele generale pentru a asigura accesibilitatea sunt luate la nivel de securitate socială și nu la nivel de reglementare. Prin urmare, acest lucru necesită transferul financiar din bugetul securității sociale pentru a sprijini cheltuielile gospodăriilor (inclusiv cheltuielile cu serviciile de apă).

Implementarea principiilor accesibilității este de obicei delegată de legislația primară unuia sau mai multora dintre următoarele trei niveluri de guvernanță:

A. Nivel național (10 cazuri);

b. Nivel regional (3 cazuri);

c. La nivel local (9 cazuri).

Zece autorități de reglementare au un rol direct (2 cazuri) sau indirect (8 cazuri) în abordarea problemelor de accesibilitate (de exemplu, prin reglementarea tarifelor, monitorizare etc.), deși de obicei nu au puteri obligatorii. Puterile delegate ale autorităților de reglementare cu privire la accesibilitate se pot încadra în una dintre următoarele două categorii:

- emiterea de orientări și avize cu privire la metodologia tarifului la apă care este implementată la nivel național (de exemplu, Albania), regional (de exemplu, Belgia / Flandra) sau local (de exemplu, Portugalia);
- stabilirea metodologiei tarifare luând în considerare principiile echității și echitabilității prețurilor (de exemplu, Belgia / Flandra, Italia, Malta)

Criterii de eligibilitate

Normele specifice de apă privind accesibilitatea definesc de obicei condițiile necesare (criteriile de eligibilitate) pentru a accesa mecanismele de accesibilitate existente (14 cazuri). Normele privind criteriile de eligibilitate se găsesc în unul sau mai multe dintre următoarele niveluri de guvernanță:

Instrumentele existente pentru sprijinirea gospodăriilor defavorizate

Mecanismele de promovare a măsurilor specifice apei în materie de accesibilitate pot fi împărțite în general în trei categorii:

a) Instrumente de reglementare aplicate tuturor clienților interni (nivel macro);

b) Instrumente de reglementare aplicate categoriilor specifice de clienți interni (nivel micro);

c) Subvenții publice.

Respondenții WAREG adoptă unul sau mai multe dintre următoarele mecanisme de reglementare destinate tuturor clienților interni:

- tarif progresiv (8 cazuri): corelația directă între creșterea consumului și creșterea prețurilor este de obicei un stimulent pentru raționalizarea consumului prin penalizarea abuzurilor (cu cât consumați mai mult, cu atât plătiți mai mult). O structură tarifară progresivă prin „blocuri de consum" poate asigura, de asemenea, un preț accesibil pentru nevoile de consum de bază, deși familiile numeroase care consumă cantități mari de apă pot suferi în continuare de prețuri inaccesibile, dacă blocurile de consum nu sunt legate de dimensiunea familiei. În 2 cazuri (Malta, Belgia / Flandra) tariful progresiv se aplică în funcție de mărimea familiei, pentru a exclude pedeapsa familiilor numeroase;
- calcularea unei limite superioare a prețului pe baza venitului mediu al populației (11 cazuri): plafon de preț pentru toate gospodăriile ale căror costuri pentru serviciile de apă sunt peste un anumit procent din venitul lor mediu anual sau aparțin unui anumit grup cu venituri mici;
- bloc tarifar gratuit (2 cazuri): primul bloc de consum al structurii tarifare este furnizat gratuit;
- cota redusă de TVA (7 cazuri): reducerea cotelor de TVA pentru serviciile de apă, în raport cu alte servicii publice, diminuează costurile suportate de furnizorii de servicii și se pot traduce în prețuri finale mai mici;
- plafon tarifar (4 cazuri): plafonul poate fi stabilit la venituri (Italia), la partea non-volumetrică a tarifului (Belgia / Flandra, Malta) sau la factura finală (Irlanda).

Mecanismele de reglementare raportate de respondenți care se adresează unor categorii specifice de clienți interni includ următoarele:

- fonduri de solidaritate, bonus, sumă forfetară (3 cazuri): o sumă de resurse financiare pe care furnizorii de servicii le pot economisi din tarif, pentru a oferi ajutor anumitor categorii de clienți;
- reduceri (4 cazuri): reducerile la factura finală sunt acordate pentru anumite categorii de clienți;
- scutiri (2 cazuri): unele categorii de clienți sunt scutiți de plata unei părți din structura tarifară;
- tarife pentru clienții cu venituri mici (5 cazuri): acestea sunt tarife speciale definite și gestionate de furnizorii de servicii de apă pentru a sprijini gospodăriile cu venituri mici printr-o reducere la facturile lor finale. Condițiile și criteriile de acces la aceste mecanisme sunt stabilite de obicei de către furnizorii de servicii de apă;
- procedură obligatorie de identificare a datoriilor neperformante datorate condițiilor de vulnerabilitate (economice, fizice) ale unor categorii specifice de clienți (10 cazuri): tăierea alimentării cu apă nu este permisă pentru anumite categorii specifice de clienți în cazurile în care aceștia nu își achită factura.

Recuperarea costurilor asociate măsurilor de accesibilitate

În majoritatea țărilor respondenți (12 cazuri) tarifele de apă „normale” contribuie la finanțarea măsurilor de accesibilitate, ceea ce înseamnă că aceste măsuri au un impact direct (creștere) asupra tarifului clienților neeligibili.

Ponderea costurilor suportate de tarif diferă de la țară la țară, în timp ce într-o serie de țări, aceasta poate diferi de la o municipalitate la alta. Unele țări finanțează măsurile de accesibilitate exclusiv prin facturile clienților (Albania, Azore, Belgia / Flandra, Bulgaria, Danemarca), în timp ce în alte țări (Croația, Franța, Grecia, Malta, Portugalia) se utilizează și bugetul central de stat, în paralel cu tarifele existente.

Fondurile UE sunt disponibile pentru a sprijini investițiile în infrastructură, deși nu pot fi considerate măsuri de accesibilitate pentru clienți.

Rezumatul rezultatelor

1. În majoritatea țărilor chestionate, problemele de accesibilitate sunt abordate prin orientări specifice apei, de exemplu, legile naționale privind apa, legile regionale și locale. Ocazional, aceleași linii directoare privind accesibilitatea includ atât serviciile de apă, cât și serviciile de salubrizare împreună cu alte servicii publice.

2. În majoritatea țărilor chestionate, liniile directoare privind accesibilitatea sunt menite să ușureze plata facturilor de apă de către întreaga populație. Într-o treime din țările respondente, orientările vizează anumite grupuri specifice (de exemplu, cele mai sărace, persoanele cu dizabilități, vârstnici etc.).

3. Între și în țările respondente situația este destul de variată. Numărul de cazuri în care orientările privind accesibilitatea sunt emise la nivel central este egal cu numărul de cazuri în care orientările sunt definite la nivel local (și anume regiune, municipalitate). Uneori, liniile directoare coexistă la mai mult de un nivel (adică național și municipal).

4. De regulă, liniile directoare permit autorităților de reglementare să aplice regulile și / sau legile, cu puteri discreționare reduse. De asemenea, au fost raportate unele cazuri de inițiative voluntare ale companiilor.

5. În majoritatea cazurilor, criteriul principal adoptat pentru definirea accesibilității este venitul. Alți parametri sunt luați în considerare (adică sănătatea, vârsta etc.) în unele țări.

6. În două treimi din țările respondente, costurile asociate cu politicile și acțiunile de abordare a accesibilității sunt recuperate prin tarife, în timp ce în celelalte cazuri acest lucru se realizează prin politici fiscale sau fonduri specifice (adică de la companii).

7. În majoritatea țărilor respondente, în cazul neplății facturilor, alimentarea cu apă a consumatorilor poate fi parțială sau întreruptă. Uneori, tăierea nu este permisă în cazurile în care consumatorii pot fi eligibili pentru asistență din cauza problemelor de accesibilitate.

Cadrul normativ al UE

Directiva 2000/60 / CE a Parlamentului European și a Consiliului din 23 octombrie 2000 de stabilire a unui cadru de acțiune comunitară în domeniul politicii apei (Directiva-cadru privind apa (DCA)) stabilește dispoziții pentru statele membre ale Uniunii Europene pentru a obține calități bune și starea cantitativă a tuturor corpurilor de apă. Această directivă este o directivă-cadru în sensul că prescrie pași pentru atingerea obiectivului comun, mai degrabă decât adoptarea abordării valorii limită mai tradiționale.

Directiva stabilește cerințele de bază pentru reglementarea economică a serviciilor de apă și salubrizare (WSS) la articolul 9 Recuperarea costurilor serviciilor de apă și anexa III Analiza economică.

Paragraful 1 al articolului 9 din DCA introduce două principii economice de bază:

- Principiul recuperării costurilor serviciilor de apă, inclusiv costurile de mediu și de resurse; și
- Principiul poluatorul plătește.

Principalele elemente esențiale pentru reglementarea economică în Europa

Directivele 98/83 / CE și 91/271 / CEE prevăd cerințe tehnice și standarde pentru asigurarea calității apei potabile și uzate, dar nu stabilesc cerințe economice și / sau cerințe pentru stabilirea tarifelor.

Directiva-cadru privind apa 2000/60 / CE stabilește cerințele de bază pentru reglementarea economică a serviciilor de apă și salubrizare, introducând principii de recuperare a costurilor serviciilor de apă, inclusiv costurile de mediu și de resurse și plățile care poluează.

Nu există reguli detaliate și / sau operaționale pentru metodologiile de stabilire a tarifelor. În consecință, principiul recuperării costurilor se aplică diferit în funcție de abordarea adoptată de fiecare stat membru. De exemplu, DCA nu reușește să clarifice dacă este permisă recuperarea costurilor admisibile și justificabile sau dacă aceasta ar trebui extinsă pentru a permite recuperarea tuturor costurilor.

Nu există cerințe pentru adoptarea și implementarea structurilor tarifare sau pentru procesul de aplicare a tarifelor de la furnizorul de servicii și aprobarea autorității competente. Fiecare stat membru tratează această problemă într-un mod diferit. COM (2000) 477 afirmă că „structurile de stabilire a prețurilor ar trebui să includă un element variabil”, dar din moment ce acest element nu este obligatoriu, mulți membri ai UE nu l-au introdus.

Chiar dacă prețurile apei sunt un subiect social relevant, legislația UE nu necesită un proces de implicare a părților interesate în timpul procesului de aprobare a tarifelor. Nici consultarea publică nu este o cerință obligatorie. COM (2000) 477 afirmă că „abordările de jos în sus a prețurilor apei realizate prin participarea publică și transparență sunt esențiale” și „O consultare amplă a părților interesate care implică toți utilizatorii implicați, este esențială pentru dezvoltarea și acceptabilitatea politicilor de prețuri cu obiective de mediu clare” . Cu toate acestea, nu există reguli obligatorii uniforme pentru participarea publicului la procedurile tarifare și, prin urmare, se aplică practici diferite în statele membre ale UE.

Metode tarifare disponibile pentru reglementarea prețului utilităților

Reglementarea tarifară a utilităților monopoliste a început în SUA la începutul secolului al XX-lea prin aplicarea reglementării privind costul serviciilor (sau reglementarea ratei de rentabilitate). Metoda ratei de rentabilitate (Cost-plus) este contrastată cu reglementarea stimulentelor, ca metode de plafonare a prețurilor sau a veniturilor.

În toate metodele de stabilire a tarifelor, veniturile necesare ale utilității sunt împărțite în volume de producție pentru a calcula prețul unitar pe m3. Elementele de bază ale veniturilor necesare sunt de obicei aceleași indiferent de metodologia tarifară aplicată, adică:

- costurile operaționale ale serviciului (OPEX),
- costurile de amortizare,
- taxe și alte costuri,
- o rată de rentabilitate a investițiilor estimată prin înmulțirea bazei de active reglementare (RAB) cu o rată de rentabilitate admisibilă atât pentru capitalul propriu, cât și pentru datorie (WACC).

Principalele diferențe între metoda cost-plus și metodele de plafonare a prețurilor / veniturilor se referă la modul și momentul în care se aplică aceste elemente de bază, frecvența revizuirii tarifelor și actualizarea și durata perioadelor de reglementare.

În cadrul metodei Rata de rentabilitate (Cost-Plus), cerința de venit este determinată pe baza valorilor pentru o perioadă de testare specificată, care este de obicei cea mai recentă perioadă de 12 luni pentru care sunt disponibile date financiare. Metoda Rata de rentabilitate nu este de obicei legată de planificarea pe termen mediu sau lung a afacerii utilității. Această metodă pune accentul pe recuperarea costurilor și, prin urmare, nu oferă stimulente pentru optimizarea costurilor. Unul dintre principalele avantaje ale metodei cost-plus este că, prin intermediul acestuia, regulatorul poate controla nivelul profitului de utilitate.

Mai multe dezavantaje sunt asociate cu reglementarea ratei de rentabilitate. În cazurile în care autoritatea de reglementare nu are un control eficient al informațiilor raportate și al estimărilor efectuate de utilitate, utilitatea ar putea manipula informațiile contabile, iar autoritatea de reglementare ar putea fi condusă să stabilească prețuri mai mari. Chiar și atunci când autoritatea de reglementare are control deplin asupra informațiilor, această metodă nu oferă neapărat stimulente pentru optimizarea costurilor și inovare. În plus, regulamentul privind rata de rentabilitate nu oferă stimulente pentru reducerea costurilor și poate stimula, de asemenea, utilitatea de a investi prea mult ineficient (efect Averch - Johnson).

Metoda plafonului de preț se aplică într-o perioadă de reglementare fixă (perioade care pot varia între 3-6 ani). Prețurile sunt calculate pe baza veniturilor permise și cererea de prognoză. Stabilirea tarifelor este de obicei combinată cu planul de afaceri formal pentru perioada de reglementare, în care utilitatea își prognozează OPEX-ul, investițiile, activele noi, costurile viitoare care pot apărea din cauza activităților noi sau a operațiunii de active noi și altele. Adesea, autoritatea de reglementare pune anumite obiective către utilitate cu niveluri tehnice sau financiare de performanță care trebuie atinse. Prin această metodă, regulatorul stabilește prețul maxim admisibil pentru serviciile reglementate pentru o perioadă de timp predefinită,

Una dintre cele mai semnificative diferențe dintre metoda Limitării prețurilor și metoda ratei de rentabilitate este că prețurile sunt setate să fie independente de costurile controlabile ale utilității, în timp ce modificările necontrolabile ale costurilor (reprezentate de inflația generală) sunt luată în considerare în ajustarea prețului. Ca urmare a metodei, este posibil ca prețurile serviciilor să nu reprezinte costurile efective pentru furnizarea serviciului.

Regulamentul privind plafonul de preț poate duce la o reducere a calității serviciilor datorită stimulului utilității de a-și reduce costurile și de a beneficia de decalajul de reglementare. Prin urmare, autoritatea de reglementare trebuie să introducă monitorizarea calității serviciilor pe durata perioadei de reglementare - de exemplu, prin monitorizarea KPI-urilor.

Metoda plafonului de venituri elimină riscurile de cerere, deoarece orice prețuri aprobate sunt ajustate pentru inflație și reduse cu un coeficient de eficiență și reduse în continuare

sau crescute cu un factor de corecție pentru cantitatea reală vândută. Astfel, veniturile permise sunt corectate în direcții pozitive sau negative corespunzătoare vânzărilor prognozate. Conform acestei metode, utilitatea beneficiază din nou de efectele întârzierilor de cel puțin un an.

Componente tarifare

Costuri operaționale (OPEX). Acestea sunt cheltuieli asociate cu întreținerea și administrarea unei afaceri în fiecare zi. Costul total de funcționare pentru o companie include costul bunurilor vândute, cheltuielile de funcționare, precum și cheltuielile generale. Cheltuielile de funcționare sunt cheltuieli pe termen mai scurt necesare pentru a face față costurilor operaționale în curs de desfășurare a conducerii unei afaceri. Ele pot fi deduse integral din impozitele companiei în același an în care au loc cheltuielile. Costurile operaționale includ costurile pentru materiale (pentru tratarea apei, electricitate, combustibili, haine, birouri, reparații de active, altele); servicii externe (asigurări, chirii, leasing, servicii de transport, utilități, consultații, securitate, laboratoare, inspecție contoare, tratare nămol, lucrări de reparații, altele); personal (salarii, plăți sociale, altele), taxe (impozite locale, taxe de mediu, taxe de reglementare, altele) și alte costuri. Costurile OPEX sunt o componentă tarifară foarte importantă, deoarece au o influență gravă asupra tarifului.

Cheltuieli de capital (CAPEX). Acestea sunt fonduri utilizate de o companie pentru a achiziționa, actualiza și întreține active fizice, cum ar fi imobilizările corporale sau echipamentele (PP&E). Cheltuielile de capital sunt sume cheltuite pentru achiziționarea de active fixe sau necorporale; repararea sau îmbunătățirea unui activ existent astfel încât să-i prelungească durata de viață utilă; pregătirea unui activ pentru a fi utilizat în afaceri; restaurarea proprietății sau adaptarea la o utilizare nouă sau diferită; începerea sau achiziționarea unei noi afaceri. Cheltuielile CAPEX sunt importante pentru companii pentru a menține imobilizările corporale existente și pentru a investi în noi tehnologii și alte active pentru creștere. Aceste cheltuieli sunt pentru achiziții majore care vor fi utilizate în viitor. Cheltuielile CAPEX nu sunt deduse integral în perioada contabilă în care au fost efectuate. Cu alte cuvinte, nu se scad în totalitate din venituri atunci când se calculează profiturile sau pierderile realizate de o afacere. Cu toate acestea, activele necorporale sunt amortizate pe durata de viață, în timp ce cele corporale sunt amortizate pe parcursul ciclului lor de viață. ”

Recent, unii organisme de reglementare au tendința de a prefera abordarea TOTEX, unde se aplică un plafon cheltuielilor totale, fără a se face distincția între OPEX și CAPEX, iar stimulentele sunt acordate utilităților care respectă costurile planificate și KPI-urile. Cu toate acestea, această abordare necesită o capacitate și expertiză relativ ridicate din partea utilității, deoarece trebuie să valorifice cheltuielile CAPEX către economii în costurile de întreținere reactivă și, în același timp, să îmbunătățească întreținerea spre predictiv, preventiv sau bazat pe condiții și să prelungească durata de viață utilă a activelor rezultate CAPEX economii.

Depreciere. O metodă contabilă de alocare a costului unei imobilizări corporale pe durata sa de viață utilă și este utilizată pentru a ține cont de scăderile valorii echipamentelor din fabrică în fiecare an pe măsură ce este utilizat și se degradează. Întreprinderile deprecieze active pe termen lung pentru ambele fiscale și în scopuri contabile. În scopuri fiscale, întreprinderile pot deduce costul activelor corporale pe care le achiziționează ca cheltuieli comerciale. În scopuri contabile, cheltuielile cu amortizarea nu reprezintă o tranzacție în numerar, dar arată cât din valoarea activului a fost utilizată de companie pe parcursul unei perioade.

Baza activelor de reglementare (RAB). Marea Britanie a dezvoltat RAB pentru a oferi confort investitorilor din rețelele de utilități privatizate, cum ar fi electricitatea, gazul natural, căile ferate, telecomunicațiile, transportul și apa, astfel încât investițiile lor să nu

fie tratate nedrept. RAB-urile au fost inițial dezvoltate la începutul anilor 1990 pentru industriile de infrastructură din Marea Britanie de către Ofwat (regulator economic al industriei apei din Anglia și Țara Galilor). RAB constă din activele incluse în bilanțul utilităților, utilizate pentru furnizarea de servicii reglementate. Autoritățile de reglementare pot include, de asemenea, în RAB capitalul de lucru net, precum și investițiile planificate pentru perioada de reglementare actuală.

Costul mediu ponderat al capitalului (WACC). Un calcul al costului de capital al unei firme în care fiecare categorie de capital (capitaluri proprii și datorii) este ponderată proporțional. Toate sursele de capital, inclusiv acțiunile ordinare, acțiunile preferențiale, obligațiunile și orice altă datorie pe termen lung, sunt incluse într-un calcul WACC. Autoritățile de reglementare calculează WACC pentru a determina nivelul rezonabil de profit (%) pe care ar trebui să-l câștige un furnizor de servicii dintr-un sector monopolist. Profitul este calculat ca valoare nominală (monedă) pe baza valorii activului de reglementare al utilității.

Tendințe de reglementare a apei până în 2030

2030 este anul vizat de Națiunile Unite pentru a atinge obiectivele de dezvoltare durabilă, care includ apă curată și canalizare, precum și energie accesibilă și curată.

Este posibil ca unele variabile externe relevante să afecteze activitatea autorităților de reglementare economice în viitor și, în special:

- evoluția legislației UE privind apa, în special noua directivă privind apa potabilă și noul Regulament (UE) 2020/741 al Parlamentului European și al Consiliului din 25 mai 2020 privind cerințele minime pentru reutilizarea apei;
- noua cale strategică urmată de utilitățile de apă, bazată pe economia circulară, inovație și implicarea părților interesate.

Pilonul cadrului legislativ al UE privind apa este Directiva-cadru privind apa (DCA) 6, care promovează utilizarea eficientă a resurselor de apă, printre altele, prin impunerea unor semnale de preț adecvate. Acest document a determinat legislația UE suplimentară, cum ar fi:

1. noua directivă privind apa potabilă, care stabilește obiective specifice de calitate pentru apa potabilă;

2. Directiva pentru tratarea apelor urbane reziduale și de eliminare;

3. regulamentul privind reutilizarea apei, care a introdus o abordare bazată pe riscuri pentru a încuraja utilizarea apelor uzate tratate în scopuri de irigații, vizând nu numai atenuarea stresului asupra utilizării apei, ci și creșterea încrederii cetățenilor în apa reutilizată;

4. Directiva 1787/2015 din 6 octombrie 2015, care a introdus o abordare bazată pe risc în gestionarea apei.

Anexa 3. Sinteza cadrului legal privind serviciile de apă și de canalizare în România

Legislație primară	○ *Constituția României* ○ *Ordonanța de urgenta a Guvernului nr. 57/2019 privind Codul administrativ* ○ *Legea apelor nr. 107/1996, cu modificările si completările ulterioare, instituie reglementari specifice având drept scop conservarea, dezvoltarea și protecția resurselor de apa, protecția împotriva poluări resurselor e apa , conservarea și protejarea ecosistemelor acvatice, apărarea împotriva inundațiilor, satisfacerea cerințelor de apa ale agriculturii si industriei,* ○ *Legea serviciilor comunitare de utilități publice nr. 51/2006, cu modificările si completările ulterioare, denumita in continuare Legea nr. 51/2006, care stabilește care sunt serviciile comunitare de utilități publice si normele general aplicabile in domeniul tuturor serviciilor comunitare de utilități publice, rolul autorităților centrale, al autorităților de reglementare si al autorităților locale, modalitățile de gestiune a serviciilor de utilități publice, modalitatea de finanțare.* ○ *Legea serviciului de alimentare cu apă și de canalizare nr. 241/2006, republicată, cu modificările și completările ulterioare, denumită în continuare Legea nr. 241/2006, care statuează modalitatea de organizare si funcționare a serviciului, la nivel național, rolul autorităților locale si centrale in reglementarea si gestionarea serviciului de alimentare cu apa si de canalizare, modalitatea de finanțare si de stabilire a taxelor si tarifelor, contractarea, facturarea, plata serviciului si protecția utilizatorilor.* ○ *Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 198/2005 privind constituirea, alimentarea și utilizarea Fondului de întreținere, înlocuire și dezvoltare pentru proiectele de dezvoltare a infrastructurii serviciilor publice care beneficiază de asistență financiară nerambursabilă din partea Uniunii Europene, cu modificările și completările ulterioare*
Legislație secundară	○ *Hotărârea Guvernului nr. 745/2006 pentru aprobarea Regulamentului privind acordarea licențelor în domeniul serviciilor comunitare de utilități publice;* ○ *Hotărârea Guvernului nr. 246/2006 pentru aprobarea Strategiei naționale privind accelerarea dezvoltării serviciilor comunitare de utilități publice;* ○ *Hotărârea Guvernului nr. 855/2008 pentru aprobarea actului constitutiv-cadru și a statutului-cadru ale asociațiilor de*

	dezvoltare intercomunitară cu obiect de activitate serviciile de utilități publice, cu modificările și completările ulterioare; ○ *Hotărârea Guvernului nr. 1019/26.10.2000 privind aprobarea metodologiei de stabilire și ajustare a tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare în municipiul București, care reprezintă reglementarea economică aplicabilă Contractului de Concesiune nr. 1239/2000 încheiat între municipiul București și operatorul, cu capital social mixt, S.C. APA NOVA București S.A.* ○ *Hotărârea Guvernului nr. 149/2002 privind stabilirea și ajustarea tarifelor pentru furnizarea serviciilor publice de alimentare cu apa și de canalizare în municipiul Ploiești, cu modificările și completările ulterioare, care reprezintă reglementarea economică aplicabilă Contractului de Concesiune din 14.06.2000 încheiat între municipiul Ploiești și operatorul, cu capital social mixt, S.C. APA NOVA Ploiești S.R.L.* ○ *Hotărârea Guvernului nr. 677/2017 privind aprobarea Metodologiei de analiză cost-beneficiu pentru investițiile în infrastructura de apă, cu modificările și completările ulterioare, care reprezintă reglementarea economică în baza căreia se realizează strategiile de tarifare aferente analizelor cost-beneficiu pentru proiectele de investiții finanțate din fonduri nerambursabile;*
Legislație terțiară	○ *Ordinul președintelui A.N.R.S.C. nr. 65/2007 privind aprobarea Metodologiei de stabilire, ajustare sau modificare a prețurilor/tarifelor pentru serviciile publice de alimentare cu apă și de canalizare, care reprezintă reglementarea economică aplicabilă prețurilor și tarifelor pentru serviciile de alimentare cu apă și de canalizare furnizate/prestate prin intermediul unei infrastructuri realizate/dezvoltate din fonduri publice asigurate de la bugetul local și/sau din veniturile proprii ale operatorilor* ○ *Ordinul președintelui A.N.R.S.C. nr. 88 din 2007 pentru aprobarea Regulamentului cadru al serviciului de alimentare cu apa si de canalizare* ○ *Ordinul președintelui A.N.R.S.C. nr. 89 din 2007 pentru aprobarea Caietului de sarcini cadru al serviciului de alimentare cu apa si de canalizare* ○ *Ordinul președintelui A.N.R.S.C. nr. 90 din 2007 pentru aprobarea Contractului cadru de furnizare prestare a serviciului de alimentare cu apa si de canalizare*

Anexa 4. Descrierea succintă a cadrul de reglementare a serviciilor în România

Sinteza principalelor reglementări prevăzute în Legea serviciului de alimentare cu apă și de canalizare nr. 241/2006

Definirea termenilor specifici serviciului de alimentare cu apă și de canalizare

O importanta deosebita o reprezinta definirea conceptelor de

(i)serviciu public de alimentare cu apa si de canalizare cu cele doua componente de alimentare cu apa si de canalizare,

(ii) sistem public de alimentare cu apa si de canalizare cu referintele prvind retelele aferente sistemului, bransamentele, racordurile, contoarele, repartitoarele de costuri,

(iii) ape orasenesti, industriale si pluviale

(iv) gestiune in sistem regional, operator regional al serviciului de apa si de canalizare, master plan judetean/zonal, strategie locala, asociatie de dezvoltare intercomunitara

(v) tarif, pret, tarif/pret unic, inclusiv strategia de tarifare.

Stabilește principiile de organizării și funcționării a serviciilor de apă și de canalizare

(i) securitatea serviciului

(ii) tarifarea echitabila;

(iii) rentabilitatea, calitatea si eficienta serviciului;

(iv) solidaritatea utilizatorilor reflectata in strategia tarifara;

(v) transparenta si responsabilitatea publica;

(vi) continuitatea cantitativa si calitativa a serviciului;

(vii) adaptabilitatea la cerintele utilizatorului;

(viii) accesibilitatea egala a utilizatorilor la serviciul public;

Stabilește necesitatea instituirii indicatoriilor de performanță ai serviciului de apă și de canalizare în regulamentul serviciului, indicatori stabiliți pe baza unui studiu de specialitate în functie de necesitatile utilizatorilor, starea tehnică a sistemelor și de eficiența acestora.

Statutul și rolul autorităților publice și competențele acestora

Autoritatile publice cu rol determinant in ceea ce priveste serviciul de apa si de canalizare sunt:

(i) Ministerul Dezvoltarii Regionale si Administratiei Publice cu rol privind aprobarea strategiilor nationale de dezvoltare a serviciilor publice, inclusiv a serviciului de apa si de canalizare;

(ii) Autoritate Nationala de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de utilitati Publice(A.N.R.S.C.) – autoritate a administratiei publice centrale, cu rol de reglementare, monitorizare si control privind serviciul de apa si de canalizare, respectiv cu atributii privind :

- Adoptarea reglementarilor tehnice si economice stabilite in sarcina sa privind serviciul de apa si de canalizare;

- Avizarea modului de stabilire a tarifelor precum si a cererilor de ajustare si modificare a tarifelor pentru serviciile de apa si de canalizare;
- Licentierea operatorilor serviciului de apa si de canalizare;
- Monitorizarea activitatii operatorilor serviciului de apa si de canalizare;
- Monitorizarea respectarii de catre autoritatile administratiei publice locale/asociatii de dezvoltare intercomunitara a reglementarilor in domeniul serviciului de apa si de canalizare;
- Controlul operatorilor si autoritatilor locale, constatarea faptelor savarsite de operatori/autoritatile locale stabilite de lege cu caracter contraventional si sanctionarea acestora.

(iii) Autoritatile administratiei publice locale/asociatiile de dezvoltare intercomunitara(ADI) rezultate din asocierea mai multor unitati administrativ-teritoriale care sunt responsabile cu infiintarea, organizarea, gestionarea si functionarea serviciului de alimentare cu apa si de canalizare la nivel local/regional.

Modalitățile de gestiune a serviciilor reglementate legislativ si aplicate de catre autoritatile administratiei publice locale sunt:

(i) gestiunea directa, modalitatea prin care autoritatile administratiei publice locale/ADI isi asuma prestarea serviciului de apa si de canalizare catre utilizatori, in mod direct(prin structuri integrate aparatului propriu) sau prin intermediul unor companii infiintate in acest scop cu actionariat 100% al acestora.

(ii) gestiunea delegata, modalitatea prin care autoritatile locale/ADI stabileste ca pe baza unui contract de delegare sa incredinteze exercitarea unor atributii ale acestora catre un operator cu capital privat selectat prin procedura competitiva/licitatie publica.

Modalitatea de gestiune predominanta in Romania pentru gestionarea serviciului de apa si de canalizare, pentru care au optat autoritatile locale/ADI este gestiunea directa prin intermediul operatorilor infiintati in acest scop. Astfel, intalnim sistemul zonal/regional de apa si de canalizare in toate judetele din Romania si 42 de operatori regionali/zonali ai serviciului de apa si de canalizare infiintati de ADI-uri.

In situatia operatorilor regionali care actioneaza in sistem de gestiune directa ca urmare a deciziilor ADI, pentru a face posibila atribuirea directa a contractului de delegare catre acestia, trebuie indeplinite 3(trei conditii):

a) Capitalul operatorilor sa fie detinut in totalitate de unitatile administrativ-teritoriale membre ADI;
b) Operatorul sa gestioneze, exclusiv, infrastructura serviciului de apa din localitatile membre ADI, pentru care a fost infiintat;
c) Contractul de delegare a gestiunii sa fie semnat intre Operatorul regional infiintat si ADI ca reprezentant al unitatilor administrativ-teritoriale membre.

Categoriile de utilizatori

Utilizatori ai serviciului de apa si de canalizare pot fi:

(i) Operatori economici

(ii) Institutii publice

(iii) utilizatori casnici individuali, persoane fizice;

(iv) utilizatori casnici colectivi(asociatii de proprietari/chiriasi cu personalitate juridica).

Drepturi si obligații ale operatorilor

In functie de persoanele cu care intra in raport operatorul sunt identificate: (i) drepturi si obligatii in raport cu utilizatorii, respectiv (ii) drepturi si obligatii in raport cu autoritatea locala/ADI/A.N.R.S.C..

(i) Drepturile si obligatiile in raport cu utilizatorii

a. Drepturile operatorului in relatia cu utilizatorii este reprezentat de incasarea contravalorii serviciului de apa si de canalizare de la utilizatori.

b. Obligatiile operatorului in raport cu utilizatorii

- obligații ale operatorului în raport cu utilizatorii din condominiu în cazul încheierii de contracte individuale de furnizare/prestare a serviciului sunt:
- să asigure la branșamentul condominiului parametrii de calitate a apei potabile;
- să repartizeze pe fiecare unitate imobiliară consumul de apă înregistrat de contorul montat la branșamentul condominiului; diferența dintre consumul înregistrat de contorul de branșament și suma consumurilor individuale se repartizează egal pe unitate imobiliară și se facturează individual;
- să emită lunar factură fiecărui utilizator; factura va cuprinde și o rubrică cu termenele de scadență ale tuturor contoarelor pentru care utilizatorul trebuie să asigure, pe cheltuiala sa, verificarea periodică metrologică;
- să factureze în sistem pauşal utilizatorii care nu asigură montarea contoarelor de apă în toate locurile de consum aferente proprietății individuale sau care nu verifică metrologic contoarele la termenul de scadență ori nu înlocuiesc toate contoarele respinse metrologic;
- să nu sisteze furnizarea/prestarea serviciului la nivel de condominiu în caz de neplată a facturilor individuale.

(ii) Drepturile si obligatiile in raport cu autoritatea locala/ADI/A.N.R.S.C.

a. Drepturile si obligatiile in raport cu autoritatea locala/ADI:

- încasarea prețurilor și tarifelor aferente serviciului public furnizat/prestat, stabilite potrivit normelor în vigoare;
- ajustarea periodică a prețurilor și tarifelor, în raport cu modificările intervenite în costuri;
- modificarea prețurilor și tarifelor, în condițiile legii, dacă a intervenit o schimbare semnificativă a echilibrului contractual sau în structura costurilor.

b. Drepturile si obligatiile in raport cu A.N.R.S.C:

- Avizarea ajustarilor/modificarilor de preturi si tarife pentru serviciile de apa si de canalizare in conformitate cu procedura emisa de A.N.R.S.C. in acest sens;
- Obligatia operatorului de obtinere a licentei de operare a serviciului de alimentare cu apa si de canalizare, corelativ dreptul/obligatia de

a refuza/elibera licenta de opeare daca sunt indeplinite prevederile legale;

Drepturi si obligații ale utilizatorilor sunt definite prin Legea nr. 241/2006 dar sunt stabilite si individualizate prin regulamentul-cadru[26] al serviciului de alimentare cu apa si de canalizare

a. Obligatiile utilizatorilor:

- să respecte clauzele contractului de furnizare/prestare încheiat cu operatorul serviciului de alimentare cu apa şi/sau de canalizare;
- să asigure folosirea eficientă şi raţională a apei preluate din reţeaua de alimentare cu apa, prin încadrarea în normele de consum pe persoană, unitatea de produs sau puncte de folosinţă, conform debitelor prevăzute în standardele în vigoare;
- să utilizeze apa numai pentru folosinţele prevăzute în contractul de furnizare a serviciilor, în cazul în care utilizatorul doreşte să extindă instalaţiile sau utilizarea în alte scopuri decât cele pentru care s-a încheiat contractul va înştiinţa/notifica operatorul/furnizorul despre aceasta. Dacă noile condiţii impun, se vor modifica clauzele contractuale;
- să menţină curăţenia şi să întreţină în stare corespunzătoare căminul de apometru/contor, dacă se află amplasat pe proprietatea sa;
- să anunţe imediat după constatare operatorul despre apariţia oricărei deteriorări apărute la căminul de apometru, care îl deserveşte;
- să permită citirea contorului, dacă acesta este amplasat pe proprietatea sa;
- să nu utilizeze instalaţiile interioare în alte scopuri decât cele prevăzute în contract;
- să execute lucrările de întreţinere şi reparaţii care îi revin, conform reglementărilor legale, la instalaţiile interioare de apa pe care le are în folosinţă, pentru a nu se produce pierderi de apa sau, în cazul în care, prin funcţionarea lor necorespunzătoare, creează un pericol pentru sănătatea publică. Obligaţia se extinde şi la staţiile de hidrofoare, rezervoare, staţii de pompare interioare etc., care se află în proprietatea utilizatorului;
- toţi utilizatorii, operatorii economici, care utilizează în procesul tehnologic apa potabilă sunt obligaţi să furnizeze operatorului/furnizorului informaţii cu privire la consumurile prognozate pentru o perioadă următoare convenită cu operatorul;
- să nu execute lucrări clandestine de ocolire a contorului;
- să nu modifice instalaţia interioară de distribuţie a apei potabile fără avizul operatorului;
- să nu manevreze vanele din amonte de apometru şi să folosească pentru intervenţii la instalaţiile interioare numai robinetul sau vana din aval de apometru;

[26] Ordinul preşedintelui ANRSC nr. 88/2007 pentru aprobarea Regulamentului-cadru al serviciului de alimentare cu apă și de canalizare

- o să nu influenţeze în niciun fel indicaţiile contorului de apa şi să păstreze intactă integritatea acestuia, inclusiv sigiliile;
- o să achite contravaloarea serviciilor furnizate de operator în termen de 15 zile de la emiterea facturii;
- o să nu evacueze în reţeaua de canalizare deşeuri, reziduuri, substanţe poluante sau toxice care încalcă condiţiile de descărcare impuse de normele tehnice în vigoare;
- o să comunice operatorului/prestatorului serviciului, dacă sunt deţinătorii de surse proprii de apa, data punerii în funcţiune a acestora, în vederea facturării cantităţilor de apa uzată deversate în reţeaua de canalizare. În acest scop au obligaţia să instaleze apometre, să ţină la zi registrul de evidenţă, pe baza căruia să se poată calcula şi verifica debitul surselor proprii.

b. Drepturile utilizatorului

- o să beneficieze de serviciul de alimentare cu apa şi/sau de canalizare la nivelurile stabilite în contract;
- o să primească răspuns în maximum 30 de zile calendaristice la sesizările adresate operatorului cu privire la neîndeplinirea unor condiţii contractuale;
- o să conteste facturile când constată încălcarea prevederilor contractuale;
- o să fie anunţat cu cel puţin 24 de ore înainte despre opririle programate sau restricţionările în furnizarea/prestarea serviciului;
- o să fie despăgubit în cazurile încălcării de către operator a clauzelor contractuale care prevăd şi cuantifică valorile despăgubirilor în funcţie de prejudiciul cauzat;
- o să fie informat despre modul de funcţionare a serviciilor de apa şi de canalizare, despre deciziile luate de autorităţile administraţiei publice locale, A.N.R.S.C. şi de operator privind asigurarea acestor servicii;
- o să aibă montate pe branşamentele proprii ale imobilelor contoare de apa pentru înregistrarea consumurilor.

Finanţarea serviciilor

Finantarea serviciilor de apa si de canalizare are in vedere finantarea cheltuielilor de operare si finantarea investitiilor. In cazul finantarii investitiilor Legea nr. 241/2006 discerne intre (i) finantarea investitiilor in sistemele de apa si canalizare prin fonduri de la bugetul de stat/fonduri europene, respectiv (ii) finantarea investitiilor din alte fonduri decat cele de la (i), respectiv din fonduri constituite de operator sau alocatii de la bugetul local.

Finanţarea cheltuielilor de operare necesare funcţionării şi exploatării serviciului se asigură prin încasarea de la utilizatori, pe baza facturilor emise de operatori, a contravalorii serviciilor furnizate/prestate.

In Finantarea investitiilor prin fonduri publice asigurate, integral sau în parte, de la bugetul de stat şi/sau din fonduri nerambursabile, finanţarea serviciului se face prin aplicarea de

către operator a **preţului/tarifului unic**[27] **şi a strategiei tarifare**[28]**care costituie** condiţie de finanţare.

Fundamentarea preţurilor şi tarifelor serviciului de alimentare cu apă şi de canalizare se face de către operator[29], astfel încât:

a. să acopere costul justificat economic al furnizării/prestării serviciului;

b. să asigure funcţionarea eficientă şi în siguranţă a serviciului, protecţia şi conservarea mediului, precum şi sănătatea populaţiei;

c. să descurajeze consumul excesiv şi să încurajeze investiţiile de capital;

d. să garanteze respectarea autonomiei financiare a operatorului;

e. să garanteze continuitatea serviciului.

In cazul in care Finatarea investitiilor se realizeaza din alte fonduri decat cele de la bugetul de stat/fonduri europene, nivelul tarifului(stabilirea, ajustarea/modificarea) se aprobă prin hotărâri ale autorităţilor deliberative ale unităţilor administrativ-teritoriale/prin hotărâri ale adunărilor generale ale ADI în baza avizului de specialitate eliberat de A.N.R.S.C.

Si intr-un caz si in altul privind finantarea investitiilor in sistemele de apa si de canalizare, regulile privind finantarea investitiilor necesita inclusiv reglementarea contractuala prin intermediul contractelor de delegare a gestiunii incheiate intre operator si autoritatile administratiei publice/ADI, sau in hotararea de dare in administrare a autoritatii deliberativelocale in cazul gestiunii directe prin serviciu/compartiment propriu.

Serviciului public inteligent alternativ pentru procesarea apelor uzate urbane

Serviciul public inteligent pentru procesarea apelor uzate urbane[30] este o institutie noua la indemana unitatilor administrativ-teritoriale care nu pot sa infiinteze, organiza si sustine functionarea unui sistem public de apa si de canalizare astfel cum este reglementat.

---

[27] Art. 35 din Legea nr. 241/2020 Stabilirea nivelului preţului/tarifului unic se aprobă, cu avizul A.N.R.S.C., prin hotărâre a autorităţii deliberative a unităţii administrativ-teritoriale sau, după caz, cu respectarea mandatului încredinţat, prin hotărâre a adunării generale a asociaţiei de dezvoltare intercomunitară cu obiect de activitate serviciul de alimentare cu apă şi de canalizare. După stabilire, ajustările ulterioare ale preţului/tarifului unic se aprobă de către A.N.R.S.C. în conformitate cu strategia de tarifare şi cu formulele prevăzute în contractul de delegare a gestiunii şi/sau în contractele de cofinanţare, anexe la contractul de delegare. Preturile şi tarifele pentru plata serviciului de alimentare cu apă şi de canalizare se stabilesc, se ajustează şi se modifică pe baza fişelor de fundamentare pe elemente de cheltuieli întocmite conform normelor metodologice elaborate de A.N.R.S.C. şi aprobate prin ordin al preşedintelui acesteia.

[28] Art. 35 din Legea nr. 241/2020 Strategia tarifară se elaborează de către unitatea administrativ-teritorială/asociaţia de dezvoltare intercomunitară pentru o perioadă de minimum 5 ani, se actualizează ori de câte ori este necesar şi se aprobă prin hotărâre a autorităţii deliberative a unităţii administrativ-teritoriale sau, după caz, prin hotărâre a fiecărei unităţi administrativ-teritoriale membre a asociaţiei de dezvoltare intercomunitară cu obiect de activitate serviciul de alimentare cu apă şi de canalizare.

[29] In conformitate cu Metodologia de stabilire, ajustare si modificarea a preturilor si tarifelor serviciului de alimentare cu apa si de canalizare aprobat prin Ordinul preşedintelui A.N.R.S.C nr. 65/2007.

[30] Art. 37^1 – 37^7 din Legea nr. 241/2006.

Principalele caracteristici ale serviciului public inteligent sunt similare serviciului public de alimentare cu apa si de canalizare din care iteram urmatoarele:

a. Responsabilitatea infiintarii, organizarii, gestionarii si functionarii serviciului public inteligent alternativ revin autoritatii administratiei publice locale;
b. Serviciul public inteligent alternativ se realizeaza de operatori in baza contractului de delegare si a licentei eliberate de A.N.R.S.C.;
c. Organizarea si functionarea serviciului public inteligent se face in conformitate cu Normele-cadru si reglementarile-cadrul elaborate de A.N.R.S.C.;
d. Prestarea serviciului public catre utilizatori se face prin intermediul unui sistem ale carui componente sunt definite si numai pe baze contractuale;
e. Finantarea investitiilor sunt in responsabilitatea autoritatilor administratiei publice locale, dar pot fi transferate operatorului prin contractul de delegare;
f. Preturile si tarifele sunt stabilite/aprobate in conformitate cu metodologia aprobata de A.N.R.S.C. dar numai in cazul in care investitiile sunt finantate din fonduri publice/alte fonduri decat cele de la bugetul de stat sau/si din fonduri europene;

Răspunderi și sancțiuni

Pentru nerespectarea prevederilor legale privind serviciul de apa si de canalizare[31], pot fi calificate ca infractiuni, respectiv contraventii si sanctionate corespunzator, astfel:

a. Fapte sanctionate contraventional sunt:
   - furnizarea/prestarea serviciului de alimentare cu apă și de canalizare ***fără aprobarea autorităților administrației publice locale*** prin hotărâre de dare în administrare sau hotărâre de atribuire a contractului de delegare a gestiunii, după caz;
   - atribuirea de către autoritățile administrației publice locale sau, după caz, de către asociațiile de dezvoltare intercomunitară cu obiect de activitate serviciul de alimentare cu apă și de canalizare a contractului de delegare a gestiunii serviciului de alimentare cu apă și de canalizare, ***fără respectarea procedurilor de atribuire legale***;
   - darea în administrare de către autoritățile administrației publice locale a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare și a infrastructurii tehnico-edilitare aferente unui furnizor/prestator ***fără licență, respectiv atribuirea și încheierea contractului de delegare a gestiunii serviciului cu un furnizor/prestator fără licență***, cu excepția contractelor atribuite direct in conformitate cu prevederile legale;
b. Fapte calificate si santionate penal:
   - poluarea gravă, în orice mod, a sistemelor de alimentare cu apă și de canalizare a localităților;
   - nerespectarea zonelor de protecție a construcțiilor și instalațiilor aferente sistemelor de alimentare cu apă și de canalizare, instituite în conformitate cu normele tehnice și de protecție sanitară în vigoare, dacă aceste zone erau marcate în mod corespunzător, precum și distrugerea marcajelor care semnalizează aceste zone.

[31] Art. 39 din Legea nr. 241/2006.

- distrugerea, deteriorarea şi manevrarea neautorizată a stăvilarelor, grătarelor, vanelor, a altor construcţii şi instalaţii hidrotehnice aferente sistemelor de alimentare cu apă şi de canalizare, care afectează siguranţa serviciilor, funcţionarea normală şi integritatea sistemelor de alimentare cu apă şi de canalizare şi produc efecte sau prejudicii materiale grave;
- împiedicarea accesului la construcţiile, instalaţiile şi echipamentele componente, prin amplasarea de construcţii sau prin depozitarea de obiecte şi materiale pe traseul aducţiunilor, conductelor, colectoarelor, canalelor, căminelor, hidranţilor exteriori etc.

Sinteza principalelor reglementari (complementare) prevăzute in Legea serviciilor comunitare de utilități publice nr. 51/2006

Reglementarea serviciului de apa si de canalizare se completeaza cu reglementarea cadru reprezentata de Legea nr. 51/2006, cu privire la:

Proprietatea activelor

Proprietatea activelor care constituie sistemele de alimentare cu apa si de canalizare, in marea lor majoritate, apartine unitatilor administrativ-teritoriale, facand parte din categoria bunurilor proprietate publica[32].

Totodata, intalnim si bunuri care apartin proprietatii private a unitatilor administrativ-teritoriale sau a operatorilor si care concura direct sau indirect la prestarea serviciului.

Cerințe privind obligația de serviciu public

Organizarea şi funcţionarea serviciilor de apa si de canalizare trebuie să asigure îndeplinirea obligaţiilor de serviciu public definite potrivit următoarelor cerințe fundamentale, şi anume:

a. universalitate;

b.continuitate din punct de vedere calitativ şi cantitativ;

c.adaptabilitate la cerințele utilizatorilor;

d.accesibilitate egală şi nediscriminatorie la serviciul public;
e. transparență decizională şi protecţia utilizatorilor.

Categorii/ cerințe privind operatorii de apa

Serviciul de apa si de canalizare sunt prestate utilizatorilor de operatori care pot fi organizati in:

a. societati cu capital integral al unitatii administrativ-teritoriale/unitatilor administrativ-teritoriale membre ADI;

b. societati cu capital mixt(privat si de stat);

c. societati cu capital privat;

d. serviciu public cu personalitate juridica;

e. Serviciul public fara personalitate juridica organizat ca structura in cadrul autoritatii administratiei publice locale;

[32] Art. 2 lit.l) si j) din Legea nr. 51/2006.

Acordarea licențelor

Acordarea licentelor si autorizatiilor in domeniul serviciilor publice de alimentare cu apa si de canalizare se face de catre A.N.R.S.C. in conformitate cu Regulamentul de acordare a licentelor in domeniul serviciilor comunitare de utilitati publice [33].

Activităţile specifice serviciului public de alimentare cu apă şi de canalizare, pentru care A.N.R.S.C. acordă licenţe, sunt următoarele:

a. captarea apei brute;

b. tratarea apei brute;

c. captarea şi tratarea apei brute;

d. transportul apei potabile şi/sau industriale;

e. înmagazinarea apei;

f. distribuţia apei potabile şi/sau industriale;

g. colectarea, transportul şi evacuarea apelor uzate de la utilizatori la staţiile de epurare;

h. epurarea apelor uzate şi evacuarea apei epurate în emisar;

i. colectarea, evacuarea şi tratarea adecvată a deşeurilor din gurile de scurgere a apelor pluviale şi asigurarea funcţionalităţii acestora;

j. evacuarea, tratarea şi depozitarea nămolurilor şi a altor deşeuri similare derivate din activităţile serviciului public de canalizare;

k. evacuarea apelor pluviale şi de suprafaţă din intravilanul localităţilor;

l. furnizarea apei potabile

A.N.R.S.C. nu acordă licenţe dacă solicitantul se află în una din următoarele situaţii:

a. s-a instituit procedura reorganizării judiciare sau a falimentului;

b. a fost sancţionat de A.N.R.S.C. prin retragerea licenţei pentru serviciul/activitatea care face obiectul unei noi solicitări, într-o perioadă de 2 ani anterioară datei de înregistrare a cererii;

c. furnizează informaţii neconforme cu realitatea în documentele prezentate pentru acordarea licenţei;

d. nu îndeplineşte cerinţele minimale de capabilitate tehnică şi financiară prevăzute în regulament;

e. înregistrează pierderi din activitatea de exploatare pentru serviciul/activitatea pentru care solicită licenţa;

f. nu deţine în termen de valabilitate avize, acorduri, autorizaţii specifice pentru serviciile/activităţile furnizate/ prestate, conform prevederilor legale, pentru motive ce-i sunt imputabile;

g. serviciile/activităţile pentru care se solicită licenţa nu se regăsesc în obiectul de activitate.

Pentru acordarea licentelor documentatia intra in analiza comisiei constituite in acest scop si urmeaza procedura instituita prin art. 15 si urmatoarele din regulament.

[33] Hotărârea Guvernului nr. 745/2006 pentru aprobarea Regulamentului privind acordarea licențelor în domeniul serviciilor comunitare de utilități publice

Furnizarea/ prestarea serviciilor (semnare contract, facturare, etc.)

Utilizatorii beneficiază de furnizarea/prestarea serviciului:

a. în baza unui contract de furnizare sau de prestări de servicii încheiat între operator şi utilizator;

b. prin achitarea unui tarif;

c. prin achitarea unei taxe, în situaţia în care încheierea contractului de furnizare sau de prestare a serviciului între operator şi utilizator nu este posibilă din motive tehnice sau comerciale ori în situaţia în care hotărârea de dare în administrare sau contractul de delegare a gestiunii prevede această modalitate.

Contractul de furnizare sau de prestare a serviciului de apa si de canalizare, se incheie pe perioada nedeterminata, si constituie actul juridic prin care se reglementează raporturile dintre operator şi utilizator cu privire la furnizarea/prestarea, utilizarea, facturarea şi plata serviciului.

Contravaloarea serviciilor de utilităţi publice se stabileşte pe baza preţurilor/tarifelor aprobate şi a consumurilor/cantităţilor furnizate/prestate şi se plăteşte pe baza facturii emise de operator.

Determinarea consumurilor/cantităţilor de apa în vederea facturării se face prin măsurare directă cu ajutorul sistemelor de măsurare-înregistrare a consumurilor/cantităţilor, iar cantitatea de apa uzata poate fi determinata prin masurare sau prin raportare drept % din canitatea de apa consumata functie de scopul pentru care este utilizata apa consumata.

În cazul imobilelor condominiale individualizarea consumurilor de utilităţi în vederea repartizării acestora şi, după caz, facturării individuale se realizează, în funcţie de sistemul de distribuţie adoptat, fie:

a. prin contoare individuale montate la intrarea în fiecare apartament sau spaţiu cu altă destinaţie, în cazul distribuţiei orizontale;

b. cu ajutorul repartitoarelor de costuri montate pe racordurile aparatelor de consum aferente fiecărui apartament sau spaţiu cu altă destinaţie, în cazul distribuţiei verticale.

Factura emisă pentru serviciul de apa si de canalizare, prin neachitare la scadenta, constituie titlu executoriu, iar in termen de 45 de zile de la scadenta poate solicita, instantei de judecata, sa confirme caracterul cert, lichid si exigibil al creantei.

În cazul serviciilor pentru care nu există sisteme de măsurare-înregistrare ori metoda măsurării directe nu se poate aplica, determinarea consumurilor/cantităţilor serviciilor furnizate/prestate se face în regim paşşal sau prin metode indirecte, bazate pe măsurători şi calcule având la bază prescripţiile tehnice în vigoare.

Factura pentru serviciile furnizate/prestate se emite cel mai târziu până la data de 15 a lunii următoare celei în care prestaţia a fost efectuată iar utilizatorii sunt obligaţi să achite facturile reprezentând contravaloarea serviciilor furnizate/prestate în termenul de scadenţă de 15 zile de la data emiterii facturilor;

Neachitarea facturii de către utilizator în termen de 30 de zile de la data scadenţei atrage penalităţi de întârziere stabilite după cum urmează:

a. penalităţile se datorează începând cu prima zi după data scadenţei;

b. penalităţile sunt egale cu nivelul dobânzii datorate pentru neplata la termen a obligaţiilor bugetare;

c. valoarea totală a penalităţilor nu va depăşi valoarea facturii şi se constituie în venit al operatorului.

Anexa 5. Fișele de analiză a caracteristicilor sectorului de apă și canalizare din țările membre UE

AUSTRIA

ELEMENT ANALIZĂ	AUSTRIA
	Cadrul de reglementare
Autoritate de reglementare	Nu există reglementator înființat în acest sens. Curtea de conturi națională sau locală (land) are atribuții de verificare a nivelului tarifelor.
Legislația privind reglementarea apei	Water Act 1959 (Wasserrechtsgesetz 1959)
Monitorizarea calității serviciilor	Municipalitățile sau entitățile delegate monitorizează și inspectează în mod regulat utilitățile de apă potabilă conform unui plan de inspecție și întreținere. Conform Legii Austriece a Apelor, auditorii externi trebuie să supravegheze în mod regulat (la fiecare cinci ani) serviciile de apă potabila în ceea ce privește aspectele tehnice. În plus, autoritatea locală competentă poate inspecta operatorii de apă fără o notificare prealabilă.
	Domeniul de reglementare economică
Entitatea care aprobă tariful	Autoritatea locală
	Modele de management
Management public direct	Da
Management public delegat	Da
Management privat direct	Nu
Management privat delegat	Nu
Prezentare generală	În Austria, serviciile de apă sunt organizate prin modele de management public direct și delegat. Printre sistemul de management public delegat, societățile comerciale pe acțiuni și societățile cu răspundere limitată sunt cea mai frecventă formă de management organizațional, în care autoritatea publică deține majoritatea (în majoritatea cazurilor 100%) a acțiunilor. Sectorul apelor uzate este organizat prin modele de management public direct. În unele orașe mai mari, companiile publice sunt numite de autoritatea publică responsabilă pentru a îndeplini sarcinile de management, iar proprietarul entităților este sectorul public (managementul public delegat). În total, există aproximativ 5.500 de servicii de apă potabilă, dintre care 49% sunt structuri urbane, 20% sunt municipalități mai mici, 11% sunt consilii de apă și 10% sunt co-operări. Restul de 10% din populația austriacă este autoalimentată de fântâni sau izvoare private.
	Elemente de context
Populația care nu are nici o baie, nici un duș și nici o toaletă interioară în gospodărie în funcție de situația sărăciei, anul 2019 (%)	0.1%
Populația conectată la stațiile de epurare a apelor uzate, anul 2018 (%)	100%

BELGIA

ELEMENT ANALIZĂ	BELGIA
	Cadrul de reglementare
Autoritate de reglementare	Comisia de reglementare a energiei Bruxelles (BRUGEL) Agenția de Mediu Flandra (VMM)
Legislația privind reglementarea apei	Decret privind apa destinată uzului uman din 24 mai 2002
Perioada de reglementare	6 ani
Monitorizarea calității serviciilor	În Flandra, autoritatea de reglementare a apei, care face parte din Agenția pentru Mediu din Flandra (VMM), supraveghează calitatea serviciilor. În Valonia, Comitetul de Control al Apei emite o opinie cu privire la creșterea prețurilor la apă după ce operatorii au demonstrat că nivelul serviciului crește prin intermediul mai multor indicatori de performanță, cum ar fi calitatea apei, eficiența rețelelor, politica de investiții, respectarea reglementărilor regionale etc. La Bruxelles, operatorul de apă definește nivelul calității serviciilor pentru clienții săi, dar noul reglementator, BRUGEL, va avea o influență tot mai mare asupra acestui aspect.
Autoritatea de reglementare licențiază operatorii de apă și canalizare	Nu
	Domeniul de reglementare economică
Entitatea care aprobă tariful	Autoritatea de reglementare, Ministerul Economiei
Metoda de stabilire a tarifelor	Rată de rentabilitate (Flandra), Limită de preț (Bruxelles)
Actualizare tarifară planificată în perioada de reglementare	Actualizare tarifară anuală
Autoritatea de reglementare aprobă planul de afaceri	Nu
Activele/ investițiile sunt luate în considerare în realizarea planurilor de afaceri/ stabilirea tarifelor	Da
Autoritatea de reglementare monitorizează indicatorii de performanță	Da
Indicatorii de performanță sunt definiți prin lege	Nu
Indicatorii de performanță sunt publicați	Da - un raport intitulat „Watermeter” este publicat anual. Acest raport oferă o prezentare statistică completă a producției și alimentării cu apă potabilă în Flandra, de la sursă până la robinet (de către companie).
	Modele de management
Management public direct	Nu
Management public delegat	Da
Management privat direct	Nu
Management privat delegat	Da

ELEMENT ANALIZĂ	BELGIA
Prezentare generală	În Flandra, serviciile de apă sunt în totalitate sub modelul de management public delegat. În Valonia, modelul predominant este pentru management public delegat, cu o un acționariat minoritar pentru compania responsabila de coordonarea tratării apelor uzate. La Bruxelles, modelul este managementul public delegat pentru majoritatea sarcinilor, cu excepția managementului privat delegat pentru epurarea apelor uzate.
	Suportabilitea serviciilor
Conceptul de suportabilitate: Capacitatea de plată a întregii populații	Da
Conceptul de suportabilitate: Capacitatea de plată a unor grupuri specifice ale populației	Da
Existența unor norme de suportabilitate (specifice sau nu serviciului de apă)	Da
Nivelul normelor de suportabilitate existente	Regional
Instrumente de reglementare pentru suportabilitate aplicate tuturor clienților interni (nivel macro)	Tarif progresiv, cotă redusă de TVA, limită de tarif
Instrumente de reglementare de suportabilitate aplicate unor categorii specifice de clienți interni (nivel micro)	Reduceri, venituri mici, procedură obligatorie înainte de întrerupere
Subvenții publice de suportabilitate la nivel național / regional / local	Nu
	Elemente de context
Populația care nu are nici o baie, nici un duș și nici o toaletă interioară în gospodărie în funcție de situația sărăciei, anul 2019 (%)	0.10%
Populația conectată la alimentarea publică cu apă, anul 2018 (%)	99.18%
Populația conectată la stațiile de epurare a apelor uzate, anul 2018 (%)	95.85%
Apa care nu aduce venituri - Diferența dintre apa furnizată și apa vândută exprimat ca procent din apa netă furnizată, anul 2015 (%)	17%
Apa care nu aduce venituri -Volumul de apă pierdută pe km de rețea de distribuție a apei pe zi, anul 2015 (mc/km/zi)	3.06
Cum sunt planificate volumele facturate viitoare	Consum viitor (prognostic)

BULGARIA

ELEMENT ANALIZĂ	BULGARIA
	Cadrul de reglementare
Autoritate de reglementare	Comisia de reglementare a energiei și a apei (EWRC)
Legislația privind reglementarea apei	Legea pentru reglementarea serviciilor de apă și canalizare (ARWSS)
Perioada de reglementare	5 ani
Monitorizarea calității serviciilor	Reglementatorul de apă și energie monitorizează calitatea serviciului. Legislația a introdus 15 indicatori de performanță principali, legați de calitate, iar autoritatea de reglementare determină niveluri individuale la care fiecare operator ar trebui să ajungă până la sfârșitul perioadei de reglementare. Cinci dintre acești indicatori de performanță sunt, de asemenea, definiți ca „indicatori uniformi de eficiență”, adică vor fi folosiți de autoritatea de reglementare pentru ajustări tarifare după al treilea și al cincilea an al planului de afaceri. Autoritățile locale sunt acționare în cadrul operatorilor și proprietarii infrastructurii. Au rol de monitorizare a calității și nivelului serviciilor.
Autoritatea de reglementare licențiază operatorii de apă și canalizare	Nu
	Domeniul de reglementare economică
Entitatea care aprobă tariful	Autoritatea de reglementare
Metoda de stabilire a tarifelor	Limită de preț
Actualizare tarifară planificată în perioada de reglementare	Actualizare tarifară anuală
Autoritatea de reglementare aprobă planul de afaceri	Da
Activele/ investițiile sunt luate în considerare în realizarea planurilor de afaceri/ stabilirea tarifelor	Da
Autoritatea de reglementare monitorizează indicatorii de performanță	Da
Indicatorii de performanță sunt definiți prin lege	Da, prin ARWSS - Legea pentru reglementarea calității serviciilor de apă și salubrizare
Indicatorii de performanță sunt publicați	După analiză, indicatorii KPI ai tuturor utilităților sunt publicate pe pagina web a autorității de reglementare în format tabel pentru toate utilitățile și ca rapoarte de comparare
	Modele de management
Management public direct	Da
Management public delegat	Da
Management privat direct	Nu
Management privat delegat	Da

ELEMENT ANALIZĂ	BULGARIA
Prezentare generală	• 14 operatori de apă și apă uzată sunt 100% deținuți de stat • 11 operatori sunt 100% deținuți de municipalități • 14 operatori sunt 51% proprietate de stat și 49% proprietate municipală • 4 operatori sunt 100% privați • 1 parteneriat public-privat „Sofiyska voda" - 77,1% din acesta este deținut privat și 22,9% este deținut de municipalitate.
	Suportabilitea serviciilor
Conceptul de suportabilitate: Capacitatea de plată a întregii populații	Da
Conceptul de suportabilitate: Capacitatea de plată a unor grupuri specifice ale populației	Nu
Existența unor norme de suportabilitate (specifice sau nu serviciului de apă)	Da
Nivelul normelor de suportabilitate existente	Local
Instrumente de reglementare pentru suportabilitate aplicate tuturor clienților interni (nivel macro)	Venitul mediu (național sau regional)
Instrumente de reglementare de suportabilitate aplicate unor categorii specifice de clienți interni (nivel micro)	Procedură obligatorie înainte de întrerupere
Subvenții publice de suportabilitate la nivel național / regional / local	Nu
	Elemente de context
Populația care nu are nici o baie, nici un duș și nici o toaletă interioară în gospodărie în funcție de situația sărăciei, anul 2019 (%)	7,5%
Populația conectată la alimentarea publică cu apă, anul 2018 (%)	99,51%
Populația conectată la stațiile de epurare a apelor uzate, anul 2018 (%)	87,73%
Apa care nu aduce venituri - Diferența dintre apa furnizată și apa vândută exprimat ca procent din apa netă furnizată, anul 2015 (%)	60,50%
Apa care nu aduce venituri -Volumul de apă pierdută pe km de rețea de distribuție a apei pe zi, anul 2015 (mc/km/zi)	20,5
Cum sunt planificate volumele facturate viitoare	Consumul mediu trecut pentru 5 ani plus nou consum viitor din cauza construcției de active noi

CROAȚIA

ELEMENT ANALIZĂ	CROAȚIA
	Cadrul de reglementare
Autoritate de reglementare	Consiliul pentru Servicii de Apă (VVU)
Legislația privind reglementarea apei	Legea cu privire la apă adoptată de Parlamentul croat, la 11 decembrie 2009
Monitorizarea calității serviciilor	Guvernarea apei este de competența Ministerului Mediului și Energiei. Acest minister este responsabil pentru gestionarea resurselor de apă, guvernarea serviciilor de apă și controlul calității. Autoritățile locale sunt proprietare asupra infrastructurii, cu monitorizarea permanentă a calității serviciului și protecția consumatorilor.
	Domeniul de reglementare economică
Entitatea care aprobă tariful	Autoritatea locală
Metoda de stabilire a tarifelor	Cost plus
Autoritatea de reglementare aprobă planul de afaceri	Nu
Activele/ investițiile sunt luate în considerare în realizarea planurilor de afaceri/ stabilirea tarifelor	Da
	Modele de management
Management public direct	Da
Management public delegat	Nu
Management privat direct	Nu
Management privat delegat	Da
Prezentare generală	În Croația, majoritatea serviciilor de apă și apă uzată sunt furnizate în conformitate cu modelul de management public direct, unde entitatea publică responsabilă este în întregime responsabilă de furnizarea și gestionarea serviciilor. În orașul Zagreb, stația de epurare a apelor uzate este gestionată printr-un management privat delegat (concesiune).
	Suportabilitea serviciilor
Conceptul de suportabilitate: Capacitatea de plată a întregii populații	Da
Conceptul de suportabilitate: Capacitatea de plată a unor grupuri specifice ale populației	Nu
Existența unor norme de suportabilitate (specifice sau nu serviciului de apă)	Da
Nivelul normelor de suportabilitate existente	Național

ELEMENT ANALIZĂ	CROAȚIA
Instrumente de reglementare pentru suportabilitate aplicate tuturor clienților interni (nivel macro)	Venitul mediu (național sau regional), cotă redusă de TVA
Instrumente de reglementare de suportabilitate aplicate unor categorii specifice de clienți interni (nivel micro)	Procedură obligatorie înainte de întrerupere
Subvenții publice de suportabilitate la nivel național / regional / local	Da
	Elemente de context
Populația care nu are nici o baie, nici un duș și nici o toaletă interioară în gospodărie în funcție de situația sărăciei, anul 2019 (%)	0.8%
Populația conectată la alimentarea publică cu apă, anul 2018 (%)	93%
Populația conectată la stațiile de epurare a apelor uzate, anul 2018 (%)	98.30%
Cum sunt planificate volumele facturate viitoare	Prognostic viitor - dacă există investiții în curs, urmează să fie finalizate în curând.

CIPRU

ELEMENT ANALIZĂ	CIPRU
	Cadrul de reglementare
Autoritate de reglementare	Nu a fost înființată autoritate de reglementare pentru serviciile de apă și de canalizare. Pentru tarife există un Directorat al apei.
Legislația privind reglementarea apei	Legea privind managementul apelor din 2010
Monitorizarea calității serviciilor	În prezent nu există nicio autoritate națională care să supravegheze calitatea serviciilor către clienți. Aceste probleme sunt responsabilitatea consiliului de apă sau de canalizare relevant. Autoritățile locale au rolul de a asigura/presta serviciile de apă către cetățeni și îndeplinesc rolul de operator.
	Domeniul de reglementare economică
Entitatea care aprobă tariful	Departamentul de dezvoltare a apei, Consiliul de Miniștri
	Modele de management
Management public direct	Da
Management public delegat	Nu
Management privat direct	Nu
Management privat delegat	Nu
Prezentare generală	Cipru aplică, în general, management public direct pentru serviciile sale de apă. Serviciile de apă și apă uzată sunt furnizate de către consilii. Acestea sunt organizații de utilități guvernate de dreptul public. În zonele în care nu sunt înființate astfel de consilii, serviciile de apă sunt integrate în administrația municipală sau locală.
	Elemente de context
Populația care nu are nici o baie, nici un duș și nici o toaletă interioară în gospodărie în funcție de situația sărăciei, anul 2019 (%)	0.5%
Populația conectată la alimentarea publică cu apă, anul 2018 (%)	100%

REPUBLICA CEHĂ

ELEMENT ANALIZĂ	REPUBLICA CEHĂ
	Cadrul de reglementare
Autoritate de reglementare	Nu
Legislația privind reglementarea apei	Legea din 10 iulie 2001 privind alimentarea cu apă și canalizarea pentru uz public și modificarea anumitor acte (Legea privind alimentarea cu apă și canalizarea)
Monitorizarea calității serviciilor	Ministerul Agriculturii (Departamentul de Reglementare si Supraveghere a Industriei Apei) supraveghează calitatea serviciului. Se referă în special la aspecte tehnice, cum ar fi conectarea la servicii, contorizarea, întreruperea alimentarii cu apă, calitatea apei. Legea privind protecția consumatorilor conține cerințe suplimentare. Autoritățile regionale de apă (parte a administrației de stat) și municipalitățile asigură supravegherea calității serviciilor la nivel local. Sarcinile sunt în general definite și parțial împărțite între mai multe instituții ale administrației de stat - ministere și municipalități. În plus, parametrii obligatorii ai calității serviciilor pot fi incluși în contractele operaționale atunci când se aplică modelul de management public / privat. În cele din urmă, unii furnizori de servicii stabilesc și mențin grafice ale calității serviciilor. Acestea sunt accesibile tuturor clienților și includ penalități în caz de neconformare.
	Domeniul de reglementare economică
Entitatea care aprobă tariful	Ministerul Finanțelor
	Modele de management
Management public direct	Da
Management public delegat	Da
Management privat direct	Da
Management privat delegat	Da
Prezentare generală	Există mai multe modele de management în Republica Cehă: 1. Management privat delegat (59% din piață) a. direct - pe baza contractelor între municipalități și entități private b. indirect i. prin asociații de municipalități care închiriază activul către entități private ii. prin companii publice care închiriază activul către entități private 2. Management public delegat fie prin intermediul unor companii publice de apă, fie printr-o companie publică cu multiple servicii (de obicei, o companie municipală de servicii tehnice) - 25% din piață

ELEMENT ANALIZĂ	REPUBLICA CEHĂ
	3. Management privat direct (proprietate privată și operarea sistemelor publice de apă) - 9% din piață 4. Management public direct - 7% din piață. Managementul privat delegat este cel mai utilizat model de management, acoperind 59% din furnizarea cu apă publică.
	Elemente de context
Populația care nu are nici o baie, nici un duș și nici o toaletă interioară în gospodărie în funcție de situația sărăciei, anul 2019 (%)	0.2%
Populația conectată la alimentarea publică cu apă, anul 2018 (%)	94.70%
Populația conectată la stațiile de epurare a apelor uzate, anul 2018 (%)	82.30%

DANEMARCA

ELEMENT ANALIZĂ	DANEMARCA
	Cadrul de reglementare
Autoritate de reglementare	Autoritatea daneză pentru concurență și consumatori (KFST)
Legislația privind reglementarea apei	„Lov om vandsektoren” (Legea apei) și „Bekendtgørelse om økonomiske rammer” (lege specială despre plafoanele de preț)
Monitorizarea calității serviciilor	În prezent nu există nicio autoritate națională care să supravegheze calitatea serviciilor către clienți. Dacă consiliul municipal poate găsi o bază legală pentru o ordine juridică, atunci aceasta poate fi stabilită local și operatorii de apa pot crește tarifele în conformitate cu ordinea juridica locală. Atunci când operatorul crește calitatea serviciului, acesta este finanțat prin plafonul de venituri dat de autoritatea de reglementare națională. Din 2018, operatorii care furnizează cel puțin 200.000m^3/ an vor fi supuși criteriilor de performanță în ceea ce privește mediul, sănătatea publică, consumul de energie, impactul climatic și securitatea furnizării.
Autoritatea de reglementare licențiază operatorii de apă și canalizare	Nu
	Domeniul de reglementare economică
Entitatea care aprobă tariful	Autoritatea locală
Autoritatea de reglementare aprobă planul de afaceri	Da
Activele/ investițiile sunt luate în considerare în realizarea planurilor de afaceri/ stabilirea tarifelor	Da
Autoritatea de reglementare monitorizează indicatorii de performanță	Da
Indicatorii de performanță sunt definiți prin lege	Nu
Indicatorii de performanță sunt publicați	Nu
	Modele de management
Management public direct	Nu
Management public delegat	Da
Management privat direct	Nu
Management privat delegat	Da

ELEMENT ANALIZĂ	DANEMARCA
Prezentare generală	Până în 2010, principalul model de management era managementul public direct, deoarece municipalitățile, în general, aveau servicii de apă și apă uzată integrate în administrația municipală. Din 2016 situația este următoarea: • Management privat: există aproximativ 2.100 de furnizori de servicii de apă. • Management public delegat: există în jur de 140 de societăți comerciale cu răspundere limitată responsabile pentru serviciile de apă și aproximativ 110 companii cu răspundere limitată pentru servicii de apă uzată.
	Suportabilitea serviciilor
Conceptul de suportabilitate: Capacitatea de plată a întregii populații	Da
Conceptul de suportabilitate: Capacitatea de plată a unor grupuri specifice ale populației	Nu
Existența unor norme de suportabilitate (specifice sau nu serviciului de apă)	Da
Nivelul normelor de suportabilitate existente	Local
Subvenții publice de suportabilitate la nivel național / regional / local	Nu
	Elemente de context
Populația care nu are nici o baie, nici un duș și nici o toaletă interioară în gospodărie în funcție de situația sărăciei, anul 2019 (%)	0.3%
Populația conectată la stațiile de epurare a apelor uzate, anul 2018 (%)	100%

ESTONIA

ELEMENT ANALIZĂ	ESTONIA
	Cadrul de reglementare
Autoritate de reglementare	Autoritatea Estoniană pentru Concurență (ECA) Autoritatea pentru concurență este autoritate de reglementare pentru companiile de epurare a apelor uzate pentru aglomerări de peste 2000 de locuitori echivalenți. Autoritățile locale au rol de reglementator pentru celelalte companii care funcționează în sector.
Legislația privind reglementarea apei	Legea privind alimentarea cu apă și canalizarea publică
Perioada de reglementare	1 an
Monitorizarea calității serviciilor	Nu există un standard de calitate a serviciilor la nivel național. Acest lucru înseamnă că fiecare autoritate locală își poate stabili propriile reguli privind calitatea serviciilor. Legea privind sistemul public de alimentare cu apă și canalizare este în prezent în curs de revizuire.
Autoritatea de reglementare licențiază operatorii de apă și canalizare	Nu
	Domeniul de reglementare economică
Entitatea care aproba tariful	Autoritatea pentru Concurență, Autoritatea locală
Metoda de stabilire a tarifelor	Rată de rentabilitate
Actualizare tarifară planificată în perioada de reglementare	Actualizare tarifară la cerere
Autoritatea de reglementare aprobă planul de afaceri	Nu
Activele/ investițiile sunt luate în considerare în realizarea planurilor de afaceri/ stabilirea tarifelor	Da
Autoritatea de reglementare monitorizează indicatorii de performanță	Da
Indicatorii de performanță sunt publicați	Nu
	Modele de management
Management public direct	Nu
Management public delegat	Da
Management privat direct	Nu
Management privat delegat	Nu
Prezentare generală	Estonia are 79 de municipalități, inclusiv 15 orașe. Companiile de apă sunt deținute în principal de guvernul local, cu excepția unei companii private, care este listată la bursă și care deservește capitala Estoniei (aproximativ o treime din întreaga populație - Tallinna Vesi). Toate companiile de apă sunt organizate prin management public delegat.

ELEMENT ANALIZĂ	ESTONIA
	Suportabilitea serviciilor
Conceptul de suportabilitate: Capacitatea de plată a întregii populații	Da
Conceptul de suportabilitate: Capacitatea de plată a unor grupuri specifice ale populației	Da
Existența unor norme de suportabilitate (specifice sau nu serviciului de apă)	Da
Nivelul normelor de suportabilitate existente	Național
Instrumente de reglementare pentru suportabilitate aplicate tuturor clienților interni (nivel macro)	Venitul mediu (național sau regional)
Instrumente de reglementare de suportabilitate aplicate unor categorii specifice de clienți interni (nivel micro)	Nu
Subvenții publice de suportabilitate la nivel național / regional / local	Da
	Elemente de context
Populația care nu are nici o baie, nici un duș și nici o toaletă interioară în gospodărie în funcție de situația sărăciei, anul 2019 (%)	3.5%
Populația conectată la alimentarea publică cu apă, anul 2018 (%)	82.90%
Populația conectată la stațiile de epurare a apelor uzate, anul 2018 (%)	87.90%
Apa care nu aduce venituri - Diferența dintre apa furnizată și apa vândută exprimat ca procent din apa netă furnizată, anul 2015 (%)	17.7%
Apa care nu aduce venituri -Volumul de apă pierdută pe km de rețea de distribuție a apei pe zi, anul 2015 (mc/km/zi)	3.85
Cum sunt planificate volumele facturate viitoare	Consum viitor (prognostic) Volumul vânzărilor viitoare ar fi derivat prin observarea dinamicii consumului în timp și adăugarea unor posibile modificări ale consumului în perioada de reglementare.

FINLANDA

ELEMENT ANALIZĂ	FINLANDA
	Cadrul de reglementare
Autoritate de reglementare	Nu
Legislația privind reglementarea apei	Legea privind alimentarea cu apă din 2001
Monitorizarea calității serviciilor	Ministerul Agriculturii și Silviculturii are rolul general de a supraveghea serviciile de apă la nivel național. Ministerul Afacerilor Sociale și Sănătății are un rol central în ceea ce privește calitatea apei. Ministerul Mediului este responsabil pentru problemele de mediu legate de serviciile de apă. La nivel local există autorități regionale și municipale responsabile de monitorizarea și supravegherea serviciilor de apă Pe lângă autoritățile menționate mai sus, Autoritatea finlandeză pentru concurență și protecția consumatorilor supraveghează concurența și problemele consumatorilor la nivel național.
	Domeniul de reglementare economică
Entitatea care aproba tariful	Consiliul de administrației al companiei, Consiliul Municipal
	Modele de management
Management public direct	Da
Management public delegat	Da
Management privat direct	Da
Management privat delegat	Nu
Prezentare generală	Finlanda are 310 municipii și majoritatea au una sau mai multe utilități care furnizează servicii de apă și apă uzată în zona lor. Aproximativ 70% din serviciile municipale de apă sunt organizate ca entități municipale sau întreprinderi municipale aflate în administrarea directă a municipalității. În ultimul timp Finlanda a trecut ușor de la managementul public direct la managementul public delegat. Aproximativ 30% din utilitățile municipale de apă sunt organizate ca companii. Au propria lor administrație, dar sunt de obicei deținute de sectorul public, adică de municipalități. În plus, Finlanda are peste 1.000 de cooperative mici administrate de consumatori - în special în zonele slab populate. Aceste cooperative pot fi menționate ca exemple ale unui fel de gestionare privată directă a serviciilor de apă.
	Elemente de context
Populația care nu are nici o baie, nici un duș și nici o toaletă interioară în gospodărie în funcție de situația sărăciei, anul 2019 (%)	0.2%
Populația conectată la stațiile de epurare a apelor uzate, anul 2018 (%)	100%

FRANȚA

ELEMENT ANALIZĂ	FRANȚA
	Cadrul de reglementare
Autoritate de reglementare	Nu există o autoritate de reglementare înființată special pentru serviciile de apă. Ministerele de resort (Ministerul Ecologiei, Dezvoltării Durabile și Energiei, MEDDE) definesc standardele de calitate a apei, continuitate și conservare a resurselor de apă.
Legislația privind reglementarea apei	Codul general al comunităților teritoriale - partea legislativă, partea a doua, cartea II, capitolul IV
Monitorizarea calității serviciilor	Municipalitatea răspunde de nivelul serviciului, inclusiv de monitorizarea reclamațiilor clienților (supus unui indicator național de performanță) și a modalităților de răspuns. Ministerele responsabile cu apă definesc standardele de calitate, continuitate a serviciilor și conservarea resurselor. Municipalitățile sunt responsabile pentru garantarea aplicării acestor norme și pentru asigurarea calității serviciului. Trebuie să raporteze anual cu privire la aceste subiecte, care sunt, de asemenea, supuse indicatorilor de performanță naționali. În plus, partenerul privat delegat (daca există) trebuie să publice un raport privind acțiunile întreprinse referitoare la calitatea serviciului.
	Domeniul de reglementare economică
Entitatea care aproba tariful	Autoritatea locală
	Modele de management
Management public direct	Da
Management public delegat	Da
Management privat direct	Nu
Management privat delegat	Da
Prezentare generală	Municipalitățile sunt responsabile din punct de vedere legal pentru alimentarea cu apă, serviciile de apă uzată și serviciile pentru clienți și sunt libere să decidă între sistemul de gestionare publică direct (regie), managementul public delegat și sistemul de gestionare privată delegat (gestion déléguée).
	Suportabilitea serviciilor
Conceptul de suportabilitate: Capacitatea de plată a întregii populații	Da
Conceptul de suportabilitate: Capacitatea de plată a unor grupuri specifice ale populației	Nu

ELEMENT ANALIZĂ	FRANȚA
Existența unor norme de suportabilitate (specifice sau nu serviciului de apă)	Da
Nivelul normelor de suportabilitate existente	Național/Local
Instrumente de reglementare pentru suportabilitate aplicate tuturor clienților interni (nivel macro)	Tarif progresiv
Instrumente de reglementare de suportabilitate aplicate unor categorii specifice de clienți interni (nivel micro)	Fonduri de solidaritate / bonus / sumă forfetară
Subvenții publice de suportabilitate la nivel național / regional / local	Da
	Elemente de context
Populația care nu are nici o baie, nici un duș și nici o toaletă interioară în gospodărie în funcție de situația sărăciei, anul 2019 (%)	0.2%
Populația conectată la stațiile de epurare a apelor uzate, anul 2018 (%)	100%

GERMANIA

ELEMENT ANALIZĂ	GERMANIA
	Cadrul de reglementare
Autoritate de reglementare	Nu este înființată o autoritate de reglementare pentru serviciile de alimentare cu apă și apă uzată. Mai multe tipuri de autorități, federale, regionale sau locale au responsabilități în ceea ce privește monitorizarea și controlul calității serviciilor de apă.
Monitorizarea calității serviciilor	Parametrii regionali și locali specifici determină condițiile de furnizare a apei și de canalizare a apei uzate. Statutele locale stabilesc faptul că fiecare cetățean și societate comercială este obligată să se conecteze și să utilizeze alimentarea cu apă potabilă și canalizarea.
	Domeniul de reglementare economică
Entitatea care aprobă tariful	Consiliul de Supraveghere, Autoritatea locală, Oficiul Federal al Cartelurilor
	Modele de management
Management public direct	Da
Management public delegat	Da
Management privat direct	Nu
Management privat delegat	Da
Prezentare generală	În total, în 2010 au existat aproximativ 6.065 întreprinderi de furnizare a apei potabile. Acestea sunt în principal utilități municipale auxiliare mici și utilități municipale operate de proprietar. Management public direct: doar un număr mic de servicii de apă potabilă (mai puțin de 50) sunt organizate ca utilități municipale auxiliare. Management public delegat: se realizează în principal prin asociații cu scop special, care reprezintă aproape 64% din utilitățile de apă potabilă (aproximativ 3.880 de companii). Aceste companii reprezintă aproape 40% din producția de apă. Management privat delegat: Ponderea companiilor de apă potabilă gestionate prin management privat delegat a fost de 35% în 2012 (aproximativ 2.120 companii descrise ca AG sau GmbH). Acestea sunt în principal companii cu participare privată. Ponderea crește la 60% atunci când se analizează producția de apă.

GRECIA

ELEMENT ANALIZĂ	GRECIA
	Cadrul de reglementare
Autoritate de reglementare	Secretariatul General pentru Mediu Natural şi Apă (YPEKA)
Legislația privind reglementarea apei	Legea nr. 3199 privind protecția și gestionarea apelor
Monitorizarea calității serviciilor	Pentru respectarea standardelor de mediu, responsabilitatea revine Secretariatului Special pentru Apă care este parte a Ministerului Mediului și Energiei. Autoritățile regionale (consiliile municipale) dețin controlul asupra operatorilor regionali (municipali) și adoptă hotărâri în ceea ce privește aprobarea tarifelor.
	Domeniul de reglementare economică
Entitatea care aproba tariful	Autoritatea locală, Ministerul Finanțelor, Economiei Naționale, Mediului și Energiei
	Modele de management
Management public direct	Da
Management public delegat	Da
Management privat direct	Nu
Management privat delegat	Nu
Prezentare generală	Principalul model de management pentru serviciile de apă din Grecia este managementul public delegat. În cele mai mari două orașe din Grecia - Atena și Salonic - care oferă servicii de apă către aproximativ 5 milioane de persoane (dintr-o populație totală de 11 milioane de persoane (2011)), există un tip special de gestiune publică delegată. Statul grec a delegat două companii publice (E.Y.D.A.P pentru Atena și E.Y.A.TH. pentru Salonic) pentru a furniza servicii de apă. E.Y.D.A.P. și E.Y.A.TH. au fost listate la bursa greacă de aproximativ 15 ani, iar statul grec este acționarul principal. Președintele Consiliului de administrație și CEO-ul ambelor companii sunt numiți de guvern. În orașele cu peste 10.000 de locuitori, serviciile de apă sunt furnizate sub gestiune publică delegată: 130 de companii municipale (D.E.Y.A.) fondate de municipalități, furnizează servicii de apă către 5,3 milioane de oameni. În orașele cu mai puțin de 10.000 de locuitori, modelul de management este de obicei un management public direct. În aceste orașe, municipalitatea este entitatea publică responsabilă cu furnizarea serviciilor de apă. Fiecare municipalitate, prin lege, poate avea un singur operator care furnizează servicii de apă către toate orașele și satele din municipiu.

ELEMENT ANALIZĂ	GRECIA
	Suportabilitea serviciilor
Conceptul de suportabilitate: Capacitatea de plată a întregii populații	Da
Conceptul de suportabilitate: Capacitatea de plată a unor grupuri specifice ale populației	Da
Existența unor norme de suportabilitate (specifice sau nu serviciului de apă)	Da
Nivelul normelor de suportabilitate existente	Local
Instrumente de reglementare pentru suportabilitate aplicate tuturor clienților interni (nivel macro)	Tarif progresiv, venitul mediu (național sau regional)
Instrumente de reglementare de suportabilitate aplicate unor categorii specifice de clienți interni (nivel micro)	Reduceri, scutiri, venituri mici, procedură obligatorie înainte de întrerupere
	Elemente de context
Populația care nu are nici o baie, nici un duș și nici o toaletă interioară în gospodărie în funcție de situația sărăciei, anul 2019 (%)	0.2%

IRLANDA

ELEMENT ANALIZĂ	IRLANDA
	Cadrul de reglementare
Numele autorității de reglementare	Comisia pentru Reglementarea Utilităților (CRU)
Legislația privind reglementarea apei	Legea privind serviciile de apă din 2007, modificată prin Legea privind serviciile de apă din 2013 și Legea privind serviciile de apă din 2017
Perioada de reglementare	5 ani
Monitorizarea calității serviciilor	În temeiul Legii privind serviciile de apă din 2017, a fost înființat un forum național al apei pentru a consilia ministerul și Comisia pentru reglementarea utilităților (CRU) cu privire la diferite aspecte ale serviciilor de apă, inclusiv serviciul pentru clienți și conservarea apei. Legea a instituit, de asemenea, un departament de consultare pentru apă care urmează să consilieze ministerul în ceea ce privește performanța și punerea în aplicare a planului de afaceri al Irish Water.
	Domeniul de reglementare economică
Entitatea care aproba tariful	Autoritatea de reglementare
Metoda de stabilire a tarifelor	Limită de venituri
Autoritatea de reglementare aprobă planul de afaceri	Da
Activele/ investițiile sunt luate în considerare în realizarea planurilor de afaceri/ stabilirea tarifelor	Da
	Modele de management
Management public direct	Nu
Management public delegat	Da
Management privat direct	Nu
Management privat delegat	Nu
Prezentare generală	Aproximativ 82% din populația Irlandei este deservită de servicii publice de apă, restul fiind deservită de sisteme și fântâni private. Serviciile publice de apă uzată deservesc 64% din populație. Modelul de management este un management public delegat. Irish Water - utilitatea națională deținută public - este responsabila pentru furnizarea de servicii publice de apă și apă uzată, în timp ce autoritățile locale sunt responsabile pentru apa pluvială, precum și pentru anumite obligații prevăzute de Directiva-cadru privind apă referitoare la gestionarea bazinului hidrografic, poluarea cursurilor de apă etc. Excepții de la cele de mai sus includ micii furnizori de apă potabilă din zona rurală care rămân la nivelul autorităților locale și sistemele de apă private din zonele rurale.

ELEMENT ANALIZĂ	IRLANDA
	Suportabilitea serviciilor
Conceptul de suportabilitate: Capacitatea de plată a întregii populații	Da
Conceptul de suportabilitate: Capacitatea de plată a unor grupuri specifice ale populației	Nu
Existența unor norme de suportabilitate (specifice sau nu serviciului de apă)	Da
Instrumente de reglementare pentru suportabilitate aplicate tuturor clienților interni (nivel macro)	Limită de tarif
Subvenții publice de suportabilitate la nivel național / regional / local	Da
	Elemente de context
Populația conectată la stațiile de epurare a apelor uzate, anul 2018 (%)	93.74%
Cum sunt planificate volumele facturate viitoare	Consum viitor (prognostic) Prognoza ratelor de creștere a volumului. Ratele de creștere a consumului presupuse incluse în tarifele de generare

ITALIA

ELEMENT ANALIZĂ	ITALIA
	Cadrul de reglementare
Autoritatea de reglementare	Autoritatea de Reglementare pentru Energie, Rețele și Mediu (ARERA)
Legislația privind reglementarea apei	Legea 214/2011
Perioada de reglementare	4 ani
Monitorizarea calității serviciilor	Atât autoritatea națională de reglementare (ARERA), cat și autoritățile locale de reglementare (EGA) definesc calitatea serviciului.
Autoritatea de reglementare licențiază operatorii de apă și canalizare	Nu
	Domeniul de reglementare economică
Entitatea care aproba tariful	Autoritatea de reglementare
Metoda de stabilire a tarifelor	Altele
Actualizare tarifară planificată în perioada de reglementare	La fiecare 2 ani
Autoritatea de reglementare aprobă planul de afaceri	Da
Activele/ investițiile sunt luate în considerare în realizarea planurilor de afaceri/ stabilirea tarifelor	Da
Autoritatea de reglementare monitorizează indicatorii de performanță	Da
Indicatorii de performanță sunt definiți prin lege	DPCM 20 iulie 2012 împuternicirea AEEGSI
Indicatorii de performanță sunt publicați	Da - Rapoartele anuale ale AEEGSI includ cele mai semnificative KPI-uri, prezentate sub formă agregată. KPI-urile referite la operatorii unici nu sunt publicate în general.
	Modele de management
Management public direct	Da
Management public delegat	Da
Management privat direct	Nu
Management privat delegat	Nu
Prezentare generală	În Italia există diferite sisteme de management a serviciilor de apă. Aproximativ jumătate din populație este deservită prin modelul de management public delegat. PPP-urile (parteneriat public-privat) acoperă 36%; concesiunile acoperă 5% din populație. Municipalitățile (management public direct) furnizează în mod direct servicii de apă pentru restul populației.

ELEMENT ANALIZĂ	ITALIA
	Suportabilitea serviciilor
Conceptul de suportabilitate: Capacitatea de plată a întregii populații	Da
Conceptul de suportabilitate: Capacitatea de plată a unor grupuri specifice ale populației	Da
Existența unor norme de suportabilitate (specifice sau nu serviciului de apă)	Da
Nivelul normelor de suportabilitate existente	National/Local
Instrumente de reglementare pentru suportabilitate aplicate tuturor clienților interni (nivel macro)	Tarif progresiv, venitul mediu (național sau regional), cota redusă de TVA, limită de tarif
Instrumente de reglementare de suportabilitate aplicate unor categorii specifice de clienți interni (nivel micro)	Fonduri de solidaritate / bonus / sumă forfetară, procedură obligatorie înainte de întrerupere
	Elemente de context
Cum sunt planificate volumele facturate viitoare	Consumul trecut (date reale) În metoda tarifară nu se ia în considerare nici o prognoză pentru volumele viitoare, dar o componentă a soldului este inclusă în VRG unde variația volumului, ex post, va avea ca rezultat venituri mai mari sau mai mici decât VRG admis (componenta Rc vol). Apoi, componenta soldului poate fi pozitivă sau negativă.

LETONIA

ELEMENT ANALIZĂ	LETONIA
	Cadrul de reglementare
Autoritatea de reglementare	Comisia pentru Utilități Publice (PUC)
Legislația privind reglementarea apei	Legea privind serviciile de gospodărire a apelor
Autoritatea de reglementare licențiază operatorii de apă și canalizare	Nu
	Domeniul de reglementare economică
Metoda de stabilire a tarifelor	Rată de rentabilitate
Actualizare tarifară planificată în perioada de reglementare	Nicio actualizare tarifară
Autoritatea de reglementare aprobă planul de afaceri	Nu
Activele/ investițiile sunt luate în considerare în realizarea planurilor de afaceri/ stabilirea tarifelor	Da
Autoritatea de reglementare monitorizează indicatorii de performanță	Da
Indicatorii de performanță sunt publicați	Nu
	Suportabilitea serviciilor
Conceptul de suportabilitate: Capacitatea de plată a întregii populații	Da
Conceptul de suportabilitate: Capacitatea de plată a unor grupuri specifice ale populației	Da
Existența unor norme de suportabilitate (specifice sau nu serviciului de apă)	Da
Nivelul normelor de suportabilitate existente	Local
Subvenții publice de suportabilitate la nivel național / regional / local	Da
	Elemente de context
Populația care nu are nici o baie, nici un duș și nici o toaletă interioară în gospodărie în funcție de situația sărăciei, anul 2019 (%)	7.7%
Populația conectată la stațiile de epurare a apelor uzate, anul 2018 (%)	100%

ELEMENT ANALIZĂ	LETONIA
Apa care nu aduce venituri - Diferența dintre apa furnizată și apa vândută exprimat ca procent din apa netă furnizată, anul 2015 (%)	18%
Apa care nu aduce venituri -Volumul de apă pierdută pe km de rețea de distribuție a apei pe zi, anul 2015 (mc/km/zi)	6.8
Cum sunt planificate volumele facturate viitoare	Consum viitor (prognostic) Comerciantul va utiliza cantitățile de servicii de gospodărire a apei prevăzute pentru calcularea proiectului de tarif. Atunci când prevede cantitățile de servicii de gospodărire a apei, Comerciantul trebuie să ia în considerare cantitățile efective de servicii de gospodărire a apei din anul de raportare precedent și sumele prevăzute pentru anul în curs, precum și modificările numărului de conexiuni la alimentarea cu apă centralizată și rețele centralizate de inginerie de canalizare planificate și alți factori care afectează cantitatea de servicii de gestionare a apei. Comerciantul trebuie să transmită informații cu privire la modificările planificate ale numărului de conexiuni la rețele centralizate de alimentare cu apă și rețele centralizate de inginerie a canalizării, împreună cu proiectul de tarif.

LITUANIA

ELEMENT ANALIZĂ	LITUANIA
	Cadrul de reglementare
Autoritatea de reglementare	Consiliul Național de Reglementare în domeniul Energiei (VERT)
Legislația privind reglementarea apei	Legea privind alimentarea cu apă potabilă și tratarea apelor uzate; Regulamentele NCC
Perioada de reglementare	3 ani
Autoritatea de reglementare licențiază operatorii de apă și canalizare	Da
	Domeniul de reglementare economică
Entitatea care aprobă tariful	Autoritatea de reglementare, Autoritatea locală
Metoda de stabilire a tarifelor	Rată de rentabilitate
Actualizare tarifară planificată în perioada de reglementare	Actualizare tarifară anuală
Autoritatea de reglementare aprobă planul de afaceri	Da
Activele/ investițiile sunt luate în considerare în realizarea planurilor de afaceri/ stabilirea tarifelor	Da
Autoritatea de reglementare monitorizează indicatorii de performanță	Da
Indicatorii de performanță sunt definiți prin lege	Regulamentul NCC privind publicarea indicatorilor de referință privind alimentarea cu apă potabilă medie și activitățile de tratare a apelor uzate
Indicatorii de performanță sunt publicați	Nu
	Modele de management
Prezentare generală	Patruzeci și cinci de companii municipale de apă s-au format pe baza companiilor de apă anterioare de stat și a subdiviziunilor acestora. Practic, o companie deservește o municipalitate, dar într-un număr de cazuri, o companie acoperă două sau mai multe municipalități. Aceste companii municipale furnizează aproximativ 90% din serviciile de apă și apă uzată, plus peste 700 de furnizori mai mici de apă (cooperative, grupuri rezidențiale, companii agricole, companii municipale și alte companii).

ELEMENT ANALIZĂ	LITUANIA
	Suportabilitea serviciilor
Conceptul de suportabilitate: Capacitatea de plată a întregii populații	Da
Conceptul de suportabilitate: Capacitatea de plată a unor grupuri specifice ale populației	Da
Existența unor norme de suportabilitate (specifice sau nu serviciului de apă)	Da
Nivelul normelor de suportabilitate existente	Național/Local
Instrumente de reglementare pentru suportabilitate aplicate tuturor clienților interni (nivel macro)	Venitul mediu (național sau regional)
Subvenții publice de suportabilitate la nivel național / regional / local	Da
	Elemente de context
Populația care nu are nici o baie, nici un duș și nici o toaletă interioară în gospodărie în funcție de situația sărăciei, anul 2019 (%)	8.7%
Populația conectată la alimentarea publică cu apă, anul 2018 (%)	82.43%
Populația conectată la stațiile de epurare a apelor uzate, anul 2018 (%)	78.78%
Apa care nu aduce venituri - Diferența dintre apa furnizată și apa vândută exprimat ca procent din apa netă furnizată, anul 2015 (%)	24.10%
Cum sunt planificate volumele facturate viitoare	Consumul trecut (date reale)

LUXEMBURG

ELEMENT ANALIZĂ	LUXEMBURG
	Cadrul de reglementare
Autoritatea de reglementare	Nu există autoritate de reglementare înființată in acest scop prin lege. Ministerul responsabil pentru sectorul de apă cu rol de reglementare este Ministerul Dezvoltării sustenabile și al infrastructurii care are și atribuții de protecția mediului.
Legislația privind reglementarea apei	Legea apei, Legea privind instituirea unei administrații de gestionare a apei
Monitorizarea calității serviciilor	Normele care guvernează calitatea serviciului sunt definite la nivel național, iar calitatea serviciului este supravegheata la nivel local.
	Domeniul de reglementare economică
Entitatea care aprobă tariful	Ministerul Dezvoltării Durabile și Infrastructurii
Metoda de stabilire a tarifelor	Prețurile sunt stabilite pe baza principiului rentabilității și acoperirii tuturor costurilor. Tarifele pentru apă sunt propuse de municipalități și trebuie aprobate de Ministerul Dezvoltării Durabile și Infrastructurii.
	Modele de management
Management public direct	Da
Management public delegat	Nu
Management privat direct	Nu
Management privat delegat	Nu
Prezentare generală	Modelul de management este public direct: municipalitățile, în general, au servicii de apă potabilă și de apă uzată integrate în administrația lor.
	Elemente de context
Populația care nu are nici o baie, nici un duș și nici o toaletă interioară în gospodărie în funcție de situația sărăciei, anul 2019 (%)	0.1%

MALTA

ELEMENT ANALIZĂ	MALTA
	Cadrul de reglementare
Autoritatea de reglementare	Autoritatea de reglementare pentru serviciile de energie și apă (REWS)
Legislația privind reglementarea apei	Regulamentele privind alimentarea cu apă și serviciile de canalizare
Monitorizarea calității serviciilor	Reglementatorul pentru serviciile de energie și apă (REWS) a fost înființat la 31 iulie 2015 prin Legea privind reglementarea pentru serviciile de energie și apă. Funcțiile autorității de reglementare din lege sunt: 1. reglementează, monitorizează și tine sub control toate practicile și activitățile legate de serviciile de apă 2. acordă orice licență, permis sau altă autorizație pentru desfășurarea oricărei activități legate de serviciile de apă 3. să promoveze concurența loială în toate aceste practici și activități 4. stabilește standarde minime de calitate și securitate pentru oricare dintre practicile și activitățile menționate 5. să asigure și să reglementeze dezvoltarea și întreținerea sistemelor eficiente 6. reglementarea structurii prețurilor pentru serviciile de apă și stabilirea mecanismelor prin care se determină prețul. Mai mult, licența acordată de către reglementator definește indicatorii de performanță care trebuie îndepliniți, înregistrați și raportați .
Autoritatea de reglementare licențiază operatorii de apă și canalizare	Da
	Domeniul de reglementare economică
Entitatea care aprobă tariful	Autoritatea de reglementare
Metoda de stabilire a tarifelor	Cost plus
Actualizare tarifară planificată în perioada de reglementare	Nicio actualizare tarifară
Autoritatea de reglementare aprobă planul de afaceri	Nu
Activele/ investițiile sunt luate în considerare în realizarea planurilor de afaceri/ stabilirea tarifelor	Da
Autoritatea de reglementare monitorizează indicatorii de performanță	Da
Indicatorii de performanță sunt definiți prin lege	Licențe pentru furnizarea de apă prin rețeaua publică de distribuție și furnizarea de servicii de canalizare utilizând sistemul public de colectare a apelor uzate
Indicatorii de performanță sunt publicați	KPI-uri selectate publicate în rapoartele anuale

ELEMENT ANALIZĂ	MALTA
	Modele de management
Management public direct	Nu
Management public delegat	Da
Management privat direct	Nu
Management privat delegat	Nu
Prezentare generală	În Malta, modelul de management adoptat este managementul public delegat. Water Services Corporation este o utilitate publică deținută de stat.
	Suportabilitea serviciilor
Conceptul de suportabilitate: Capacitatea de plată a întregii populații	Da
Conceptul de suportabilitate: Capacitatea de plată a unor grupuri specifice ale populației	Da
Existența unor norme de suportabilitate (specifice sau nu serviciului de apă)	Da
Nivelul normelor de suportabilitate existente	Național
Instrumente de reglementare pentru suportabilitate aplicate tuturor clienților interni (nivel macro)	Tarif progresiv, venitul mediu (național sau regional), cota redusă de TVA, limită de tarif
Instrumente de reglementare de suportabilitate aplicate unor categorii specifice de clienți interni (nivel micro)	Procedură obligatorie înainte de întrerupere
Subvenții publice de suportabilitate la nivel național / regional / local	Da
	Elemente de context
Populația conectată la alimentarea publică cu apă, anul 2018 (%)	100%
Populația conectată la stațiile de epurare a apelor uzate, anul 2018 (%)	100%
Apa care nu aduce venituri - Diferența dintre apa furnizată și apa vândută exprimat ca procent din apa netă furnizată, anul 2015 (%)	42.9%
Apa care nu aduce venituri -Volumul de apă pierdută pe km de rețea de distribuție a apei pe zi, anul 2015 (mc/km/zi)	15.6
Cum sunt planificate volumele facturate viitoare	Consum viitor (prognostic)

OLANDA

ELEMENT ANALIZĂ	OLANDA
	Cadrul de reglementare
Autoritatea de reglementare	Nu
Legislația privind reglementarea apei	Legea nr. 107 din 2009 care conține norme referitoare la gestionarea și utilizarea resurselor de apă (Legea apei) Act care conține reguli referitoare la supravegherea companiilor de aprovizionare cu apă și organizarea alimentării cu apă publice (Legea aprovizionării cu apă)
Monitorizarea calității serviciilor	Ministerul Infrastructurii și Gestionării Apelor este responsabil pentru calitatea tuturor serviciilor de apă. Calitatea serviciilor (în relația cu clienții, protecția consumatorului, mediul și resursele de apă) este prevăzută în legile și reglementările naționale și europene.
	Domeniul de reglementare economică
Entitatea care aproba tariful	Autoritatea locală / regională
	Modele de management
Management public direct	Nu
Management public delegat	Da
Management privat direct	Nu
Management privat delegat	Nu
Prezentare generală	Serviciile de producție și distribuție a apei potabile sunt organizate în conformitate cu modelul de management public delegat (în cazul în care companiile de apă sunt deținute 100% de guvernele locale și/sau regionale). Toate celelalte servicii de apă sunt efectuate de autoritățile publice: • municipalitățile pentru colectarea și evacuarea apei uzate si pluviale • autoritățile regionale de apă pentru epurarea apelor uzate • autoritățile regionale de apă și provinciile pentru gestionarea apelor subterane • autoritățile regionale de apă pentru gestionarea sistemului regional de apă • guvernul național pentru gestionarea sistemului național de apă.
	Elemente de context
Populația care nu are nici o baie, nici un duș și nici o toaletă interioară în gospodărie în funcție de situația sărăciei, anul 2019 (%)	0%
Populația conectată la alimentarea publică cu apă, anul 2018 (%)	100%
Populația conectată la stațiile de epurare a apelor uzate, anul 2018 (%)	100%

POLONIA

ELEMENT ANALIZĂ	POLONIA
	Cadrul de reglementare
Autoritatea de reglementare	State Water Holding Polish Waters (PW)
Legislația privind reglementarea apei	Actul nr. 1152/2018 privind alimentarea colectivă cu apă și conductele colective de canalizare
Perioada de reglementare	3 ani
Monitorizarea calității serviciilor	În ceea ce privește calitatea serviciilor de apă, consumatorii sunt protejați de Oficiul pentru concurență și protecția consumatorilor. Inspectoratul sanitar verifică calitatea apei potabile, în timp ce Inspectoratul pentru Protecția Mediului este obligat să verifice calitatea apelor uzate tratate.
	Domeniul de reglementare economică
Entitatea care aprobă tariful	Autoritatea de reglementare
Metoda de stabilire a tarifelor	Cost plus
Actualizare tarifară planificată în perioada de reglementare	Nicio actualizare tarifară
Autoritatea de reglementare aprobă planul de afaceri	Nu
Activele/ investițiile sunt luate în considerare în realizarea planurilor de afaceri/ stabilirea tarifelor	Da
	Modele de management
Management public direct	Da
Management public delegat	Da
Management privat direct	Nu
Management privat delegat	Nu
Prezentare generală	Cea mai mare parte a pieței este deservită de companii publice printr-un management public delegat (companii municipale, cum ar fi societăți cu răspundere limitată, societăți pe acțiuni etc.). Aproximativ 5% din orașele poloneze au semnat contracte de parteneriat public-privat. O parte a pieței rămâne sub management public direct de către municipalități (unitate bugetară). Consumatorii din satele mici au propriile fântâni și nu sunt supuși niciunei reglementari. Serviciile de apă, mai ales în orașele mai mici, sunt adesea unite cu alte servicii municipale – există o singură companie municipală care oferă toate serviciile (gestionarea deșeurilor solide, încălzirea centralizată, administrarea clădirilor publice etc.).
	Elemente de context

ELEMENT ANALIZĂ	POLONIA
Populația care nu are nici o baie, nici un duș și nici o toaletă interioară în gospodărie în funcție de situația sărăciei, anul 2019 (%)	1.6%
Populația conectată la alimentarea publică cu apă, anul 2018 (%)	92.10%
Populația conectată la stațiile de epurare a apelor uzate, anul 2018 (%)	95.98%
Cum sunt planificate volumele facturate viitoare	Sunt luate în considerare și date efective (consum din trecut) și modificări așteptate în mod rezonabil (legate de exemplu de proiecte de dezvoltare sau clienți noi).

PORTUGALIA

ELEMENT ANALIZĂ	PORTUGALIA
	Cadrul de reglementare
Autoritatea de reglementare	Autoritatea pentru Reglementarea Serviciilor de Apă și Deșeuri (ERSAR)
Legislația privind reglementarea apei	Decretul-lege nr. 194/2009 de stabilire a regimului juridic al serviciilor municipale pentru alimentarea cu apă publică, canalizarea apelor uzate și gestionarea deșeurilor urbane
Monitorizarea calității serviciilor	Autoritatea națională de reglementare (ERSAR) supraveghează calitatea serviciilor de apă potabilă și de apă uzată. De asemenea, organizează anual un sistem național de benchmarking.
Autoritatea de reglementare licențiază operatorii de apă și canalizare	Nu
	Domeniul de reglementare economică
Entitatea care aprobă tariful	Autoritatea de reglementare, autoritatea locală
Autoritatea de reglementare aprobă planul de afaceri	Nu
Autoritatea de reglementare monitorizează indicatorii de performanță	Da
Indicatorii de performanță sunt definiți prin lege	Legea nr. 10/2014 din 6 martie (Statutul Autorității de reglementare a serviciilor de apă și deșeuri (ERSAR).
Indicatorii de performanță sunt publicați	În septembrie și octombrie a fiecărui an, ERSAR întocmește raportul anual privind evaluarea calității serviciilor furnizate de operatorii reglementați de apă, servicii de canalizare și gestionarea deșeurilor municipale (RASARP).
	Modele de management
Management public direct	Da
Management public delegat	Da
Management privat direct	Nu
Management privat delegat	Da
Prezentare generală	Managementul municipal direct acoperă 33% din gospodării cu servicii de apă potabilă și aproximativ 39% din gospodarii cu servicii de apă uzată. Împreună, celelalte modele de management public și modelul de management public delegat acoperă 52% din consumatorii de apa potabilă și 46% din colectarea apelor uzate menajere. Modelul de management privat delegat acoperă aproximativ 15% din consumatorii de apă potabilă și din colectarea apelor uzate menajere.

ELEMENT ANALIZĂ	PORTUGALIA
	Suportabilitea serviciilor
Conceptul de suportabilitate: Capacitatea de plată a întregii populații	Da
Conceptul de suportabilitate: Capacitatea de plată a unor grupuri specifice ale populației	Da
Existența unor norme de suportabilitate (specifice sau nu serviciului de apă)	Da
Nivelul normelor de suportabilitate existente	Național/Local
Instrumente de reglementare pentru suportabilitate aplicate tuturor clienților interni (nivel macro)	Tarif progresiv Venitul mediu (național sau regional) Cota redusă de TVA
Instrumente de reglementare de suportabilitate aplicate unor categorii specifice de clienți interni (nivel micro)	Venituri mici Procedura obligatorie înainte de întrerupere
Subvenții publice de suportabilitate la nivel național / regional / local	Da
	Elemente de context
Populația care nu are nici o baie, nici un duș și nici o toaletă interioară în gospodărie în funcție de situația sărăciei, anul 2019 (%)	0.5%
Populația conectată la alimentarea publică cu apă, anul 2018 (%)	92.68%
Populația conectată la stațiile de epurare a apelor uzate, anul 2018 (%)	85%
Apa care nu aduce venituri - Diferența dintre apa furnizată și apa vândută exprimat ca procent din apa netă furnizată, anul 2015 (%)	5%
Apa care nu aduce venituri - Volumul de apă pierdută pe km de rețea de distribuție a apei pe zi, anul 2015 (mc/km/zi)	6.3

ROMÂNIA

ELEMENT ANALIZĂ	ROMÂNIA
	Cadrul de reglementare
Autoritatea de reglementare	Autoritatea Națională de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice (ANRSC)
Legislația privind reglementarea apei	Legea nr. 241/2006 a serviciului de alimentare cu apă și de canalizare Legea nr. 51/2006 a serviciilor comunitare de utilități publice
Perioada de reglementare	1 an
Monitorizarea calității serviciilor	Autoritatea Națională de Reglementare stabilește indicatorii de calitate a serviciilor. În general, aceștia sunt monitorizați de autoritatea publică locală. Aprobarea, monitorizarea, controlul și modificarea nivelului indicatorilor de calitate se face după cum urmează: de către autoritatea publică locală în caz de management public direct sau delegat (companii locale), de către Asociația de Dezvoltare Intercomunitară (ADI) în cazul operatorilor regionali și de către Autoritatea Municipală de Reglementare a Serviciilor Publice (AMRSP) în cazul Bucureștiului.
Autoritatea de reglementare licențiază operatorii de apă și canalizare	Da
	Domeniul de reglementare economică
Entitatea care aprobă tariful	Autoritatea de reglementare, autoritatea locală
Metoda de stabilire a tarifelor	Cost plus
Actualizare tarifară planificată în perioada de reglementare	Ajustare anuală cu inflație
Autoritatea de reglementare aprobă planul de afaceri	Nu
Activele/ investițiile sunt luate în considerare în realizarea planurilor de afaceri/ stabilirea tarifelor	Da
Autoritatea de reglementare monitorizează indicatorii de performanță	Nu
Indicatorii de performanță sunt definiți prin lege	A.N.R.S.C. Ordinul 88/2006 privind cadrul pentru apă și canalizare
Indicatorii de performanță sunt publicați	Da, sunt publicați în raportul anual al autorității de reglementare
	Modele de management
Management public direct	Da
Management public delegat	Da
Management privat direct	Nu
Management privat delegat	Da

ELEMENT ANALIZĂ	ROMÂNIA
Prezentare generală	Management public delegat: Există 43 de operatori regionali activi - companii comerciale cu capital public deținut exclusiv de autoritățile administrației publice locale gestionate conform modelului de management public delegat. Management privat delegat: două mari utilități locale de apa au fost create în 2000, la București și Ploiești, ca urmare a unei licitații publice internaționale. Sunt societăți comerciale cu capital mixt (public și privat). Management public direct: peste 900 de sisteme locale mici de apă sunt gestionate de servicii specializate din municipalități. Operatorii regionali și cele două companii private acoperă 85% din piața serviciilor de alimentare cu apă și de canalizare. Procesul de absorbție a micilor operatori continuă cu o rată de 1,5% / an.
	Elemente de context
Populația care nu are nici o baie, nici un duș și nici o toaletă interioară în gospodărie în funcție de situația sărăciei, anul 2019 (%)	22.4%
Populația conectată la alimentarea publică cu apă, anul 2018 (%)	69.40%
Populația conectată la stațiile de epurare a apelor uzate, anul 2018 (%)	53.40%
Apa care nu aduce venituri - Diferența dintre apa furnizată și apa vândută exprimat ca procent din apa netă furnizată, anul 2015 (%)	46%
Cum sunt planificate volumele facturate viitoare	Consum viitor (prognostic) consumul real și se calculează, de asemenea, o tendință de consum în funcție de investițiile efectuate sau în funcție de extinderea ariei operaționale.

SLOVACIA

ELEMENT ANALIZĂ	SLOVACIA
	Cadrul de reglementare
Autoritatea de reglementare	Biroul de reglementare pentru industriile de rețea (URSO)
Legislația privind reglementarea apei	Actul nr. 364/2004 Legea privind apele și modificarea Legii Consiliului național slovac nr. 372/1990 privind infracțiunile modificate (Legea apei)
Monitorizarea calității serviciilor	În prezent nu există nicio autoritate națională care să supravegheze calitatea serviciilor către clienți.
	Domeniul de reglementare economică
Entitatea care aprobă tariful	Autoritatea de reglementare
	Modele de management
Management public direct	Nu
Management public delegat	Da
Management privat direct	Nu
Management privat delegat	Da
Prezentare generală	Majoritatea (85%) dintre companiile slovace sunt gestionate conform modelului de management public delegat. Proprietarii sistemelor de rețele sunt autorități publice (municipalități: orașe sau sate) care sunt responsabile de furnizarea de servicii de apă. Serviciile sunt efectuate de companii publice de apă. Aproximativ 15% din rețea este gestionată conform modelului de management privat delegat. Proprietarul este autoritatea publică, în timp ce companiile private furnizează servicii de apă. Cooperarea dintre autoritățile publice și companiile private este definită de contracte specifice.
	Elemente de context
Populația conectată la alimentarea publică cu apă, anul 2018 (%)	89.30%

SLOVENIA

ELEMENT ANALIZĂ	SLOVENIA
	Cadrul de reglementare
Autoritatea de reglementare	Nu
Legislația privind reglementarea apei	Decret privind alimentarea cu apă potabilă, 2013
Monitorizarea calității serviciilor	Cadrul pentru serviciile de interes este stabilit la nivel național în decretele guvernamentale și detaliat la nivel local în decretele municipale. Municipalitățile sunt responsabile de supravegherea furnizorilor de servicii, iar Ministerul Mediului și Amenajării Teritoriului este responsabil de supravegherea municipalităților.
	Domeniul de reglementare economică
Entitatea care aprobă tariful	Autoritatea locală
	Modele de management
Management public direct	Da
Management public delegat	Da
Management privat direct	Nu
Management privat delegat	Da
Prezentare generală	Modelele de management sunt în mare parte management public delegat și, în unele cazuri, management public direct (gestionare directa de către municipalități) și management privat delegat (contract cu durata de timp sub formă de concesiune). Alimentarea cu apă potabilă și colectarea și tratarea apelor uzate urbane sunt servicii publice municipale obligatorii, deci entitățile publice responsabile sunt municipalitățile.
	Elemente de context
Populația care nu are nici o baie, nici un duș și nici o toaletă interioară în gospodărie în funcție de situația sărăciei, anul 2019 (%)	0.1%
Populația conectată la stațiile de epurare a apelor uzate, anul 2018 (%)	97.30%

SPANIA

ELEMENT ANALIZĂ	SPANIA
	Cadrul de reglementare
Autoritatea de reglementare	Nu
Legislația privind reglementarea apei	În Spania, există o legislație extinsă care formează cadrul de reglementare al apei și diferitele responsabilități și competențe la diferite niveluri ale guvernului. Există o fragmentare ridicată a competențelor în Spania, care sunt stabilite de următoarea legislație: - legislația europeană care stabilește principalele orientări privind apa; - reglementarea de stat (prin bazinele hidrografice), care acoperă anumite aspecte legate de serviciile de apă, dar nu le reglementează ca atare; - Guvernul central, prin Ministerul Sănătății și Consumului, este responsabil de monitorizarea alimentării cu apă potabilă; - Reglementare regională extinsă care reglementează serviciile de apă, fie încorporându-le în legi mai largi ale apei, precum Legea apei / Legea privind ciclul apei / Legea privind alimentarea cu apă / Legea salubritate adoptată în mai multe regiuni. - Legea bazelor de regim local (Legea 7/1985), reglementare de stat care acordă municipalităților competența serviciilor de apă (apă potabilă și servicii de apă uzată).
Monitorizarea calității serviciilor	Municipalitățile supraveghează calitatea serviciilor către clienți la nivel local. Fiecare municipalitate are autoritatea legală de a stabili calitatea serviciilor.
	Domeniul de reglementare economică
Entitatea care aprobă tariful	Autoritatea locală, guverne regionale
	Modele de management
Management public direct	Da
Management public delegat	Da
Management privat direct	Nu
Management privat delegat	Da
Prezentare generală	În Spania, serviciile de apă sunt organizate în conformitate cu managementul public direct, managementul public delegat și managementul privat delegat. Furnizarea apei: 10% din populație este deservită de entități locale (management public direct), 35% din servicii sunt prestate de companii publice și 22% de companii cu parteneriat public-privat (considerând managementul public delegat), și 33% din serviciile de apă sunt furnizate de companii private (management privat delegat).

ELEMENT ANALIZĂ	SPANIA
	Canalizare: 43% din populație este deservită de companii private (management privat delegat), 56% conform modelului de management public delegat (41% de companii publice, 15% de companii cu parteneriat public-privat) și 1% este administrat direct de entități locale (management public direct).
	Suportabilitea serviciilor
Conceptul de suportabilitate: Capacitatea de plată a întregii populații	Nu
Conceptul de suportabilitate: Capacitatea de plată a unor grupuri specifice ale populației	Da
Existența unor norme de suportabilitate (specifice sau nu serviciului de apă)	Da
Nivelul normelor de suportabilitate existente	Regional/Local
Instrumente de reglementare pentru suportabilitate aplicate tuturor clienților interni (nivel macro)	Tarif progresiv Venitul mediu (național sau regional) Blocuri tarifare gratuite Cota redusă de TVA
Instrumente de reglementare de suportabilitate aplicate unor categorii specifice de clienți interni (nivel micro)	Fonduri de solidaritate / bonus / sumă forfetară Reduceri Scutiri Procedura obligatorie înainte de întrerupere
Subvenții publice de suportabilitate la nivel național / regional / local	Nu
	Elemente de context
Populația care nu are nici o baie, nici un duș și nici o toaletă interioară în gospodărie în funcție de situația sărăciei, anul 2019 (%)	0.3%
Cum sunt planificate volumele facturate viitoare	Facturarea se bazează pe volume reale. În ceea ce privește costurile, Legea 2/2015 și Decretul regal 55/2017 prevăd că prețurile trebuie să țină seama de costuri și cerere.

SUEDIA

ELEMENT ANALIZĂ	SUEDIA
	Cadrul de reglementare
Autoritatea de reglementare	Nu
Legislația privind reglementarea apei	Legea pentru Codul suedez de mediu (1998: 811) Legea privind serviciile publice de apă (2006: 412) Act (1998: 812) Conținând dispoziții speciale privind operațiunile de apă
Monitorizarea calității serviciilor	Nu există autorități care să supravegheze calitatea serviciilor. Consiliile administrative județene și naționale supraveghează dezvoltarea geografică a serviciului.
	Domeniul de reglementare economică
Entitatea care aprobă tariful	Autoritatea locală
Metoda de stabilire a tarifelor	Tarifele pentru apă sunt stabilite prin lege, care prevede că prețurile nu trebuie să fie mai mari decât costul pentru furnizarea serviciului.
	Modele de management
Management public direct	Da
Management public delegat	Da
Management privat direct	Nu
Management privat delegat	Nu
Prezentare generală	În Suedia, serviciile de apă sunt gestionate fie de municipalitate, conform modelului de management public direct, fie de o companie deținută 100% de municipalitate, conform modelului de management public delegat.
	Elemente de context
Populația conectată la stațiile de epurare a apelor uzate, anul 2018 (%)	100%

UNGARIA

ELEMENT ANALIZĂ	UNGARIA
	Cadrul de reglementare
Autoritatea de reglementare	Autoritatea de reglementare a energiei și utilităților publice din Ungaria (HEA)
Legislația privind reglementarea apei	Legea privind aprovizionarea cu apă, Actul nr. CCIX din 2011 privind serviciul public de apă
Perioada de reglementare	1 an
Monitorizarea calității serviciilor	Autoritatea maghiara pentru protecția consumatorilor este responsabilă pentru facturarea, plata taxelor și tarifelor, contorizarea, urmărirea penală a încălcării dispozițiilor prevăzute de legislație și menținerea reglementarilor privind restricționarea sau suspendarea serviciilor publice de apă. În toate celelalte aspecte, autoritatea de reglementare - Autoritatea maghiară de reglementare a energiei și utilităților publice este responsabilă pentru supravegherea calității serviciilor și are, de asemenea, un departament pentru protecția consumatorilor.
Autoritatea de reglementare licențiază operatorii de apă și canalizare	Da
	Domeniul de reglementare economică
Entitatea care aprobă tariful	Autoritatea de reglementare
Metoda de stabilire a tarifelor	Limită de preț
Actualizare tarifară planificată în perioada de reglementare	Nicio actualizare tarifară
Autoritatea de reglementare aprobă planul de afaceri	Nu
Activele/ investițiile sunt luate în considerare în relizarea planurilor de afaceri/ stabilirea tarifelor	Da
Autoritatea de reglementare monitorizează indicatorii de performanță	Da
Indicatorii de performanță sunt definiți prin lege	Legea privind aprovizionarea cu apă
Indicatorii de performanță sunt publicați	Nu
	Modele de management
Management public direct	Da
Management public delegat	Nu
Management privat direct	Nu
Management privat delegat	Nu

ELEMENT ANALIZĂ	UNGARIA
Prezentare generală	Infrastructura publică de apă utilizată pentru furnizarea de apă potabilă, colectarea, tratarea și evacuarea apelor uzate poate fi deținută exclusiv de autoritățile locale sau de stat. Este, de asemenea, responsabilitatea autorităților locale și, în anumite cazuri, a statului însuși să ofere clienților aceste servicii. Proprietarul activelor (municipalitatea sau statul) semnează un contract de furnizare de servicii cu furnizorul de servicii (compania de utilități). Contractul poate fi unul din trei tipuri diferite: contract de administrare a activelor, concesiune sau de închiriere-operare.
	Suportabilitea serviciilor
Conceptul de suportabilitate: Capacitatea de plată a întregii populații	Da
Conceptul de suportabilitate: Capacitatea de plată a unor grupuri specifice ale populației	Nu
Existența unor norme de suportabilitate (specifice sau nu serviciului de apă)	Nu
Subvenții publice de suportabilitate la nivel național / regional / local	Da
	Elemente de context
Populația care nu are nici o baie, nici un duș și nici o toaletă interioară în gospodărie în funcție de situația sărăciei, anul 2019 (%)	2.7%
Populația conectată la alimentarea publică cu apă, anul 2018 (%)	100%
Populația conectată la stațiile de epurare a apelor uzate, anul 2018 (%)	80.34%
Apa care nu aduce venituri - Diferența dintre apa furnizată și apa vândută exprimat ca procent din apa netă furnizată, anul 2015 (%)	21.2%
Apa care nu aduce venituri -Volumul de apă pierdută pe km de rețea de distribuție a apei pe zi, anul 2015 (mc/km/zi)	4.9
Cum sunt planificate volumele facturate viitoare	Consumul trecut (date reale)

MAREA BRITANIE

ELEMENT ANALIZĂ	MAREA BRITANIE
	Cadrul de reglementare
Autoritatea de reglementare	Anglia și Țara Galilor - Autoritatea pentru Reglementarea Serviciilor de Apă (OFWAT) Scoția - Comisia pentru industria apei pentru Scoția (WICS)
Legislația privind reglementarea apei	Legea privind industria apei (1999) și Legea privind industria apei (Scoția) (2002)
Perioada de reglementare	Anglia și Țara Galilor – 5 ani, Scoția – 6 ani
Monitorizarea calității serviciilor	În cazul în care o companie nu îndeplinește oricare dintre standardele minime de servicii garantate, atunci este obligată să efectueze o plată către clientul afectat. În Anglia și Țara Galilor, OFWAT monitorizează și recomandă modificări; Reglementatorul de Utilități și Comisia pentru Industria Apelor îndeplinesc roluri similare în Scotia și Irlanda de Nord.
Autoritatea de reglementare licențiază operatorii de apă și canalizare	Scoția - Da
	Domeniul de reglementare economică
Entitatea care aproba tariful	Autoritatea de reglementare
Metoda de stabilire a tarifelor	Anglia și Țara Galilor – Limită de venit Scoția – Limită de preț
Actualizare tarifară planificată în perioada de reglementare	Actualizare tarifară anuală
Autoritatea de reglementare aprobă planul de afaceri	Anglia și Țara Galilor – Da, Scoția – Da
Activele/ investițiile sunt luate în considerare în realizarea planurilor de afaceri/ stabilirea tarifelor	Anglia și Țara Galilor – Da Scoția – Da
Autoritatea de reglementare monitorizează indicatorii de performanță	Scoția – Da
Indicatorii de performanță sunt definiți prin lege	Scoția – Da
Indicatorii de performanță sunt publicați	Scoția – Da
	Modele de management
Management public direct	Nu
Management public delegat	Da
Management privat direct	Da
Management privat delegat	Nu
Prezentare generală	Serviciile de apă sunt organizate în cadrul modelului de management privat direct în Anglia și Țara Galilor. În Irlanda de Nord și Scoția, serviciile sunt organizate în conformitate cu modelul de management public delegat.

Proiect cofinanțat din Fondul Social European prin

Programul Operațional Capacitate Administrativă 2014-2020!

Titlul proiectului: Întărirea capacității administrative a Autorității Naționale de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice pentru reglementarea, autorizarea, evaluarea și monitorizarea serviciilor comunitare de utilități publice

Codul proiectului: 127462

Denumirea beneficiarului: Autoritatea Națională de Reglementare pentru Serviciile Comunitare de Utilități Publice

Data publicării: septembrie 2020

Conținutul acestui raport nu reprezintă în mod obligatoriu poziția oficială a Uniunii Europene sau a Guvernului României.